

RAPORT KOŃCOWY

Ewaluacja końcowa (ex-post) Programu
Edukacja i części Funduszu Współpracy
Dwustronnej

Zamawiający

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Al. Jerozolimskie 142a,
02-305 Warszawa

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Wykonawca

Openfield Sp. z o.o.

ul. T. Kościuszki 29/4,
45-061 Opole

**Raport z ewaluacji końcowej Programu Edukacja i części Funduszu
Współpracy Dwustronnej dofinansowany ze środków otrzymanych od Islandii,
Liechtensteinu i Norwegii w ramach funduszy EOG**

Spis treści

Streszczenie	7
Abstract	10
Wykaz skrótów	13
Wprowadzenie	15
Kontekst – logika interwencji i charakterystyka wspartych projektów	15
Program Edukacja.....	16
Fundusz Współpracy Dwustronnej.....	24
Podsumowanie dotyczące charakterystyki wszystkich zrealizowanych projektów i inicjatyw	28
Nota metodologiczna.....	31
Wyniki badań	34
Cele i realizacja projektów.....	34
Założenia projektów a cele Programu Edukacja i FWD	34
Ocena stopnia osiągniętych celów projektów w ramach Programu Edukacja	45
Ocena stopnia osiągniętych celów Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych	58
Przebieg wdrażania projektów i związane z tym problemy	59
Ocena użyteczności oraz trwałości rezultatów i oddziaływania projektów.....	72
Komponent 1. Profesjonalny rozwój kadry	74
Komponent 2. Mobilność w szkolnictwie wyższym.....	86
Komponent 3. Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe.....	99
Komponent 4. Współpraca instytucjonalna	111
Rola Wizyt Przygotowawczych realizowanych w ramach FWD	124
Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich.....	129
Partnerstwa w ramach projektów	136
Charakterystyka partnerstw	136
Ocena współpracy.....	138
Czynniki wpływające na sukces współpracy	151
Upowszechnianie rezultatów	157
Projekty w ramach Programu Edukacja	158
Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich.....	171
Synteza wniosków i rekomendacje	176
Spis tabel.....	180

Spis wykresów	180
Spis grafik.....	186
Spis grafik i wykresów anglojęzycznych	187
Zestawienie źródeł, baz danych, raportów używanych w analizach	188
Bibliografia.....	188
Podsumowanie	190
Metodologia.....	190
Kontekst interwencji	190
Cele i realizacja projektów.....	193
Ocena stopnia osiągniętych celów projektów w ramach Programu Edukacja..	193
Ocena stopnia osiągniętych celów Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych ..	194
Przebieg wdrażania projektów i związane z tym problemy	195
Ocena użyteczności oraz trwałości rezultatów i oddziaływania projektów.....	197
Komponent 1: Profesjonalny rozwój kadry	197
Komponent 2: Mobilność w szkolnictwie wyższym.....	198
Komponent 3: Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe.....	198
Komponent 4: Współpraca instytucjonalna	198
Wizyty Przygotowawcze.....	198
Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne	199
Partnerstwa w ramach projektów	199
Charakterystyka partnerstw	199
Ocena współpracy.....	199
Czynniki wpływające na sukces współpracy	200
Upowszechnianie rezultatów projektów	201
Executive summary	203
Methodology.....	203
Context of intervention	203
Project objectives and implementation	206
Evaluation of the degree to which the objectives of the Education Programme projects have been achieved	206
Evaluation of the extent to which the objectives of the Summer Holiday Educational Workshops were achieved	207
Project implementation and related problems	208
Evaluation of the utility and sustainability of project results and impacts.....	210
Component 1: Professional development of staff.....	210

Component 2: Mobility in higher education	211
Component 3: Institutional cooperation – vocational education	211
Component 4: Institutional Cooperation	211
Preparatory Visits.....	211
Summer Holiday Educational Workshops	212
Project partnerships	212
Characteristics of partnerships.....	212
Rating of cooperation.....	212
Factors influencing the success of cooperation	213
Dissemination of project outcomes	214
Załącznik 1. Opisy przeprowadzonych studiów przypadku.....	216
Projekty w ramach Komponentu 1 Programu Edukacja	216
Skuteczna edukacja poza drzwiami sali lekcyjnej. Zarządzanie placówką w dobie wyzwań XXI wieku	216
Strefa Porozumienia.....	222
Projekty w ramach Komponentu 2 Programu Edukacja	227
Mobilność w szkolnictwie wyższym – Politechnika Łódzka	227
Mobilność w szkolnictwie wyższym – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie	231
Projekty w ramach Komponentu 3 Programu Edukacja	234
Automatyka i robotyka zawodem przyszłości.....	234
Dialog bez barier – LogoLAB	238
Opracowanie krajowej strategii rozwoju szkolnictwa branżowego dla przemysłów animacji filmowej i efektów specjalnych na lata 2023-2030	242
Projekt Aion.....	246
Rozwój i promocja sektora VET w Polsce – Jak promować i prowadzić klasę patronacką w warunkach polskich na podstawie doświadczeń krajów Liechtenstein, Szwajcaria i Niemcy	251
VET 4.0. – system szkolenia nowego pokolenia praktyków	255
VirtuAir Reality - projektowanie przyszłości w zawodach lotniczych z wykorzystaniem wirtualnej rzeczywistości lotniska	260
Projekty w ramach Komponentu 4 Programu Edukacja	265
Autorski model wsparcia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w oparciu o program szkolny metody Bilateralnej Integracji	265
COMMUNE SENSE	272

Dziennikarstwo obywatelskie dla rozwoju regionalnego. Opracowanie interdyscyplinarnej oferty edukacyjnej i wdrożenie innowacyjnych metod kształcenia	280
EDU-Akcja 2022-2023 budowanie strategii edukacyjnej sprzyjającej społecznej inkluzji oraz rozwój edukacji zdalnej. Polski, Norweski i Islandzki kontekst	285
Podróż w kierunku globalnych kompetencji	289
Projekt Eos.....	294
Wprowadzenie edukacji z zakresu zrównoważonego rozwoju na wybranych uniwersytetach w Polsce	299

Streszczenie

Badanie ewaluacyjne Programu Edukacja oraz wybranych inicjatyw Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD), przeprowadzone w listopadzie 2024 roku, zostało oparte na kompleksowej metodologii, która łączyła różnorodne techniki badawcze, zapewniając wieloaspektową ocenę realizowanych działań. Analiza danych zastanych (desk research) dostarczyła podstawowych informacji o realizacji projektów i ich zgodności z założeniami programowymi. Pogłębione wywiady indywidualne (IDI) umożliwiły zebranie szczegółowych opinii od beneficjentów i odbiorców końcowych, co pozwoliło na uwzględnienie ich perspektyw. Techniki ankietowe (CAWI i CATI) umożliwiły ilościowe ujęcie danych, co zwiększyło ich statystyczną wiarygodność. Analiza dokumentacji projektowej oraz studia przypadku uzupełniły proces ewaluacji o szczegółową ocenę wybranych działań i identyfikację najlepszych praktyk. Zastosowanie tak szerokiego wachlarza metod zapewniło wszechstronne zrozumienie efektów Programu oraz dostarczenie rekomendacji użytecznych dla jego przyszłego rozwoju.

Wyniki badania wskazują, że projekty realizowane w ramach Programu Edukacja cechują się bardzo wysoką skutecznością działań, szczególnie w zakresie rozwoju kompetencji zawodowych odbiorców końcowych oraz poprawy jakości nauczania. Istotnym osiągnięciem Programu jest także wzmacnianie międzynarodowej współpracy i umiędzynarodowienie instytucji, co przyczyniło się do podniesienia ich prestiżu. W obszarze redukcji różnic ekonomicznych i społecznych efekty Programu są jednak mniej widoczne.

Największym wyzwaniem w realizacji założeń projektowych była pandemia COVID-19, która znacząco ograniczyła możliwość prowadzenia działań związanych z mobilnością, szczególnie w Komponentie 2. Beneficjenci pozytywnie ocenili wsparcie Operatora Programu i opiekunów projektów, jednocześnie wskazując na konieczność usprawnienia narzędzi teleinformatycznych oraz uproszczenia procedur administracyjnych. Różnice kulturowe między Polską a Państwami-Darczyńcami, choć wskazywane jako bariera, wymusiły elastyczne podejście, które pozwoliło na skuteczne osiąganie rezultatów.

Rezultaty projektów zrealizowanych w ramach Programu Edukacja są nie tylko trwałe, ale również praktyczne. W szczególności, instytucje realizujące projekty wdrażają innowacyjne metody dydaktyczne, które są nadal wykorzystywane po zakończeniu działań. Projekty znacząco wpłynęły na poprawę zarządzania w instytucjach oraz podniosły kompetencje zawodowe uczestników. Dodatkowo, przyczyniły się do wzrostu samodzielności i pewności siebie odbiorców końcowych, a także rozwoju ich umiejętności językowych i cyfrowych.

Należy też podkreślić rolę Wizyt Przygotowawczych, które prowadzone były ze wsparciem FWD. Miały one wspomagać współpracę między polskimi instytucjami a

partnerami z PD, w związku z planowaniem wspólnej realizacji projektów Programu Edukacja. Przeprowadzono 12 tego rodzaju inicjatyw, w wyniku których złożono 5 wspólnych wniosków na realizację projektów.

Z kolei Wakacyjne warsztaty edukacyjne dla uchodźczyń ukraińskich należy ocenić jako przykład działań idealnie dopasowanych do potrzeb grupy docelowej, które nie tylko wspierają proces adaptacji, ale także wzmacniają zdolności aktywizacji zawodowej.

Partnerstwa w ramach projektów odegrały kluczową rolę w sukcesie działań. Udział partnerów z Państw-Darczyńców znacząco podniósł jakość projektów, dzięki wymianie wiedzy, transferowi dobrych praktyk oraz budowie międzynarodowych sieci kontaktów. Polskie instytucje czerpały korzyści z zaawansowanych technologii i infrastruktury partnerów, co podniosło prestiż realizowanych działań. Różnice administracyjne i kulturowe, choć stanowiły wyzwanie, wymagały jedynie dostosowania rozwiązań do polskich realiów i nie wpływały negatywnie na ogólną realizację projektów. Wiele partnerstw przerodziło się w trwałe współpracy, co dodatkowo wzmacnia długofalowe rezultaty Programu.

Upowszechnianie rezultatów projektów było skuteczne, szczególnie za pomocą stron internetowych, mediów społecznościowych oraz konferencji i seminariów. Projekty realizowane w Komponentie 4 wyróżniały się największym zasięgiem działań promocyjnych, jednak we wszystkich komponentach beneficjenci starali się dostosowywać formy komunikacji do specyfiki odbiorców. Działania te, szczególnie te podejmowane w środowiskach związanych z tematyką projektów, umożliwiły propagowanie rezultatów i ich dalsze wykorzystanie. Jednocześnie zidentyfikowano potrzebę dalszego rozwijania narzędzi komunikacyjnych oraz wzmocnienia działań skierowanych do grup docelowych, aby maksymalizować wpływ uzyskanych efektów.

Bazując na głównych wynikach i wnioskach badania, opracowano kluczowe rekomendacje mające na celu dalsze doskonalenie realizacji Programu Edukacja z uwzględnieniem skuteczności działań, trwałości rezultatów i lepszego dostosowania procesów do potrzeb beneficjentów i odbiorców końcowych.

Pierwsza z nich dotyczy elastyczności w realizacji projektów związanych z mobilnością, szczególnie w kontekście wyzwań wynikających z sytuacji kryzysowych, takich jak pandemia. Zaleca się możliwość dostosowania harmonogramów oraz stosowanie zdalnych lub hybrydowych form działań, co pozwoli na większą odporność projektów na niespodziewane ograniczenia.

Druga rekomendacja koncentruje się na rozwijaniu narzędzi teleinformatycznych, które ułatwią realizację i rozliczanie projektów, szczególnie dla mniej doświadczonych instytucji. Wskazano również na potrzebę kontynuowania wsparcia w postaci warsztatów i materiałów pomocniczych dla beneficjentów, a także utrzymanie wysokiego poziomu komunikacji i gotowości Operatora do udzielania pomocy realizatorom projektów.

Trzecia rekomendacja podkreśla konieczność dodatkowego wsparcia w obszarze kompetencji cyfrowych i językowych uczestników projektów oraz ich bezpośrednich odbiorców. Wprowadzenie dodatkowych modułów szkoleń w tych obszarach pozwoli na lepsze przygotowanie do współpracy międzynarodowej, zniwelowanie barier językowych i zwiększenie pewności siebie w kontaktach z partnerami zagranicznymi, a także przygotowanie na ewentualne działania w trybie hybrydowym.

Czwarta rekomendacja sugeruje rozszerzenie działań przygotowawczych, takich jak szkolenia lub warsztaty, które pomogłyby realizatorom lepiej dostosować się do różnic kulturowych i administracyjnych w kontaktach z partnerami zagranicznymi. Przygotowanie takie mogłoby obejmować kwestie proceduralne oraz aspekty współpracy międzykulturowej, co znacząco wpłynęłoby na jakość relacji i efektywność projektów międzynarodowych.

Ostatnia rekomendacja zwraca uwagę na konieczność odpowiedniego planowania i finansowania działań upowszechniających w ramach wszystkich typów projektów. Uwzględnianie działań upowszechniających, jako część działań projektowych – zadań rozpisanych w projekcie z przeznaczeniem na nie środków finansowych oraz czasu w harmonogramie projektu, miało miejsce w ewaluowanym Programie w ramach Komponentu 3 i 4. Sugeruje się włączyć taką praktykę we wszystkich obszarach programowych w przyszłości, poprzez uwzględnianie planów komunikacji jako kluczowego elementu oceny wniosków o dofinansowanie, a także premiowanie strategii promocyjnych wykorzystujących innowacyjne i angażujące formy przekazu. Takie podejście pozwoli na skuteczniejsze dotarcie do grup docelowych i maksymalizację zasięgu rezultatów projektów.

Abstract

The evaluation study of the Education Programme and selected initiatives of the Bilateral Cooperation Fund (FWD), conducted in November 2024, was based on a comprehensive methodology that combined a variety of research techniques to provide a multifaceted assessment of the implemented activities. Analysis of desk research provided background information on project implementation and compliance with programme objectives. In-depth individual interviews (IDI) made it possible to collect detailed opinions from beneficiaries and final recipients, allowing their perspectives to be taken into account. Survey techniques (CAWI and CATI) enabled the data to be quantified, increasing its statistical validity. Analysis of project documentation and case studies complemented the evaluation process with a detailed evaluation of selected activities and identification of best practices. The use of such a wide range of methods ensured a comprehensive understanding of the Programme's effects and provided recommendations useful for its future development.

The results of the survey indicate that the projects implemented under the Education Programme are characterised by a very high effectiveness of the activities, especially in terms of developing the professional competences of the final recipients and improving the quality of teaching. A significant achievement of the Programme is also the strengthening of international cooperation and the internationalisation of institutions, which has contributed to raising their prestige. In the area of reducing economic and social disparities, however, the effects of the Programme are less visible.

The COVID-19 pandemic was the biggest challenge in the implementation of project objectives, significantly limiting the possibility to carry out mobility activities, especially in Component 2. The beneficiaries positively evaluated the support of the Programme Operator and project supervisors, while pointing out the need to improve ICT tools and simplify administrative procedures. The cultural differences between Poland and the Donor States, although indicated as a barrier, forced a flexible approach that allowed the results to be achieved effectively.

The results of projects implemented under the Education Programme are not only sustainable, but also practical. In particular, the institutions implementing the projects are implementing innovative teaching methods that continue to be used after the activities have ended. The projects have significantly improved management in the institutions and raised the professional competences of the participants. In addition, they have contributed to an increase in the self-reliance and self-confidence of the final recipients, as well as the development of their language and digital skills.

The role of Preparatory Visits, which were conducted with the support of Bilateral Cooperation Fund, should also be emphasised. They were intended to support

cooperation between Polish institutions and partners from the donor countries, in connection with planning joint implementation of Education Programme projects. Twelve such initiatives were carried out, resulting in five joint project proposals.

In turn, the Summer Holiday Educational Workshop for Ukrainian refugee women should be assessed as an example of activities ideally suited to the needs of the target group, which not only support the adaptation process, but also strengthen the capacity for professional activation.

Project partnerships have played a key role in the success of the activities. The participation of partners from Donor States significantly increased the quality of the projects through knowledge exchange, transfer of good practices and building international networks. Polish institutions benefited from the partners' advanced technologies and infrastructure, which raised the prestige of the implemented activities. Administrative and cultural differences, although challenging, only required the adaptation of solutions to Polish realities and did not adversely affect the overall implementation of projects. Many partnerships have developed into lasting collaborations, which further strengthens the long-term results of the Programme.

The dissemination of project results was effective, especially through websites, social media and conferences and seminars. The projects implemented under Component 4 were distinguished by the largest range of promotional activities, but in all Components the beneficiaries tried to adapt the forms of communication to the specific nature of their audiences. These activities, especially those undertaken in environments related to the subject matter of the projects, enabled the dissemination of results and their further use. At the same time, a need was identified to further develop communication tools and strengthen activities aimed at target groups in order to maximise the impact of the results obtained.

Based on the main findings and conclusions of the study, key recommendations have been developed to further improve the implementation of the Education Programme, taking into account the effectiveness of the activities, the sustainability of the results and the better alignment of the processes with the needs of the beneficiaries and the final recipients.

The first relates to flexibility in the implementation of mobility projects, especially in the context of challenges arising from emergencies such as a pandemic. It is recommended that schedules can be adjusted and that remote or hybrid forms of action can be used, allowing projects to be more resilient to unexpected constraints.

The second recommendation focuses on the development of ICT tools that will facilitate the implementation and settlement of projects, especially for less experienced institutions. The need to continue support in the form of workshops and support materials for beneficiaries, as well as to maintain a high level of communication and readiness of the Operator to assist project implementers was also pointed out.

The third recommendation emphasises the need for additional support in the area of digital and language competences for project participants and their direct recipients. Introducing additional training modules in these areas will allow for better preparation for international cooperation, bridging language barriers and increasing confidence in dealing with foreign partners, as well as preparing for possible hybrid activities.

The fourth recommendation suggests extending preparatory activities, such as training courses or workshops, which would help implementers to better adapt to cultural and administrative differences when dealing with foreign partners. Such preparation could include procedural issues and aspects of intercultural cooperation, which would significantly affect the quality of the relationship and the effectiveness of international projects.

The last recommendation draws attention to the necessity of proper planning and financing of dissemination activities in all types of projects. The inclusion of dissemination activities as a part of project activities – tasks specified in the project with financial resources and time allocated in the project schedule – took place in the evaluated Programme under Components 3 and 4. It is suggested to include this practice in all programme areas in the future, by including communication plans as a key element in the evaluation of grant applications, and giving preference to promotional strategies using innovative and engaging forms of communication. Such an approach will allow more effective outreach to target groups and maximise the reach of project results.

Wykaz skrótów

Tabela 1. Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny, ang. Computer-assisted Telephone Interviewing
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW, ang. Computer-assisted Web Interview
CLIL	Zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe, ang. Content and Language Integrated Learning
CZ	Czechy
ECTS	Europejski System Transferu Punktów, ang. European Credit Transfer System
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
Erasmus+	Program Komisji Europejskiej na rzecz edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu
FRSE	Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
FWD	Fundusz Współpracy Dwustronnej
GR	Grecja
ICT	Teleinformatyka, ang. Information and Communications Technology
IDI	Indywidualne wywiady pogłębione, ang. Individual In-depth Interview
IS	Islandia
K1	Komponent 1
K2	Komponent 2
K3	Komponent 3
K4	Komponent 4
LI	Liechtenstein
NO	Norwegia

Skrót	Rozwinięcie
NVC	Porozumienie bez przemocy, ang. non-violent communication
NAWA	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, ang. Organisation for Economic Co-operation and Development
ONI	Osoby z niepełnosprawnością intelektualną
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PD	Państwo-Darczyńca
PL	Polska
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
Program	Program Edukacja
SI	Słowenia
SHEW	Summer Holiday Educational Workshops
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury, ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VET	Kształcenie i szkolenie zawodowe, ang. Vocational Education and Training

Źródło: opracowanie własne.

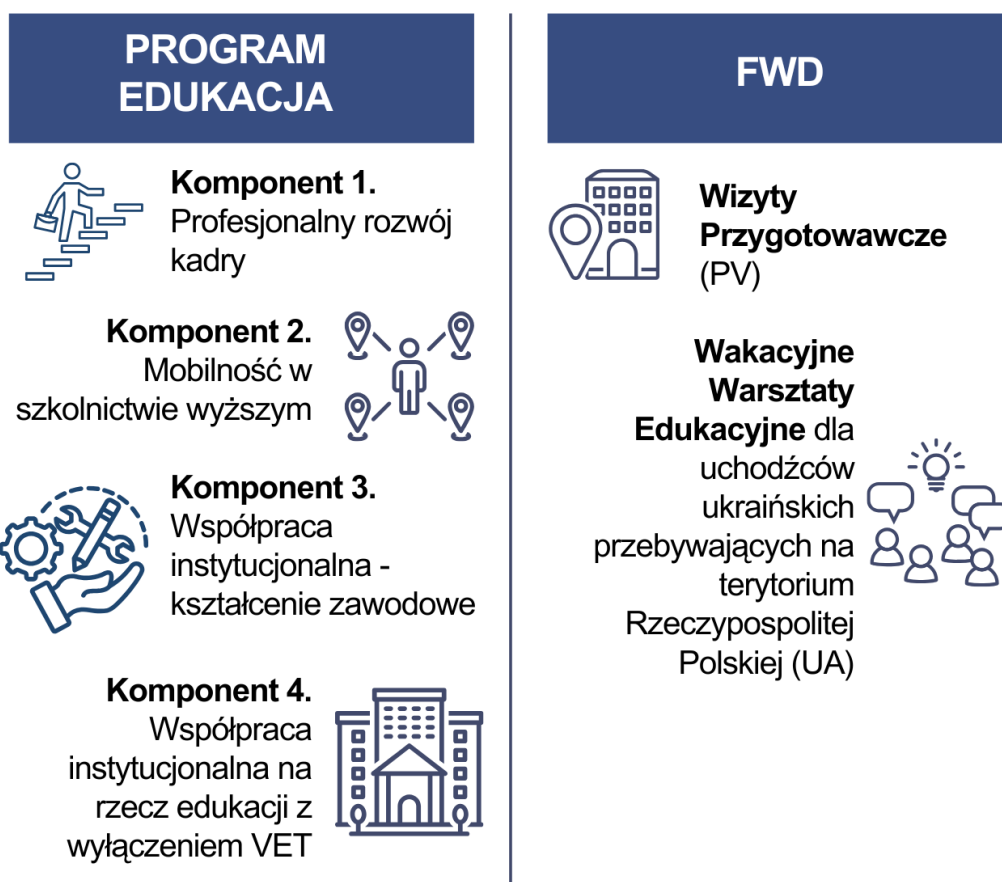
Wprowadzenie

Niniejszy raport przedstawia wyniki zrealizowanej ewaluacji końcowej Programu Edukacja i części Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD). Wszystkie związane z nią prace – uzgodnienie założeń metodologicznych, przeprowadzenie badań i analiz oraz opracowanie raportu końcowego – zostały wykonane w okresie od października do grudnia 2024 roku.

Kontekst – logika interwencji i charakterystyka wspartych projektów

Ewaluacją objęte zostały projekty realizowane w ramach Programu Edukacja oraz część inicjatyw, które realizowane były w ramach FWD. Poniższy schemat przedstawia strukturę ewaluowanych zakresów. W dalszej części opisane zostały poszczególne działania – ich charakterystyki, a także dane liczbowe, finansowe.

Rysunek 1. Podział działań realizowanych w ramach wsparcia

Źródło: opracowanie własne.

Program Edukacja

Program Edukacja, dla którego rolę Operatora pełniła FRSE powstał na mocy międzyrządowej umowy dotyczącej wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021, zawartej pomiędzy Islandią, Księstwem Liechtensteinu i Królestwem Norwegii (Państwami-Darczyńcami) a Rzeczpospolitą Polską. Całkowity budżet Programu wynosi 23,58 mln EUR, z czego ok. 20 mln EUR pochodzi z MF EOG, a pozostałe finansowanie to wkład krajowy.

FRSE działa od 1993 r. jako spółka Skarbu Państwa, zarządza europejskimi programami, projektami i inicjatywami. Pełni funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ (od 2014 r.) i Europejskiego Korpusu Solidarności (od 2018 r.). Na arenie międzynarodowej Fundacja reprezentuje Polskę, a w kraju organizuje nabory i nadzoruje finansowanie projektów.

Cele Programu Edukacja

Głównym celem Programu było przyczynianie się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz do wzmacniania stosunków dwustronnych pomiędzy Polską a Norwegią, Islandią i Liechtensteinem w edukacji.

Ponadto Program miał także na celu wzmacnianie potencjału ludzkiego oraz poszerzanie wiedzy poprzez:

- zwiększenie mobilności studentów oraz pracowników uczelni pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami,
- rozszerzenie oraz pogłębienie współpracy instytucjonalnej i partnerstw pomiędzy instytucjami działającymi w sferze edukacji (na poziomie szkolnictwa: podstawowego, średniego, wyższego, zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych) w Polsce oraz na obszarze Państw-Darczyńców.

Obszary priorytetowe wspierające realizację celów Programu Edukacja to:

- edukacja włączająca,
- zarządzanie w sektorze edukacji,
- rozwój kultury jakości w sektorze edukacji, w tym wewnętrznych systemów zapewniania jakości,
- rozwój i promocja sektora VET, z uwzględnieniem dualnego systemu nauczania oraz współpraca instytucji kształcenia zawodowego z pracodawcami,
- rozwój poradnictwa zawodowego,
- edukacja dotycząca systemu opieki społecznej nad dziećmi („child welfare education”).

Zakres Programu Edukacja

W związku z powyższym, w ramach Programu realizowane były projekty o zróżnicowanym zakresie, wdrażające różnego rodzaju działania, podzielone na cztery Komponenty. Program wspierał finansowo projekty konkretnych typów instytucji, skierowane do poszczególnych grup docelowych – odbiorców końcowych podejmowanych działań. Ich charakterystykę przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 2. Komponenty realizowane w ramach ewaluowanego Programu

Komponent 1

- **Zakres:** działania (wizyta studyjna/intensywne szkolenie) mające na celu wsparcie merytoryczne i techniczne pracowników instytucji edukacyjnych.
- **Beneficjenci:** polskie podmioty prawa, działające w sektorze edukacji formalnej lub pozaformalnej z wyłączeniem edukacji przedszkolnej.
- **Odbiorcy końcowi:** osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą będące instytucją wnioskującą/partnerem i osoby zatrudnione w instytucji wnioskującej/partnera projektu lub będące w jej zarządzie.

Komponent 2

- **Zakres:** działanie skierowane do studentów (studia, praktyki/staże) i pracowników szkół wyższych (wyjazdy dydaktyczne/szkoleniowe, pracownicy przedsiębiorstw).
- **Beneficjenci:** polskie uczelnie wyższe posiadające Kartę Erasmusa dla szkolnictwa wyższego (ECHE).
- **Odbiorcy końcowi:** studenci, pracownicy (dydaktyczni, naukowci i administracyjni) szkół wyższych, pracownicy przedsiębiorstw.

Komponent 3

- **Zakres:** działanie skierowane do instytucji edukacyjnych zajmujących się kształceniem zawodowym (szkół, uczelni, ośrodków naukowych), zakładające realizację projektu wspólnie z partnerem polskim i/lub zagranicznym.
- **Beneficjenci:** polskie podmioty prawa, działające w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego i zawodowego kształcenia ustawicznego z wyłączeniem edukacji przedszkolnej.
- **Odbiorcy końcowi:** uczniowie, pracownicy podmiotów prawa, działających w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego i zawodowego kształcenia ustawicznego z wyłączeniem edukacji przedszkolnej, uczestnicy seminariów, konferencji, warsztatów, intensywnych szkoleń, kursów, programów nauczania, uczestnicy wydarzeń upowszechniających.

Komponent 4

- **Zakres:** działanie skierowane do instytucji edukacyjnych (szkół, uczelni, ośrodków naukowych), zakładające realizację projektu wspólnie z partnerem polskim i/lub zagranicznym.
- **Beneficjenci:** polskie podmioty prawa, działające w sektorze edukacji szkolnej, szkolnictwa wyższego lub edukacji dorosłych z wyłączeniem kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji przedszkolnej.
- **Odbiorcy końcowi:** uczniowie, pracownicy polskich podmiotów prawa, działających w sektorze edukacji szkolnej, szkolnictwa wyższego lub edukacji dorosłych z wyłączeniem kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji przedszkolnej, uczestnicy seminariów, konferencji, warsztatów, intensywnych szkoleń, kursów, programów nauczania, uczestnicy wydarzeń upowszechniających.

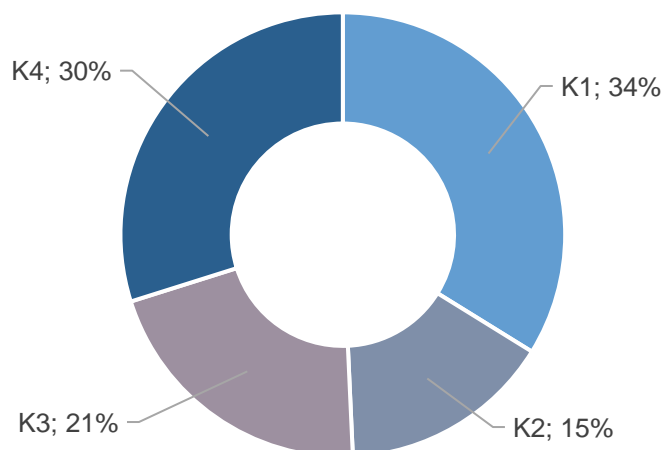
Źródło: opracowanie własne.

Charakterystyka projektów Programu Edukacja

Łącznie w ramach Programu podpisano 285 umów na realizację projektów, przy czym 7 z nich, nie zostało ostatecznie zrealizowanych. Poniższe dane dotyczą 278 projektów ostatecznie zrealizowanych w Programie.

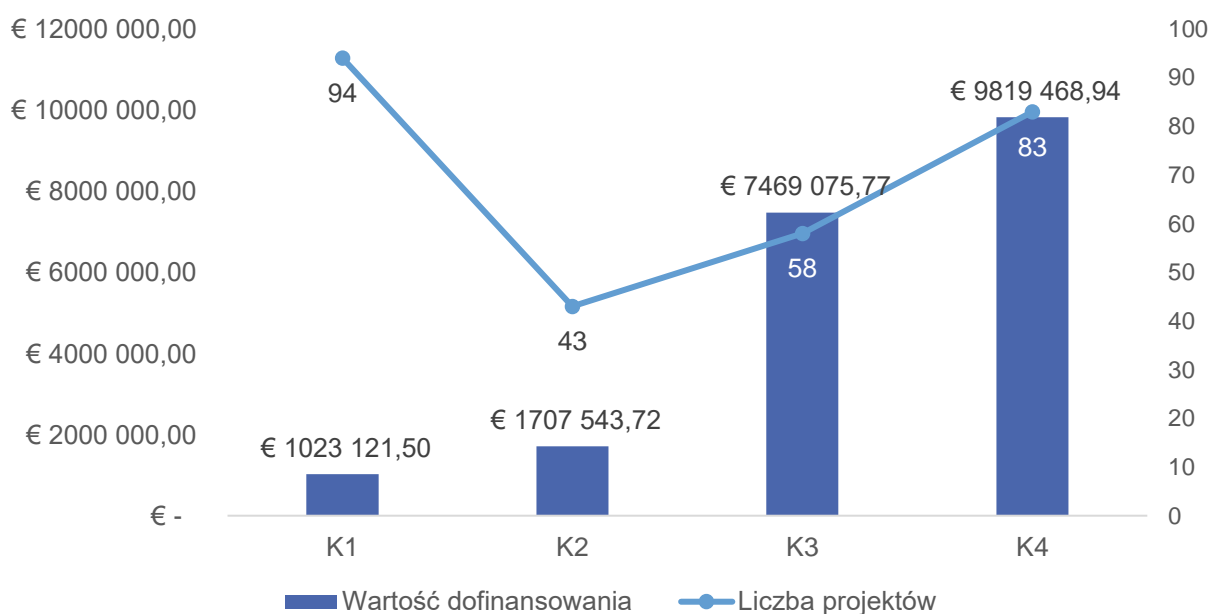
Najwięcej projektów zrealizowano w ramach Komponentu 1 – 94, przy czym jednocześnie przeznaczono na nie najmniejszą pulę dofinansowania. Największe środki przeznaczono na wsparcie projektów z Komponentu 4, osiągnęły one niemal kwotę 10 mln euro.

Wykres 1. Rozkład projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Wykres 2. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

W ramach Programu przeprowadzono dwa nabory: w 2019 i w 2021 roku. Szczegóły dotyczące projektów, które w ich wyniku otrzymały dofinansowanie przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 2. Liczba projektów w poszczególnych naborach i odbiorców w podziale na Komponenty

	Liczba projektów realizowanych z naboru I (2019)	Liczba projektów realizowanych z naboru II (2021)	Liczba odbiorców końcowych we wszystkich projektach
K1	33	61	957
K2	21	22	538
K3	17	41	49 187
K4	17	66	
Razem	88	190	50 682

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Beneficjentami instytucjonalnymi, realizującymi analizowane projekty Programu, były podmioty o różnym charakterze. Niemal połowę projektów (129) realizowali beneficjenci – podmioty niepubliczne. W przypadku 149 projektów, realizatorami były podmioty o charakterze publicznym, w tym oznaczone w dokumentacjach projektowych jako: instytucja publiczna, państwowa jednostka budżetowa lub inna instytucja publiczna.

Tabela 3. Typy instytucji realizujących projekty w poszczególnych Komponentach

	Publiczna	Inna instytucja publiczna	Państwowa jednostka budżetowa	Niepubliczna	Razem
K1	21	31	5	37	94
K2	19	15	3	6	43
K3	7	11	5	35	58
K4	5	21	6	51	83
Razem	52	78	19	129	278

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Przeanalizowane dane dotyczące beneficjentów instytucjonalnych zawierają także bardziej szczegółowe informacje na temat rodzajów podmiotów. Zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 4. Rodzaje instytucji realizujących projekty w poszczególnych Komponentach

	K1	K2	K3	K4	Razem
instytucja systemu szkolnictwa wyższego i nauki	31	43	10	25	109
fundacja/ stowarzyszenie	28	0	22	22	72
inna instytucja pozarządowa	2	0	2	2	6
instytucja kształcenia zawodowego, kształcenia ustawicznego	7	0	3	2	12
Ochotnicze Hufce Pracy	1	0	0	0	1
organ publiczny	2	0	8	3	13
osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	1	0	1	8	10
szkoły podstawowe	10	0	0	5	15
szkoły średnie	12	0	3	6	21
spółka prawa handlowego	-	-	8	9	17
związek pracodawców	-	-	1	0	1
inna	-	-	-	1	1
Razem	94	43	58	83	278

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Jak zostało to omówione w ramach przedstawienia zakresu Programu, w poszczególnych jego Komponentach realizowano różne rodzaje działań. Na podstawie danych dotyczących wszystkich projektów przeprowadzono analizy, które pozwalają wskazać liczby projektów koncentrujących się na konkretnych kategoriach działań. Szczegóły w poniższych tabelach.

Tabela 5. Rodzaje działań w ramach K1 i liczba zrealizowanych projektów

	Liczba zrealizowanych projektów
Wizyty Studyjne	66
Intensywne szkolenia	28
Ogółem liczba projektów zrealizowanych w Komponentcie 1	94

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Tabela 6. Liczba wyjazdów i przyjazdów studentów oraz kadry w ramach K2

Kategoria mobilności	Liczba wyjazdów, kierunek: z PL do PD	Liczba przyjazdów, kierunek: z PD do PL	Razem
Studia	140	12	152
Staże	26	5	31
Kadra dydaktyczna	118	43	161
Kadra szkoleniowa	132	48	180
Kadra – pracownicy przedsiębiorstw	0	14	14
Razem	416	122	538

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

W ramach Komponentów 3 i 4, realizowane były podobne zakresy działań projektowych, które wymienione zostały w poniższej tabeli z przypisaniem odpowiednich oznaczeń, stosowanych w Programie.

Tabela 7. Oznaczenia rodzajów działań realizowanych w K3 i K4

Oznaczenie działania	K3	K4
Działanie A	opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji VET	opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia na różnych poziomach edukacji (z wyłączeniem VET)
Działanie B	wymiana doświadczeń, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców	wymiana doświadczeń, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Działanie C	opracowanie lub uaktualnienie strategii rozwoju szkolnictwa VET	opracowanie lub uaktualnienie strategii w zakresie edukacji i szkoleń z uwzględnieniem rozwoju regionu
Działanie D	edukacja zdalna	edukacja zdalna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

W poniższej tabeli przedstawiono liczby projektów, które koncentrowały się na poszczególnych działaniach – w części projektów występowało więcej niż jedno działanie.

Tabela 8. Rodzaje działań w ramach K3 i K4 oraz liczba zrealizowanych projektów

Rodzaje działań występujących w projektach	K3	K4	Razem
Działanie A	20	22	42
Działania A i B	14	36	50
Działania A, B i C	3	1	4
Działania A, B i D	5	11	16
Działania A i D	7	6	13
Działanie B	3	3	6
Działania B, C i D	1	0	1
Działanie C	4	0	4
Działanie D	1	3	4
Działania B i D	0	1	1
Razem	58	83	141

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Podsumowując powyższą tabelę można wskazać, ile projektów wdrażało poszczególne rodzaje działań (mając na względzie, że w takim układzie projekty liczone mogą być wielokrotnie, należy pamiętać, że suma w wierszach przekroczy ogólną liczbę projektów realizowanych w ramach danego Komponentu).

Tabela 9. Liczby zrealizowanych projektów obejmujących poszczególne działania występujące w K3 i K4

Oznaczenie działania	K3	K4	Razem
Działanie A	49	76	125
Działanie B	26	52	78
Działanie C	8	1	9
Działanie D	14	21	35
Ogółem liczba projektów zrealizowanych w Komponentcie	58	83	141

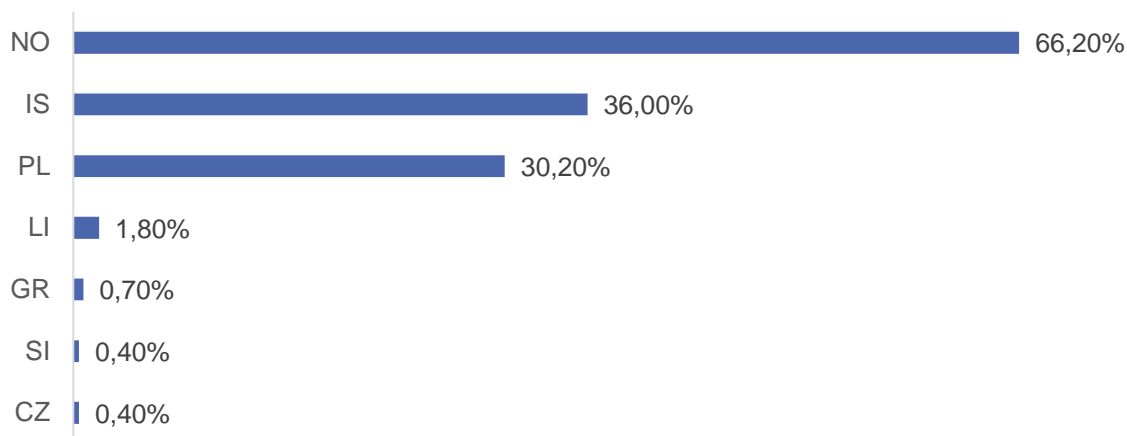
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Wszystkie projekty w Programie realizowane były przez Beneficjentów wraz z partnerami. Większość z nich, realizowana była przy zaangażowaniu jednego partnera (dotyczy to 31% wszystkich projektów Programu Edukacja). Największa liczba partnerów współpracujących przy projekcie, to 8 – sytuacja taka miała miejsce w przypadku dwóch projektów w Komponentcie 2.

Najwięcej partnerów pochodziło z Norwegii – partnerstwa z podmiotami z tego Państwa-Darczyńcy zawierane były w przypadku 184 projektów, czyli 66% spośród wszystkich zrealizowanych w Programie. Pozostali partnerzy pochodzili z Islandii (100 projektów, czyli 36%), Polski (tylko w projektach w ramach Komponentów 3 i 4 – łącznie w 84 projektach, tj. ok. 30%), Liechtensteinu (5 projektów – oj. 2%), a pojedynczy również z innych krajów – Grecji (2 projekty), Czech (1 projekt), Słowenii (1 projekt). Podsumowując należy wyróżnić, że 251 projektów było realizowanych w

partnerstwie z co najmniej jednym PD (przy czym należy pamiętać, że są przypadki projektów, w których partnerami było kilka podmiotów pochodzących z różnych PD).

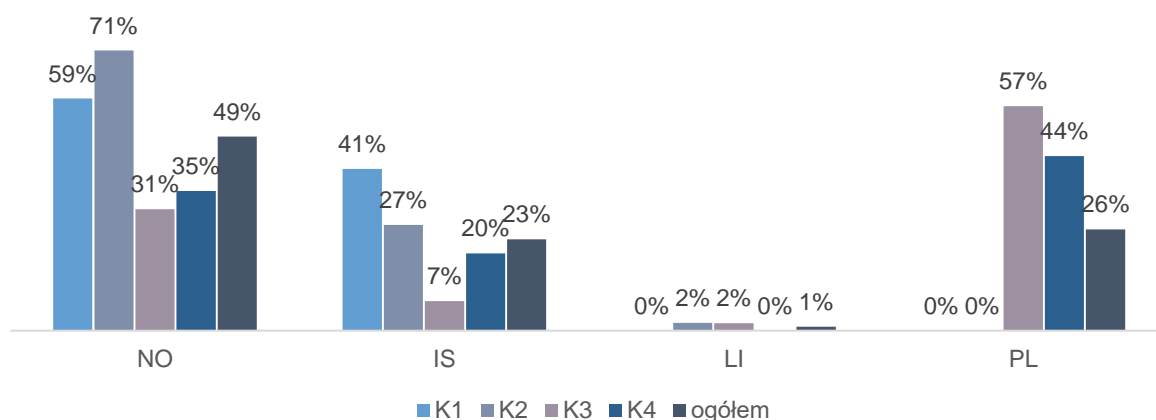
Wykres 3. Odsetki projektów w ramach Programu Edukacja z udziałem partnerów z poszczególnych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Do każdego projektu przypisani zostali partnerzy i choć mogli oni się powtarzać przy poszczególnych projektach, w poniższych zestawieniach brane były pod uwagę ich pełne liczby (bez odrzucenia powtarzających się) – by pokazać, jaka była skala zawieranych partnerstw i prowadzonej współpracy. Mając powyższe na względzie, w ramach 278 projektów Programu, w partnerstwa zmierzające do ich realizacji zaangażowało się łącznie 509 podmiotów. Rozkład partnerstw uwzględniający Komponent oraz kraj pochodzenia instytucji partnerskiej, przedstawia poniższy wykres – nie ujęto na nim Grecji, Czech oraz Słowenii, w ich przypadku liczby podmiotów były marginalne, kolejno: 2, 1 oraz 1.

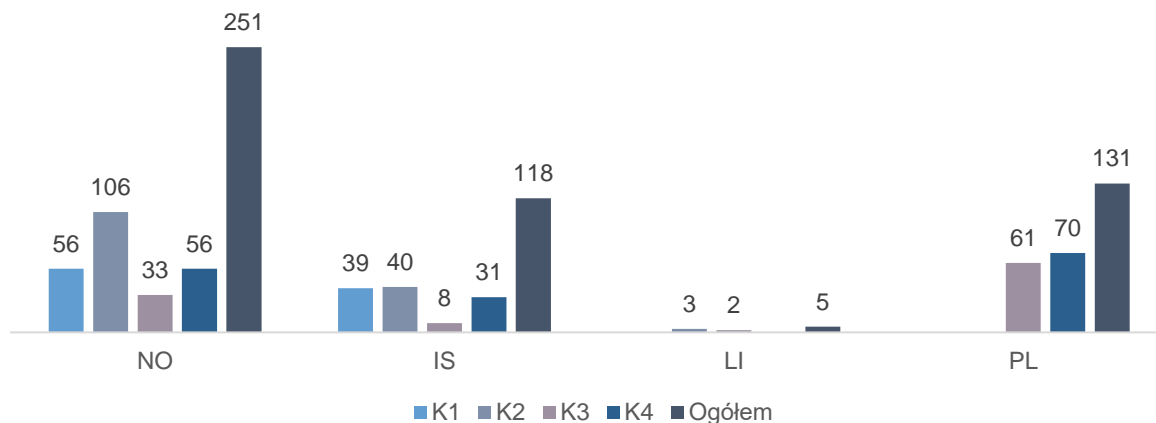
Wykres 4. Udział partnerów z poszczególnych państw w projektach w ramach każdego Komponentu Programu Edukacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Z kolei następnym wykres pokazuje powyższe dane w ujęciu liczbowym. Ponownie nie ujęto na nim wyżej wymienionych Grecji, Czech oraz Słowenii.

Wykres 5. Liczby partnerów z poszczególnych państwa w projektach w ramach każdego Komponentu Programu Edukacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Fundusz Współpracy Dwustronnej

Cele FWD

FWD miał na celu wzmocnienie stosunków dwustronnych między Państwami-Darczyńcami a Państwami-Beneficjentami, m.in. poprzez wspólną realizację projektów z podmiotami z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii. Taka działalność mogła mieć miejsce zarówno w kontekście wdrażania Programu Edukacja, jak i w zakresie realizacji wspólnych inicjatyw poza nim.

Zakres inicjatyw realizowanych w ramach FWD

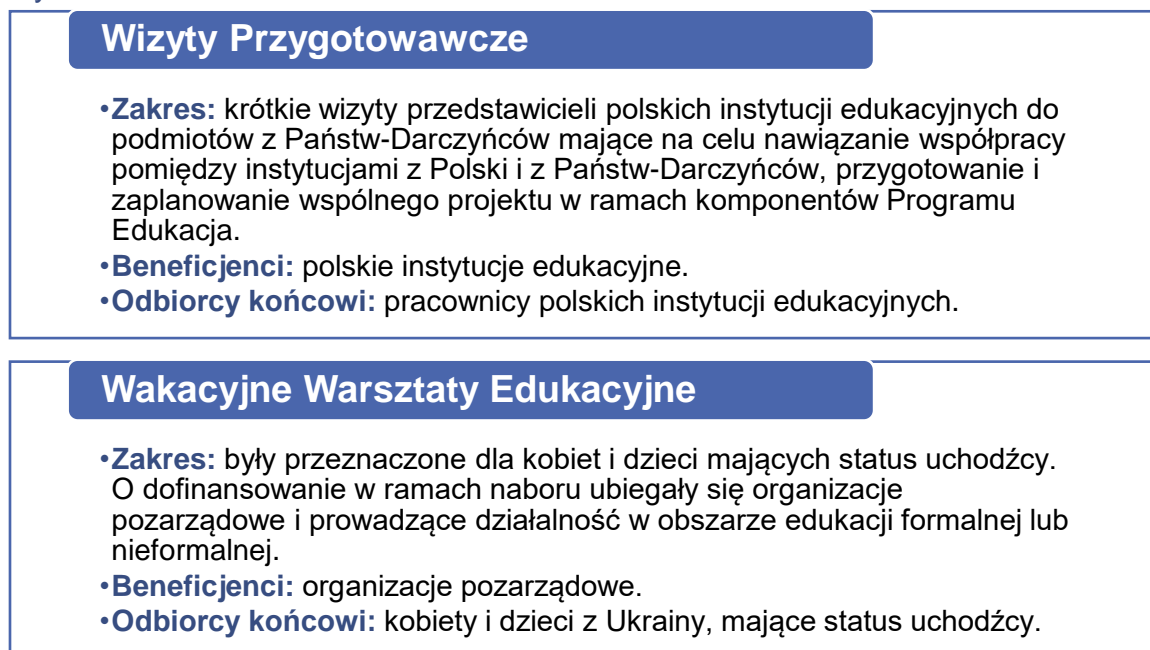
W związku z powyższym, w celu nawiązania bądź rozwinięcia współpracy i/lub przygotowania wspólnego projektu (realizowanego w ramach Programu Edukacja) możliwe było również odbycie wizyty przygotowawczej przedstawicieli polskich instytucji edukacyjnych w instytucjach z Państw-Darczyńców.

Ponadto w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD) realizowane były również Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Inicjatywa ta była odpowiedzią na kryzys uchodźczy wywołany agresją zbrojną Rosji na niepodległe państwo Ukrainy. W kwietniu 2022 roku granicę Polski przekroczyło ponad 3 mln uchodźców, spośród których większość stanowiły kobiety i dzieci. Jednym z kluczowych wyzwań w tamtym czasie była aktywizacja dzieci oraz ich mam w okresie wakacyjnym. Zamknięcie placówek opiekuńczo-wychowawczych w wakacje wymusiło na matkach konieczność sprawowania osobistej opieki nad dziećmi, co uniemożliwiało im podjęcie pracy.

W odpowiedzi na tę sytuację, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, pełniąca rolę Operatora Programu Edukacja, ogłosiła nabór wniosków w trybie konkursowym na organizację Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych dla uchodźców. Aby ułatwić realizację tego przedsięwzięcia, Państwa-Darczyńcy zgodziły się na rezygnację z obowiązku partnerstwa z którymś z Państw-Darczyńców w przypadku organizacji Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych.

Oba powyższe rodzaje inicjatyw zostały objęte niniejszym badaniem ewaluacyjnym. Ich charakterystyka została opisana na poniższym schemacie.

Rysunek 3. Zakres działań w ramach FWD

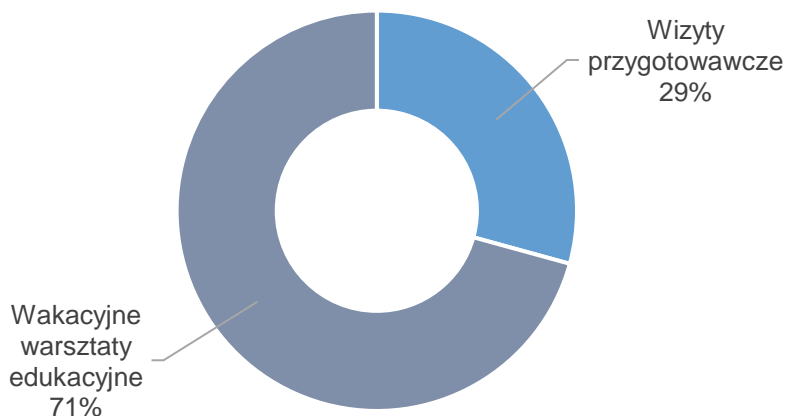

Źródło: opracowanie własne.

Charakterystyka inicjatyw z FWD

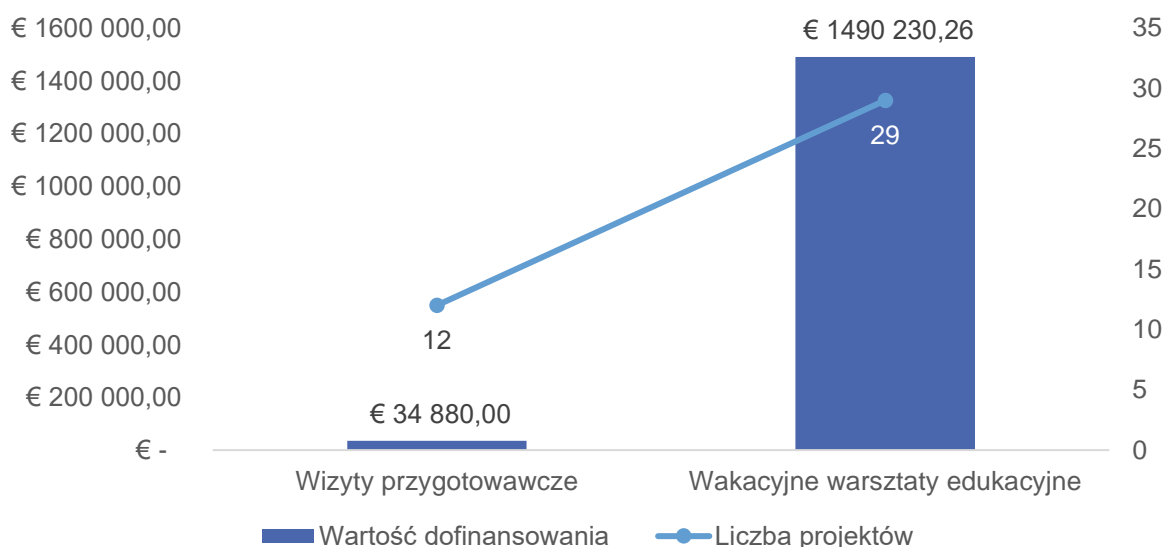
Łącznie ze wsparciem FWD zrealizowano 12 Wizyt Przygotowawczych oraz 29 inicjatyw, w których organizowano Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne.

Wykres 6. Rozkład inicjatyw w ramach FWD w podziale na kategorie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Wykres 7. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach FWD w podziale na kategorie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Inicjatywy w postaci Wizyt Przygotowawczych prowadzone były w ramach jednego naboru z 2020 roku, natomiast nabór dla inicjatyw związanych z pomocą dla uchodźców ukraińskich w formie warsztatów miał miejsce w 2022 roku.

Przeanalizowane dane wskazują na to, że z inicjatyw realizowanych w ramach FWD łącznie skorzystało 2 835 osób, z czego 2 800 do liczba odbiorców działań wspierających w ramach wakacyjnych warsztatów edukacyjnych.

Tabela 10. Liczba odbiorców końcowych w poszczególnych typach inicjatyw w ramach FWD

	Liczba odbiorców końcowych we wszystkich inicjatywach
WP	35
WWE	2 800
Razem	2 835

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Beneficjentami realizującymi inicjatywy w ramach FWD były niemal tylko podmioty niepubliczne – jedynie w przypadku jednej WP realizatorem była państwowa jednostka budżetowa.

Tabela 11. Typy instytucji realizujących inicjatywy w ramach FWD

	Państwowa jednostka budżetowa	Niepubliczna	Razem
WP	1	11	12
WWE	0	29	29
Razem	1	40	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Tabela 12. Rodzaje instytucji realizujących inicjatywy w ramach FWD

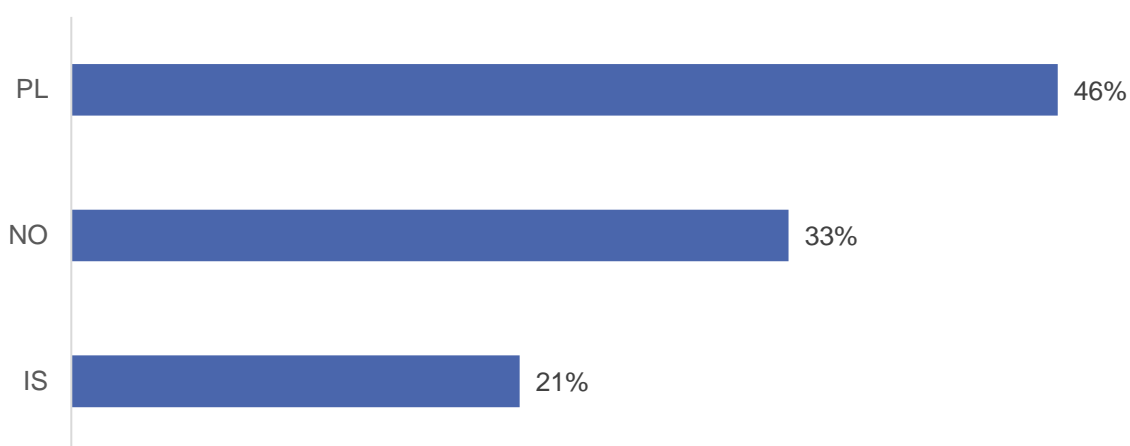
	WP	WWE	Razem
instytucja systemu szkolnictwa wyższego i nauki	1	0	1
fundacja/stowarzyszenie	8	25	33
inna instytucja pozarządowa	1	4	5
organ publiczny	1	0	1
osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	1	0	1
Razem	12	29	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Każda z Wizyt Przygotowawczych realizowana była w partnerstwie z jednym podmiotem zagranicznym z Państw-Darczyńców – Norwegii oraz Islandii, nie było natomiast partnera pochodzącego z Liechtensteinu. Jeśli chodzi o Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne, inicjatywy te były prowadzone przez beneficjentów najczęściej bez zawierania partnerstw (w 17 inicjatywach na 29 nie było partnera). W ramach pozostałych 12, partnerami były polskie podmioty, w przypadku jednego spośród nich partnerem był podmiot norweski.

Podsumowując, w ramach FWD, 46% (11) inicjatyw prowadzonych było z partnerem polskim, 33% (8) z norweskim oraz 21% (5) z partnerem z Islandii.

Wykres 8. Odsetki inicjatyw w ramach FWD z udziałem partnerów z poszczególnych państw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez FRSE.

Podsumowanie dotyczące charakterystyki wszystkich zrealizowanych projektów i inicjatyw

Rysunek 4. Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

KOMPONENT 1

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

94 projekty
€ 1 023 121,50

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

66 wizyt studyjnych

28 intensywnych szkoleń

957 osób wzięło udział w wizytach i szkoleniach

KOMPONENT 2

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

43 projekty
€ 1 707 543,72

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

mobilność studentów, kadry uczelni wyższych i pracowników przedsiębiorstw

łącznie 538 uczestników mobilności

3 606 ECTS

KOMPONENT 3

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

58 projektów
€ 7 469 075,77

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji VET (A)

wymiana doświadczeń, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców (B)

opracowanie lub uaktualnienie strategii rozwoju szkolnictwa VET (C)

edukacja zdalna (D)

973 praktykantów kształcenia i szkolenia zawodowego objętych wsparciem

KOMPONENT 4

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

83 projekty
€ 9 819 468,94

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia na różnych poziomach edukacji (z wyłączeniem VET) (A)

wymiana doświadczeń, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców (B)

opracowanie lub uaktualnienie strategii w zakresie edukacji i szkoleń z uwzględnieniem rozwoju regionu (C)

edukacja zdalna (D)

244 zaangażowane instytucje

WIZYTY PRZYGOTOWAWCZE

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

12 Wizyt Przygotowawczych

34 880,00

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

5 wspólnych wniosków na realizację projektów

WAKACYJNE WARSZTATY EDUKACYJNE

Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw

PODSTAWOWE INFORMACJE

29 inicjatyw-52 turnusy

1 490 230,26

PODJĘTE DZIAŁANIA I EFEKTY

2800 ukraińskich matek i ich dzieci objętych wsparciem

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 5. Lokalizacja projektów Programu Edukacja i inicjatyw w ramach FWD – według województw

Lokalizacja projektów PROGRAMU EDUKACJA I INICJATYW W RAMACH FWD

WOJEWÓDZTWA

81 mazowieckie

13 dolnośląskie

39 śląskie

12 podlaskie

31 lubelskie

10 opolskie

31 małopolskie

7 kujawsko-pomorskie

28 pomorskie

7 warmińsko-mazurskie

23 wielkopolskie

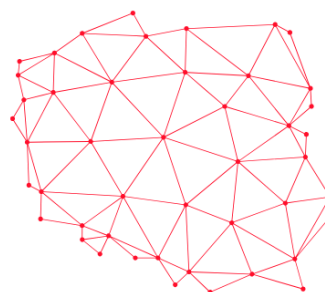
3 lubuskie

15 łódzkie

3 świętokrzyskie

15 podkarpackie

1 zachodniopomorskie

Źródło: opracowanie własne.

Zaangażowanie *PARTNERÓW Z PAŃSTW- DARCZYŃCÓW*

Działania realizowane z partnerami z Norwegii:

- 184 projekty
- 7 wizyt przygotowawczych
- 1 wakacyjne warsztaty edukacyjne

Działania realizowane z partnerami z Liechtensteinu:

- 5 projektów

Działania realizowane z partnerami z Islandii:

- 100 projektów
- 5 wizyt przygotowawczych

Źródło: opracowanie własne.

Nota metodologiczna

Niniejsza nota metodologiczna przedstawia szczegółowy opis założeń i metod zastosowanych w badaniu ewaluacyjnym Programu Edukacja realizowanego w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2014–2021. Badanie objęło również wybrane działania realizowane w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD), takie jak Wizyty Przygotowawcze i inicjatywy w postaci Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych organizowanych dla uchodźczyń ukraińskich. Ewaluacja uwzględnia pełen okres realizacji interwencji – od uruchomienia środków w 2019 roku do planowanego zakończenia ostatniego projektu w dniu 30 kwietnia 2024 roku.

Badanie zostało przeprowadzone w trzech kluczowych zakresach:

Rysunek 7. Zakres badania

Zakres przedmiotowy

Ewaluacja skupia się na realizacji celów Programu Edukacja i wybranych inicjatyw FWD, oceniając ich trafność, efektywność, trwałość oraz użyteczność. W centrum zainteresowania znalazły się projekty wspierające rozwój kadry edukacyjnej, mobilność w szkolnictwie wyższym, współpracę instytucjonalną w kształceniu zawodowym i ogólnym, a także wizyty przygotowawcze oraz działania skierowane do uchodźców z Ukrainy.

Zakres podmiotowy

Badaniem objęto polskie podmioty prawne działające w sektorze edukacji formalnej i pozaformalnej, z wyłączeniem edukacji przedszkolnej. W analizie uwzględniono zarówno perspektywę instytucji realizujących projekty, jak i końcowych odbiorców wsparcia.

Zakres czasowy

Ewaluacja obejmuje okres od uruchomienia środków w 2019 roku do zakończenia ostatniego projektu w kwietniu 2024 roku, co pozwala na kompleksową ocenę efektów długofalowych oraz bieżących wyzwań.

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badanie ma na celu dostarczenie rzetelnych informacji na temat skuteczności wdrażanych działań oraz ich wpływu na beneficjentów i odbiorców końcowych. Opracowane wnioski i rekomendacje będą stanowić podstawę do podejmowania przyszłych decyzji dotyczących realizacji podobnych inicjatyw w ramach funduszy EOG.

Badanie zostało zrealizowane w oparciu o analizę danych zastanych, badania empiryczne jakościowe oraz ilościowe. Interdyscyplinarne podejście badawcze pozwoliło na zebranie pełnego materiału analitycznego, który umożliwi ocenę Programu w odniesieniu do zdefiniowanych pytań badawczych.

Analiza desk research stanowiła fundament procesu ewaluacyjnego, zapewniając pogłębione zrozumienie kontekstu i charakterystyki realizowanych projektów. Przeprowadzona analiza opierała się na zgromadzeniu, porządkowaniu i interpretacji danych pochodzących z różnorodnych źródeł. **Cele zastosowania tej techniki** skupiały się na przygotowaniu szczegółowego planu badawczego i narzędzi terenowych, odtworzeniu logiki interwencji w ramach Programu Edukacja i FWD, ocenie efektywności i trwałości wsparcia w oparciu o dane ilościowe i jakościowe, a także zidentyfikowaniu głównych wyzwań i sukcesów związanych z realizacją projektów. Analizie poddano dokumentację strategiczną i operacyjną (np. cele programowe, priorytety horyzontalne, wskaźniki), wnioski o dofinansowanie i raporty końcowe realizowanych projektów, dane statystyczne pochodzące z GUS, Eurostatu oraz systemu monitoringu Programu, a także wcześniejsze raporty ewaluacyjne oraz inne opracowania tematyczne.

Pogłębione wywiady indywidualne umożliwiły zebranie szczegółowych informacji od kluczowych interesariuszy Programu Edukacja i FWD. Dzięki tej technice badanie miało charakter eksploracyjny i diagnostyczny. **Grupy respondentów, ujęte w tej części ewaluacji, to przedstawiciele instytucji realizujących projekty** (wywiady z 61 reprezentantami beneficjentów instytucjonalnych dostarczyły informacji na temat skuteczności działań, wyzwań w realizacji oraz ich długoterminowego wpływu) oraz **odbiorcy końcowi wsparcia** (20 wywiadów z końcowymi beneficjentami pozwoliło zrozumieć, w jakim stopniu rezultaty działań odpowiadają na ich potrzeby i oczekiwania).

Wywiady kwestionariuszowe przeprowadzono w dwóch formatach: **telefonicznym (CATI) oraz internetowym (CAWI)**. Metoda ta pozwoliła na zebranie szerokiego materiału ilościowego, wspierającego wnioskowanie statystyczne. **Zakres realizacji CAWI/CATI** skupił się na **beneficjentach instytucjonalnych** (przeprowadzono 167 ankiet wśród przedstawicieli instytucji realizujących projekty), z kolei zakres badania **CAWI** – na **odbiorcach końcowych wsparcia** (przeprowadzono 332 ankiety wśród uczestników projektów). Analizy skupiały się na ocenie realizacji celów i priorytetów horyzontalnych, opiniach na temat trwałości efektów działań, a także sposobie postrzegania użyteczności rezultatów projektów z perspektywy końcowych beneficjentów.

Analiza dokumentacji projektowej zrealizowana została na udostępnionej dokumentacji dotyczącej poszczególnych, wybranych do analizy projektów. Na dokumentację w zakresie jednego projektu składały się wnioski o dofinansowanie oraz raport końcowy z realizacji projektu. Poddano analizie łącznie 162 projektów i inicjatyw.

Studia przypadku pozwoliły na pogłębioną analizę wybranych projektów, które w sposób szczególny ilustrują skuteczność i użyteczność działań realizowanych w ramach Programu. 18 case studies obejmujących różne Komponenty Programu (K1–K4) reprezentowały różnorodność działań i celów interwencji. Zakres studiów przypadku skupiał się na analizie realizacji założeń projektowych i ich wyników, identyfikacji najlepszych praktyk oraz barier w osiągnięciu zakładanych rezultatów, a także na ocenie długofalowego wpływu działań na beneficjentów.

Warto jednak podkreślić, że w prezentacji wyników badania zastosowano różne podejścia do przedstawienia danych na wykresach, zależnie od charakterystyki analizowanej próby oraz celu wizualizacji. Decyzje te zostały podjęte w oparciu o najlepsze praktyki metodologiczne, aby zapewnić klarowność, interpretowalność oraz merytoryczną poprawność wyników. W przypadku Komponentów lub inicjatyw FWD, gdzie liczba badanych respondentów była relatywnie mała, wyniki prezentowano jako liczby bezwzględne (N). Takie podejście pozwala uniknąć wprowadzania odbiorcy w błąd poprzez wyolbrzymienie znaczenia nielicznych odpowiedzi w postaci procentów, które mogłyby być metodologicznie mylące. W przypadku zestawień zbiorczych, gdzie liczba respondentów była duża, zastosowano procentową prezentację wyników. Taki sposób wizualizacji był uzasadniony kwestią czytelności i porównywalności danych oraz możliwości uogólnienia wyników – duża liczba respondentów zapewnia statystyczną rzetelność i poprawność wniosków opartych na procentowym rozkładzie odpowiedzi.

Wyniki badań

Cele i realizacja projektów

Założenia projektów a cele Programu Edukacja i FWD¹

Poniższa tabela przedstawia najbardziej aktualne dane na temat stopnia realizacji wskaźników związanych z celem Programu „Wzmocniony kapitał ludzki i baza wiedzy”. W ramach analizy wyliczony został stopień osiągnięcia (wyrażony procentowym stosunkiem wartości osiągniętej do docelowej) oraz przedstawiona interpretacja stopnia realizacji (wskazującą, czy wskaźnik został przekroczony, osiągnięty w całości, czy w wysokim stopniu).

Większość wskaźników Programu została przekroczona, co podkreśla skuteczność działań realizowanych w ramach Programu. Szczególną uwagę należy zwrócić na wybitne wyniki dotyczące liczby wspólnych rezultatów prac intelektualnych, która niemal 2,5-krotnie przewyższyła zakładane wartości. Również poziom zadowolenia uczestników programów mobilności i współpracy instytucjonalnej znacząco przekroczył założenia, co świadczy o wysokiej jakości realizowanych działań i dobrze dopasowanej ofercie wsparcia.

Jednak nie wszystkie wskaźniki udało się w pełni zrealizować. W przypadku liczby punktów ECTS uzyskanych przez studentów w projektach mobilności wskaźnik osiągnął jedynie 60,1% zakładanej wartości docelowej. Pomimo tego, ogólny obraz realizacji wskaźników jest bardzo pozytywny i wskazuje na sukces programu w budowaniu kapitału ludzkiego i współpracy międzynarodowej.

¹ Część wyników odpowiadająca na pytania badawcze:

- „Jaka jest zależność między założeniami projektu i celami/zagadnieniami horyzontalnymi/obszarami priorytetowymi Programu Edukacja i FWD?”
- „Jaki wpływ na jakościową realizację projektu ma uwzględnienie zdefiniowanych przez Operatora celów/ zagadnień horyzontalnych/obszarów priorytetowych?”

Tabela 13. Analiza wskaźników przypisanych do Celu Programu: „Wzmocniony kapitał ludzki i baza wiedzy”

L.p.	Obszar programowy	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia ²	Ocena, interpretacja ³
1	PA03	Udział uczestniczących studentów, którzy podnieśli swoje kompetencje według ich placówki edukacyjnej (z wyłączeniem uczniów szkół kształcenia i szkolenia zawodowego)	80,00%	86,78%	108,48%	Wskaźnik przekroczony
2		Liczba punktów ECTS otrzymanych przez studentów szkół wyższych w projektach mobilności	6,000	3,606	60,10%	Wskaźnik osiągnięty w wysokim stopniu
3		Udział uczestniczących pracowników, którzy podnieśli umiejętności/ kompetencje w swojej dziedzinie pracy według pracodawcy (z wyłączeniem pracowników instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego)	80,00%	90,00%	112,50%	Wskaźnik przekroczony
4		Udział uczestniczących pracowników instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego, którzy podnieśli umiejętności/ kompetencje w swojej dziedzinie pracy według pracodawcy	80,00%	83,09%	103,86%	Wskaźnik przekroczony

² Stosunek wartości osiągniętej do docelowej, w %.

³ Wyjaśnienia ocen:

- wskaźnik przekroczony – wartość osiągnięta przekracza wartość docelową;
- wskaźnik osiągnięty w 100% - wartość osiągnięta równa się wartości docelowej;
- wskaźnik osiągnięty w bardzo wysokim stopniu – pow. 80% wartości docelowej;
- wskaźnik osiągnięty w wysokim stopniu – pow. 60%, ale pon. 80% wartości docelowej.

L.p.	Obszar programowy	Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Wartość osiągnięta	Stopień osiągnięcia ²	Ocena, interpretacja ³
5		Udział uczestniczących uczniów instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego, którzy podnieśli swoje kompetencje według ich placówki edukacyjnej	80,00%	88,39%	110,49%	Wskaźnik przekroczony
6		Udział pracowników uczestniczących we współpracy instytucjonalnej, którzy wyrazili zadowolenie z mobilności / wymiany	80,00%	93,16%	116,45%	Wskaźnik przekroczony
7		Udział studentów deklarujących zadowolenie z mobilności	80,00%	84,97%	106,21%	Wskaźnik przekroczony
8		Liczba wspólnych rezultatów pracy intelektualnej w ramach projektów współpracy (badania, programy nauczania, materiały dydaktyczne, publikacje itp.)	200	499	249,50%	Wskaźnik przekroczony
9	Dwustronny	Poziom zaufania pomiędzy współpracującymi podmiotami z Państwa - Beneficjenta, a podmiotami Państw-Darczyńców (z podziałem na każde z państw)	4,5	6,52	144,89%	Wskaźnik przekroczony
10		Poziom zadowolenia z partnerstwa (z podziałem na każde z państw)	4,5	6,30	140,00%	Wskaźnik przekroczony
11		Udział organizacji współpracujących, które stosują wiedzę uzyskaną w związku z partnerstwem dwustronnym (z podziałem na każde z państw)	Min. 50,00%	94,00%	188,00%	Wskaźnik przekroczony

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Zamawiającego.

Podjęte w ramach Programu Edukacja oraz FWD projekty i inicjatywy zdecydowanie wpisują się w określone cele logiki wdrożonego wsparcia. To znaczy, projekty w swoich założeniach miały przyczynić się w szerokiej perspektywie do:

- zwiększenia mobilności studentów oraz pracowników uczelni pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami,
- rozszerzenia oraz pogłębienia współpracy instytucjonalnej i partnerstw pomiędzy instytucjami działającymi w sferze edukacji (na poziomie szkolnictwa: podstawowego, średniego, wyższego, zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych) w Polsce oraz na obszarze Państw-Darczyńców,
- wzmocnienia stosunków dwustronnych między Państwami-Darczyńcami a Państwami-Beneficjentami, m.in. poprzez wspólną realizację projektów z podmiotami z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii.

Aby zrealizować powyższe cele, projekty i inicjatywy objęte ewaluacją projektowane były z myślą o szeregu szczegółowych założeń. Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentacji dotyczącej zrealizowanych projektów Programu Edukacja i inicjatyw FWD⁴, można wskazać, że najczęściej ich zakładanym celem szczegółowym było wzmocnienie kompetencji zawodowych pracowników, uczestników (69%). Najrzadziej występującym celem w początkowych założeniach, znajdujących się we wnioskach o dofinansowanie, było umiędzynarodowienie – w przypadku 9%.

Wykres 9. Zakładane cele projektów i inicjatyw we wnioskach o dofinansowanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów i inicjatyw – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=162 projektów i inicjatyw.

⁴ W przedstawionych analizach danych pochodzących z dokumentacji, w ramach FWD ujęto tylko inicjatywy polegające na Wakacyjnych Warsztatach Edukacyjnych, ponieważ Wizyty Przygotowawcze zasadniczo dotyczyły projektów z Programu Edukacja i miały w nich rolę wspomagającą.

W poniższej tabeli znajduje się rozkład zakładanych celów szczegółowych projektów i inicjatyw w podziale na poszczególne Komponenty Programu Edukacja oraz inicjatywy w ramach FWD (Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne). Te drugie oczywiście skupiały się na celu, jakim jest wspieranie procesów związanych z włączeniem społecznym oraz na charakterystycznych dla tych inicjatyw działaniach, takich jak:

Rysunek 8. Inicjatywy realizowane w ramach Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Wyraźnie widać na podstawie poniższej tabeli, że cele projektów i inicjatyw odpowiadały charakterystykom przedsięwzięć z poszczególnych Komponentów. Jednocześnie, wpisują się one w cele Programu oraz FWD. Należy podkreślić, że są to cele zakładane – bezpośrednio wpisywane we wnioski projektowe. Należy pamiętać, że każdy z projektów Programu Edukacja był realizowany razem z partnerem – co do zasady więc, można by uznać, że ich założenia będą obejmowały także wzmocnienie współpracy. Brak wyraźnego wskazania takiego celu w przypadku części projektów może sygnalizować, że nie było to jednym z głównych, podstawowych zakładanych celów. Być może również dlatego, że w wielu przypadkach (o czym więcej przy okazji omawiania wyników badań dotyczących partnerstw) współprace z partnerami były prowadzone przez beneficjentów już wcześniej niż sam projekt.

Tabela 14. Zakładane cele projektów we wnioskach o dofinansowanie z podziałem na kategorie projektów i inicjatyw

Założenia/cele projektów i inicjatyw	K1	K2	K3	K4	FWD	ogółem
Wzmocnienie kompetencji zawodowych pracowników/uczestników projektów	87%	47%	71%	74%	0%	69%
Wzmocnienie współpracy	60%	100%	59%	54%	0%	59%
Rozwój oferty edukacyjnej	20%	7%	69%	59%	0%	52%
Rozwój narzędzi edukacyjnych, w tym nowe technologie i innowacje	40%	0%	40%	65%	0%	45%
Wspieranie inkluzji społecznej/edukacja włączająca (włączenie społeczne)	60%	0%	40%	54%	17%	43%
Wymiana dobrych praktyk	53%	53%	34%	44%	0%	41%
Poszerzanie bazy wiedzy	13%	40%	12%	34%	0%	23%
Wzmocnienie kompetencji/wiedzy młodzieży	0%	13%	14%	37%	0%	22%
Umiędzynarodowienie	0%	33%	3%	12%	0%	9%
Inne założenia/cele w ramach Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych, dotyczące wspierania uchodźców ukraińskich	0%	0%	0%	0%	100%	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów i inicjatyw – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=162 projektów i inicjatyw.

Wnioski o dofinansowanie dostarczyły też szczegółowych informacji na temat tego, jakim obszarom priorytetowym Programu Edukacja odpowiadały projekty – które z nich były wyraźnie wskazywane w zaplanowanych pierwotnie założeniach projektów. Analiza w tym zakresie pozwoliła ocenić, że założenia projektów wpisywały się bezpośrednio w określone priorytety Programu.

Tabela 15. Obszary priorytetowe we wnioskach o dofinansowanie z podziałem na kategorie projektów i inicjatyw

Obszary priorytetowe Programu Edukacja	K1	K2	K3	K4	Ogółem
Rozwijanie edukacji sprzyjającej włączeniu społecznemu	67%	0%	50%	79%	60%
Rozwój kultury jakości w sektorze edukacji, w tym wewnętrznych systemów zapewniania jakości	53%	0%	29%	59%	42%
Rozwój i promocja sektora VET, z uwzględnieniem m.in. dualnego systemu nauczania oraz współpraca instytucji kształcenia zawodowego z pracodawcami	13%	0%	86%	1%	34%
Edukacja dotycząca systemu opieki społecznej nad dziećmi – „child welfare education”	20%	0%	14%	40%	24%
Zarządzanie w sektorze edukacji	33%	0%	21%	21%	20%
Rozwój poradnictwa zawodowego	20%	0%	29%	9%	17%
Cel bezpośrednio związany z mobilnością studentów i pracowników uczelni	0%	100%	0%	0%	9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów i inicjatyw – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=162 projektów i inicjatyw.

Należy również zauważyć, że wszystkie przypisane projektom cele, założenia oraz obszary priorytetowe projektów w Programie Edukacja, wyraźnie odpowiadają jego głównemu celowi, jakim jest przyczynianie się do zmniejszenia różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz do wzmacniania stosunków dwustronnych pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami w edukacji.

Na podstawie wyników uzyskanych w badaniu ilościowym można stwierdzić, że projekty realizowane w ramach Programu Edukacja przyczyniły się w największym stopniu do **poszerzania wiedzy** (91% ogółem), co wskazuje na silne powiązanie działań projektowych z celami edukacyjnymi programu. W szczególności Komponenty K4 (95%) i K3 (94%) odnotowały wyjątkowo wysoką skuteczność w tym zakresie, co może wynikać z ich charakteru, silnie ukierunkowanego na rozwój kompetencji i wiedzy.

Wzmocnienie potencjału ludzkiego (81% ogółem) było drugim najczęściej wskazywanym rezultatem, szczególnie podkreślanym przez beneficjentów K3 (94%). Wyniki te sugerują, że projekty skutecznie wspierały rozwój umiejętności uczestników i kadry, co odgrywa kluczową rolę w realizacji celów programu w zakresie zwiększania kompetencji i zasobów ludzkich.

Z kolei **wzmocnienie stosunków dwustronnych między Polską a Państwami-Darczyńcami** (72% ogółem) zostało najlepiej ocenione w ramach Komponentów K2

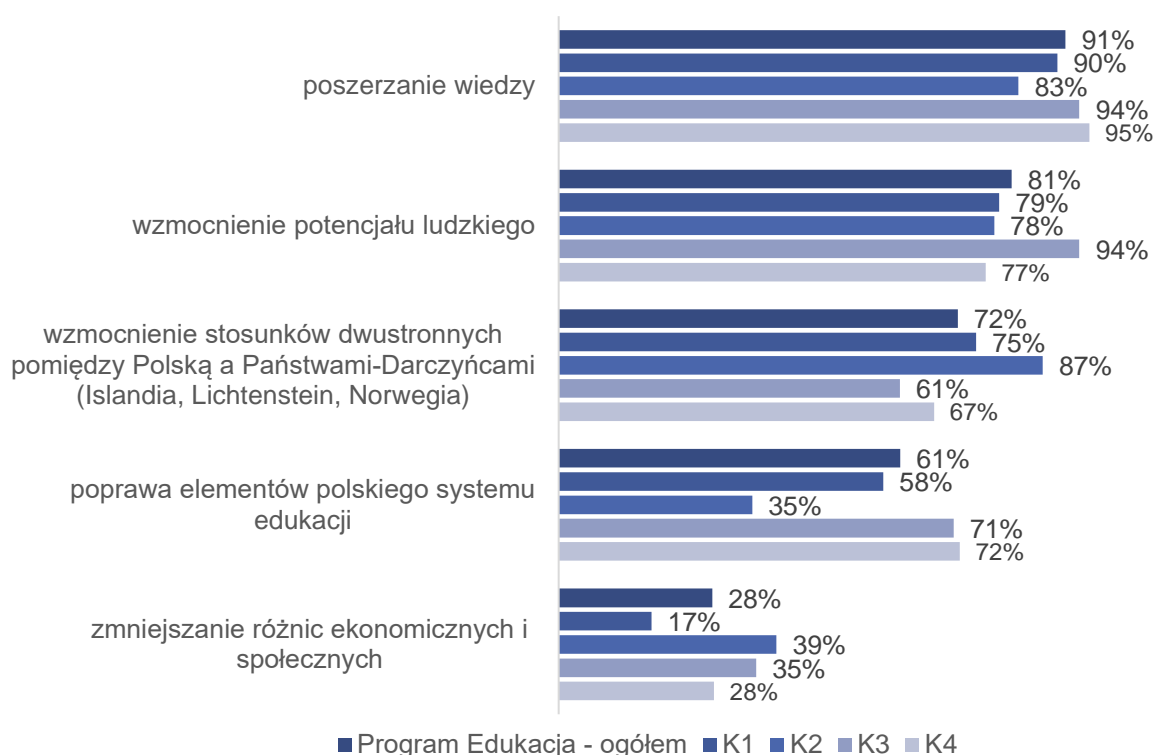
(87%), co wskazuje na efektywność działań związanych z budowaniem relacji międzynarodowych w edukacji wyższej.

Poprawa elementów polskiego systemu edukacji została wskazana przez 61% beneficjentów ogółem, przy czym najwyższe wyniki uzyskały K3 (71%) i K4 (72%), najgorszy wynik dotyczy K2 (35%). Sugeruje to, że nie wszystkie projekty miały bezpośredni wpływ na strukturalne zmiany w systemie edukacji, ale pewne Komponenty przyczyniły się do usprawnień w tym zakresie. Trzeba jednak zaznaczyć, że wynika to w dużym stopniu ze specyfiki projektów realizowanych w poszczególnych Komponentach.

Zmniejszenie różnic ekonomicznych i społecznych (28% ogółem) było najmniej wskazywanym rezultatem, szczególnie w K1 (17%). Wynik ten sugeruje, że projekty w mniejszym stopniu skupiały się na realizacji celów związanych z równaniem szans ekonomicznych i społecznych, co może być bardziej widoczne w innych obszarach działania programu. Naturalnie, większy wpływ miał K2, który dał szansę na wyjazd zagraniczny wielu studentom.

Projekty w ramach Programu Edukacja najlepiej wpisywały się w cele horyzontalne związane z poszerzaniem wiedzy i wzmocnieniem potencjału ludzkiego. Działania związane z budowaniem stosunków dwustronnych oraz poprawą elementów systemu edukacji miały charakter bardziej zróżnicowany w zależności od Komponentu. Natomiast zmniejszanie różnic społecznych i ekonomicznych wydaje się mniej prominentnym celem w analizowanych projektach, co może sugerować konieczność lepszego ukierunkowania działań w tym zakresie w przyszłości.

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w szerszej perspektywie projekt przyczynia się do poniższych zmian? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące opcje, według Pana/Pani opinii – Beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4

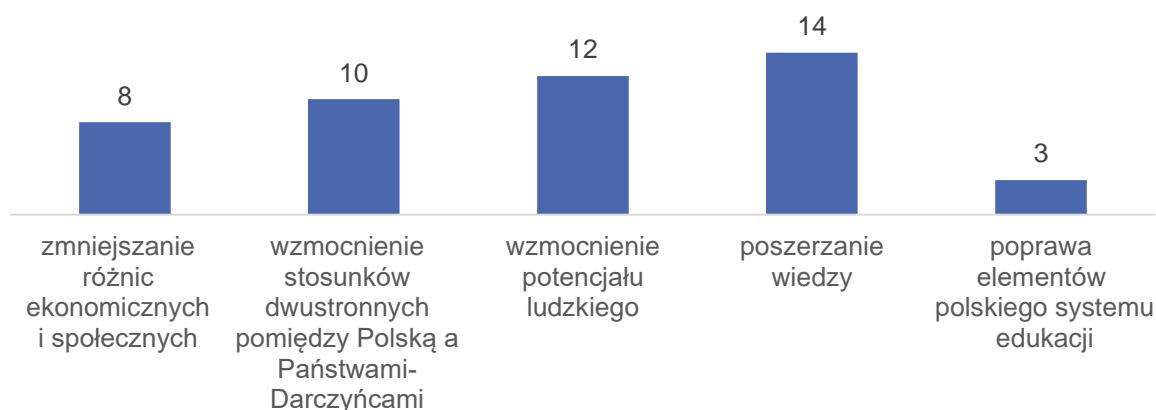

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Omawiając projekty realizowane w ramach Programu, należy też podkreślić rolę Wizyt Przygotowawczych, które prowadzone były ze wsparciem FWD. Miały one wspomagać współpracę między polskimi instytucjami a partnerami z PD, w związku z planowaniem wspólnej realizacji projektów Programu Edukacja. Zrealizowano małą pulę tego rodzaju wizyt, jednak na podstawie badań przeprowadzonych z instytucjami zaangażowanymi w nie, można wskazać, że uwzględniając szerszą perspektywę, inicjatywy te w największym stopniu przyczyniły się do wzmocnienia potencjału ludzkiego, co potwierdziło sześciu respondentów. Jest to istotny rezultat, wskazujący na znaczący wpływ realizowanych projektów partnerskich na rozwój umiejętności, kompetencji i zasobów ludzkich uczestników. Kolejnym obszarem, w którym inicjatywy zostały ocenione pozytywnie, jest wzmocnienie stosunków dwustronnych pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami, co potwierdziło pięć osób. Wynik ten podkreśla potencjał inicjatyw w budowaniu międzynarodowej współpracy i wymiany doświadczeń. W obszarze poszerzania wiedzy cztery osoby wyraziły opinię, że projekt przyczynia się do jej zwiększania, co wskazuje na umiarkowane osiągnięcia w tym zakresie. Należy pamiętać, że co do zasady same Wizyty Przygotowawcze nie miały takiego charakteru jak projekty w Programie – nie było ich celem uzyskanie konkretnych rezultatów. Aczkolwiek, wspomagały organizację właściwych projektów, przez co pośrednio również wpływały na osiągnięte w nich efekty.

Na podstawie pozyskanych w badaniu ilościowym danych można zauważyć, że inicjatywy w postaci **Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych** wpłynęły na różne aspekty w szerszej perspektywie, jednak z różnym poziomem intensywności. **Najczęściej wskazywanym efektem** było **poszerzanie wiedzy**, które zadeklarowało **14 respondentów**. Wynik ten podkreśla znaczenie inicjatyw w rozwijaniu wiedzy i kompetencji uczestników. **Wzmocnienie potencjału ludzkiego** uzyskało **12 wskazań**, co wskazuje na istotny wpływ warsztatów na rozwój umiejętności i zdolności uczestniczek. Kolejnym efektem, docenionym przez **10 osób**, było **wzmocnienie stosunków dwustronnych między Polską a Państwami-Darczyńcami**. W przypadku WWE, tylko w jednej inicjatywie był zaangażowany partner z PD (z Norwegii). Wskazania na tę zmianę mogą zatem świadczyć o tym, że Beneficjenci czują zacieśnianie się relacji poprzez otrzymanie wsparcia z FWD – być może również dzięki stałej i spójnej komunikacji na temat tego, z jakich funduszy pochodzą środki przeznaczone na realizację warsztatów. **Zmniejszanie różnic ekonomicznych i społecznych** zostało wskazane przez **8 respondentów**, co sugeruje umiarkowany wpływ inicjatywy na wyrównywanie szans społecznych i ekonomicznych. Natomiast **poprawa elementów polskiego systemu edukacji** została wymieniona najrzadziej – jedynie **3 respondentów** dostrzegło znaczący wpływ projektu w tym obszarze. Wyniki wskazują, że inicjatywa koncentrowała się przede wszystkim na **rozwijaniu wiedzy i potencjału uczestników**, z mniejszym naciskiem na **zmiany systemowe czy redukcję różnic społeczno-ekonomicznych**.

Wykres 11 Rozkład odpowiedzi na pytanie 3. Czy w szerszej perspektywie, inicjatywa przyczynia się do poniższych zmian? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące opcje, według Pana/Pani opinii – Beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16. Z badań jakościowych również wynika, że beneficjenci dopasowywali swoje projekty do celów Programu oraz FWD, ale jednocześnie określali ich cele na podstawie:

Rysunek 9. Aspekty, na podstawie których beneficjenci dopasowywali projekty do celów Programu i FWD

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Można podsumować, że beneficjenci określali cele swoich projektów przede wszystkim w oparciu o potrzeby wynikające z ich działalności edukacyjnej oraz specyficzne wyzwania, przed którymi stali. Wiele projektów powstawało na bazie wcześniejszych doświadczeń i zidentyfikowanych luk w dotychczasowych działaniach.

Zdaniem badanych co do zasady cele projektów generalnie wpisywały się w cele i obszary zagadnień Programu Edukacja i FWD. Przykładowo, pozytywnie trafność celów interwencji oceniono w kontekście **potrzeb instytucji edukacyjnych, szczególnie w zakresie internacjonalizacji, wymiany doświadczeń oraz poprawy jakości nauczania i kształcenia.**

Kilka zastrzeżeń zgłaszali Beneficjenci w ramach Komponentu 2, wśród których niektórzy wskazywali, że wymóg równowagi między wyjazdami i przyjazdami był trudny do zrealizowania, szczególnie ze względu na różne podejście i możliwości partnerów zagranicznych.

Ocena stopnia osiągniętych celów projektów w ramach Programu Edukacja⁵

Analiza raportów końcowych ze zrealizowanych projektów, pozwala wnioskować, że zdecydowana część z nich osiągnęła swoje cele w całości – **ok. 85% przeanalizowanych dokumentacji wskazuje na pełną realizację założonych efektów**. Występująca niższa skuteczność wiąże się w bardzo dużym stopniu z ograniczeniami wywołanymi przez pandemię COVID-19, która w znaczny sposób uniemożliwiła realizację działań opartych o wyjazdy czy przedsięwzięcia wymagające organizacji spotkań bezpośrednich. W naturalny sposób więc, największa liczba projektów z częściowym stopniem osiągnięcia swoich celów dotyczy tych z Komponentu 2. związanych z mobilnością studencką oraz nauczycielską.

Powyższe znajduje swoje potwierdzenie w poniższych, szczegółowych wynikach badań empirycznych – wynikach ankiet oraz wywiadów pogłębionych dotyczących poszczególnych Komponentów Programu.

Komponent 1. Profesjonalny rozwój kadry

Na podstawie przeprowadzonego badania **większość respondentów oceniła, że cele projektu zostały osiągnięte w bardzo wysokim stopniu**. Tę odpowiedź wybrało 35 uczestników, co wyraźnie dominuje w wynikach. Kolejna grupa, licząca 12 osób, uznała, że realizacja celów projektu miała miejsce w wysokim stopniu. Jedynie 1 respondent wskazał średni poziom realizacji celów, co stanowi marginalny udział w badaniu. **Brak ocen wskazujących na niski stopień realizacji celów podkreśla ogólną skuteczność działań podejmowanych w ramach projektu i ich pozytywny odbiór przez uczestników**.

Wykres 12. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – Beneficjenci instytucjonalni K1

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, N=48.

⁵ Część wyników odpowiadająca na pytanie badawcze: „W jakim zakresie projekt osiągnął założone cele? Jakie cele udało się osiągnąć w największym stopniu, jakie w najmniejszym, jakich nie udało się osiągnąć?”

Powyższe potwierdzają także konkluzje płynące z przeprowadzonych wywiadów pogłębionych. Beneficjenci oceniali realizację swoich projektów bardzo pozytywnie, wskazując na skuteczność w osiągnięciu założonych celów oraz dodatkowe korzyści wynikające z działań projektowych (o czym więcej przy okazji omawiania użyteczności rezultatów projektów). Wielu beneficjentów podkreślało, że wszystkie założone cele zostały osiągnięte w stu procentach. W niektórych przypadkach wskazywali nawet na lepsze efekty niż pierwotnie zakładano.

Za przykłady celów osiągniętych w największym stopniu, respondenci podawali przede wszystkim rozwój kompetencji uczestników, w takich obszarach, jak:

- nowoczesne metody nauczania,
- kompetencje w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach,
- zarządzanie edukacją i instytucjami,
- komunikacja i współpraca,
- kompetencje międzykulturowe,
- używanie języka angielskiego,
- wykorzystanie technologii w edukacji,
- organizacja projektów,
- ekologiczne rozwiązania i zarządzanie przestrzenią.

W zakresie nowoczesnych metod nauczania, można wskazać na przykład, że uczestnicy działań projektowych w ramach Komponentu 1 zdobywali wiedzę na temat innowacyjnych metod dydaktycznych, takich jak nauczanie poprzez ruch, edukacja outdoorowa, czy metody CLIL (zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe, ang. *Content and Language Integrated Learning*).

Nasza szkoła wdrożyła wtedy metody innowacje, pedagogiczne i wskazała w trakcie lekcji elementy CLIL, to jest takie nauczanie zintegrowane językowo-przedmiotowe. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

W kontekście językowym warto też podkreślić wartość dodaną realizacji projektów, ponieważ wymagały one od uczestników komunikacji w języku angielskim, co pozwalało na praktyczne przełamywanie barier językowych:

No i rozwój języka angielskiego również, tak? Bo tutaj faktycznie, ten język angielski, nawet jeśli nie jest perfekcyjny w przypadku nauczycieli, którzy nie są anglistami, no to staje się językiem roboczym. W momencie, gdy taką wizytę studyjną odbywamy, czy jesteśmy odbiorcami szkolenia, to pracujemy [red. w tym języku]. I jak gdyby

przełamują się też bariery. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Ponadto rozmówcy w wywiadach pogłębionych, reprezentujący beneficjentów instytucjonalnych w ramach Komponentu 1 Programu, podkreślali, że w dużym stopniu udawało im się osiągać dzięki projektom takie cele jak:

- inspiracja nowymi metodami i praktykami,
- integracja i motywacja zespołu,
- poprawa jakości nauczania i organizacji,
- wprowadzanie innowacyjnego podejścia do dydaktyki, wzbogacającego ich warsztat pracy (co łączy się ze wskazanym wyżej włączaniem nowoczesnych metod nauczania),
- aktywizacja uczniów,
- wykorzystywanie e-learningu i innowacji cyfrowych,
- umiędzynarodowianie szkół.

Warto zwrócić uwagę na element związany z aktywizacją uczniów, którzy według obserwacji niektórych badanych rozwijających swoje wypowiedzi wokół wprowadzania nowych metod nauczania, stali się dzięki nim bardziej zaangażowani. Przykładowo, tak jak w poniższym cytacie, po wprowadzeniu do pracy z uczniami metod opartych na ruchu czy nauce przez doświadczenie.

Dla nas najważniejsze jest to, aby wyszukiwać gdzieś ciekawe metody pracy z uczniami i właśnie znaleźliśmy takie dwie dziewczyny na Islandii, które opracowały autorską metodę uczenia poprzez ruch. I to było takie uczenie nie tylko, powiedzmy, języka polskiego, ale właśnie uczenia matematyki, szczególnie języka angielskiego, języków obcych, bo te wszystkie ćwiczenia, które można właśnie wykonywać na lekcji, one wszystkie dzieją się w ruchu. Czyli dzieci nie siedzą w ławkach, natomiast uczą się poprzez ten ruch, poprzez pracę grupową, zespołową, poprzez właśnie ćwiczenia komunikacyjne. Także bardzo nam się spodobało. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Choć mało było takich celów projektów, których realizacja nie była do końca zadowalająca, na podstawie wypowiedzi przedstawicieli beneficjentów instytucjonalnych można wskazać kilka słabszych punktów w zakresie działań z K1.

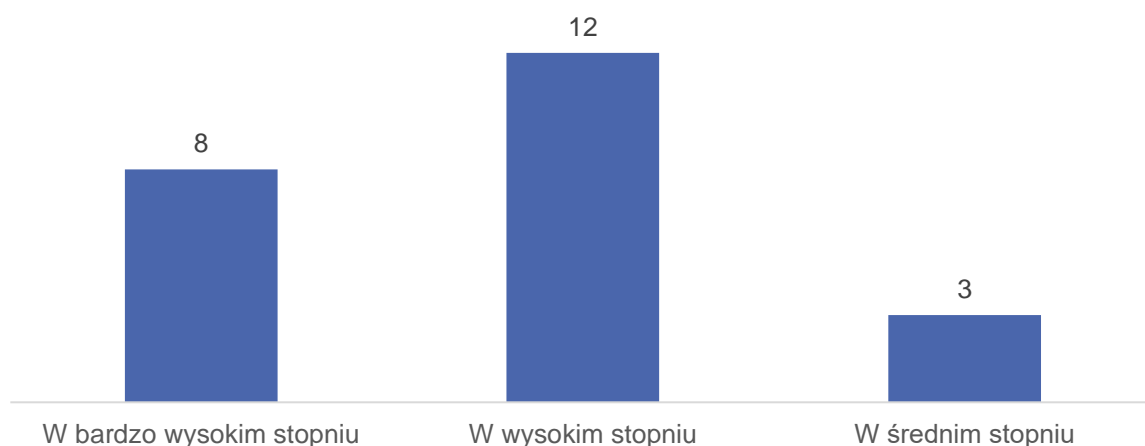
Warto zwrócić na nie uwagę podczas realizacji podobnych przedsięwzięć – mieć świadomość, że problemy mogą występować w kontekście:

- **wdrażania zagranicznych praktyk w polskich realiach** – adaptacja rozwiązań obserwowanych za granicą do polskiego systemu edukacji może napotykać na bariery strukturalne lub kulturowe,
- **zmian systemowych** – celem niektórych projektów był wyraźniejszy wpływ na zmiany strukturalne w instytucjach składających się na system edukacji w Polsce; jest to trudne do przeprowadzenia i nie zawsze udaje się uzyskanie takiej siły oddziaływania, jak byłoby to pożądane przez realizatorów działań w tym obszarze.

Komponent 2. Mobilność w szkolnictwie wyższym

Na podstawie przeprowadzonego badania ilościowego, **większość instytucjonalnych beneficjentów K2 ocenia, że cele projektu zostały osiągnięte na wysokim poziomie**. Wysoki stopień realizacji celów zadeklarowało 12 respondentów, co stanowi ponad połowę badanych (52%). Z kolei 8 osób (co trzeci beneficjent) oceniło, że projekt osiągnął swoje cele w bardzo wysokim stopniu, co świadczy o pozytywnej ocenie działań projektowych przez znaczną część uczestników. Tylko 3 respondentów uznało, że realizacja celów miała miejsce w średnim stopniu, a brak wskazań na niższe kategorie sugeruje, że nie odnotowano znaczących problemów w realizacji założeń projektu. Wyniki te wskazują na ogólną skuteczność podejmowanych działań.

Wykres 13. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – beneficjenci instytucjonalni K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K2, N=23.

Beneficjenci szczególnie często wskazywali na osiągnięcia związane z mobilnością i wymianą, zarówno uczniów/studentów (19 wskazań), jak i pracowników (21 wskazań). Są to najczęściej wymieniane efekty, co wskazuje na dużą wagę przypisywaną aspektom umiędzynarodowienia oraz współpracy międzynarodowej –

co też potwierdza stosunkowo wysoka liczba wskazań potwierdzających zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia instytucji beneficjentów.

Kolejnym często wskazywanym rezultatem było podniesienie prestiżu instytucji (12 wskazań), co może świadczyć o pozytywnym wpływie projektu na wizerunek i pozycję beneficjentów w środowisku edukacyjnym. Istotnym rezultatem jest również wypracowanie lub ulepszenie programów nauczania, materiałów dydaktycznych oraz metod kształcenia (9 i 8 wskazań), co podkreśla innowacyjny charakter działań projektowych.

Nieco mniej wskazań dotyczyło szkoleń i warsztatów dla pracowników (5) oraz uczniów/studentów (2), co może sugerować, że te działania były mniej intensywne lub uznawane za mniej kluczowe w kontekście realizacji założeń projektowych. Stosunkowo rzadziej wskazywano także na współpracę instytucji z przedsiębiorstwami (2) oraz realizację badań i publikacji (1), co może wynikać z mniejszego nacisku na te obszary w ramach projektu.

Podsumowując, rezultaty projektów z Komponentu 2 są szerokie, z naciskiem na umiędzynarodowienie, mobilność oraz rozwój innowacyjnych metod i narzędzi edukacyjnych, które przyczyniają się do wzrostu prestiżu instytucji biorących udział w projekcie.

Wykres 14. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K2, N=23.

Jak wielokrotnie zostało to wspomniane w niniejszym raporcie, na realizację celów projektowych w Komponentie 2 w szczególności sposób wpłynęła pandemia COVID-19. W związku z tym, oceny stopnia realizacji zakładanych efektów – choć nadal wysokie – odbiegają nieco od pozostałych Komponentów Programu. Poza powyższym problemem, na który uwagę zwróciło wielu rozmówców, rzecz jasna zwłaszcza tych, w których przypadku główne działania związane z mobilnością przypadły na okres nakładania największych ograniczeń związanych z pandemią oraz nasilenia negatywnych następstw panującej globalnie sytuacji (kwarantanny, inne obostrzenia, a częściowo również obawy, nastrój społeczny), beneficjenci w wywiadach jakościowych pogłębiali wątki dotyczące osiągniętych pozytywnych efektów z

perspektywy instytucji. Ważnym aspektem jest powiązanie celów projektów ze strategiami działań instytucji zmierzającymi do umiędzynaradawiania.

Generalnie uczelnia nasza ma, poza strategią ogólną, ma też taką strategię internacjonalizacji, która zakłada po prostu stwarzanie możliwości i zdobycia tego doświadczenia zagranicznego. Tutaj jeszcze dodatkowym atutem było to, że możliwość finansowania przyjazdów do nas też oznacza, że możemy wzbogacić środowisko akademickie nasze tym Komponentem zagranicznym. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

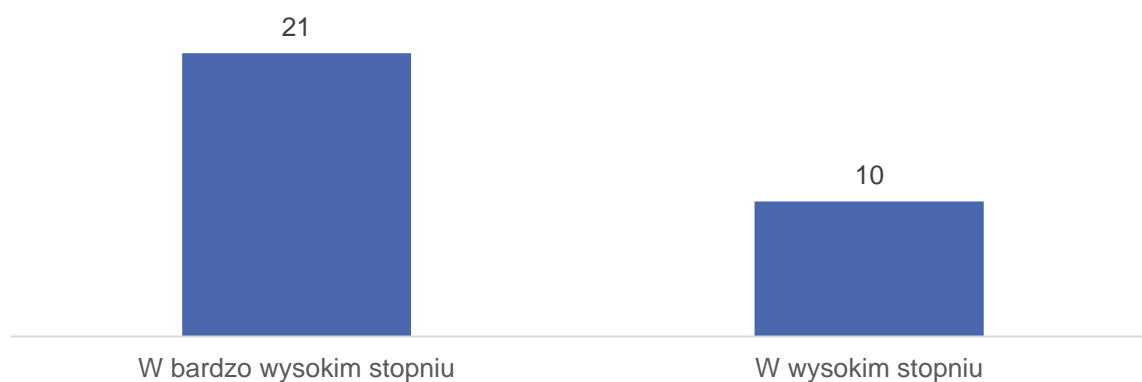
Komponent 3. Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe

Na podstawie wyników można stwierdzić, że beneficjenci instytucjonalni K3 oceniają realizację celów projektu jako bardzo udaną. Aż 21 osób (na 31) wskazało, że cele projektu zostały osiągnięte w bardzo wysokim stopniu, co świadczy o skuteczności działań projektowych oraz ich dopasowaniu do potrzeb beneficjentów. Kolejne 10 osób (32%) oceniło, że cele projektu zrealizowano w wysokim stopniu, co również potwierdza pozytywne postrzeżenie rezultatów.

Brak ocen w niższych kategoriach wskazuje na pełne zadowolenie beneficjentów i brak istotnych problemów w realizacji założeń projektowych. Wyniki te sugerują, że Program w tym obszarze zrealizował swoje cele w znacznej mierze, odpowiadając na oczekiwania grup docelowych i wspierając ich w kluczowych obszarach działania.

Podsumowując, **Program w zakresie Komponentu 3 Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe, osiągnął swoje założenia w znacznym stopniu, z dominującymi bardzo wysokimi ocenami, co wskazuje na jego efektywność i pozytywny wpływ na beneficjentów.**

Wykres 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – beneficjenci instytucjonalni K3

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K3, N=31.

Na podstawie wyników dotyczących rezultatów realizacji projektów w ramach Komponentu 3 („Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe”) można stwierdzić, że beneficjenci najczęściej wskazywali na wypracowanie lub ulepszenie programów nauczania, materiałów i narzędzi dydaktycznych jako kluczowy rezultat projektu (26 wskazań). Jest to dominujący efekt, który podkreśla znaczenie projektów realizowanych w ramach Komponentu w podnoszeniu jakości zasobów edukacyjnych w obszarze kształcenia zawodowego.

Kolejnym istotnym rezultatem był rozwój instytucji beneficjentów (24 wskazania) oraz wypracowanie ulepszonych, nowych i innowacyjnych metod nauczania/kształcenia (21 wskazań). Wyniki te wskazują na silne wsparcie projektów w zakresie innowacyjności i wzmocnienia instytucji w realizacji ich podstawowych działań.

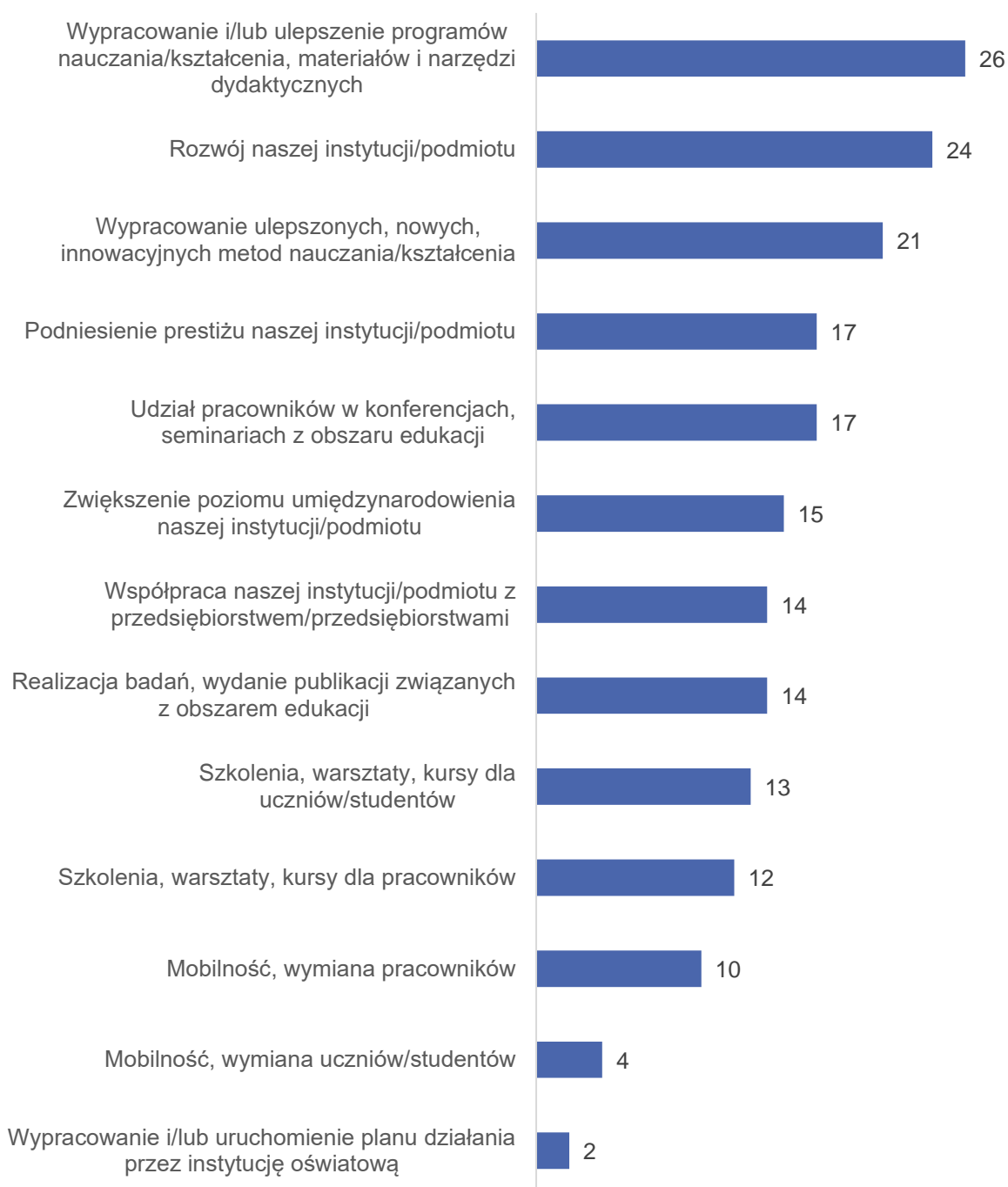
Podniesienie prestiżu instytucji (17 wskazań) oraz udział pracowników w konferencjach i seminariach (17 wskazań) również zostały często wskazane, co może świadczyć o znaczącym wpływie projektów na budowanie wizerunku i rozwój zawodowy kadry.

Mniej licznie wskazywano rezultaty takie jak zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia (14 wskazań) oraz współpraca z przedsiębiorstwami (14 wskazań), co może sugerować, że te elementy nie były priorytetowe dla wszystkich beneficjentów. Jeszcze rzadziej wymieniano mobilność uczniów/studentów (10 wskazań) oraz pracowników (10 wskazań), co może wynikać z mniejszego zaangażowania projektów w działania związane z wymianą międzynarodową.

Najrzadziej wskazywano na wypracowanie lub uruchomienie planu działania przez instytucje oświatowe (2 wskazania), co może sugerować, że ten rezultat miał ograniczone zastosowanie w kontekście działań projektowych.

Podsumowując, **interwencja w ramach Komponentu 3 w największym stopniu wpłynęła na ulepszenie programów nauczania, rozwój instytucji oraz wprowadzanie innowacyjnych metod kształcenia.** Rezultaty związane z mobilnością i współpracą z przedsiębiorstwami, choć zauważalne, miały mniejsze znaczenie dla beneficjentów.

Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K3

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K3, N=31.

Bardzo korzystne opinie w zakresie stopnia osiągnięcia celów projektów w ramach Komponentu 3 Programu Edukacja zostały także potwierdzone w czasie prowadzonych wywiadów jakościowych. Respondenci generalnie oceniali w nich realizację swoich projektów bardzo pozytywnie, podkreślając skuteczność działań oraz wysoką jakość osiągniętych rezultatów.

Projekt osiągnął cele w 100% a nawet więcej, bo stworzyliśmy oprócz tego, co było założone, stworzyliśmy ten program szkoleniowy dla profesorów innowacji społecznej. Dodatkowo zrobiliśmy jeszcze wersję dla młodzieży, czyli dla ludzi młodych, których interesują projekcje społeczne. W trakcie testowego szkolenia przeszkoliliśmy więcej osób niż było przewidziane w projekcie. Tak że mogą powiedzieć, że w stu procentach, a nawet bardziej. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Mimo tego, że jednostkowo zdarzało się, że pewne założenia nie zostały wypełnione w stu procentach w odczuciu beneficjentów, należy podkreślić, że nie wpływało to na ogólny sukces realizacji projektu i jego celów. Trzeba zdecydowanie podkreślić, że projekty w ramach Komponentu 3, bardzo korzystnie przyczyniały się do rozwoju w zakresie kształcenia zawodowego, czego poparciem jest poniższy cytat. Rozpatrując dużą rolę projektów w tym zakresie, należy jednocześnie mieć na uwadze ogólną wysoką istotność kształcenia zawodowego w dzisiejszym systemie edukacji i szerzej – polityce rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz stawianych przed nią wyzwań.

Zbudowanie wyposażenia, w sensie zabezpieczenia wyposażenia na kształcenie zdalne, moim zdaniem zrealizowaliśmy w 50%. Natomiast obszar dotyczący budowy nowych programów nauczania, tutaj przekroczyliśmy sami siebie, zbudowaliśmy nowe kierunki nauczania, które faktycznie były w tamtych czasach wyprzedzające czasy, np. technik sztucznej inteligencji, który m.in. teraz wdrażamy. Jeszcze o tym rozmawialiśmy zanim powstały duże modele językowe, które (...) powszechnie nazywane są AI. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

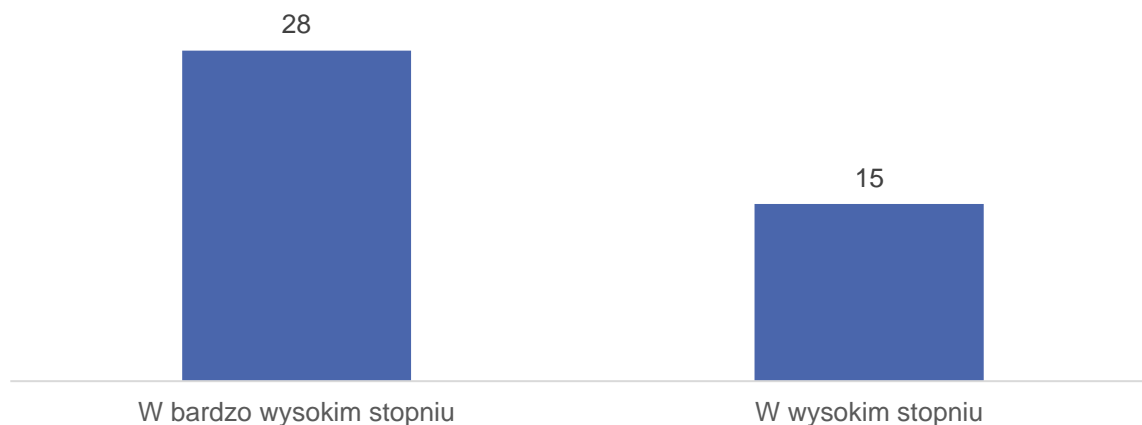
Komponent 4. Współpraca instytucjonalna

Wyniki dotyczące oceny osiągnięcia celów projektów w ramach Komponentu 4 („Współpraca instytucjonalna”) wskazują, że beneficjenci instytucjonalni K4 wysoko ocenili realizację założonych celów. Większość respondentów (28 osób, co stanowi 65%) uznała, że cele projektu zostały osiągnięte w bardzo wysokim stopniu. Kolejne 15 osób (co trzeci) oceniło, że cele zrealizowano w wysokim stopniu. Brak wskazań na niższe kategorie ocen sugeruje ogólną satysfakcję z realizacji działań projektowych.

Wyniki te wskazują, że Komponent skutecznie odpowiadał na potrzeby beneficjentów, a jego cele zostały osiągnięte w satysfakcjonującym stopniu. Dominacja ocen najwyższych sugeruje, że działania projektowe były dobrze zaplanowane i dostosowane do wymagań oraz oczekiwań instytucji uczestniczących.

Podsumowując, program w obszarze współpracy instytucjonalnej (Komponent 4) osiągnął swoje założenia w znacznym stopniu, co wskazuje na jego efektywność i pozytywny odbiór wśród beneficjentów.

Wykres 17. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu - beneficjenci instytucjonalni K4

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K4, N=43.

Beneficjenci instytucjonalni K4 najczęściej odnotowują jako rezultat projektu wypracowanie lub ulepszenie programów nauczania, materiałów i narzędzi dydaktycznych (35 wskazań). Jest to dominujący efekt, który wskazuje na silne ukierunkowanie projektu na poprawę jakości i efektywności narzędzi edukacyjnych w instytucjach.

Podniesienie prestiżu instytucji (25 wskazań) oraz rozwój instytucji (23 wskazania) również należą do często odnotowywanych rezultatów, co wskazuje na pozytywny wpływ projektu na wizerunek i zdolności instytucji do działania w bardziej konkurencyjnym środowisku edukacyjnym.

Istotnym rezultatem jest także wypracowanie ulepszonych, nowych i innowacyjnych metod nauczania/kształcenia (22 wskazania) oraz zwiększenie poziomu umiędzynarodowienia instytucji (21 wskazań), co podkreśla, że projekt w znacznym stopniu wpłynął na innowacyjność oraz międzynarodowy wymiar działalności instytucji.

Rezultaty związane z udziałem pracowników w konferencjach i seminariach (18 wskazań), szkoleniami dla uczniów/studentów (18 wskazań) oraz szkoleniami dla pracowników (17 wskazań) również zostały szeroko odnotowane, co świadczy o znaczącym wpływie projektu na podnoszenie kwalifikacji zarówno kadry, jak i uczestników procesu edukacyjnego.

Mniej instytucji odnotowało rezultaty związane z realizacją badań i wydaniem publikacji (16 wskazań), mobilnością pracowników (14 wskazań) oraz mobilnością uczniów/studentów (8 wskazań), co może sugerować mniejsze skupienie na tych aspektach w ramach działań projektowych.

Najbardziej wskazywanymi rezultatami były wypracowanie lub uruchomienie planu działania przez instytucje (4 wskazania) oraz współpraca z przedsiębiorstwami (2 wskazania), co wskazuje, że te efekty dotyczyły jedynie niewielkiej liczby beneficjentów.

Rysunek 10. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

● Podsumowując...

beneficjenci najczęściej odnotowują rezultaty związane z poprawą programów nauczania, prestiżem oraz rozwojem instytucji, a także z wprowadzaniem innowacyjnych metod nauczania i umiędzynarodowieniem działalności. Rezultaty dotyczące mobilności i współpracy z przedsiębiorstwami miały natomiast ograniczony zakres.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K4

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K4, N=43.

Warto zwrócić uwagę, że również w trakcie wywiadów jakościowych, pojawił się wątek wskazujący na trudności w realizacji celów związanych z publikacjami naukowymi – które zgodnie ze specyfiką tego Komponentu, były częścią zakresu powziętych działań w projekcie i ich zakładanym efektem.

Mieliśmy zrobić publikację artykułu naukowego z naszych przeprowadzonych badań, ale z tym, żeśmy się w cudzysłowie nie wyrobili, pieniądze zostały zwrócone. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Respondenci tłumaczyli, że czasami cele związane z opracowaniem publikacji lub wdrożeniem nowych rozwiązań systemowych napotykały trudności, głównie z powodu czasochłonnych procesów (np. związanych z wdrażaniem mikrospoświadczeń) lub ograniczonych zasobów.

Rola Wizyt Przygotowawczych realizowanych w ramach FWD

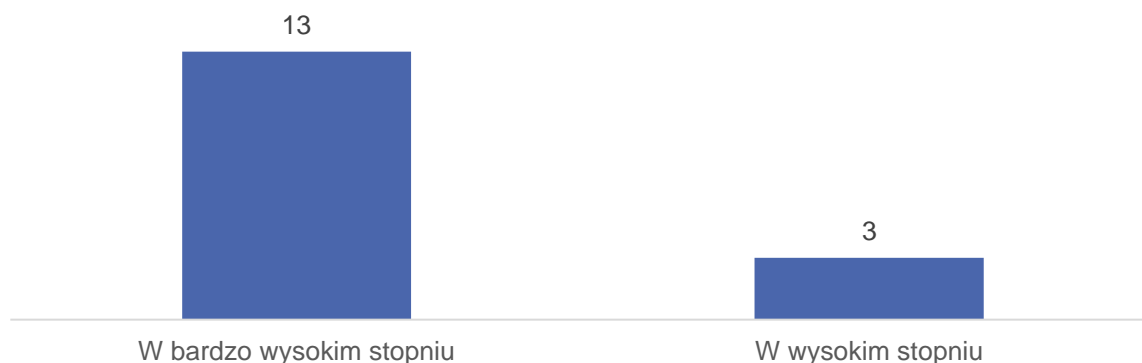
Wyniki badania jednoznacznie wskazują na wysoką ocenę realizacji celów inicjatyw w postaci Wizyt Przygotowawczych, których rolą było wspomóc przebieg realizacji projektów we współpracy z partnerami. Wszystkie sześć osób związanych z Wizytami Przygotowawczymi, które wzięły udział w badaniu ilościowym zgodnie oceniło, że ich cele zostały osiągnięte w wysokim stopniu. Taki rezultat świadczy o skuteczności podejmowanych działań oraz o ich zgodności z założeniami inicjatyw.

Ocena stopnia osiągniętych celów Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych⁶

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że **zakładane cele Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych dla uchodźców ukraińskich przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostały osiągnięte w bardzo wysokim stopniu**. Taką ocenę wskazało **13 respondentów w badaniu ilościowym**, co stanowi zdecydowaną większość uczestników badania. **Wysoki stopień realizacji celów** został zadeklarowany przez **3 respondentów**, co wskazuje, że również w tej grupie cele warsztatów zostały ocenione pozytywnie, choć z nieco mniejszym entuzjazmem. **Brak wskazań na niższe poziomy realizacji celów warsztatów** potwierdza skuteczność działań oraz wysoką jakość przygotowania i realizacji programu. Wyniki wskazują, że warsztaty edukacyjne w dużej mierze spełniły swoje założenia, przyczyniając się do wsparcia uchodźców w integracji oraz rozwijaniu umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w Polsce.

⁶ Część wyników odpowiadająca na pytanie badawcze: „W jakim stopniu osiągnięte zostały zakładane cele Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych dla uchodźców ukraińskich przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej?”

Wykres 19 Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu. – beneficjenci instytucjonalni

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Również w rozmowach podczas wywiadów jakościowych, organizatorzy warsztatów podkreślali, że inicjatywy te należy ocenić bardzo pozytywnie, opowiadając jednocześnie o osiągniętych, bardzo słuszych celach. Najważniejszą konkluzją pozostaje to, że dzięki warsztatom uczestniczki otrzymały pomoc w poznaniu polskiego prawa, rynku pracy oraz języka polskiego. A w efekcie również, mogły aktywnie włączyć się w życie społeczne i gospodarcze w Polsce

Beneficjenci ocenili inicjatywę jako bardzo skuteczną, wskazując na zaangażowanie ekspertów i zadowolenie uczestników jako kluczowe elementy sukcesu. Warsztaty spełniły zakładane cele, a ich rezultaty zostały ocenione jako trwałe i wspierające długoterminową integrację uchodźców ukraińskich w polskim społeczeństwie.

Przebieg wdrażania projektów i związane z tym problemy⁷

Omawiając kwestie dotyczące przebiegu ewaluowanych projektów, podczas wywiadów pogłębionych z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, poruszono wątek wielkości zespołów projektowych, zajmujących się ich realizacją. Od tego warto zacząć niniejsze omówienie wyników, ponieważ wszelkie aspekty organizacji działań podejmowanych w ramach prowadzenia projektu zależą właśnie od tego, jakie zasoby ludzkie są w nie zaangażowane i jakie mają możliwości.

⁷ Część wyników odpowiadająca na pytania badawcze:

- „Jak przebiegało wdrażanie projektu? Jeśli napotkano problemy to w jaki sposób poradzono sobie z nimi?”
- „Jak beneficjenci instytucjonalni i odbiorcy końcowi oceniają zasady realizacji projektów i procedury administracyjne?”
- „W jakim stopniu kwestie administracyjne i proceduralne wpływały na realizację projektów?”
- „Jakie wystąpiły trudności organizacyjne/administracyjne i jak sobie z nimi poradzono? Jak je rozwiązano?”

Z przeprowadzonych badań wynika, że wielkości zespołów różniły się ze względu na specyfikę realizowanych projektów. W przypadku działań w ramach Komponentu 1, a także 2, z wypowiedzi badanych można wnioskować, że były to zazwyczaj zespoły liczące od trzech do pięciu osób. Podział zadań między zaangażowanych najczęściej przebiega w podobny sposób – z pewnością można wyróżnić kilka kluczowych funkcji, które zawsze pozostają zachowane w tego rodzaju zespołach:

- koordynatorzy projektów – koordynator projektu to stała funkcja w zespołach, pełnią ją osoby odpowiedzialne za planowanie, nadzorowanie realizacji projektu oraz zarządzanie zespołem; nierzadko są to też inicjatorzy realizacji projektu w danej instytucji;
- osoby specjalizujące się w sprawach administracyjnych i/lub finansowych, w tym składanie wniosków – są to osoby odpowiedzialne za kwestie formalne, takie jak budżet, rozliczenia oraz cała dokumentacja projektowa; często są to pracownicy z działów księgowości czy administracji w danej instytucji;
- osoby eksperckie, odpowiedzialne na merytoryczną warstwę – to specjaliści, posiadający niezbędną wiedzę, kompetencje i doświadczenie, by móc czuwać nad merytoryką zachowaną w działaniach projektowych.

W niektórych przypadkach w zespole uwzględniano także funkcje osób zajmujących się monitorowaniem i oceną rezultatów projektów.

Jeśli chodzi o projekty z Komponentu 3 oraz 4, wyraźnie można zauważyć na podstawie wypowiedzi przedstawicieli instytucji, że zaangażowane były w nie większe grona. Zazwyczaj wskazywano na zespoły około dziesięcioosobowe, aczkolwiek zdarzały się oczywiście również zespoły liczące kilkanaście zaangażowanych. Wynikało to ze specyfiki prowadzonych projektów w tym Komponentach, które obejmowały szerokie działania, nastawione również na dotarcie do dużej liczby odbiorców, co wymagało większego zaangażowania i możliwości realizacyjnych. Zwracano też uwagę na to, że różne osoby angażowały się na różnych etapach projektów – od działań przygotowawczych, przez realizację merytoryczną zaplanowanych zadań, wytworzenie czy opracowanie odpowiednich materiałów, a na upowszechnianiu ich kończąc.

Kontynuując analizy w zakresie przebiegu projektów, należy przede wszystkim zacząć od wyników przeprowadzonych badań ankietowych. Ocena realizacji projektów pod względem wskazanych w nich kwestii pokazuje, że beneficjenci generalnie wysoko oceniają wsparcie i narzędzia udostępnione w ramach Programu, ale dostrzegają również obszary wymagające poprawy.

Dostępność narzędzi wspomagających realizację projektu, takich jak platformy i przewodniki, została oceniona bardzo pozytywnie – **50% respondentów** przyznało najwyższą ocenę (5), a kolejne **34% oceniło ją na poziomie 4**. Wyniki te wskazują, że beneficjenci mieli łatwy dostęp do zasobów wspierających realizację projektu.

Wsparcie ze strony opiekuna projektu było oceniane jeszcze wyżej – aż **78% respondentów** uznało je za doskonałe (ocena 5), a tylko niewielki odsetek wskazał

niższe oceny. **Komunikacja z Operatorem Programu** została równie wysoko oceniona, gdzie **77% respondentów** przyznało ocenę 5, co świadczy o skuteczności komunikacji i współpracy.

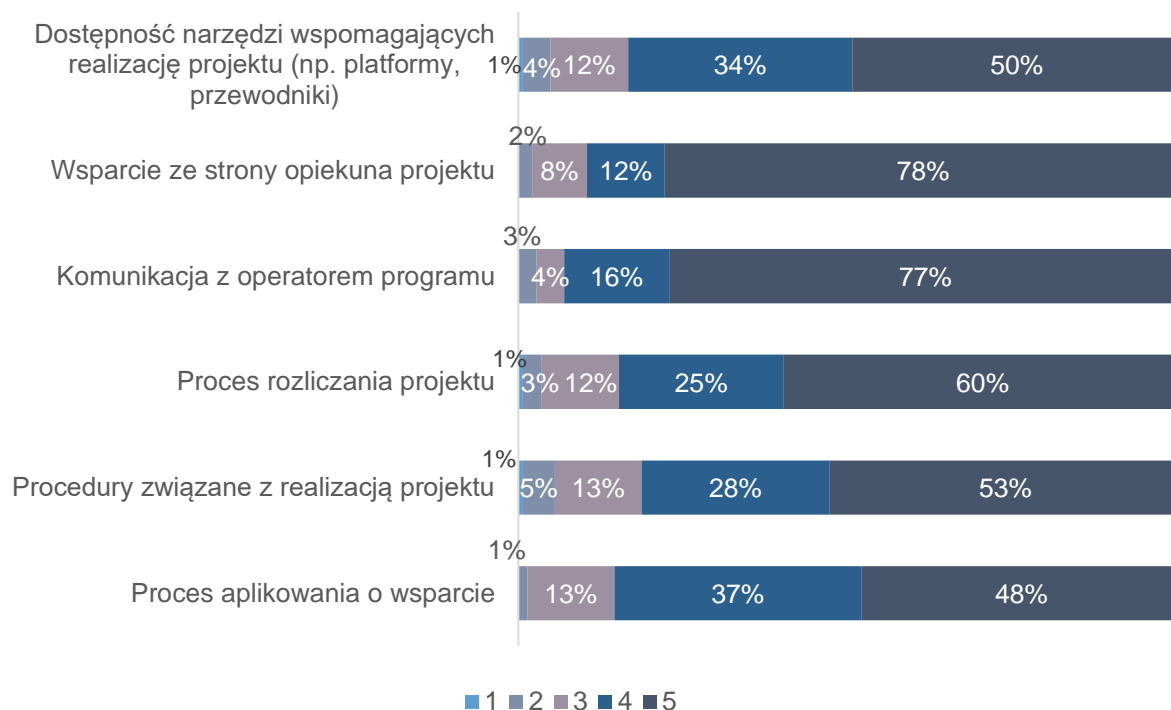
W obszarze **procesu rozliczania projektu**, **60% respondentów** oceniło go na 5, a **25% na 4**, co wskazuje na stosunkowo wysoki poziom zadowolenia z tego elementu realizacji, choć pojawiły się nieco niższe oceny.

Procedury związane z realizacją projektu były oceniane nieco niżej – **53% respondentów** wskazało ocenę 5, a **28% ocenę 4**, co sugeruje, że choć procedury były przejrzyste dla większości uczestników, mogły być bardziej wymagające dla części z nich.

Proces aplikowania o wsparcie został oceniony pozytywnie, z **48% respondentów** wskazujących **ocenę 5** i **37% ocenę 4**. Wyniki te potwierdzają, że proces rekrutacji i aplikacji był jasny i efektywny, choć wciąż pozostaje przestrzeń do dalszych usprawnień.

Kluczowe elementy administracyjne i proceduralne, takie jak komunikacja z opiekunami projektu i Operatorem, zostały ocenione bardzo wysoko, co wskazuje na ich istotny wkład w pomyślną realizację projektów. Główne trudności organizacyjne dotyczyły bardziej wymagających procedur oraz rozliczeń, które choć wysoko ocenione, wskazują na potencjalne obszary do usprawnień. Respondenci ogólnie dobrze ocenili system wsparcia administracyjnego, co pokazuje, że kwestie proceduralne miały pozytywny wpływ na realizację projektu.

Wykres 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację projektu pod względem poniższych kwestii? Proszę ocenić każdy z poniższych elementów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze” – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) łącznie

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Analiza ocen realizacji projektu w poszczególnych aspektach wskazuje na wysoką satysfakcję respondentów, z wyraźnymi różnicami pomiędzy Komponentami Programu (K1, K2, K3, K4).

Komunikacja z Operatorem Programu została oceniona najwyżej – **93%-94% respondentów** przyznało oceny 4 i 5 w każdym Komponentie oraz ogółem w Programie Edukacja. Wyniki te podkreślają efektywność i dostępność Operatora w kontekście współpracy.

Wsparcie ze strony opiekuna projektu również otrzymało bardzo wysokie oceny – **90%-94% respondentów** wskazało najwyższe noty w zależności od Komponentu, co świadczy o kluczowej roli opiekunów w sprawnym zarządzaniu projektami.

Proces aplikowania o wsparcie został oceniony pozytywnie, ale z większym zróżnicowaniem – w K2 tylko **70% respondentów** przyznało oceny 4 i 5, podczas gdy w pozostałych Komponentach odsetek ten wyniósł **84%-94%**. Może to wskazywać na trudności aplikacyjne specyficzne dla tego Komponentu.

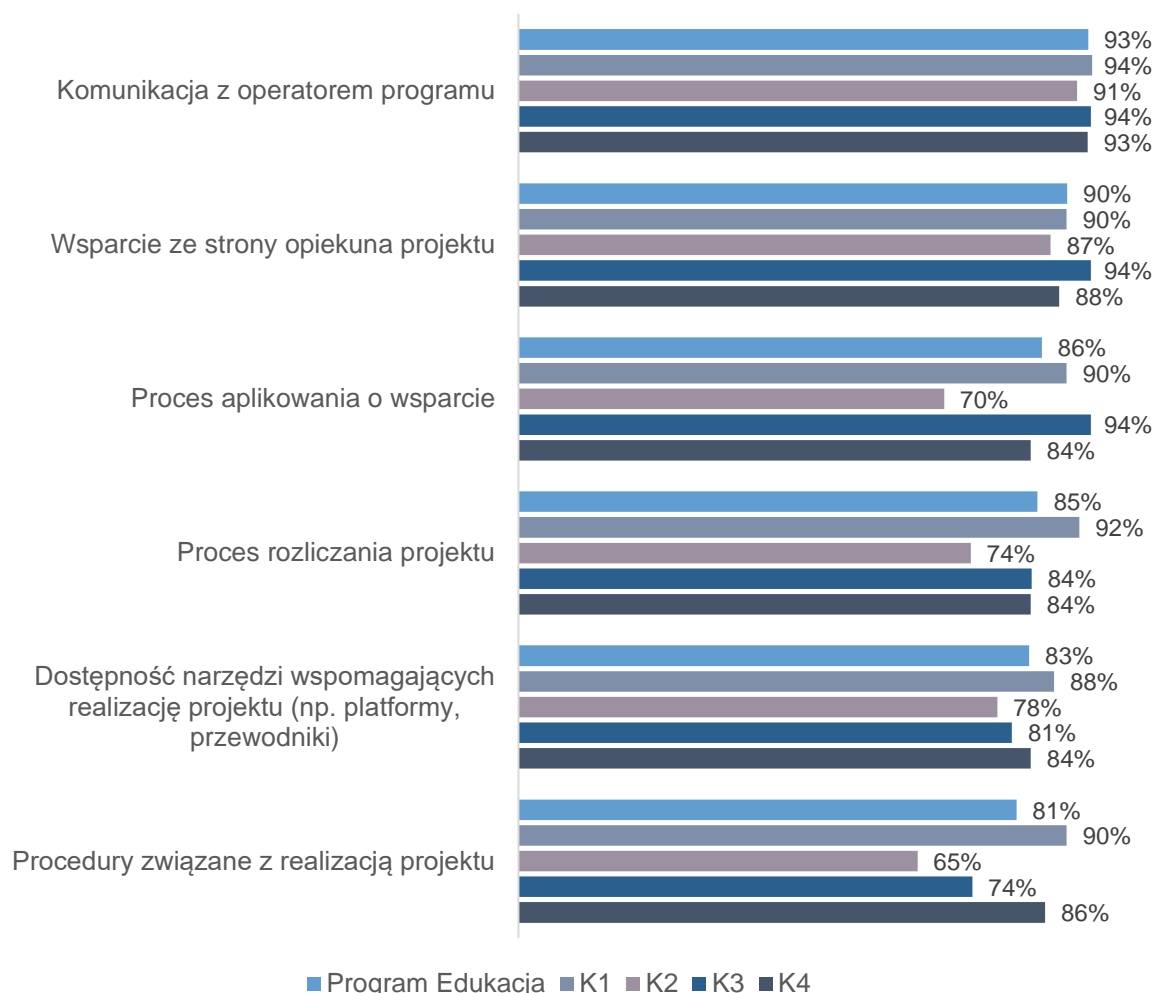
Proces rozliczania projektu był dobrze oceniany, z odsetkiem najwyższych ocen w przedziale **74%-92%**, co wskazuje na ogólną satysfakcję, choć z pewnymi wyzwaniem w niektórych Komponentach.

Dostępność narzędzi wspomagających realizację projektu, takich jak platformy i przewodniki, została oceniona pozytywnie przez **78%-88% respondentów**, co sugeruje, że większość beneficjentów miała dostęp do niezbędnych zasobów, choć w niektórych przypadkach mogły występować ograniczenia.

Procedury związane z realizacją projektu uzyskały najniższe oceny spośród analizowanych aspektów – od **65% najwyższych ocen w K2** do **90% w Programie Edukacja**, co wskazuje na większe trudności proceduralne w niektórych Komponentach.

Kluczowe elementy, takie jak komunikacja z Operatorem oraz wsparcie opiekunów projektów, zostały ocenione bardzo wysoko, co świadczy o ich pozytywnym wpływie na realizację projektów. Największe zróżnicowanie widoczne jest w obszarach aplikowania o wsparcie oraz procedur administracyjnych, co sugeruje potrzebę dalszych usprawnień w tych aspektach, zwłaszcza w Komponentach takich jak K2.

Wykres 21. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację projektu pod względem poniższych kwestii? Proszę ocenić każdy z poniższych elementów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze” - beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) oraz w rozbiciu na poszczególne Komponenty – odsetek odpowiedzi pozytywnych: oceny 4 i 5

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

W trakcie realizacji projektów uczestnicy napotkali różnorodne trudności, które w różnym stopniu wpłynęły na przebieg działań w poszczególnych Komponentach i Programie Edukacja.

Nadmiernie rozbudowana biurokracja została wskazana jako największe wyzwanie, szczególnie w K2, gdzie aż **57% respondentów** uznało to za istotny problem. W K3 również zauważono wysokie wskazania – na poziomie **42%**. W całym Programie Edukacja, odsetek wskazań tej odpowiedzi wynosi 34%. Wyniki te wskazują, że obciążenia administracyjne stanowiły istotną barierę w realizacji projektów.

Ograniczone zasoby ludzkie do obsługi projektu były drugim najczęściej wskazywanym problemem, szczególnie w K4 (**42%**). Wynik ten sugeruje, że wiele projektów zmagало się z brakami kadrowymi, co mogło wpływać na efektywność działań.

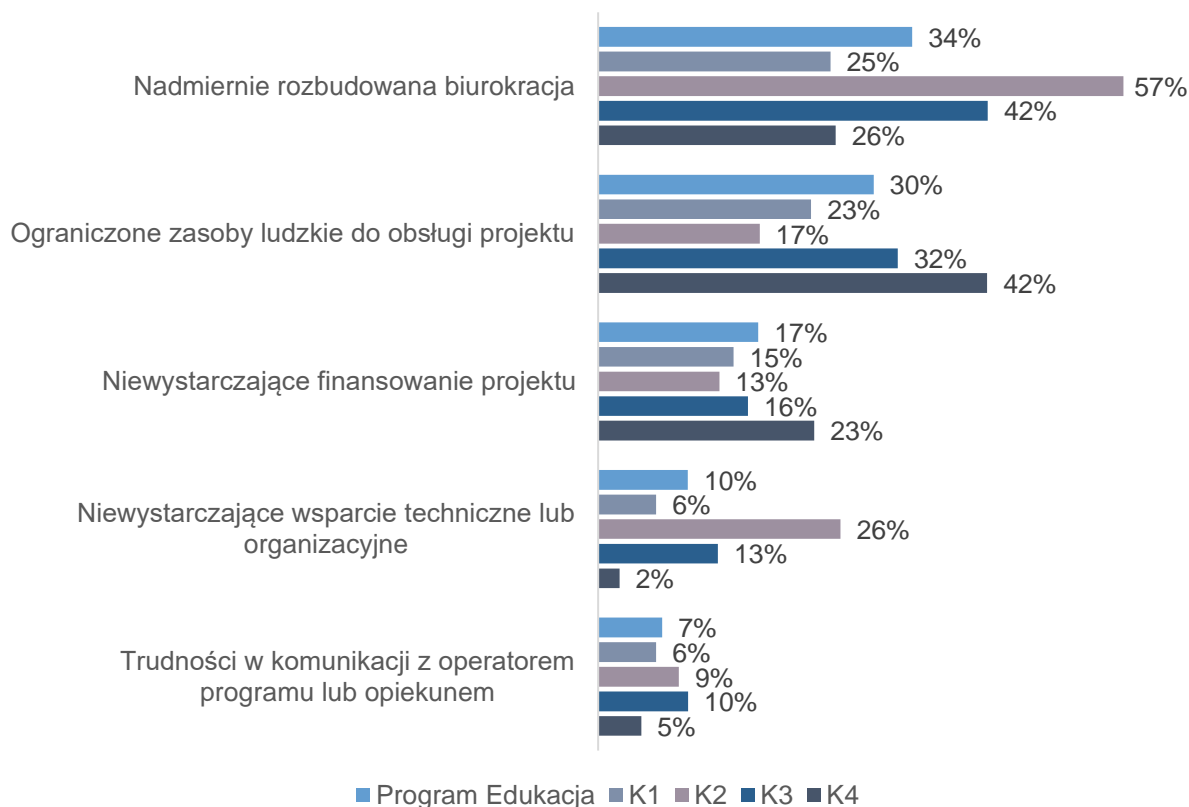
Niewystarczające finansowanie projektu zostało wymienione przez mniejszy odsetek respondentów – na poziomie **17% w całym Programie Edukacja**, co wskazuje, że kwestie finansowe miały mniejsze znaczenie w porównaniu do biurokracji i zasobów ludzkich.

Niewystarczające wsparcie techniczne lub organizacyjne zostało wskazane najrzadziej, osiągając maksymalnie **26% w K2**, co sugeruje, że większość projektów miała odpowiednie wsparcie techniczne i organizacyjne.

Trudności w komunikacji z Operatorem Programu lub opiekunem były najmniej problematyczne – odsetek respondentów, którzy wskazali ten aspekt, nie przekroczył **10% w żadnym Komponentcie**.

Biurokracja oraz ograniczone zasoby ludzkie stanowiły największe wyzwania podczas realizacji projektów, zwłaszcza w niektórych Komponentach, takich jak K2 i K3. Z kolei wsparcie techniczne i komunikacja z Operatorem Programu zostały ocenione jako stosunkowo najmniej problematyczne aspekty, co wskazuje na skuteczność wsparcia organizacyjnego.

Wykres 22. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo w trakcie realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie trudności, które miały wpływ na realizację projektu – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Więcej na temat napotykanym barier, problemów beneficjenci mówili podczas wywiadów pogłębionych. Wskazywali m.in. na **trudności związane z adaptacją zagranicznych rozwiązań do naszych realiów** – co wynika z różnic w systemach edukacyjnych, zasobach finansowych czy podejściu kulturalnym. Przykładem podawanym przez respondentów są warunki w Norwegii, które są zupełnie inne niż w Polsce – wskazywano na to, że infrastruktura szkół norweskich była na znacznie wyższym poziomie, co stanowiło barierę przy adaptacji ich rozwiązań do naszych polskich. Rozwiązaniem na tego typu problemy było to, że beneficjenci starali się **modyfikować zaobserwowane praktyki, dostosowując je do lokalnych warunków, oraz wybierać elementy możliwe do implementacji w krótkim czasie.**

Różnice między Polską a PD w podejściu do różnych kwestii, uwydatniające się w partnerstwach, **więzały się także ze sprawami administracyjnymi** – dodatkowo akcentując, potwierdzając wyniki badań ilościowych, które wskazały, że to nadmiernie rozbudowana biurokracja stanowi największą barierę wpływającą na przebieg realizacji projektów. Warto przytoczyć w tym kontekście poniższy cytat.

Jest różnica pomiędzy polską instytucją wdrażającą fundusze, w tym fundusze EOG i unijne, a instytucją z krajów zachodnich. Ogromny formalizm oraz przerosty biurokratyczne i proceduralne były trudne do zaakceptowania dla partnera z Islandii. Były trudne do zrozumienia. Na przykład wymóg, kluczowy wymóg posiadania pieczętki. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Różnice w podejściu do realizacji projektów czy też w warunkach, które wpływają na ich wdrażanie, widać nie tylko na płaszczyźnie porównywania kultury organizacyjnej w Polsce i w PD. Widać ją także w wymiarze **zróźnicowania rodzajów podmiotów, jakie były beneficjentami – realizatorami wspartych projektów**. Warunki przebiegu projektów różnią się nawet w ramach jednego Komponentu, jeśli zderzymy ze sobą realizację przez podmiot niepubliczny oraz publiczny. Już na tym poziomie uwidaczniają się **różnice w podejściach, organizacji, strukturze działań czy ścieżkach decyzji podejmowanych w ramach projektu**. Są to różnice, na które w szczególności zwrócono uwagę podczas realizowanych dialogów w ramach niniejszego badania – były to wywiady pogłębione, w których do wspólnej rozmowy zapraszano dwie różne jednostki realizujące projekty w tym samym Komponentcie. Pozwoliło to skonfrontować ze sobą opinie respondentów oraz wymienić ich doświadczenia. W ten sposób pogłębiono wnioski dotyczące zidentyfikowanych różnic między typami podmiotów reprezentowanych przez beneficjentów Programu. Reprezentanci instytucji publicznych, np. akademickich, w których struktura i formalne procedury są mocno rozbudowane, konkretne i kluczowe dla beneficjenta, w swoich wypowiedziach o wiele bardziej koncentrują się na kwestiach administracyjnych, proceduralnych, organizacyjnych. Natomiast przedstawiciele podmiotów prywatnych czy też organizacji pozarządowych, akcentowali o wiele bardziej wagę kontaktów między partnerami, zaangażowania, oddania idei podejmowanego wspólnie projektu. Nie są to jednak jednoznaczne wnioski. Należy podkreślić, że zarówno beneficjenci w postaci organizacji pozarządowych czy podmiotów prywatnych, jak i instytucji publicznych o bardziej sformalizowanej formie działania, zwracają uwagę na różne aspekty realizacji swoich działań.

Oczywistym problemem w czasie przypadającym na wdrażanie projektów była pandemia COVID-19. Projekty realizowane w czasie pandemii napotkały na przeszkody związane z odwoływaniem wizyt, koniecznością zmiany harmonogramów oraz ograniczeniami w podróżach, co stanowiło w Programie ogromnie istotny aspekt.

Pandemia była główną barierą, która znacząco wpłynęła na realizację projektów w ramach Komponentu 2. Wprowadzone restrykcje, takie jak obowiązkowe kwarantanny i ograniczenia w mobilności, utrudniły realizację wymiany studentów oraz wyjazdów pracowników. Był to problem bardzo szeroko podejmowany przez beneficjentów w wywiadach pogłębionych.

Ze względu na to, że projekt był realizowany podczas COVID-u, to do nas nie przyjechała taka liczba studentów z państw darczyńców, jaka była początkowo zaplanowana (...) Myślę, że największy wpływ jednak na tę współpracę, może nie na samą współpracę, ale po prostu na realizację tego projektu, to faktycznie miał COVID. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Należy podkreślić, że przede wszystkim ten projekt realizowany był w trakcie trwania pandemii COVID-19, co tak naprawdę przełożyło się na realizację projektu i bardzo utrudniło jego wykonanie. Dlatego w trakcie musieliśmy dokonać też poważnych zmian w projekcie, ponieważ trzy instytucje, z którymi mieliśmy podpisaną umowę, nie były w stanie zrealizować tych mobilności, które były zaplanowane w projekcie. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Problemem wynikającym z czynników zewnętrznych były też trudności związane z **inflacją oraz zmianą kosztów**, które wpływały na zakres działań.

Przede wszystkim kwestia zmiany kosztów w realizacji projektu wynikające z dużej inflacji oraz generalnie wzrostu kosztów. To było założone i mimo tego, że projekt miał charakter teoretycznie ryczałtowy, to jednak jego założenia już praktycznie od samego początku wydawały nam się dość, dość oszczędne, a szczególnie pod koniec projektu już praktycznie niemożliwe do utrzymania. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Pewnego rodzaju przeszkodą były **bariery językowe** – niektórzy uczestnicy działań projektowych mieli trudności z komunikacją w języku angielskim, co powodowało stres i obawy podczas wizyt studyjnych czy innych aktywności z udziałem zagranicznych zespołów. Organizacja wsparcia tłumaczy oraz elastyczne podejście partnerów zagranicznych, pomagało w takich przypadkach łagodzić stres uczestników.

Zdecydowanie warto podkreślić, że wywiady pogłębione zwróciły uwagę na ważną kwestię w kontekście występujących utrudnień – **bariery kulturowe**. Wiążą się one w przedmiotowym obszarze głównie z różnicami w podejściu do edukacji, zarządzania. Zauważono na przykład, że w krajach nordyckich, takich jak Norwegia i Islandia, większy nacisk kładzie się na indywidualne podejście do ucznia, co nie zawsze jest łatwe do zaimplementowania w polskich realiach. Obok edukacji skoncentrowanej na uczniu, ważną różnicą jest także kwestia zaufania do nauczycieli

– tamtejsi nauczyciele mają większą autonomię, co kontrastuje z bardziej hierarchicznym podejściem w Polsce.

Kraje skandynawskie kładą też duży nacisk na zrównoważony rozwój, co nie zawsze spotyka się z podobnym priorytetem w polskich instytucjach. Cytowany niżej respondent zauważył, że w Norwegii każdy szczegół był podporządkowany zasadom ekologii, od stołówek zero waste po systemy segregacji odpadów. W Polsce takie działania wymagają większej edukacji i zasobów.

Odwiedziliśmy stołówkę studencką, która wygląda kompletnie inaczej niż nasza i która jest w duchu zero waste. Bo student sam decyduje, jaką porcję dla siebie weźmie i na bazie tej ilości jest rozliczane. U nas czegoś takiego nie ma, u nas są porcje konkretne, więc też bardzo ciekawe było rozwiązanie. Były też zniżki na produkty, których ważność się kończyła, czego u nas też nie ma, więc byliśmy wiele rzeczy w stanie rozważyć na tym gruncie akademickim, też pod kątem takim organizacyjnym. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Analiza wskazań respondentów dotyczących usprawnień administracyjnej realizacji projektu pokazuje kilka kluczowych obszarów, które mogą zwiększyć efektywność działań.

Uproszczenie procedur biurokratycznych zostało wskazane jako najważniejsze działanie, które mogłoby usprawnić realizację projektu. W K2 aż **61% respondentów** wskazało tę odpowiedź, podczas gdy w innych Komponentach odsetek ten wynosił od **42% do 47%**. Wyniki te jednoznacznie pokazują, że biurokracja jest postrzegana jako główna bariera w realizacji projektów.

Zwiększenie zasobów ludzkich lub finansowych na obsługę administracyjną również zostało wysoko ocenione, zwłaszcza w K4 (**44%**). Sugeruje to, że większe wsparcie kadrowe i budżetowe mogłoby znacząco odciążać realizatorów projektów.

Rozwój narzędzi ułatwiających realizację projektu, takich jak platformy online do raportowania, był szczególnie doceniany w K2 (**52%**) oraz K3 (**48%**), co wskazuje na potrzebę modernizacji narzędzi administracyjnych, aby usprawnić procesy raportowania i zarządzania.

Poprawa komunikacji i wsparcia ze strony opiekuna projektu została wskazana przez niewielki odsetek respondentów – od **6% w K1** do **10% w K3**, co sugeruje, że obecne wsparcie opiekunów jest oceniane jako satysfakcjonujące i nie wymaga znaczących usprawnień.

Lepsze wsparcie szkoleniowe w zakresie procedur i wymagań administracyjnych uzyskało najniższe wskazania w K2, **17%**. **Ogółem w**

Programie odsetek wskazań na to rozwiązanie wyniósł **26%**, co sugeruje, że szkolenia administracyjne są istotne, ale też nie stanowią głównego priorytetu dla większości respondentów.

Rysunek 11. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

● Podsumowując...

upraszczanie procedur biurokratycznych i zwiększenie zasobów ludzkich i finansowych to najważniejsze obszary wymagające usprawnień w realizacji administracyjnej projektów. Dodatkowo, inwestycje w nowoczesne narzędzia raportowania mogą znacząco poprawić efektywność działań administracyjnych.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 23. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby usprawnić administracyjną realizację projektu? Proszę wskazać, które z poniższych rozwiązań mogłyby pomóc bardziej efektywnej realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

W kontekście wyżej zidentyfikowanej potrzeby rozwoju narzędzi teleinformatycznych ułatwiających realizację projektu, a także łagodzenia trudności związanych procedurami administracyjnymi, warto przytoczyć poniższy cytat z badań jakościowych, w którym badany nawiązuje do skomplikowanych generatorów wniosków.

Wie pan co, jedyne co mi przychodzi teraz do głowy, to ja byłam absolutną anty-fanką tego generatora. Ja już się trochę nauczyłam, że rzeczywiście warto sobie pisać, wypełniać ten wniosek gdzieś tam w osobnych plikach, gdzie jest auto zapis i tak dalej, gdzie nie szwankują. Natomiast tutaj też miałam taką sytuację, że mimo wszystko, bo my oczywiście też gdzieś tam się trochę ścigaliśmy z czasem przy tej aplikacji, no ja już nie pamiętam ile tego straciłam, ale straciłam bardzo dużą część wniosku chyba na dwa albo trzy dni przed deadline'm. I to jest w dużej mierze po mojej stronie, bo faktycznie nie miałam gdzieś tam może kopii, ale był to dla mnie tak

Wnioski w powyższym zakresie generalnie były potwierdzane przez beneficjentów z różnych Komponentów Programu, którzy konkretnie wskazują, że potrzebę poprawy w przyszłości widzą właśnie w związku z platformami teleinformatycznymi do obsługi formalnej projektów oraz samego aplikowania o wsparcie.

Jedynym czynnikiem, który można było w przyszłości podreperować, to platforma służąca do składania dokumentów, jeśli chodzi o ten projekt, ponieważ ta platforma online jest po prostu w mojej opinii, mając do czynienia z różnymi innymi generatorami wniosków i tak naprawdę platform sprawozdawczych, to ta platforma jest raczej przestarzała i dostęp do niej nie jest taki przejrzysty. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Warto podkreślić, że pozytywne wyniki badań ilościowych dotyczące wysoko ocenianego wsparcia Operatora Programu, znalazły też swoje odzwierciedlenie w wywiadach jakościowych z beneficjentami. Choć potwierdzali oni, że procedury administracyjne były dla nich czasochłonne i stanowiły pewną trudność, przeszkodę, to podkreślali jednocześnie, że były one ogólnie realizowalne właśnie dzięki odpowiedniemu wsparciu.

Ocena użyteczności oraz trwałości rezultatów i oddziaływania projektów⁸

Rezultaty przeprowadzonych projektów oraz inicjatyw, były wymieniane w raportach końcowych podsumowujących ich realizację. Na podstawie tych danych zastanych

⁸ Część wyników odpowiadająca na pytania badawcze, w odniesieniu do każdego rodzaju projektów i inicjatyw poddanych ewaluacji oraz w podziale na perspektywę beneficjentów instytucjonalnych i odbiorców końcowych:

- W jakim stopniu rezultaty odpowiadają potrzebom beneficjentów instytucjonalnych i odbiorców końcowych?
- W jakim zakresie odbiorcy końcowi i beneficjenci instytucjonalni wykorzystują rezultaty projektu? W jaki sposób?
- Jakie są obszary działań instytucji, które dzięki udziałowi w projekcie zostały wzmocnione/poszerzone? Jakie działania były możliwe dzięki udziałowi w projekcie? Jak było przed udziałem w projekcie a co się zmieniło dzięki udziałowi w projekcie?
- Jaki był wpływ projektów Programu Edukacja i FWD na beneficjentów instytucjonalnych zaangażowanych w ich realizację?
- Jaki jest wpływ projektu na poszczególne grupy odbiorców końcowych?
- Na ile dzięki udziałowi w projekcie nastąpiły oczekiwane zmiany?

można wskazać, że najważniejsze z opisywanych w dokumentach efektów obejmują takie kwestie, jak:

Rysunek 12. Kategorie rezultatów projektów i inicjatyw wskazywanych w raportach końcowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów i inicjatyw – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=162 projektów i inicjatyw.

Powyższe to jednak tylko podstawowe informacje pochodzące z analizy danych w dokumentacjach. Zagadnienia związane z rezultatami projektów i inicjatyw zostały szeroko pogłębione w badaniach ankietowych oraz podczas wywiadów jakościowych, uwzględniając perspektywę zarówno beneficjentów, jak i odbiorców końcowych wszystkich działań. Zebrane opinie, oceny, spostrzeżenia respondentów zostały omówione w niniejszym rozdziale w podziale na poszczególne części ewaluowanej interwencji – Komponenty Programu Edukacji oraz rodzaje części inicjatyw w ramach FWD.

Komponent 1. Profesjonalny rozwój kadry

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych

Na podstawie przeprowadzonego badania rezultaty projektu zostały wysoko ocenione przez beneficjentów instytucjonalnych i odbiorców końcowych pod względem ich dopasowania do potrzeb.

- **Dopasowanie do potrzeb podmiotów** zostało ocenione najwyżej – **40 respondentów** przyznało maksymalną ocenę (5), co świadczy o silnym zaspokojeniu specyficznych wymagań instytucji uczestniczących w projekcie. Kolejne **5 osób** wskazało ocenę 4, a niższe oceny były marginalne.
- W kontekście **dopasowania do potrzeb odbiorców końcowych**, wyniki również wskazują na wysoki poziom satysfakcji – **38 osób** oceniło rezultaty na 5, a **7 respondentów** na 4. Niższe oceny pojawiły się sporadycznie i nie wpłynęły znacząco na ogólny wynik.
- Jeśli chodzi o **długotrwałość efektów projektu**, **34 osoby** przyznały maksymalną ocenę (5), a kolejne **10 osób** ocenę 4, co wskazuje na pozytywne perspektywy trwałości uzyskanych rezultatów.

Brak niskich ocen w każdej kategorii podkreśla skuteczność projektu w dostosowaniu jego rezultatów do potrzeb zarówno beneficjentów instytucjonalnych, jak i odbiorców końcowych, a także w zapewnieniu trwałości efektów podejmowanych działań.

Wykres 24. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K1

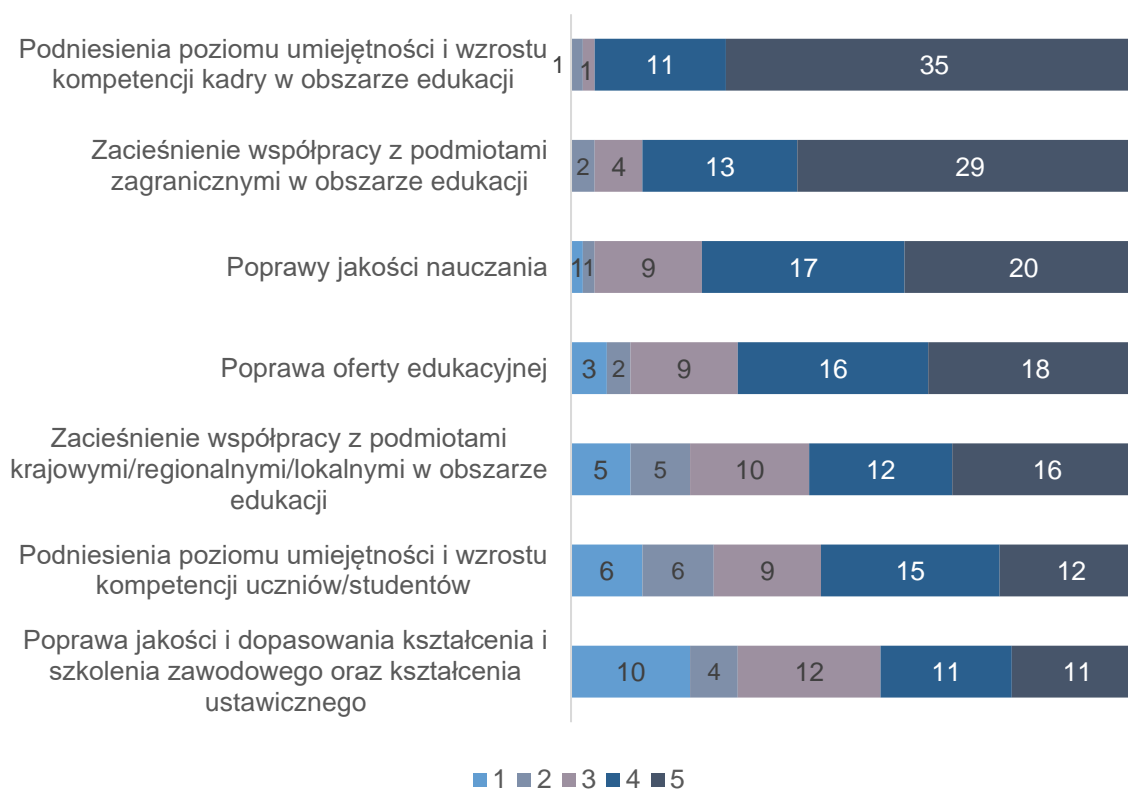
Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, N=48.

Wyniki wskazują na różnorodny stopień realizacji celów:

- **Podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry w obszarze edukacji** zostało ocenione najwyżej – **35 respondentów** wskazało ocenę 5, a kolejne **11 osób** ocenę 4. Wyniki te podkreślają istotny wpływ projektu na rozwój kompetencji kadry edukacyjnej.
- **Zacieśnienie współpracy z podmiotami zagranicznymi w obszarze edukacji** również uzyskało wysokie oceny – **29 respondentów** oceniło ten aspekt na 5, a **13 osób** na 4. To pokazuje, że projekt znacząco wspierał rozwój współpracy międzynarodowej.
- **Poprawa jakości nauczania** została oceniona na 5 przez **20 osób**, a kolejne **17 osób** wskazało ocenę 4. Choć oceny są pozytywne, widać większe zróżnicowanie w porównaniu z poprzednimi kategoriami.
- **Poprawa oferty edukacyjnej** zebrała **18 ocen na poziomie 5** i **16 ocen na poziomie 4**, co sugeruje umiarkowanie wysoki wpływ projektu na ten aspekt.
- **Zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi w obszarze edukacji** zostało ocenione na 5 przez **16 osób**, a na 4 przez **12 osób**, co wskazuje na widoczny, choć nie dominujący wpływ projektu na współpracę krajową.
- **Podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji uczniów/studentów** otrzymało **12 ocen na poziomie 5** i **15 ocen na poziomie 4**, co wskazuje na umiarkowany sukces w tym obszarze.
- **Poprawa jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz kształcenia ustawicznego** została oceniona najniżej – **11 ocen na poziomie 5** oraz **11 ocen na poziomie 4**, co może wskazywać na ograniczony wpływ projektu w tej dziedzinie.

Najwyższe wyniki uzyskano w obszarze podnoszenia kompetencji kadry oraz zacieśniania współpracy międzynarodowej, natomiast **najniższe** oceny pojawiły się w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego. Wyniki wskazują, że projekt miał największy wpływ na rozwój kadry i współpracę zewnętrzną, natomiast nieco mniejszy na bezpośrednie efekty dla uczniów i studentów.

Wykres 25. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do wymienionych czynników

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, N=48.

Na podstawie analizy danych dotyczących efektów realizacji projektu, respondenci wskazali na różne aspekty wzmocnienia i rozwoju działań instytucji:

- **Najczęściej wskazywany efekt to wzmocnienie obszarów dotychczasowych działań podmiotu, co zadeklarowało 19 respondentów.** Wynik ten podkreśla, że projekt w znacznym stopniu przyczynił się do poprawy już realizowanych działań.
- **Rozszerzenie lub wzmocnienie współpracy z innymi podmiotami** zostało wymienione przez **12 respondentów**, co świadczy o pozytywnym wpływie projektu na budowanie relacji i partnerstw.
- **Zwiększenie intensywności działań na rzecz upowszechniania inicjatyw edukacyjnych** poza podmiotem wskazało **10 osób**, co może sugerować istotny wkład projektu w promocję edukacji na szerszą skalę.
- **Poprawa funkcjonowania podmiotu pod kątem jakości realizowanych działań** została wymieniona przez **9 respondentów**, wskazując na zauważalne usprawnienia w sposobie realizacji działań.
- **Rozszerzenie obszarów działań podmiotu o nowe inicjatywy oraz poprawa funkcjonowania podmiotu pod kątem organizacji** zostały

wskazane najrzadziej – przez **7 respondentów** w każdej kategorii. Wyniki te mogą wskazywać, że wpływ projektu na rozwój nowych obszarów działalności oraz kwestie organizacyjne był ograniczony w porównaniu z innymi aspektami.

Dominujące wskazania na wzmocnienie dotychczasowych działań oraz rozwój współpracy podkreślają, że projekty koncentrowały się głównie na wzmacnianiu istniejących struktur i relacji, jednocześnie stymulując działania promocyjne w obszarze edukacji.

Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K1

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, N=48.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów również można potwierdzić, że rezultaty projektów generalnie odpowiadały potrzebom beneficjentów, a nawet w wielu przypadkach wykraczały poza pierwotne oczekiwania. Rezultaty projektów odpowiadały potrzebom beneficjentów zarówno na poziomie organizacyjnym, jak i indywidualnym. Były one oceniane **jako praktyczne, trwałe i wysoce użyteczne**. Najważniejsze kwestie z perspektywy organizacji, podkreślane przez beneficjentów, wiążą się z tym, że osiągnięte rezultaty **odpowiedziały na potrzeby organizacyjne i edukacyjne**. Projekty w dużej mierze spełniały założone cele i były dostosowane do potrzeb organizacji. Rezultaty były oceniane jako praktyczne i łatwe do wdrożenia:

To było bardzo w punkt. Pokazało nam też trochę wspólnych problemów, pomimo tego, że przyjechaliśmy w ramach dobrych praktyk, tak? No to też pewność takich

wyzwań, zwłaszcza w tych placówkach towarzyszących, tak? Jak długość diagnostyki, czy wsparcia dla uczniów. To, że w każdym miejscu się oczekuje niestety i nie jest to tak sprawne, jakby to się zdawało, ale poza tym zdecydowanie w stu procentach nasze cele zostały osiągnięte i przełożone też na realia akademickie. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Ponadto respondenci w pogłębionych rozmowach podkreślali, że uzyskane efekty są z ich perspektywy trwałe i działania podjęte w ramach projektów będą kontynuowane. Projekty przyczyniały się do trwałych zmian w organizacjach, co wskazywano jako szczególną wartość. Przede wszystkim w wywiadach wybrzmiało, że nawet **po zakończeniu projektów wdrożone narzędzia są wciąż używane w instytucjach**. Dzięki przeprowadzonym działaniom wdrożono nowe rozwiązania, które beneficjenci adaptowali do swoich warunków.

Podczas wywiadów z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych podjęto wątki związane ze zmianami dla organizacji. Na podstawie wypowiedzi respondentów można z pewnością uznać, że **realizacja projektów przyniosła znaczące zmiany w organizacji pracy instytucji**, takie jak poprawa zarządzania, rozwój współpracy zespołowej, wdrożenie innowacyjnych narzędzi dydaktycznych i wykorzystanie dobrych praktyk międzynarodowych. Zmiany te miały trwały charakter i były postrzegane jako kluczowe dla dalszego rozwoju instytucji. Przykładowe, podawane przez badanych kategorie zauważalnych, ważnych i pozytywnych zmian obejmują poniższe spostrzeżenia:

- projekty przyczyniły się do wprowadzenia **bardziej partnerskich relacji** w zespołach i spłaszczenia hierarchii w organizacjach – beneficjenci starali się podczas projektu i po jego zakończeniu, tworzyć w swoich organizacjach takie relacje, w których hierarchia jest zdecydowanie spłaszczona, a konflikty traktowane są jako informacja zwrotna, starając się je rozwiązywać w duchu zarządzania tzw. „turkusowego”;
- zauważono **wzrost efektywności zarządzania** - zmiany organizacyjne dotyczyły delegowania uprawnień i poprawy przepływu informacji;
- wprowadzano **nowe narzędzia dydaktyczne** – projekty umożliwiły rozwój innowacyjnych metod nauczania, które zostały wdrożone na stałe,
- **rozwój kompetencji pracowników** – projekty kładły nacisk na rozwój kadry, zarówno w obszarze merytorycznym, jak i organizacyjnym;
- wykorzystanie **dobrych praktyk międzynarodowych** – współpraca z zagranicznymi partnerami pozwoliła na implementację nowych rozwiązań organizacyjnych, np. udawało się zapożyczyć wskazówki od instytucji z PD do tworzenia kolejnych projektów i działań w instytucji beneficjenta.

W związku z powyższym, badani realizatorzy projektów w Komponentcie 1, potwierdzali, że projekty przyczyniły się do **poszerzenia obszarów działania** ich

instytucji, czy to poprzez inspiracje do planowania kolejnych projektów wprowadzających nowe obszary działalności, czy też dzięki zapożyczeniu nowych metod, które z powodzeniem przyjęły się w organizacji pracy dydaktycznej, np. poprzez wykorzystywanie technik outdoorowych w edukacji.

Znakomitymi przykładami realizacji projektów przynoszących właśnie tego rodzaju, wyżej opisywane rezultaty, są przedsięwzięcia szczegółowo opisane w przeprowadzonych studiach przypadków w ramach Komponentu 1 (Załącznik 1.).

Perspektywa odbiorców końcowych

Zdecydowana większość respondentów bardzo wysoko oceniła realizację działań projektowych w poszczególnych aspektach.

Jakość prowadzonych działań została oceniona na poziomie 5 przez **76% respondentów**, a na poziomie 4 przez **24%**, co wskazuje na wyjątkowo wysokie zadowolenie uczestników z przebiegu działań w ramach projektu.

Jakość wypracowanych rezultatów uzyskała ocenę 5 od **70% respondentów**, a ocenę 4 od **30%**, co podkreśla wysoką skuteczność i wartość końcowych efektów projektu.

Organizacja i zasady realizacji działań również zostały wysoko ocenione – **72% respondentów** przyznało ocenę 5, a **28% ocenę 4**, co wskazuje na sprawną realizację i dobrze zaplanowane procesy w projekcie.

Długotrwałość efektów projektu została oceniona nieco bardziej różnorodnie – **56% respondentów** przyznało ocenę 5, a **24% ocenę 4**, podczas gdy **20% respondentów** oceniło ten aspekt na 3. Wyniki te wskazują, że trwałość efektów jest ogólnie dobrze oceniana, choć nie przez wszystkich uczestników jako najwyższa.

Dopasowanie do potrzeb uczestników uzyskało **70% wskazań na ocenę 5**, co potwierdza, że projekt skutecznie odpowiadał na indywidualne potrzeby beneficjentów.

Procedury administracyjne zostały ocenione na poziomie 5 przez **64% respondentów** i na poziomie 4 przez **28%**, podczas gdy **8%** przyznało ocenę 3. Wyniki te pokazują, że choć procedury administracyjne były ogólnie dobrze oceniane, stanowiły pewne wyzwanie dla niektórych uczestników.

Dopasowanie do potrzeb instytucji otrzymało ocenę 5 od **70% respondentów** oraz ocenę 4 od **30%**, co wskazuje na wysoki poziom satysfakcji instytucjonalnych beneficjentów z realizacji projektu.

Rysunek 13. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

większość aspektów realizacji działań projektowych została oceniona na bardzo wysokim poziomie, co świadczy o skuteczności i wartości projektu. Największe wyzwanie związane jest z trwałością efektów oraz procedurami administracyjnymi, które, choć wysoko oceniane, wykazują większe zróżnicowanie w opiniach respondentów.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K1, N=40.

Uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do wielu pozytywnych zmian w sytuacji uczestników, co wynika z ocen przedstawionych na wykresie.

Zdobycie lub poprawa umiejętności językowych została oceniona jako największy rezultat działań projektowych – aż **75% respondentów** przyznało ocenę 5, a kolejne **8% ocenę 4**. Wynik ten potwierdza, że rozwój umiejętności językowych był jednym z kluczowych efektów projektu.

Zdobycie nowych kompetencji również zostało wysoko ocenione, z **60% respondentów** wskazujących ocenę 5 i **23% ocenę 4**. Wyniki te pokazują, że projekt w znacznym stopniu przyczynił się do rozwoju umiejętności uczestników.

Zwiększenie szans na rynku pracy uzyskało nieco bardziej zróżnicowane oceny – **56% respondentów** wskazało ocenę 5, a **15% ocenę 4**, co sugeruje, że projekt miał zauważalny wpływ na poprawę pozycji uczestników na rynku pracy.

Podróżowanie i poznanie obcego kraju oraz kultury zostało ocenione na poziomie 5 przez **62% respondentów** i na poziomie 4 przez **25%**, co wskazuje, że projekt oferował istotne korzyści w zakresie doświadczeń międzykulturowych.

Rozwój innych umiejętności zawodowych uzyskał bardziej zróżnicowane opinie – tylko **42% respondentów** oceniło ten aspekt na poziomie 5, a **21% na poziomie 4**, co wskazuje, że obszar ten był mniej priorytetowy w ramach projektu.

Zdobycie nowych kontaktów zostało ocenione na poziomie 5 przez **31% respondentów**, a na poziomie 4 przez **27%**, co podkreśla umiarkowany wpływ projektu na rozwój sieci kontaktów zawodowych i społecznych.

Lepsze wykorzystanie nowych technologii w życiu prywatnym i zawodowym uzyskało niższe oceny – **31% respondentów** przyznało ocenę 5, a **25% ocenę 4**, co sugeruje, że ten obszar nie był kluczowym elementem działań projektowych.

Zapoznanie się z wiedzą merytoryczną zagranicznego pochodzenia zostało ocenione najwyżej przez **15% respondentów**, co wskazuje, że choć ten aspekt był obecny, miał mniejszy wpływ na sytuację uczestników w porównaniu z innymi efektami.

Projekt miał największy wpływ na rozwój umiejętności językowych, zdobycie nowych kompetencji oraz doświadczeń międzykulturowych, co podkreśla jego wartość w kontekście rozwoju zawodowego i osobistego uczestników. Mniejsze znaczenie przypisano rozwojowi technologii i wiedzy merytorycznej, co wskazuje na potencjalne obszary do rozwoju w przyszłych projektach.

Wykres 28. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K1, N=40.

Realizacja projektu znacząco wpłynęła na różne obszary funkcjonowania systemu edukacji, przy czym najwyższe oceny uzyskało podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry edukacyjnej. Aż **76% respondentów** oceniło ten aspekt na poziomie 5, a **22%** na poziomie 4, co wskazuje na szczególną skuteczność projektu w rozwijaniu kompetencji zawodowych kadry. Zacieśnienie współpracy z podmiotami zagranicznymi również zostało wysoko ocenione – **66% respondentów** wskazało ocenę 5, a **27%** ocenę 4, co podkreśla znaczenie projektu w budowaniu relacji międzynarodowych.

Poprawa jakości nauczania została oceniona na poziomie 5 przez **59% respondentów**, natomiast **27%** wskazało ocenę 4, przy jednoczesnym pojawieniu się ocen 3 na poziomie **12%**, co może sugerować nieco bardziej zróżnicowane odczucia w tym zakresie. Poprawa oferty edukacyjnej uzyskała **49% ocen 5** i **34% ocen 4**, co świadczy o pozytywnym wpływie projektu na dostępność i różnorodność oferty edukacyjnej.

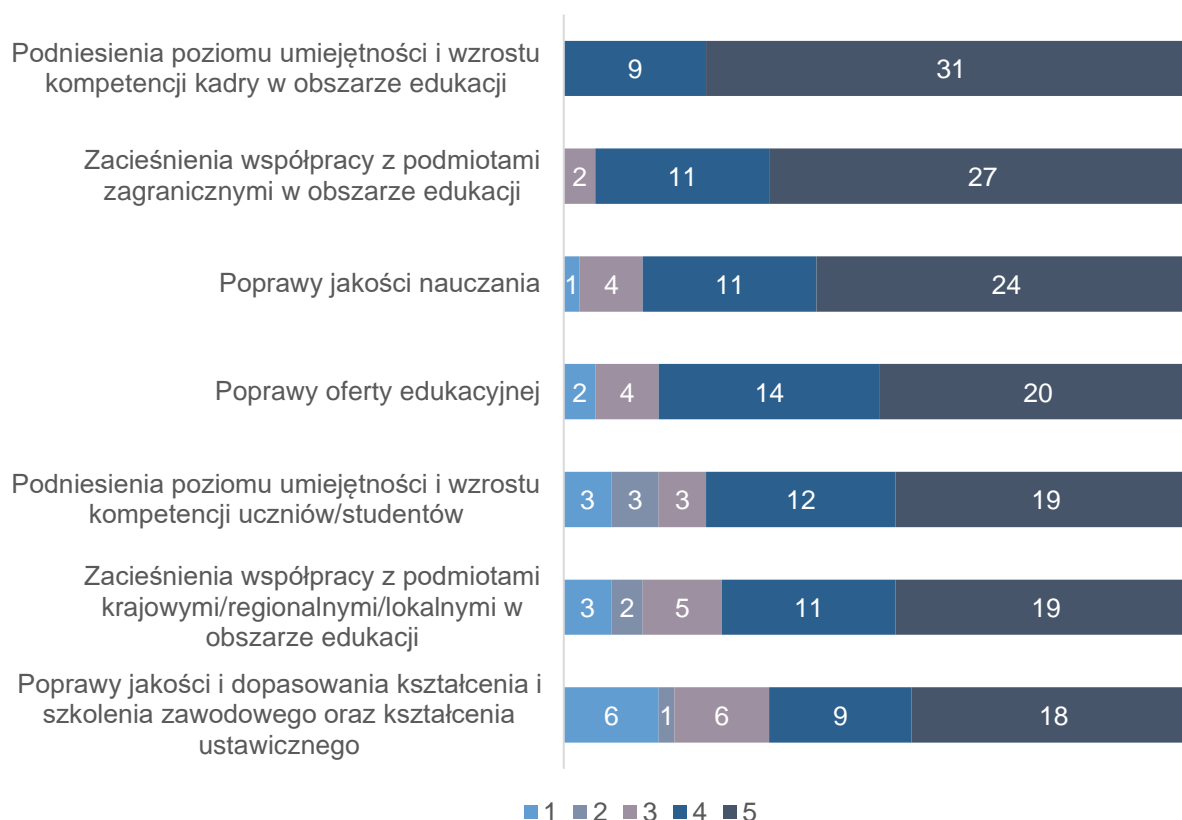
Podniesienie poziomu umiejętności uczniów i studentów zostało ocenione na poziomie 5 przez **46% respondentów**, a na poziomie 4 przez **29%**, co wskazuje na istotny, choć nieco mniejszy wpływ w porównaniu z kadrami edukacyjnymi. Zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi i lokalnymi również uzyskało

pozytywne wyniki – **46% respondentów** oceniło ten aspekt na poziomie 5, a **27%** na poziomie 4.

Najniżej oceniono poprawę jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz ustawicznego, gdzie tylko **44% respondentów** przyznało ocenę 5, a **22%** ocenę 4, podczas gdy **15%** wskazało oceny na poziomie 1 i 2. Wyniki te wskazują, że choć projekt wpłynął pozytywnie na ten obszar, pozostaje on wciąż wyzwaniem wymagającym dalszej optymalizacji.

Największy wpływ projektu zaobserwowano w rozwijaniu kompetencji kadry edukacyjnej oraz współpracy międzynarodowej, natomiast obszary związane z kształceniem zawodowym i ustawicznym wymagałyby dalszych działań wspierających, mimo ogólnie pozytywnych wyników.

Wykres 29. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do *wymienionych czynników*

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K1, N=40.

Analizując wymieniane przez odbiorców końcowych w trakcie wywiadów korzyści w kontekście ich przydatności w dłuższej perspektywie, można stwierdzić, że wszystkie wskazane **efekty mają trwały wpływ na rozwój uczestników działań projektowych oraz środowisk, w których pracują**. W przeprowadzonych rozmowach pogłębiono informacje na temat najważniejszych z punktu widzenia tej grupy kategorii rezultatów – opisanych szczegółowo w poniższych punktach.

- **Rozwój kompetencji zawodowych i dydaktycznych.** Wprowadzenie nowoczesnych metod nauczania, takich jak edukacja poza klasą czy gry edukacyjne, ma charakter długofalowy. Uczestnicy podkreślali, że z powodzeniem wdrażają te innowacje w codziennej pracy, co pozytywnie wpływa na zaangażowanie uczniów i skuteczność nauczania. Zmiana podejścia do edukacji i rozszerzenie repertuaru narzędzi dydaktycznych wspiera rozwój nauczycieli oraz ich wpływ na uczniów.
- **Zbudowanie relacji i wymiana doświadczeń.** Nawiązane kontakty i współpraca międzynarodowa owocują wymianą wiedzy i dobrych praktyk. Utrzymywanie relacji pozwala na dalszy rozwój projektów i wymianę doświadczeń, co jest źródłem inspiracji na wiele lat. Trwała współpraca międzynarodowa otwiera nowe możliwości zarówno w projektach edukacyjnych, jak i innych działaniach zawodowych. Dla ilustracji tego zagadnienia warto przytoczyć poniższy cytat, który świadczy o tym, że osoby zaangażowane w ewaluowane projekty, to jednostki, które angażują się w różne inne przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym, dzięki czemu dochodzi do stałej wymiany doświadczeń, sieciowania, budowania długotrwałych relacji. W poniższym przykładzie respondentka wspomina, że poza Programem Edukacja, angażuje się także w Program eTwinning, z którego również przenosi wiele praktyk, wzbogacając swoje kompetencje, umiejętności, sieć współpracy.

Ja prowadzę różne projekty międzynarodowe. Są to projekty głównie eTwinning, w których jest współpraca międzynarodowa, a więc współpraca oparta na różnych zadaniach, ćwiczeniach, pomysłach i tak dalej. I te właśnie zadania stamtąd, czyli z tych naszych warsztatów, wielokrotnie w tych projektach [red. wykorzystuję]. (...) Te projekty, które tutaj realizuję, one są nagradzane później krajowo, odznaką teraz europejską, a więc nie dosyć, że przeniosłam to na swoją działkę pracy, to jeszcze wykorzystuję techniki realizując projekcje międzynarodowe. Na przykład teraz mam, czy to z Azerbejdżanem, z Gruzją, z Turcją, z Niemcami, z Czechami, no bo po prostu tych krajów jest dużo, bo to jeszcze i Grecja, Włochy, Hiszpania, no naprawdę, to trzeba by było wymieniać. (...) Ja po prostu z tego korzystam, bo to są ciekawe rzeczy. Ba, dzielę się też na przykład tą zdobytą wiedzą, z moimi [red. współpracownikami/partnerami]. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 1)

- **Zwiększenie kompetencji językowych.** Kompetencje językowe nabyte podczas projektów mają uniwersalne zastosowanie i zwiększają możliwości uczestników w środowisku międzynarodowym. To umiejętności, które wspierają ich nie tylko w edukacji, ale także w innych aspektach życia zawodowego. Przełamanie barier językowych umożliwia uczestnikom dalszą

współpracę z zagranicznymi instytucjami oraz poszerza ich horyzonty zawodowe.

- **Wartość dodana dla edukacji i perspektyw zawodowych.** Wzrost poczucia własnej wartości i pewności siebie u nauczycieli zwiększa ich skuteczność i motywację w pracy. Zdobyte umiejętności można również przenieść na inne zawody lub obszary działalności.

Korzyści wynikające z projektów mają jednoznacznie długofalowy charakter. Zwiększenie kompetencji zawodowych, językowych oraz inspiracja do wdrażania innowacji wzmacniają zarówno uczestników, jak i ich instytucje w perspektywie wieloletniej. Trwałość tych efektów jest dodatkowo wspierana przez utrzymywanie relacji międzynarodowych oraz ciągły rozwój osobisty uczestników.

O wpływie na ostatecznych odbiorców działań projektowych mówili również sami ich realizatorzy – beneficjenci instytucjonalni. Do najważniejszych wniosków należy zaliczyć ten ogólny, że rezultaty projektów przynosiły korzyści końcowym odbiorcom z grup docelowych, takich jak np. uczniom, studentom czy nauczycielom. W wielu przypadkach przedstawiciele instytucji wskazywali, że zdobyte doświadczenia oraz wdrożone rozwiązania miały pozytywny wpływ na odbiorców końcowych, co dodatkowo zwiększało wartość projektów.

Ich oddziaływanie wyraża się poprzez zauważalne pozytywne zmiany w postawach i umiejętnościach grup docelowych. Warto przytoczyć tu przykład, w którym przedstawiciel beneficjenta instytucjonalnego wspomina, że uczniowie zaczynają sami upominać się o nowe metody wdrożone dzięki projektowi, gdyż dostrzegają różnicę w porównaniu z tradycyjnym nauczaniem.

Jak najbardziej, bo to jest takie ostatnie ogniwo, ale chyba najważniejsze, bo jeżeli robi się zbyt stacjonarnie i zbyt tradycyjnie, to oni jak gdyby kosztując już wcześniej innych metod, praktyk, zaczynają się też o nie upominać, bo to jest w momencie, gdy pokażemy, że można inaczej, no to wiadomo, że do tego się częściej wraca, tak? To też słyszymy później od absolwentów, którzy opuszczają naszą szkołę i trafiają do innej szkoły, no to słyszymy też od nich, że tego im w niej brakuje.
(Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Podsumowując zidentyfikowane, konkretne elementy, rezultaty wpływające na grupy ostatecznych odbiorców, można wskazać następujące:

- nauczyciele zaczęli stosować metody, które poznali podczas wizyt studyjnych, intensywnych szkoleń, np. CLIL czy edukację przez ruch, co przełożyło się na większe zaangażowanie uczniów w zajęciach,
- korzyści dla uczniów i ich środowiska, np. poprzez organizację przez beneficjentów instytucjonalnych warsztatów dla rodziców, które pozwoliły im

lepiej zrozumieć, jak rozmawiać z dziećmi i wspierać ich rozwój – jest to element wynikły z projektu, który na stałe wszedł do praktyki instytucji, z czego czerpią korzyści grupy docelowe,

- przedstawiciele instytucji zauważyli, że podejście do uczniów z różnym tłem kulturowym i językowym zmieniło się na bardziej otwarte i dostosowane do ich potrzeb,
- dzięki projektowi zwiększyła się motywacja i zaangażowanie nauczycieli – parafrazując jedną z wypowiedzi przedstawiciela beneficjenta instytucjonalnego, nauczyciele wychodzili z warsztatów organizowanych w ramach projektu z uśmiechem i gotowością do pracy, przyznając, że poznane przez nich nowe metody są genialne w swojej prostocie,
- wpływ na jakość życia uczniów i ich adaptację – warto przytoczyć to, o czym opowiadał jeden z respondentów wskazując, że dzięki współpracy z islandzką organizacją wprowadzono do ich organizacji zasady, które lepiej wspierają adaptację uczniów migrantów, co okazało się niezwykle ważne w kontekście rosnącej liczby uczniów z Ukrainy,
- lepsze wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem - praca z uczniami zagrożonymi wykluczeniem zmieniła podejście instytucji uczestniczących w Programie, dzięki czemu więcej uwagi zostaje poświęcone diagnozie ich potrzeb i ich potencjałowi, zamiast skupiania się na brakach,
- długoterminowy wpływ na społeczność szkolną – prowadzone warsztaty, udostępniane broszurki o komunikacji z dziećmi i rodzicami nie tylko poprawiły relacje w szkole, ale mogły wpływać też na całą społeczność lokalną.

Komponent 2. Mobilność w szkolnictwie wyższym

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych

Wyniki dotyczące oceny rezultatów projektu w różnych aspektach wskazują na wysoki poziom satysfakcji wśród beneficjentów instytucjonalnych. Średnie wartości ocen kształtują się na poziomie powyżej 4 w pięciostopniowej skali, co świadczy o pozytywnym odbiorze działań projektowych.

Najwyższa średnia ocena (4,30) dotyczy dopasowania rezultatów do potrzeb odbiorców końcowych. To potwierdza, że projekt skutecznie odpowiadał na oczekiwania grup docelowych i wniósł wartość w ich kontekście. Długotrwałość efektów, jakie projekt przyniósł, została oceniona na 4,22, co również wskazuje na istotny wpływ działań projektowych w dłuższej perspektywie. Dopasowanie rezultatów do potrzeb instytucji beneficjentów uzyskało średnią 4,17, co oznacza, że projekt dobrze wspierał ich rozwój, choć ten aspekt oceniono nieco niżej w porównaniu do innych.

Rozkład ocen potwierdza te wnioski — większość respondentów wybierała wysokie (4) i bardzo wysokie (5) oceny w każdym aspekcie. Brak ocen "1" oraz "2" wskazuje na niemal powszechną akceptację rezultatów projektu w analizowanych obszarach.

Rysunek 14. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

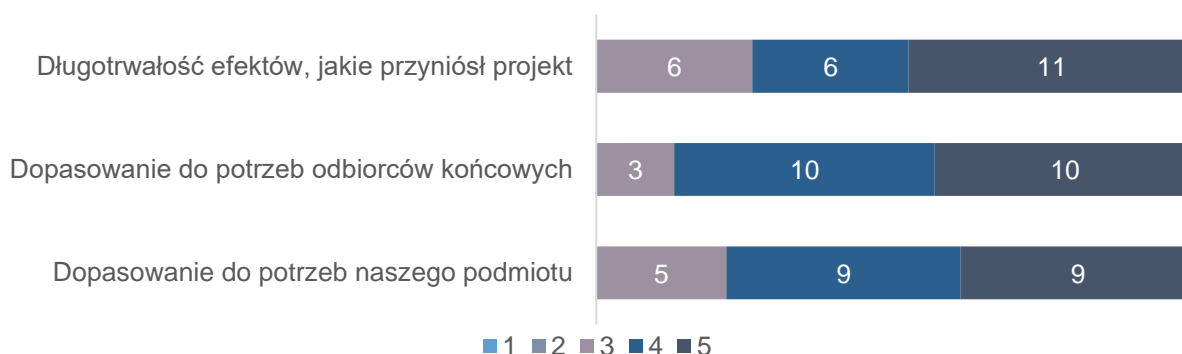
Podsumowując...

rezultaty projektu zostały pozytywnie ocenione zarówno w kontekście długoterminowego wpływu, jak i dopasowania do potrzeb instytucjonalnych i odbiorców końcowych. Dane te wskazują na skuteczność i trafność działań projektowych, które przyczyniły się do rozwoju beneficjentów i realizacji założonych celów.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 30. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K2, N=23.

Na podstawie uzyskanych wyników badania ilościowego można stwierdzić, że **realizacja projektów znacząco przyczyniła się do podniesienia poziomu umiejętności i wzrostu kompetencji zarówno kadry (średnia: 4,57), jak i uczniów/studentów (średnia: 4,35)**. Te dwa aspekty uzyskały najwyższe średnie oceny, co wskazuje na kluczowy wpływ projektu na rozwój zasobów ludzkich w edukacji. Większość respondentów przyznała im wysokie (4) lub bardzo wysokie (5) oceny, potwierdzając, że te obszary były szczególnie dobrze realizowane.

Zacieśnienie współpracy z podmiotami zagranicznymi również zostało wysoko ocenione (średnia: 4,39), co podkreśla znaczenie międzynarodowej współpracy edukacyjnej jako istotnego rezultatu projektu. Mniej pozytywnie oceniono zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi/regionalnymi/lokalnymi (średnia: 2,74), co może wskazywać na niedostateczną integrację działań projektowych na poziomie lokalnym.

Aspekty związane z poprawą jakości nauczania (średnia: 3,91) i oferty edukacyjnej (średnia: 3,70) otrzymały umiarkowane oceny, co sugeruje, że mimo zauważalnych korzyści, te obszary mogłyby być w przyszłości lepiej wzmocnione. Najniżej oceniono jakość i dopasowanie kształcenia zawodowego oraz kształcenia ustawicznego (średnia: 2,74), co może być sygnałem do intensyfikacji działań w tych obszarach w przyszłych projektach.

Podsumowując, projekt znacząco wpłynął na rozwój kompetencji i współpracę międzynarodową, natomiast działania skierowane na lokalną współpracę i kształcenie zawodowe wymagają dalszego wsparcia. Wyniki te wskazują na zróżnicowaną skuteczność projektu w zależności od analizowanego aspektu, co stanowi ważny punkt wyjścia do dalszych działań doskonalących.

Wykres 31. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K2, N=23.

Z analizy wyników badania ilościowego, można wnioskować, że **beneficjenci instytucjonalni K2 najwyżej ocenili wpływ projektu na wzmocnienie obszarów dotychczasowych działań ich podmiotów**. Aż 19 respondentów wskazało ten aspekt, co świadczy o silnym ukierunkowaniu projektu na rozwój już istniejących działań i inicjatyw.

Drugim najczęściej wskazywanym efektem było **rozszerzenie i wzmocnienie obszarów współpracy z innymi podmiotami** (12 odpowiedzi). Wynik ten podkreśla

znaczenie projektu w budowaniu relacji i partnerstw, które mogą przyczyniać się do dalszego rozwoju instytucji beneficjentów.

Nieco mniej odpowiedzi (10) dotyczyło **zwiększenia lub intensyfikacji działań na rzecz upowszechniania inicjatyw edukacyjnych**. To wskazuje na umiarkowany, ale istotny wpływ projektu na promocję edukacji i inicjatyw w tym zakresie. Poprawa funkcjonowania podmiotów w kontekście jakości działań (9 odpowiedzi) oraz ich organizacji (7 odpowiedzi) była wskazywana rzadziej, co sugeruje, że te obszary mogą wymagać dodatkowego wsparcia lub lepszego dostosowania działań projektowych do potrzeb beneficjentów.

Rysunek 15. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

projekt w największym stopniu wpłynął na wzmocnienie istniejących działań instytucji oraz na rozwój współpracy między podmiotami, co stanowi jego kluczowe osiągnięcia. Niemniej jednak, mniej liczne wskazania dotyczące poprawy jakości i organizacji funkcjonowania podmiotów wskazują na potencjalne obszary do dalszych działań wspierających.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 32. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K2, N=23.

Użyteczność oraz trwałość uzyskanych efektów dzięki projektom dotyczącym mobilności w Komponentie 2 Programu, była potwierdzana także w wywiadach pogłębionych z perspektywy instytucji będących beneficjentami. Wskazywali oni, że rezultaty projektów w zakresie mobilności studentów i pracowników, były bardzo przydatne i odpowiadały potrzebom zarówno instytucjonalnym, jak i z punktu widzenia samych uczestników – grup docelowych przedmiotowych działań. Skupiając się na rezultatach patrząc przez pryzmat instytucji z obszaru edukacji wyższej, można wskazać przede wszystkim poniższe spostrzeżenia na temat pozytywnego wpływu Programu.

- **Rozwój kadr instytucji.** Uczestnictwo w projektach w zakresie wymiany międzynarodowej pozwoliło na nawiązanie kontaktów, które owocują wspólnymi projektami akademickimi podmiotów instytucjonalnych.

Jesteśmy w innym punkcie niż byśmy byli, gdybyśmy tego doświadczenia nie mieli.

Więc to jest na pewno rozwojowe samo w sobie. Myślę też, że tutaj pracownicy piszą wspólne badania naukowe i też jest to dodatkowa praca i doświadczenie (...) Myślę, że te kontakty akademickie mają szansę procentować po prostu właśnie tymi tutaj wspomnianymi wspólnymi artykułami. Myślę też, że doszło tutaj po prostu do

takiego poszerzenia wiedzy. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

- **Podniesienie kwalifikacji zawodowych.** projekty otworzyły nowe perspektywy zawodowe, a zdobyte doświadczenie za granicą pozytywnie wpłynęło na pracę pracowników instytucji. Pracownicy uczestniczący w mobilności lub szkoleniach zawodowych za granicą wzbogacili swoje umiejętności w zakresie zarządzania, metod nauczania oraz pracy w międzynarodowym środowisku.
-

Możliwość nauczania w inny sposób, no bo to jednak my jesteśmy przyzwyczajeni do jakichś rutyn, do jakichś standardów, a wyjazd na uczelnię do partnerów tutaj w krajach, w Norwegii, w Islandii, bardzo tutaj poszerzył tę perspektywę i możliwości u tych ludzi, kadry dydaktycznej. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

- **Wzrost kompetencji organizacyjnych.** Uczestnictwo w mobilnościach, szczególnie w zakresie wymiany doświadczeń w zakresie zarządzania projektami czy metod nauczania, pozwoliło pracownikom uczelni podnieść swoje kompetencje organizacyjne, co przełożyło się na lepszą jakość pracy w instytucjach.

Respondenci potwierdzali, że realizacja projektów miała wpływ na zmiany organizacyjne w instytucjach, które uczestniczyły w Programie. Te zmiany dotyczyły zarówno rozwoju współpracy międzynarodowej, jak i usprawnienia wewnętrznych procesów administracyjnych oraz dydaktycznych.

Przede wszystkim należy wskazać w tym miejscu **rozwój i zacieśnienie współpracy międzynarodowej**. Dzięki realizacji projektów, instytucje nawiązały nowe kontakty z uczelniami i firmami zagranicznymi, a współpraca międzynarodowa stała się bardziej intensywna. Uczelnie poszerzyły swoją sieć kontaktów i mogły zyskać nowych, zaufanych partnerów do przyszłych działań. Ten ważny wniosek obrazują poniższe cytaty.

Poznaliśmy nowe uczelnie, nowe lub stare uczelnie, firmy, z którymi współpracowaliśmy, ich struktury, sposób zarządzania projektami i nauczania. Faktycznie do dzisiaj też wiemy, że te cele wpływają na to, co się dzieje dzisiaj. Wykładowcy współpracują nadal, pomimo tego, że projekt został zakończony. Mamy cały czas dobre relacje ze wszystkimi partnerami, z którymi uczestniczyliśmy. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Ta współpraca jest zacieśniona, przyjechał do nas na pobyt taki kilkumiesięczny, rektor tej uczelni. Spędził u nas taki badawczy okres w Instytucie Dziennikarstwa. Tak że te kontakty naprawdę są zacieśnione i takie personalne. I myślę, że tutaj to jest największa wartość z tych projektów. Bo to, że ktoś przyjechał, pojechał, zapomniał i zaraportował, to jest coś, co tam gdzieś będzie przeszłością. Natomiast to, jak dochodzi do takich właśnie wydarzeń, zdarzeń, że ludzie przyjeżdżają, spędzają te kilka miesięcy, to naprawdę bardzo owocuje w przyszłości. Dla naszego dziennikarstwa jest to bardzo cenna wartość. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Reprezentanci podmiotów będących beneficjentami podkreślali również, że projekty przyczyniły się do **podniesienia jakości nauczania**. Wspólne projekty w międzynarodowym środowisku pozwoliły na wymianę najlepszych praktyk w zakresie dydaktyki i metod nauczania. Nauczyciele w obszarze szkolnictwa wyższego, którzy uczestniczyli w programach wymiany, mogli wdrożyć nowe metody pracy w swoich instytucjach edukacji, co poprawiło jakość kształcenia. Przykładem pozytywnej opinii w tym zakresie jest poniższa wypowiedź.

Modernizacja zajęć, w ogóle metod nauczania, myślę, że ten projekt miał duży wpływ na właśnie zmiany podejścia czy jakby rozwinięcie też myślenia o projektowaniu nauczania, kształcenia w zakresie prawa, bo tutaj głównie mówimy o zakresie prawa. Ale też takim [red. efektem] można powiedzieć było zwiększenie świadomości co do innego sposobu organizowania w ogóle procesu kształcenia. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Nie można też pominąć kolejnego ważnego, wskazywanego przez rozmówców aspektu - Program pozwolił instytucjom lepiej adaptować się do międzynarodowych standardów edukacyjnych i zarządzania projektami, co zwiększyło ich **konkurencyjność na rynku edukacyjnym**.

W opisanych studiach przypadków, przeprowadzonych w ramach niniejszego badania ewaluacyjnego, znajdują się szczegółowo opisane przykłady projektów, w których osiągnano wyżej nakreślone rodzaje rezultatów (Załącznik 1.).

Perspektywa odbiorców końcowych

Odbiorcy końcowi K2 wysoko oceniają realizację działań projektowych w różnych aspektach. Średnie oceny poszczególnych kategorii są na poziomie powyżej 4,5 w pięciostopniowej skali, co świadczy o bardzo pozytywnym odbiorze projektu.

Najwyżej oceniono dopasowanie działań do indywidualnych potrzeb odbiorców (średnia: 4,86) oraz organizację i zasady realizacji działań w projekcie (średnia:

4,82). Wyniki te sugerują, że projekt skutecznie spełniał oczekiwania uczestników, zarówno w zakresie merytorycznym, jak i organizacyjnym.

Jakość prowadzonych działań (średnia: 4,83) i jakość wypracowanych rezultatów (średnia: 4,73) również uzyskały bardzo wysokie oceny. Wskazuje to, że uczestnicy docenili zarówno proces realizacji, jak i finalne efekty działań projektowych.

Procedury administracyjne (średnia: 4,67) i długotrwałość efektów projektu (średnia: 4,67) były oceniane nieco niżej, ale nadal bardzo pozytywnie. Wskazuje to na dobre zarządzanie projektem oraz na to, że uczestnicy dostrzegają trwałość jego wpływu, choć może istnieć przestrzeń do dalszej poprawy w tych obszarach.

Rozkład ocen pokazuje, że przeważają wysokie i bardzo wysokie oceny (4 i 5), a liczba niskich ocen (1 i 2) jest marginalna. To potwierdza ogólnie pozytywną ocenę projektu przez odbiorców końcowych.

Podsumowując, wyniki wskazują, że projekty w znacznym stopniu odpowiadały na potrzeby odbiorców końcowych i spełniły ich oczekiwania. W szczególności odbiorcy docenili dopasowanie działań do ich potrzeb, wysoką jakość realizacji oraz dobrze zorganizowany proces projektowy. Projekt miał istotny wpływ na odbiorców końcowych, wspierając ich rozwój i wzmacniając kompetencje, a jego rezultaty zostały uznane za wartościowe i trwałe.

Wykres 33. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K2, N=66.

Odbiorcy końcowi K2 wysoko oceniają wpływ projektu na różne aspekty ich rozwoju osobistego i zawodowego. Najwyższe średnie oceny uzyskały aspekty związane z podróżowaniem i poznawaniem obcego kraju i kultury (średnia: 4,90), co wskazuje na znaczącą rolę projektu w promowaniu doświadczeń międzynarodowych i międzykulturowych. Z kolei zdobycie nowej wiedzy i informacji (średnia: 4,79) oraz zapoznanie się z wiedzą merytoryczną zagranicznego eksperta (średnia: 4,75) również zostały ocenione bardzo wysoko, co podkreśla edukacyjny i kompetencyjny charakter projektu.

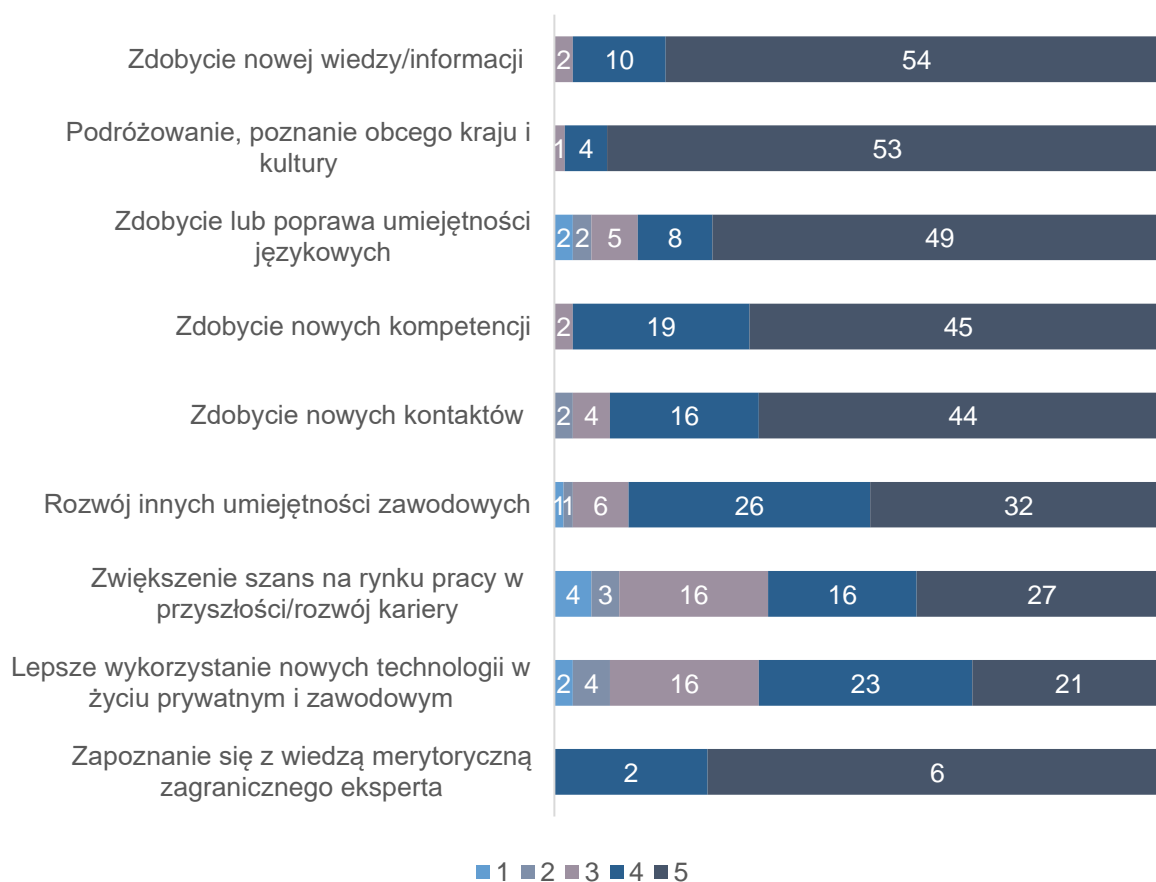
Wysokie oceny uzyskano również w kategoriach związanych z poprawą umiejętności językowych (średnia: 4,52), zdobyciem nowych kontaktów (średnia: 4,55) oraz rozwojem nowych kompetencji (średnia: 4,65). Te wyniki wskazują, że projekt efektywnie wspierał rozwój zarówno twardych, jak i miękkich umiejętności uczestników.

Niższe, choć wciąż pozytywne oceny dotyczą zastosowania nowych technologii w życiu prywatnym i zawodowym (średnia: 3,86) oraz zwiększenia szans na rynku pracy i rozwoju kariery (średnia: 3,89). Może to oznaczać, że te aspekty były mniej bezpośrednio odczuwalne przez uczestników lub wymagałyby bardziej ukierunkowanych działań, aby osiągnąć pełny potencjał.

Rozkład odpowiedzi wskazuje, że w każdej kategorii dominowały oceny wysokie (4) i bardzo wysokie (5), a liczba ocen niskich (1 i 2) była marginalna. Wyniki te potwierdzają ogólną satysfakcję uczestników z efektów projektu.

Podsumowując, projekt w znacznym stopniu przyczynił się do rozwoju kompetencji uczestników, ich wiedzy oraz doświadczeń międzykulturowych, co miało pozytywny wpływ na ich rozwój osobisty i zawodowy. Niemniej jednak aspekty związane z technologiami i karierą zawodową mogłyby zostać lepiej uwzględnione w przyszłych działaniach projektowych.

Wykres 34. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) - odbiorcy końcowi K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K2, N=66. Uwaga: liczba wskazań w poszczególnych subpytaniach różni się ze względu na deklarowane korzystanie z poszczególnych elementów projektu.

Odbiorcy końcowi K2 wysoko oceniają wpływ projektu na kluczowe aspekty związane z funkcjonowaniem systemu edukacji. Najwyższą średnią ocenę (4,50) uzyskał aspekt zacieśnienia współpracy z podmiotami zagranicznymi w obszarze edukacji, co

podkreśla znaczenie projektu w promowaniu współpracy międzynarodowej oraz wymiany doświadczeń.

Podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry w obszarze edukacji również zostały ocenione bardzo wysoko (średnia: 4,24), co wskazuje na istotny wpływ projektu na rozwój kwalifikacji pracowników edukacyjnych. Poprawa jakości nauczania (średnia: 3,92) oraz oferty edukacyjnej (średnia: 3,97) zostały ocenione na podobnym, stosunkowo wysokim poziomie, co świadczy o pozytywnym wpływie projektu na treści i metody edukacyjne.

Niższe, choć wciąż pozytywne, oceny uzyskały aspekty związane z jakością i dopasowaniem kształcenia zawodowego oraz ustawicznego (średnia: 3,56) oraz zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi/regionalnymi/lokalnymi (średnia: 3,52). Może to wskazywać na potrzebę dalszego wsparcia tych obszarów w przyszłych działaniach projektowych.

Rozkład ocen pokazuje, że większość respondentów wybierała wysokie (4) i bardzo wysokie (5) oceny w kluczowych kategoriach, co potwierdza ogólną satysfakcję z działań projektowych. W obszarze współpracy zagranicznej i rozwoju kadry zauważalnie dominuje pozytywna ocena, co odzwierciedla sukces projektu w tych aspektach.

Rysunek 16. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

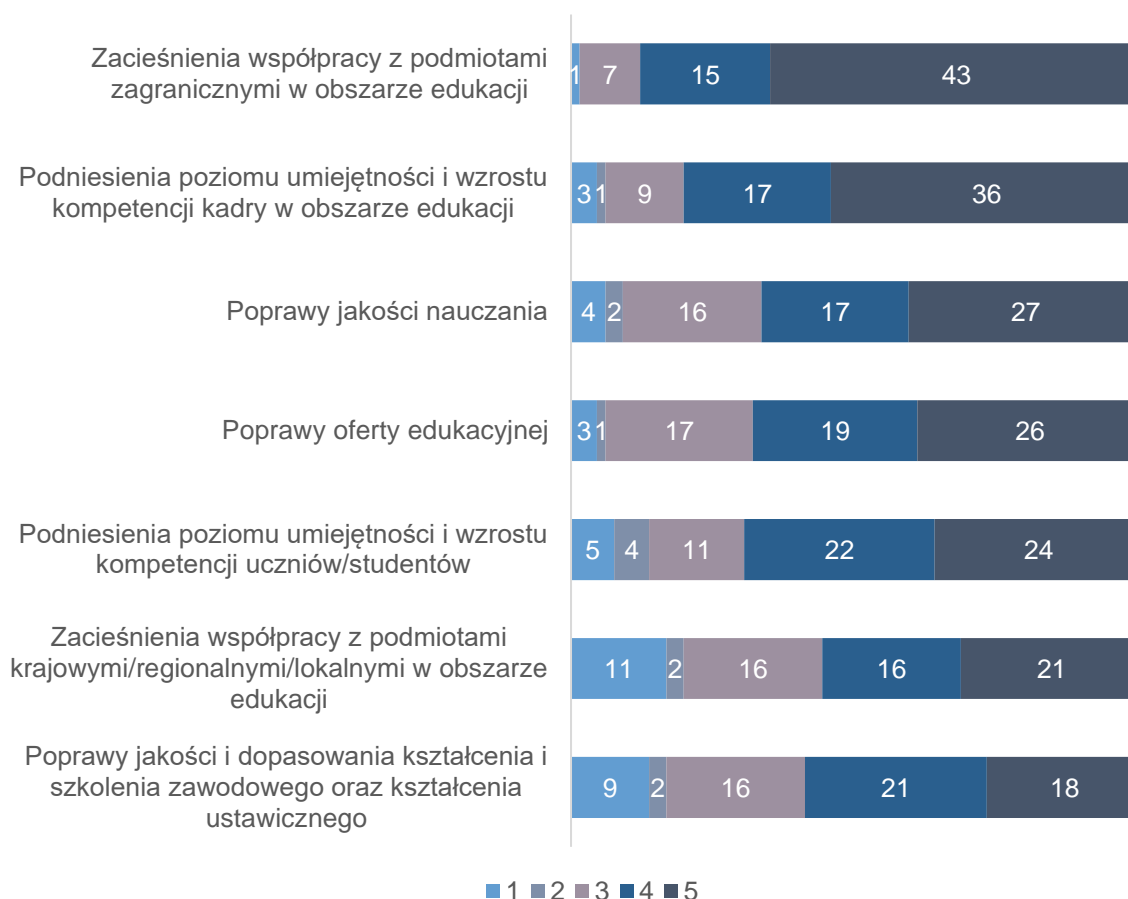
Podsumowując...

projekt znacząco przyczynił się do poprawy współpracy międzynarodowej oraz podniesienia kompetencji kadry edukacyjnej, jednocześnie pozytywnie wpływając na jakość nauczania i oferty edukacyjnej. Jednakże, obszary związane z kształceniem zawodowym oraz współpracą lokalną mogą wymagać dodatkowego zaangażowania i optymalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 35. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi K2

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K2, N=66.

Udział w projektach w ramach Programu Edukacja w Komponentcie 2 przyniósł uczestnikom szeroki wachlarz korzyści, co potwierdziły również wywiady jakościowe przeprowadzone wśród grupy odbiorców końcowych tych działań. Respondenci zgodnie podkreślali, że efekty te będą miały długofalowy wpływ na ich życie, zarówno zawodowe, jak i osobiste. Wśród najważniejszych efektów znajdują się:

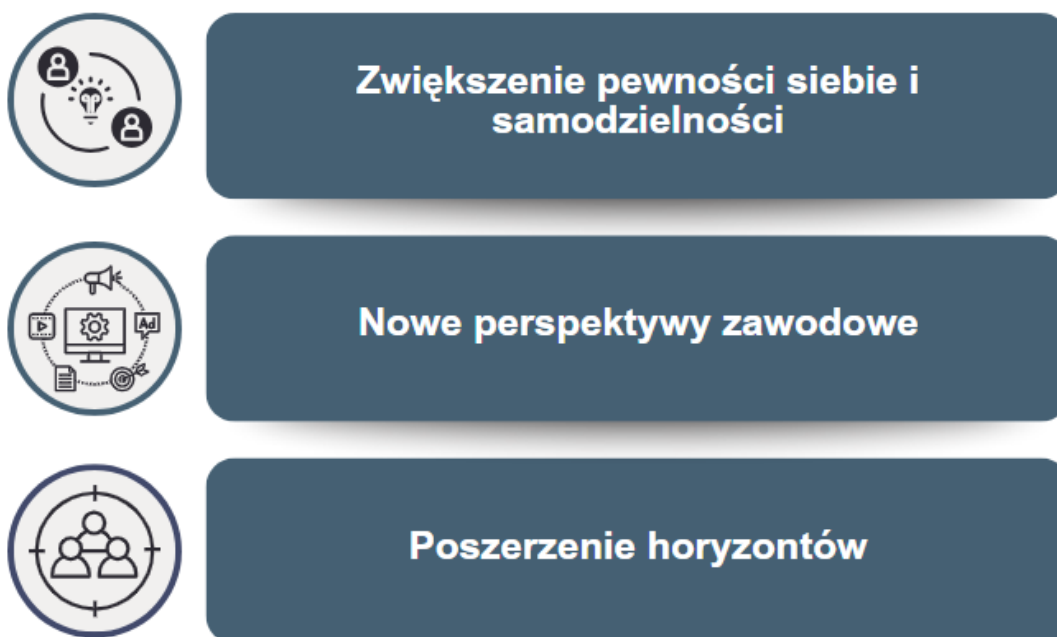
- Rozwinięcie wiedzy akademickiej,
- Zwiększenie umiejętności praktycznych,
- Nauka samodzielności w zarządzaniu projektami,
- Lepsze zrozumienie innych kultur,
- Poprawa umiejętności językowych (w tym nauka podstaw języka norweskiego).

Co więcej, kluczowe okazuje się również to, że zdobyte doświadczenie i umiejętności wpłynęły na **lepszé przygotowanie uczestników do rynku pracy**, szczególnie w środowisku międzynarodowym.

Teraz pracuję w firmie międzynarodowej, więc doświadczenie codziennej współpracy w kolektywie międzykulturowym, z głównym językiem angielskim w komunikacji, też mi się przydało. (...) To w pewien sposób uformowało moją osobowość. I to już ma wpływ na moje postępowanie w przyszłości, w codzienności, które się odbywa teraz. No i tak, z tego co mówiłem, to mnie pomogło przyzwyczać się być może do pracy w kolektywie międzynarodowym. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 2)

Widoczne jest więc to, że udział w projekcie wpłynął na różne aspekty życia respondentów, przynosząc zarówno namacalne korzyści zawodowe, jak i mniej uchwytné zmiany w ich postawach i podejściu do życia. Wśród nich znajdują się ponadto:

Rysunek 17. Zmiany, jakie pojawiły się w życiu uczestników wsparcia w Komponentie 2

Źródło: opracowanie własne.

Beneficjenci również potwierdzili, że ostateczni odbiorcy zyskali nowe umiejętności, doświadczenie międzynarodowe oraz kontakty, które pozytywnie wpłynęły na ich rozwój zawodowy i osobisty. Przedstawiciele badanych instytucji oceniając przydatność projektów dla osób, które skorzystały z realizowanych w nich działań,

uważają ich rezultaty za bardzo użyteczne dla odbiorców końcowych, zarówno studentów, jak i pracowników dydaktycznych. Dla studentów projekty były okazją do rozwoju umiejętności językowych, zdobycia międzynarodowego doświadczenia oraz zwiększenia ich atrakcyjności na rynku pracy. Pracownicy dydaktyczni docenili możliwość poznania nowych metod nauczania oraz wymiany wiedzy z zagranicznymi partnerami.

Natomiast dla samych uczestników, czyli studentów, to myślę był bardzo wzbogacający, podnoszący kompetencje, wyjazd, ale także zwiększający wiedzę w zakresie zarówno tym przedmiotowym takim studiowania, ale również organizacyjnym, organizacji. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Komponent 3. Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych

beneficjenci instytucjonalni K3 bardzo pozytywnie oceniają rezultaty projektu w kluczowych aspektach. **Najwyżej oceniono dopasowanie rezultatów do potrzeb odbiorców końcowych** – aż 27 respondentów (87%) wskazało ocenę 5 („bardzo dobrze”), co świadczy o wysokiej skuteczności projektu w odpowiadaniu na potrzeby grup docelowych. Jedynie 4 osoby oceniły ten aspekt na 4, co dodatkowo potwierdza brak niskich ocen i powszechne zadowolenie.

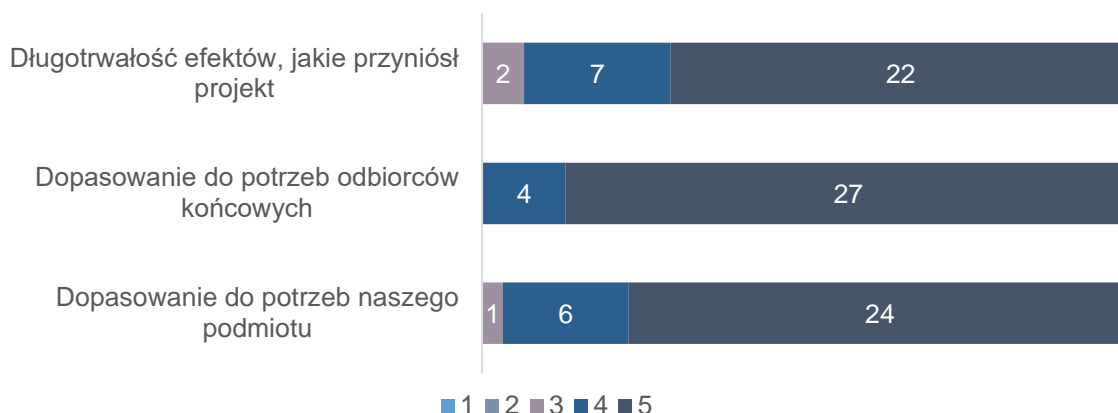
Dopasowanie rezultatów do potrzeb beneficjentów instytucjonalnych również uzyskało bardzo wysokie oceny – 24 osoby (77%) wskazały ocenę 5, a 6 osób ocenę 4. Wyniki te wskazują, że działania projektowe były dobrze dostosowane do specyficznych wymagań instytucji uczestniczących w projekcie.

Długotrwałość efektów projektu została oceniona równie pozytywnie – 22 osoby (71%) wybrały ocenę 5, a 7 osób (23%) ocenę 4. Wynik ten podkreśla, że beneficjenci dostrzegają trwały wpływ projektu na rozwój ich instytucji oraz realizowane działania.

Brak ocen na poziomie 1 lub 2 we wszystkich kategoriach świadczy o bardzo wysokim poziomie satysfakcji wśród beneficjentów instytucjonalnych. Projekt był postrzegany jako skuteczny i przynoszący trwałe korzyści zarówno dla beneficjentów, jak i odbiorców końcowych.

Podsumowując, **projekt w znacznym stopniu spełnił oczekiwania beneficjentów instytucjonalnych, szczególnie w zakresie dopasowania rezultatów do potrzeb odbiorców końcowych oraz trwałości efektów.** Wyniki te wskazują na wysoką efektywność działań projektowych i ich pozytywny wpływ na funkcjonowanie instytucji uczestniczących w projekcie.

Wykres 36. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K3

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K3, N=31.

Beneficjenci instytucjonalni realizujący projekty w ramach Komponentu 3 **wysoko ocenili wpływ projektu na różne aspekty funkcjonowania systemu edukacji.**

Najwyższe średnie oceny uzyskały podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry w obszarze edukacji (4,58) oraz poprawa oferty edukacyjnej (4,55). Te wyniki wskazują, że projekt miał szczególnie pozytywny wpływ na rozwój kompetencji pracowników i podniesienie jakości oferty edukacyjnej.

Dobrze oceniono również poprawę jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz kształcenia ustawicznego (4,45) oraz poprawę jakości nauczania (4,42). Te aspekty są kluczowe dla efektywności działań projektowych w kontekście kształcenia zawodowego, co potwierdza ich znaczenie dla beneficjentów.

Podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji uczniów/studentów uzyskało ocenę 4,29, co wskazuje na pozytywny, choć nieco mniej wyraźny wpływ projektu na rozwój tej grupy.

Niższe oceny uzyskano w obszarze zacieśnienia współpracy z podmiotami zagranicznymi (3,97) oraz krajowymi/regionalnymi/lokalnymi (4,16). Wyniki te sugerują, że współpraca, choć istotna, nie była głównym celem projektu lub wymaga dalszego rozwoju, aby osiągnąć pełny potencjał.

Rozkład ocen pokazuje, że **dominowały wysokie (4) i bardzo wysokie (5) oceny** we wszystkich kategoriach, co potwierdza pozytywny odbiór projektu. Nieliczne oceny na poziomie 1 lub 2 wskazują na minimalne niezadowolenie wśród beneficjentów.

Podsumowując, projekty w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy jakości edukacji, rozwoju kompetencji kadry oraz uczniów, a także podniesienia jakości oferty edukacyjnej. Obszary związane ze współpracą międzynarodową i lokalną

pozostają ważnym elementem, ale z potencjałem do dalszego wzmacniania w przyszłych inicjatywach.

Wykres 37. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K3

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K3, N=31.

Beneficjenci instytucjonalni K3 wskazali, że **projekt w największym stopniu przyczynił się do wzmocnienia obszarów dotychczasowych działań ich podmiotów (26 wskazań)**. Wynik ten podkreśla, że działania projektowe wspierały przede wszystkim rozwój istniejących inicjatyw i działań, co mogło zapewnić stabilność i efektywność instytucji.

Poprawa funkcjonowania podmiotów pod kątem jakości realizowanych działań (24 wskazania) oraz intensyfikacja i poprawa działań na rzecz upowszechniania inicjatyw edukacyjnych (23 wskazania) zostały również często wskazane jako kluczowe rezultaty. Wyniki te sugerują, że projekt skutecznie przyczynił się do podniesienia standardów jakości w edukacji zawodowej oraz promowania tych inicjatyw wśród beneficjentów.

Rozszerzenie obszarów działań instytucji o nowe (23 wskazania) oraz wzmocnienie współpracy z innymi podmiotami (20 wskazań) wskazują na dodatkowe korzyści wynikające z projektu, takie jak rozwój nowych kierunków działań oraz nawiązywanie partnerstw.

Poprawa funkcjonowania podmiotu pod kątem organizacyjnym była wskazywana rzadziej (14 wskazań), co może oznaczać, że ten aspekt projektu był mniej istotny lub nie był priorytetem dla beneficjentów.

Podsumowując, **projekty w największym stopniu wspierały rozwój i jakość dotychczasowych działań instytucji, jednocześnie umożliwiając rozszerzenie zakresu działań i wzmacnianie współpracy**. Obszary związane z organizacją funkcjonowania instytucji, choć obecne, były mniej istotne w kontekście ogólnych korzyści płynących z realizacji projektu.

Wykres 38. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania. Dzięki projektowi... – beneficjenci instytucjonalni K3

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K3, N=31.

Rezultaty spełniły potrzeby beneficjentów instytucjonalnych, którzy w wywiadach pogłębionych rozwijali swoje wypowiedzi w kontekście realizacji założonych celów swoich projektów.

Na początku założyliśmy sobie konkretne rezultaty, które zostały osiągnięte w ramach realizacji tego projektu, więc tu nasz ogólny poziom zadowolenia jest jak najbardziej na plus. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Konkretnie wskazywanymi rezultatami w trakcie prowadzonych wywiadów były przykładowo opracowania, podręczniki, które tworzyli w ramach projektów, a które – jak podkreślali – spełniają ich oczekiwania i pozwalają na usprawnienie nauczania w szkołach zawodowych.

W rezultacie wdrożonych projektów, instytucje mogły lepiej reagować na potrzeby otoczenia dzięki nowym rozwiązaniom. Za przykłady wskazywane przez respondentów można podać poniższe:

- instytucje skorzystały na bezpośrednim dostępie do wysokiej klasy specjalistów, którzy konsultowali ich działania projektowe (a to mogło przenieść się również na szersze zakres prowadzonej działalności beneficjentów w obszarze kształcenia zawodowego),
- rezultaty projektów pozwoliły na rozwój kompetencji organizacji i wdrożenie nowych metod nauczania.

W zakresie badanych zmian, jakie zaszły w instytucjach beneficjentów Komponentu 3 należy wskazać, że projekty wpłynęły na **lepszą organizację pracy**, w tym na uporządkowanie procesów administracyjnych i zarządczych.

Dzięki realizacji projektu tak naprawdę byliśmy w stanie przez dłuższy okres czasu utrzymać zespół projektowy, bo tutaj faktycznie mieliśmy na to środki, żeby na stałe móc zatrudnić ekspertów zewnętrznych, którzy bez wątpienia wzmocnili nasz potencjał osobowy. Także sama realizacja projektu z pewnością przyczyniła się do tego, że byliśmy w stanie i wzmocnić właśnie swój potencjał osobowy i potencjał instytucjonalny naszej organizacji, także jak najbardziej wpłynęło to naszą działalność. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Podobnie jak w przypadku innych omawianych do tej pory Komponentów Programu, również i w tym projekty **zmotywowały do wprowadzenia innowacyjnych form edukacji oraz współpracy międzynarodowej**. Projekty pozwoliły na poszerzenie zakresu działalności instytucji o nowe obszary, nie tylko współpracę z partnerami międzynarodowymi, ale również wprowadzenie nowych kierunków nauczania.

Zrealizowaliśmy ten projekt i zakończyliśmy ten projekt, ale ma on swoją kontynuację w postaci kolejnego projektu, który rozwija te narzędzia, które zostały wytworzone w trakcie projektów z Programu Edukacja. My to kontynuujemy z innymi partnerami i upowszechniamy te rezultaty w innych krajach Unii Europejskiej. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Instytucje zyskały trwałe efekty projektów, takie jak narzędzia, materiały edukacyjne czy procedury, które są używane na co dzień. Respondenci wskazywali, rezultaty projektów w postaci publikacji są nadal dostępne publicznie i pomagają rozwijać wiedzę w środowisku edukacyjnym.

Ponad wszystko powyższe, warto też podkreślić ponownie wybrzmiewającą z przeprowadzonych badań jakościowych konkluzję, że projekty przyczyniły się do rozwoju kompetencji pracowników oraz instytucji jako całości.

Biorąc to wszystko pod uwagę można podsumować, że **rezultaty projektów odpowiadały potrzebom instytucji uczestniczących, wypełniając luki w ich ofercie edukacyjnej i umożliwiając wdrożenie innowacyjnych rozwiązań.**

Projekty wprowadziły zmiany w organizacji pracy, takie jak usprawnienie procesów administracyjnych oraz wzmocnienie współpracy międzynarodowej. Poszerzono zakres działalności instytucji, w tym o nowe kierunki nauczania, a zrealizowane działania wzmocniły ich pozycję w środowisku edukacyjnym. Trwałe korzyści, takie jak nowe narzędzia i materiały, pozostają użyteczne, a zdobyte kompetencje organizacyjne otwierają nowe możliwości rozwoju.

Szczegółowo opisane przykłady realizacji projektów przynoszących właśnie tego rodzaju, wyżej opisywane rezultaty, są przedsięwzięcia opisane w przeprowadzonych studiach przypadków w ramach Komponentu 3 (Załącznik 1.).

Perspektywa odbiorców końcowych

Perspektywa odbiorców końcowych w ramach Komponentu 3 pokazuje bardzo pozytywne oceny realizowanych działań i osiągniętych rezultatów. Uczestnicy wskazali, że projekty w wysokim stopniu odpowiadały na ich potrzeby oraz potrzeby instytucji, z którymi są związani. **Szczególnie doceniono precyzyjne dopasowanie działań projektowych do specyfiki podmiotów biorących udział w inicjatywie,** co znalazło odzwierciedlenie w najwyższej średniej ocenie – 4,93.

Odbiorcy końcowi bardzo wysoko ocenili jakość wypracowanych rezultatów (średnia 4,90), co wskazuje na ich praktyczne zastosowanie oraz zgodność z oczekiwaniami i potrzebami grup docelowych. Ważnym elementem była również jakość prowadzonych działań w ramach projektów, która uzyskała ocenę 4,79. Podkreślano dobrą organizację oraz klarowne zasady realizacji działań projektowych, które ułatwiały uczestnictwo i wpływały na skuteczność podejmowanych inicjatyw.

Jednym z istotnych aspektów, na które zwrócono uwagę, była **długoterminowość efektów projektów, oceniona na 4,79.** Odbiorcy końcowi zauważyli, że rezultaty wypracowane w ramach Komponentu 3 miały trwały charakter i przyczyniły się do usprawnienia procesów w ich instytucjach. W szczególności podkreślano wpływ projektów na procedury administracyjne oraz organizacyjne, które zostały lepiej dostosowane do specyfiki i potrzeb beneficjentów.

Warto również zauważyć, że procedury administracyjne związane z udziałem w projektach były oceniane jako przejrzyste i efektywne (średnia 4,72). Wskazuje to, że

działania projektowe były realizowane w sposób uporządkowany, co sprzyjało ich sprawnej implementacji i ograniczało trudności związane z biurokracją.

Zauważalne jest, że **wsparcie oferowane w ramach Komponentu 3 zostało bardzo wysoko ocenione przez odbiorców końcowych**. Projekty nie tylko spełniły ich oczekiwania, ale także miały istotny wpływ na poprawę organizacji pracy i procedur w instytucjach. Rezultaty działań charakteryzowały się wysoką jakością oraz trwałością, co przyczyniło się do długoterminowych korzyści dla uczestników oraz ich instytucji.

Wykres 39. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K3, N=67.

Wyniki oceny wpływu działań projektowych w ramach Komponentu 3 wskazują na ich istotne oddziaływanie na uczestników w różnych obszarach. **Zdobycie nowych kontaktów** uzyskało najwyższą średnią ocenę (4,81), co potwierdza, że projekt znacząco przyczynił się do rozwoju sieci współpracy i budowania relacji zawodowych oraz prywatnych. Aż 56 osób oceniło ten aspekt najwyższą notą, co dodatkowo podkreśla wagę tego rezultatu.

Równie wysoki wynik dotyczył **rozwoju innych umiejętności zawodowych**, który osiągnął średnią ocenę 4,60. Wynik ten wskazuje, że działania projektowe były dobrze dostosowane do wzmacniania kompetencji zawodowych uczestników, co dodatkowo potwierdza liczba 49 osób, które wystawiły ocenę 5.

Lepsze wykorzystanie nowych technologii w życiu prywatnym i zawodowym zajęło trzecie miejsce pod względem średniej oceny (4,55). Większość uczestników (50 osób) uznała ten element za bardzo istotny, przyznając mu najwyższą notę, co świadczy o praktycznym wymiarze projektów w tym obszarze.

Zdobycie nowej wiedzy/informacji również zostało bardzo wysoko ocenione, ze średnią 4,48. Łącznie 50 osób uznało ten aspekt za zdecydowanie ważny (ocena 5), a dodatkowe 7 osób przyznało ocenę 4. Wskazuje to, że projekty skutecznie wspierały proces zdobywania nowych informacji.

Zwiększenie szans na rynku pracy w przyszłości/rozwój kariery osiągnęło średnią ocenę 4,46, co również świadczy o pozytywnym wpływie projektów na możliwości zawodowe uczestników. Ten wynik podkreślają 47 wskazań najwyższej oceny oraz 7 ocen na poziomie 4.

Najniższą średnią ocenę uzyskał aspekt **zdobycia lub poprawy umiejętności językowych** (3,73). Choć ten wynik jest zauważalnie niższy w porównaniu z innymi obszarami, warto podkreślić, że 35 osób oceniło ten element najwyżej, co wskazuje na sukces w tym zakresie, choć nie tak szeroko odczuwany jak w innych aspektach.

Rysunek 18. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

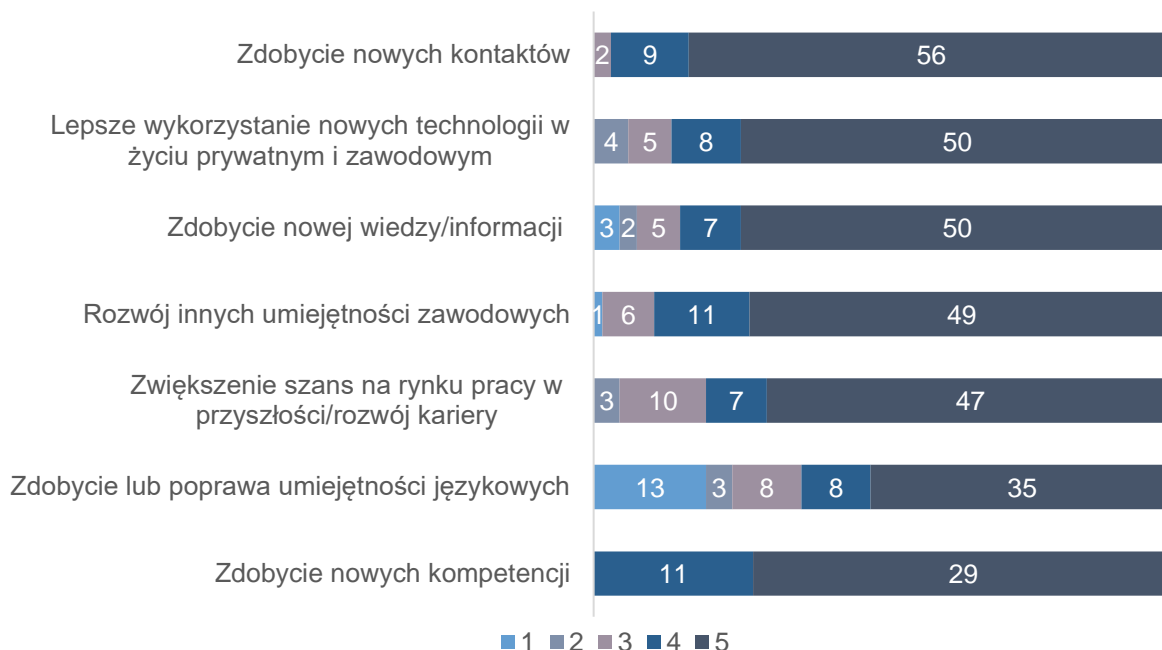
Podsumowując...

działania projektowe w ramach Komponentu 3 były najbardziej skuteczne w obszarach związanych z nawiązywaniem kontaktów, rozwijaniem kompetencji zawodowych i wykorzystaniem technologii. Zdobycie wiedzy oraz poprawa sytuacji na rynku pracy również były istotnymi rezultatami, choć mniej widocznymi w porównaniu do wspomnianych wcześniej obszarów. Natomiast poprawa umiejętności językowych, mimo pozytywnych wyników, mogłaby być bardziej uwzględniona w przyszłych działaniach.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 40. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K3, N=67.

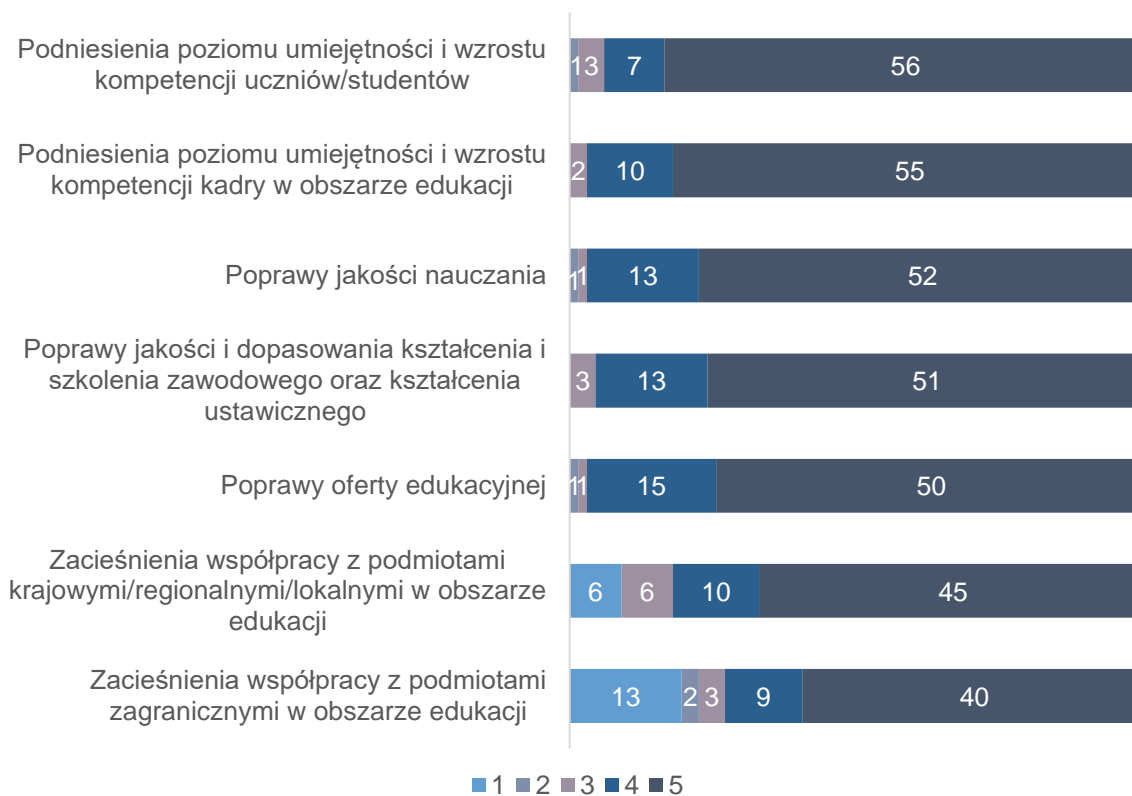
Realizacja projektów w ramach Komponentu 3 miała znaczący wpływ na różne aspekty funkcjonowania systemu edukacji, jak ocenili odbiorcy końcowi wsparcia. Najwyższe oceny uzyskano w obszarze podniesienia poziomu umiejętności i wzrostu kompetencji uczniów i studentów, gdzie aż 56 osób wskazało ocenę „5”, a kolejne 7 – ocenę „4”. Podobnie wysoki poziom satysfakcji dotyczył wzrostu kompetencji kadry edukacyjnej – 55 ocen „5” i 10 ocen „4”.

Poprawa jakości nauczania również została wysoko oceniona – 52 osoby wskazały najwyższą ocenę, a 13 – ocenę „4”. Jeszcze bardziej pozytywne opinie dotyczą poprawy oferty edukacyjnej, która otrzymała aż 50 wskazań na „5” oraz 15 na „4”. Podobnie kształtowała się ocena poprawy jakości i dopasowania kształcenia zawodowego i ustawicznego, co potwierdza 51 ocen „5” i 13 ocen „4”.

Nieco niższe, lecz nadal pozytywne wyniki, dotyczyły zacieśnienia współpracy z podmiotami krajowymi i zagranicznymi. W przypadku podmiotów krajowych i regionalnych 45 respondentów wskazało ocenę „5”, a 10 ocenę „4”. Współpraca z podmiotami zagranicznymi otrzymała 40 ocen „5” i 9 ocen „4”, co nadal wskazuje na jej istotną rolę, choć nieco mniejsze znaczenie w porównaniu z innymi aspektami.

Dane pokazują, że realizacja projektów przyczyniła się do znaczących zmian zarówno w obszarze kompetencji uczestników, jak i poprawy jakości edukacji, co podkreśla ich kluczową rolę w rozwijaniu systemu edukacji w Polsce.

Wykres 41. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do *wskazanych czynników*

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K3, N=67.

Na podstawie wypowiedzi respondentów w wywiadach jakościowych również można wyodrębnić szereg korzyści, jakie uzyskali dzięki uczestnictwu w projektach. Dotyczyły one zarówno rozwoju zawodowego, jak i osobistego, a także poszerzenia kontaktów zawodowych oraz praktycznego wykorzystania zdobytych umiejętności.

Kluczowe korzyści wymienianych przez respondentów można opisać w ramach kilku najistotniejszych obszarów:

- **Kompetencje i wiedza:**
 - **Rozwój specjalistycznych kompetencji zawodowych** skupiał się na tym, iż uczestnicy zdobyli wiedzę i umiejętności w obszarach związanych z nowoczesnymi technologiami, takimi jak automatyzacja, robotyka, e-learning, czy odnawialne źródła energii. Projekty były zaprojektowane w sposób praktyczny, co pozwalało na zastosowanie teorii w rzeczywistych sytuacjach zawodowych.

Przede wszystkim [red. nabyłem] doświadczenia. Nauczyłem się dużo o robotach przemysłowych, ale również nauczyłem się dużo o odnawialnych źródłach energii. O tym, jak działają turbiny wiatrowe różnego rodzaju. No i też właśnie mogłem

zobaczyć, jak rzeczy, których uczyć się na co dzień w szkole, są wykorzystywane w fabrykach, które robią już prawdziwe rzeczy. (Źródło: OST_K3_IDI_3)

- **Poszerzenie wiedzy z zakresu cyfryzacji i informatyki** również było istotną korzyścią. Niektórzy uczestnicy rozwijali swoje umiejętności w zakresie nowoczesnych technologii informatycznych, co miało szczególne znaczenie dla osób starszych, które wcześniej miały ograniczony kontakt z cyfrowymi narzędziami.
 - **Rozwój umiejętności interpersonalnych i językowych:**
 - Dzięki projektom uczestnicy poświęcili czas na **budowanie relacji i kontaktów zawodowych**. Uczestnicy nawiązali wartościowe znajomości zarówno w kraju, jak i za granicą. Relacje te często były pielęgnowane po zakończeniu projektu, co wpływało na ich dalszy rozwój zawodowy.
-

Na pewno znakomite kontakty z osobami ogólnie pojętej sfery turystyczno-edukacyjnej, bo to zarówno segment samorządowy, uczelniany, jak i praktycy turyści. Także to są relacje i kontakty, które pielęgnowujemy do dzisiaj. (Źródło: OST_K3_IDI_2)

- Ponadto wyjazdy studyjne, takie jak te organizowane w Norwegii, pozwalały uczestnikom na **praktyczne użycie języka angielskiego oraz rozwój kompetencji komunikacyjnych** w środowisku międzynarodowym. Umiejętności językowe uzyskane podczas takich doświadczeń zwiększają atrakcyjność zawodową uczestników, szczególnie w branżach międzynarodowych.
 - **Zwiększenie szans na rynku pracy:**
 - Respondenci podkreślali, że udział w projektach znacząco **zwiększył ich szanse na znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie**. Zdobyte doświadczenie i umiejętności pozwalały im lepiej odpowiadać na potrzeby współczesnego rynku.
-

Łatwiej będzie mi znaleźć pracę w moim zawodzie, bo będę bardziej wykwalifikowany. Polska coraz więcej ma miejsc pracy związanych z automatyzacją i robotyzacją. (...) Teraz przy pomocy doświadczenia nabytego między innymi w tym projekcie, będę mógł lepiej i sprawniej wykonać tą pracę. (Źródło: OST_K3_IDI_3)

- **Zmiany w sytuacji respondentów dzięki projektom**

- Niektórzy respondenci wskazywali na znaczące zmiany w swojej karierze zawodowej dzięki uczestnictwu w projektach, takie jak **awans czy zdobycie nowych ról**.

Awansowałam do zarządu Polskiej Izby Turystyki, ogólnopolskiej organizacji, więc jak najbardziej efekt wymierny tego jest. (Źródło: OST_K3_IDI_2)

- Dla starszych uczestników udział w projekcie był okazją do **przełamania barier związanych z nowoczesnymi technologiami**.

Tak, to odblokowało moją taką niechęć. Jako człowiek po 60 jeszcze chce mi się tam zajmować takimi nowoczesnymi rzeczami. Mnie to bardzo cieszy. (Źródło: OST_K3_IDI_1)

- Dla wielu uczestników udział w projekcie stał się **inspiracją do dalszego kształcenia i eksplorowania nowych dziedzin zawodowych**.

Podsumowując, udział w projektach przyniósł uczestnikom wielowymiarowe korzyści, w tym rozwój kompetencji zawodowych i interpersonalnych, zdobycie praktycznej wiedzy i doświadczenia, a także zwiększenie szans na rynku pracy. Korzyści te mają charakter długoterminowy i przyczyniają się do poprawy ich sytuacji zawodowej oraz motywują do dalszego rozwoju. Projekty te okazały się skutecznym narzędziem wsparcia dla osób na różnych etapach kariery zawodowej.

Efekty projektów dla grup odbiorców końcowych były także przez beneficjentów instytucjonalnych oceniane jako bardzo przydatne, szczególnie w zakresie **poprawy jakości kształcenia oraz dostępności materiałów edukacyjnych**. Narzędzia i rozwiązania stworzone w projektach zostały docenione za swoją uniwersalność i możliwość długoterminowego wykorzystania. Podanym w wywiadzie przykładem było stworzenie platformy edukacyjnej, która jest dostępna online, stale rozwijana i może być wykorzystywana przez nauczycieli i młodzież. Ponadto przedstawiciele beneficjentów podkreślali też, że rezultaty projektów są użyteczne, ponieważ dostosowywali je do potrzeb odbiorców, opierając się na ich opiniach zebranych w trakcie realizacji działań.

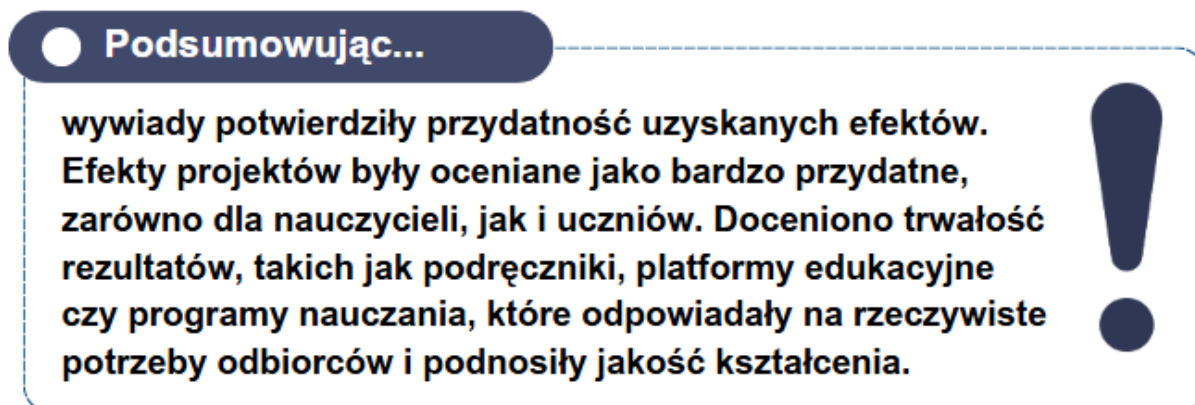
Beneficjenci instytucjonalni również potwierdzali, że projekty przyniosły odbiorcom końcowym nowe możliwości rozwoju zawodowego oraz praktyczne umiejętności.

Uczniowie, którzy w ramach zajęć dodatkowych w szkole, zrealizowali taki kurs, gdzie mieli i teorię, i zajęcia praktyczne, i na koniec egzamin państwowy, dzięki

czemu uzyskali uprawnienia zawodowe. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Odbiorcy końcowi zyskali także dostęp do zasobów, które znacząco podniosły jakość nauczania i przygotowania do wyzwań zawodowych.

Rysunek 19. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Źródło: opracowanie własne.

Projekty przyniosły konkretne pozytywne zmiany i rezultaty dla odbiorców końcowych, takie jak nowe umiejętności, certyfikaty zawodowe oraz dostęp do nowoczesnych materiałów edukacyjnych. Efekty te wpłynęły na podniesienie kwalifikacji zawodowych, lepsze przygotowanie do pracy oraz możliwość praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy.

Komponent 4. Współpraca instytucjonalna

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych

Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że beneficjenci instytucjonalni K4 wysoko oceniają rezultaty projektu pod względem dopasowania do potrzeb oraz trwałości osiągniętych efektów. Średnie oceny we wszystkich analizowanych aspektach przekraczają wartość 4,5 w pięciostopniowej skali, co świadczy o pozytywnym odbiorze działań projektowych.

Najwyższą średnią ocenę (4,70) uzyskało dopasowanie rezultatów do potrzeb odbiorców końcowych, co wskazuje, że projekt skutecznie realizował założenia odpowiadające wymaganiom i oczekiwaniom grup docelowych. Drugim najwyżej ocenionym aspektem była długotrwałość efektów projektu (średnia: 4,63), co sugeruje, że beneficjenci dostrzegają trwały wpływ działań projektowych na funkcjonowanie swoich instytucji.

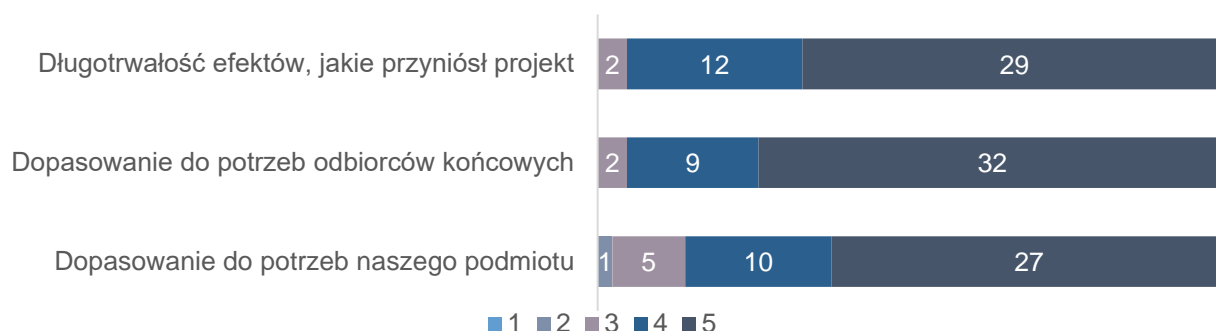
Dopasowanie rezultatów do potrzeb instytucji beneficjentów również zostało ocenione wysoko (średnia: 4,47). Wynik ten wskazuje, że działania projektowe były

dobrze dostosowane do specyficznych potrzeb organizacyjnych i operacyjnych beneficjentów.

Rozkład ocen wskazuje na dominację wysokich (4) i bardzo wysokich (5) ocen we wszystkich kategoriach. Szczególnie w przypadku dopasowania do potrzeb odbiorców końcowych aż 32 osoby (74%) przyznały najwyższą ocenę, a podobny trend widoczny jest w pozostałych kategoriach. Niska liczba ocen 1 i 2 potwierdza minimalny poziom krytyki ze strony beneficjentów.

Zauważalne jest, że **projekt w znacznym stopniu spełnił oczekiwania beneficjentów instytucjonalnych, szczególnie w zakresie dopasowania rezultatów do potrzeb odbiorców końcowych oraz zapewnienia trwałości efektów**. Wyniki te wskazują na silny i pozytywny wpływ projektu na działalność instytucji uczestniczących w jego realizacji.

Wykres 42. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu w kątem poniższych aspektów? – beneficjenci instytucjonalni K4

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K4, N=43.

Na podstawie uzyskanych w badaniu ilościowym wyników można zauważyć, że odbiorcy końcowi K4 wysoko oceniają wpływ projektu na różne aspekty funkcjonowania systemu edukacji. Najwyższe średnie oceny uzyskały podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry w obszarze edukacji (4,53) oraz uczniów/studentów (4,05). Wyniki te wskazują, że projekt miał szczególnie istotny wpływ na rozwój kluczowych kompetencji w tych grupach.

Równie wysoko oceniono poprawę jakości nauczania (4,42) oraz poprawę oferty edukacyjnej (4,28). Te wyniki sugerują, że projekt przyczynił się do podniesienia standardów edukacyjnych oraz zwiększenia atrakcyjności i różnorodności dostępnych możliwości nauczania.

Nieco niżej oceniono zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi/regionalnymi/lokalnymi (3,84) oraz zagranicznymi (3,77). Choć rezultaty w tym zakresie są pozytywne, mogą wskazywać na potrzebę dalszego wspierania działań mających na celu rozwój sieci współpracy w kontekście lokalnym i międzynarodowym.

Najniższą średnią ocenę uzyskała poprawa jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz ustawicznego (2,88). Wynik ten wskazuje, że projekt w tym

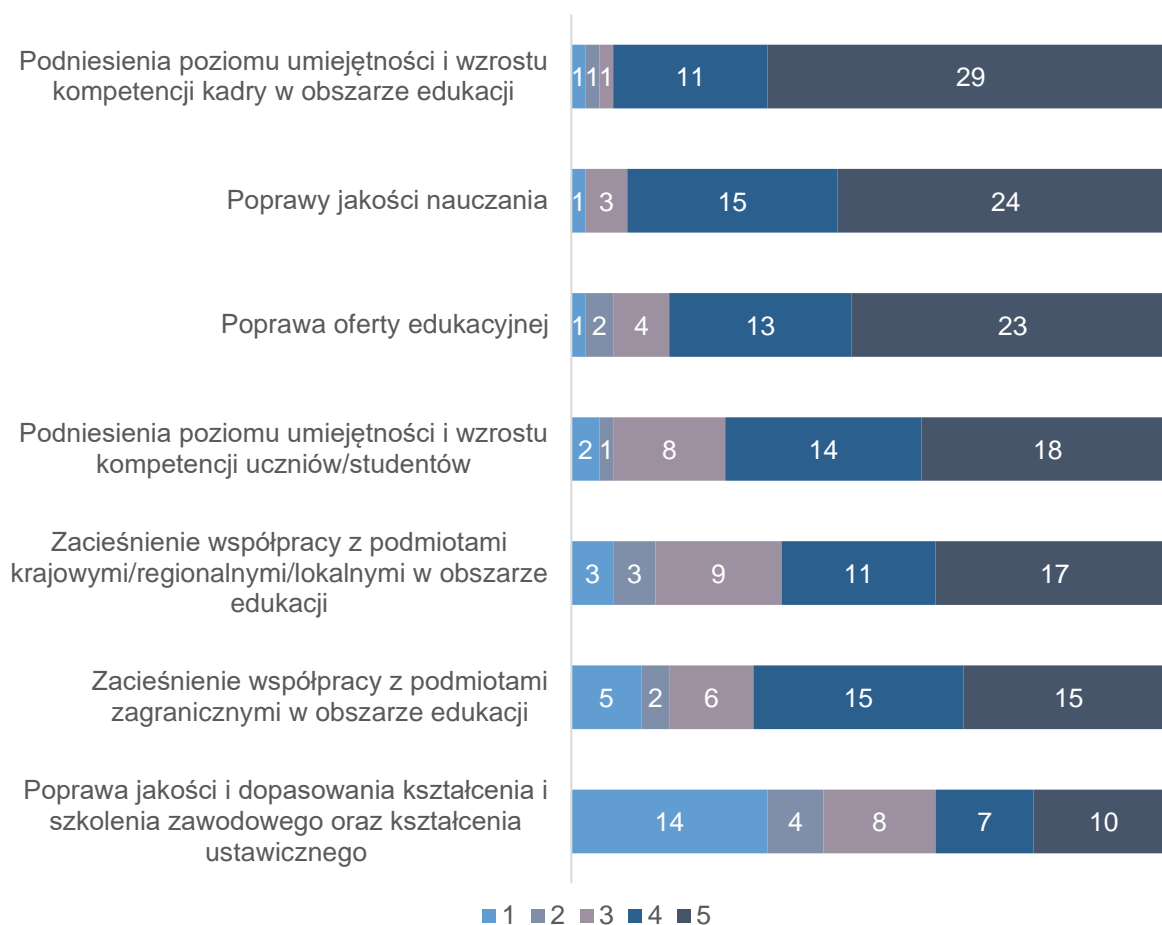
obszarze miał mniejszy wpływ lub wymaga większego ukierunkowania w przyszłych działaniach.

Rozkład ocen pokazuje, że większość respondentów wybierała wysokie (4) i bardzo wysokie (5) oceny w takich kategoriach jak kompetencje kadry, jakość nauczania i oferta edukacyjna, co potwierdza ogólną skuteczność działań projektowych.

Jednocześnie kategorie związane z kształceniem zawodowym oraz współpracą międzynarodową mają większy odsetek ocen niższych, co wskazuje na zróżnicowanie doświadczeń beneficjentów w tych obszarach.

Podsumowując, projekt znacząco przyczynił się do poprawy jakości edukacji oraz wzrostu kompetencji uczniów i kadry, natomiast wzmocnienie współpracy oraz kształcenie zawodowe pozostają obszarami o niższym wpływie i potencjale do dalszej poprawy.

Wykres 43. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) - odbiorcy końcowi K4

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K4, N=43.

Na podstawie przeprowadzonego badania ilościowego można zauważyć, że beneficjenci instytucjonalni K4 najczęściej wskazują na wzmocnienie obszarów dotychczasowych działań jako kluczowy rezultat projektu (19 wskazań). Wynik ten podkreśla, że projekt skutecznie wspierał rozwój już istniejących inicjatyw i działań w instytucjach beneficjentów.

Kolejnym istotnym rezultatem było rozszerzenie lub wzmocnienie obszarów współpracy z innymi podmiotami, co wskazało 12 respondentów. Wynik ten świadczy o wpływie projektu na budowanie relacji i sieci współpracy, co jest kluczowe dla trwałego rozwoju instytucji.

Działania związane z upowszechnianiem inicjatyw edukacyjnych (10 wskazań) również zostały wskazane jako istotny rezultat, choć w mniejszym stopniu niż powyższe kategorie. Poprawa funkcjonowania instytucji pod kątem jakości realizowanych działań (9 wskazań) była odnotowana przez część beneficjentów, co wskazuje na zauważalne korzyści w tym zakresie.

Rezultaty związane z rozszerzeniem obszarów działań instytucji na nowe (7 wskazań) oraz poprawą funkcjonowania pod kątem organizacyjnym (7 wskazań) były wskazywane rzadziej. Wynik ten może wskazywać na mniejszy nacisk projektu na te aspekty lub ograniczoną potrzebę w tym zakresie wśród części beneficjentów.

Rysunek 20. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

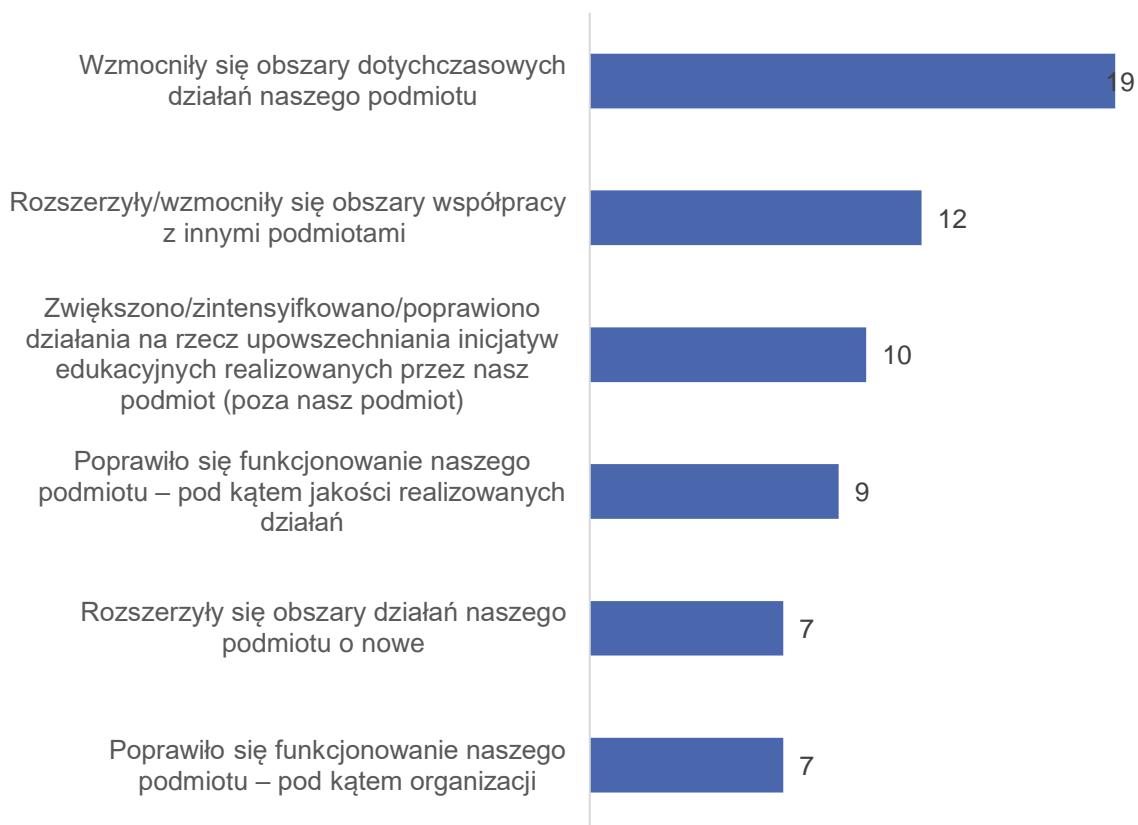
Podsumowując...

projekt w największym stopniu wpłynął na wzmocnienie istniejących działań oraz rozwój współpracy, jednocześnie w mniejszym stopniu oddziałując na kwestie organizacyjne i rozszerzenie działalności na nowe obszary. Wyniki te wskazują na silne wsparcie dla stabilizacji i rozwijania podstawowych obszarów działalności instytucji beneficjentów.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 44. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K4

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K4, N=43.

Wywiady jakościowe również potwierdziły, że rezultaty projektów w dużym stopniu odpowiadają potrzebom beneficjentów, dostarczając im narzędzi i wiedzy, które znajdują praktyczne zastosowanie w codziennej działalności. Na przykład, w jednym z projektów opracowano standardy edukacji zdalnej, które są używane zarówno przez nowych, jak i doświadczonych trenerów, wspierając lepszą organizację szkoleń.

Tak naprawdę standardy, które powstały podczas realizacji tego projektu na pewno przysłużą się ogólnie też pracy, której wykonujemy, bo tutaj jako firma szkoleniowa prowadzimy bardzo dużo szkoleń niezwiązanych też z projektami, bo mamy też część komercyjną. Więc takie standardy edukacji zdalnej, które opracowaliśmy i jest to taka książka, baza dla potencjalnych nowych trenerów, a także i dla trenerów, którzy do tej pory z nami współpracowali, żeby bardziej efektywnie przeprowadzać szkolenia w formie zdalnej, mając na uwadze właśnie potrzeby osób z dostępnością. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Instytucje wdrożyły nowe metody nauczania oraz ugruntowały współpracę z międzynarodowymi partnerami, co pozytywnie wpłynęło na jakość kształcenia ale również na pozycję jednostek.

Prestiż naszej instytucji się podniósł i jesteśmy po prostu bardzo pod tym względem widoczni na mapie Polski i czujemy się z tym bardzo dobrze, że jesteśmy stawiani za wzór i właśnie, no tak jak tutaj wspomniałam, no mówimy zawsze, że zrealizowaliśmy jak dotąd już projekty norweskie i wiemy, że to robi wrażenie naszych nowych klientach i kontrahentach. No to jest takie po prostu takie podniesienie swojego prestiżu i taka nobilitacja. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Rezultaty projektów realizowanych w ramach Komponentu 4 „Współpraca instytucjonalna” Programu Edukacja **wykazały wysoki poziom użyteczności dla instytucji beneficjentów**. Realizacja działań odpowiadała bezpośrednio na potrzeby edukacyjne, **wzmacniając kompetencje kadr** oraz dostarczając narzędzia, które znalazły zastosowanie w praktyce zawodowej. Projekty przyczyniły się do **poprawy jakości pracy** instytucji poprzez wdrażanie innowacyjnych metod nauczania oraz promowanie współpracy między partnerami. W szczególności podkreślano **rozwój obszarów związanych z dostępnością, zrównoważonym rozwojem i inkluzyjnością**, które stały się istotnym elementem nowoczesnych praktyk edukacyjnych.

Zmiany te były widoczne zarówno w strukturach organizacyjnych, jak i w podejściu do realizowanych działań. Wprowadzono nowe kursy, dostosowane do potrzeb współczesnych studentów i nauczycieli, oraz poszerzono ofertę edukacyjną o elementy międzynarodowe. Beneficjenci podkreślali również istotną rolę międzynarodowej współpracy, która umożliwiła wymianę doświadczeń i transfer wiedzy, a także stworzyła przestrzeń do wdrażania praktycznych rozwiązań w edukacji. Korzyści z projektów, takie jak **nowe narzędzia dydaktyczne** czy lepsze przygotowanie nauczycieli do pracy z różnorodnymi grupami odbiorców, **będą długofalowo wspierały rozwój edukacyjny** w Polsce i za granicą.

Całościowo, realizacja projektów znacząco przyczyniła się do podniesienia standardów i jakości edukacji, a także umożliwiła instytucjom beneficjentów lepsze reagowanie na współczesne wyzwania edukacyjne.

W opisanych studiach przypadków, znajdują się szczegółowo opisane przykłady projektów z zakresu Komponentu 4 Programu, które charakteryzowały się wyżej omawianymi pozytywnymi efektami realizacji (Załącznik 1.).

Perspektywa odbiorców końcowych

Na podstawie wyników badania ilościowego oraz ujętej w nim oceny realizacji projektów przez odbiorców końcowych w ramach Komponentu 4 można zauważyć wysoki poziom satysfakcji z różnych aspektów uczestnictwa w projektach.

Najwyżej ocenionym elementem były **organizacja i zasady realizacji działań prowadzonych w projekcie** oraz **jakość prowadzonych działań**, które otrzymały średnią ocenę 4,84. Respondenci doceniali również **jakość wypracowanych rezultatów**, która była oceniana na poziomie 4,81. Wyniki te świadczą o efektywnym zarządzaniu projektami oraz wysokiej wartości merytorycznej ich efektów.

Dopasowanie do potrzeb indywidualnych beneficjentów zostało ocenione na 4,78, co wskazuje, że projekty w dużym stopniu odpowiadały na oczekiwania uczestników. **Dopasowanie do potrzeb podmiotu**, choć uzyskało nieco niższą średnią (4,57), nadal zostało ocenione bardzo dobrze. Warto również zauważyć, że **długotrwałość efektów projektów** została wysoko oceniona (4,65), co świadczy o ich znaczącym wpływie na beneficjentów w dłuższej perspektywie czasowej.

Jeśli chodzi o **procedury administracyjne związane z udziałem w projektach**, ich ocena wyniosła 4,69, co również wskazuje na wysoki poziom zadowolenia uczestników z tej strony organizacyjnej.

Analizując liczbę wskazań, większość respondentów wystawiła najwyższe oceny (5) w każdej kategorii, co dodatkowo podkreśla ogólną satysfakcję z realizacji projektów. Szczególnie widoczne jest to w przypadku jakości działań i rezultatów, gdzie aż 103 i 100 osób odpowiednio wybrało ocenę 5.

Podsumowując, wyniki te pokazują, że projekty realizowane w ramach Komponentu 4 były nie tylko dobrze zorganizowane i realizowane, ale także skutecznie odpowiadały na potrzeby zarówno jednostek, jak i całych podmiotów. Wysoka jakość wypracowanych rezultatów oraz ich długofalowy wpływ są szczególnie warte podkreślenia.

Wykres 45. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)

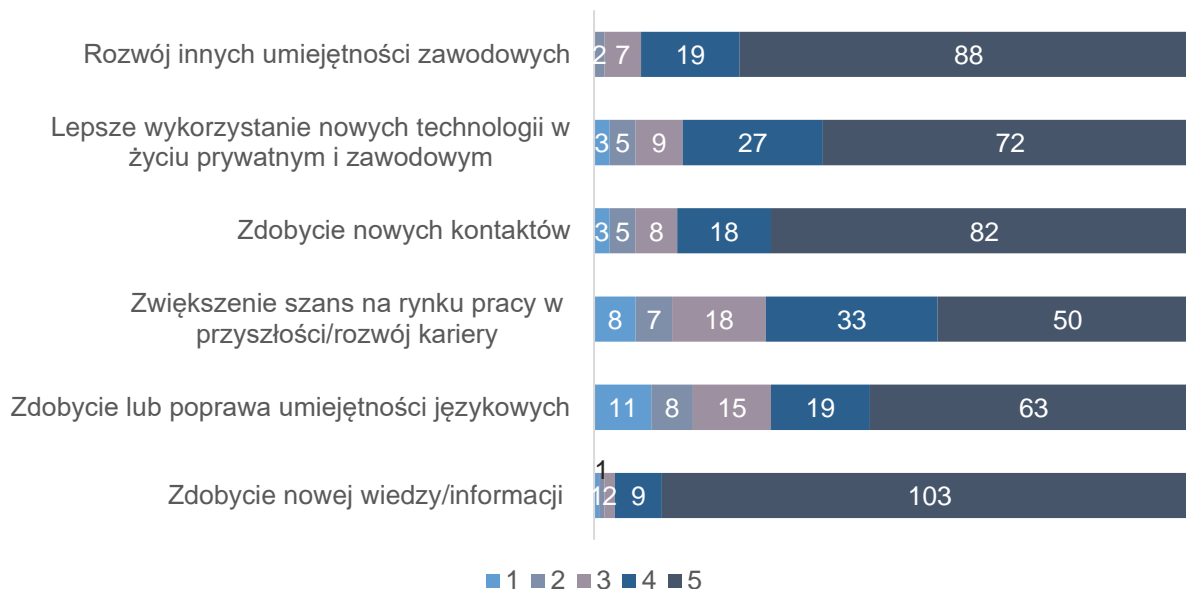
Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K4, N=116.

Dane dotyczące Komponentu 4 pokazują, że realizacja działań projektowych znacząco wpłynęła na sytuację uczestników w wielu obszarach. W szczególności, najwięcej osób (103 wskazania) przyznało, że dzięki projektowi zdobyło nową wiedzę i informacje, co odzwierciedla także wysoka średnia ocena 4,83. Uczestnicy docenili również możliwość rozwoju innych umiejętności zawodowych (88 wskazań i średnia 4,66), co podkreśla znaczenie projektów w podnoszeniu kompetencji.

Wyniki dotyczące zdobycia nowych kontaktów (65 wskazania na ocenę 4 lub 5, średnia 4,47) oraz lepszego wykorzystania nowych technologii (58 wskazania na ocenę 4 lub 5, średnia 4,38) również świadczą o pozytywnym wpływie projektu na budowanie sieci zawodowej i wdrażanie innowacji technologicznych w codziennej pracy. Z kolei zwiększenie szans na rynku pracy i rozwój kariery uzyskały nieco niższe średnie (3,95), co wskazuje na różnice w percepcji tych aspektów przez uczestników.

Jednym z niżej ocenianych obszarów była poprawa umiejętności językowych (średnia 3,99), choć nadal oceniana najwyższą notą przez znaczną część uczestników (63 osoby). Te wyniki sugerują, że projekty, choć efektywne w zakresie transferu wiedzy i budowania kompetencji, mogą w przyszłości bardziej koncentrować się na rozwijaniu umiejętności językowych i zwiększaniu bezpośredniego wpływu na możliwości zawodowe uczestników.

Wykres 46. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K4, N=116.

Analizując wpływ realizacji projektów w Komponentach edukacyjnych na funkcjonowanie systemu edukacji, wyłaniają się kluczowe wnioski oparte na ocenach uczestników. Odbiorcy końcowi szczególnie docenili **podniesienie poziomu umiejętności i kompetencji zarówno uczniów, jak i kadry edukacyjnej**. W przypadku studentów i uczniów aż 85 wskazań dotyczyło najwyższej oceny (5), a średnia wyniosła 4,58. W przypadku kadry wartość ta była jeszcze wyższa — średnia ocena wyniosła 4,68, co wskazuje na szczególnie pozytywny odbiór zmian związanych z doskonaleniem kompetencji zawodowych nauczycieli i edukatorów.

Poprawa jakości nauczania oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej również zostały wysoko ocenione. W obu kategoriach ponad 80 respondentów wskazało ocenę 5 (najwyższą), a średnie wyniki wyniosły odpowiednio 4,59 i 4,60. Te wyniki świadczą o znaczącym wzroście jakości oraz różnorodności w procesach dydaktycznych, które bezpośrednio przełożyły się na pozytywne doświadczenia edukacyjne odbiorców wsparcia.

Nieco niższe oceny, choć nadal pozytywne, uzyskały wskaźniki dotyczące **zacieśnienia współpracy z podmiotami edukacyjnymi** na poziomie zarówno krajowym (średnia 4,34), jak i międzynarodowym (średnia 4,27). To wskazuje, że projekty miały pewne ograniczenia w intensyfikacji współpracy sieciowej, mimo że udało się osiągnąć zauważalne efekty w tej dziedzinie.

Najniżej oceniono **poprawę jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz ustawicznego** (średnia 4,19). Wynik ten, choć wciąż dobry, może wskazywać na

większe wyzwania lub ograniczenia związane z wprowadzaniem innowacji w edukacji zawodowej, wymagających głębszego dostosowania do zmieniających się realiów rynku pracy i potrzeb uczestników.

Rysunek 21. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

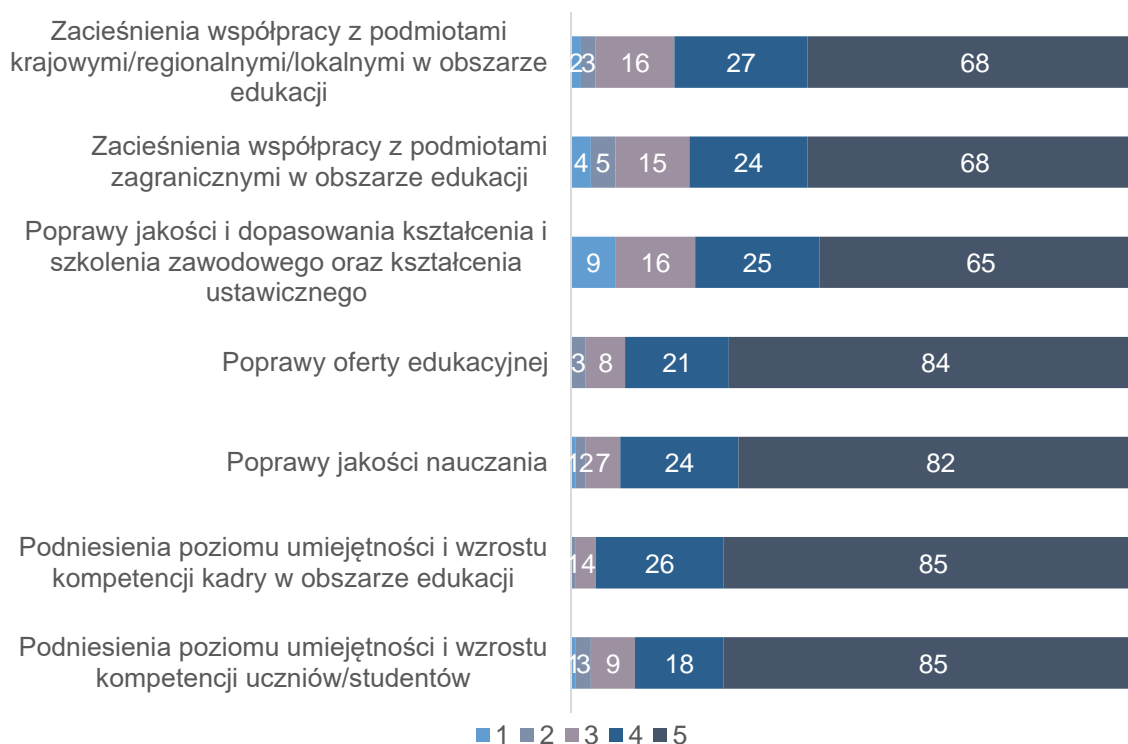
Podsumowując...

działania realizowane w ramach projektów komponentu edukacyjnego były wysoko oceniane przez odbiorców końcowych, szczególnie w obszarach związanych z rozwijaniem kompetencji i podnoszeniem jakości nauczania. Niemniej jednak, wskazane różnice w ocenach mogą posłużyć jako wskazówki dla przyszłych działań, szczególnie w zakresie rozwoju współpracy międzynarodowej oraz kształcenia zawodowego.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 47. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do *wskazanych czynników*

Źródła: Badania własne, odbiorcy końcowi K4, N=116.

Na podstawie wypowiedzi respondentów z grupy odbiorców końcowych projektów z Komponentu 4 można wyodrębnić szeroki zakres korzyści wynikających z ich

uczestnictwa w projektach. Dotyczyły one zarówno rozwoju kompetencji zawodowych i osobistych, jak i trwałych zmian w ich podejściu do pracy oraz nauczania.

Wśród kluczowych korzyści, znajdują się:

- **Rozwój kompetencji zawodowych.** Respondenci zdobywali nowe umiejętności i wiedzę w zakresie edukacji włączającej, technologii edukacyjnych, ekologii oraz pracy projektowej. Dzięki udziałowi w projektach mogli poznawać nowoczesne metody nauczania, które skutecznie wdrażali w swoich instytucjach.
- **Umiejętności technologiczne.** Uczestnictwo w projektach technologicznych przyczyniło się do rozwoju umiejętności korzystania z narzędzi IT i aplikacji wspierających proces nauczania oraz rozwój kariery.
- **Umiejętności językowe.** Wyjazdy zagraniczne oraz kontakt z partnerami z innych krajów sprzyjały rozwojowi umiejętności komunikacyjnych w języku angielskim.

No na pewno też wzrosła znajomość języka angielskiego, bo w trakcie realizacji projektu tam na miejscu posługiwaliśmy się językiem angielskim, czyli moje umiejętności językowe na pewno wzrosły. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

- **Nowe znajomości i budowanie sieci kontaktów.** Projekty umożliwiały nawiązanie trwałych kontaktów zawodowych z nauczycielami, ekspertami oraz naukowcami zarówno z Polski, jak i z zagranicy. Relacje te często stanowiły inspirację do dalszej współpracy.
- **Zwiększenie szans na rynku pracy.** Zdobyte kompetencje i doświadczenia zwiększyły konkurencyjność respondentów na rynku pracy, zarówno w obszarze edukacji, jak i w innych dziedzinach związanych z ich specjalizacją.

Oceniono, że rezultaty projektów są trwałe i będą miały znaczenie w dłuższej perspektywie czasowej. Wiedza i metody wdrażane w ramach projektów były wykorzystywane w codziennej pracy, a także przekazywane kolejnym pokoleniom uczniów i nauczycieli.

Są to zmiany trwałe. Tak jak mówię, w zeszłym roku mieliśmy jedną klasę tym projektem prowadzoną, w tym roku mamy już kolejną klasę, czyli to już są dwie klasy i kontynuujemy, także zamierzamy to kontynuować tak naprawdę przez kolejne lata i jeszcze rozszerzać na inne klasy. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

Zmiany w sytuacji respondentów, które zostały wywołane poprzez udział w projekcie, skupiają się głównie na kilku czynnikach. Kluczowy był ogólnie pojęty **rozwój osobisty i zawodowy**. Projekty wpłynęły na rozwój kompetencji interpersonalnych i podejścia do pracy. Wielu respondentów wskazywało, że zmieniło swoje metody nauczania, wdrażając bardziej interaktywne i angażujące podejścia.

Na pewno większą uwagę zwracam na to, jakie są relacje między mną a moimi uczniami. Ponieważ trochę jest to takie... Powiem szczerze, w naszym systemie edukacji te relacje uczeń-nauczyciel są dosyć takie skostniałe, bym powiedział. A jednak u nich te relacje są bardziej na zasadzie, jakby to powiedzieć... Kurczę, trudno mi to ująć w słowa, ale chodzi o to, że tam uczniowie wiedzą, że mogą od nauczyciela czerpać wiedzę i szacunek wynika nie jedynie spełnionej funkcji, ale także tego, że potrafią się nawzajem docenić uczniowie i nauczyciele i to bardzo mi się tam spodobało i chciałbym, żeby podobnie było w moich relacjach z uczniami.
(Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

Kolejną zmianą, która została wskazana przez respondentów, jest **zwiększenie zaangażowania uczniów**. Wprowadzenie nowych metod dydaktycznych spowodowało większe zainteresowanie uczniów tematyką zajęć oraz ich aktywność w ramach projektów. **Udział w projekcie stał się inspiracją do dalszego rozwoju**, był impulsem do pogłębiania wiedzy i poszukiwania nowych możliwości zawodowych.

Podsumowując, korzyści płynące z udziału w projektach miały wielowymiarowy charakter – obejmowały rozwój zawodowy, osobisty, budowanie relacji i trwałe zmiany w podejściu do nauczania. Dzięki zdobytym kompetencjom, wiedzy i nowym metodom pracy respondenci nie tylko wzbogacili swoje środowisko zawodowe, ale także wpłynęli na rozwój uczniów i instytucji edukacyjnych, w których działali. Trwałość tych efektów czyni projekty wartościowym elementem ich ścieżki zawodowej.

Powyższe wnioski o rezultatach z perspektywy odbiorców końcowych potwierdzili dodatkowo biorący udział w wywiadach beneficjenci instytucjonalni. Oni również wskazywali na szereg korzyści płynących z projektów dla grup docelowych, na które wpływ mają wypracowane efekty. Miedzy innymi wymieniali możliwość korzystania z narzędzi i materiałów opracowanych w ramach projektów, które wspierają rozwój zawodowy i osobisty odbiorców – uczniów, studentów, nauczycieli. Przykładem jest narzędzie IT pomagające w projektowaniu ścieżek zawodowych, które znalazło zastosowanie w praktyce dydaktycznej na uczelniach.

Według opinii beneficjentów instytucjonalnych, odbiorcy końcowi na podstawie doświadczeń ze współpracy mają także możliwość rozwijać własny warsztat i tworzyć własne narzędzia związane z tematami, które były przedmiotem projektu.

Sami nasi nauczyciele nadal są zaangażowani w zieloną edukację. Co więcej niektórzy w szkołach, teraz mi się przypomina jedna z beneficjentek właśnie, która w swojej szkole, mam nadzieję, że to też pojawi się w wywiadach, które Państwo z naszymi podopiecznymi beneficjentami prowadzili, to ona właśnie stworzyła w swojej szkole i koło i oddzielne właśnie dodatkowe zajęcia związane właśnie z promowaniem właśnie tych wartości proekologicznych. I zrównoważonego rozwoju i każda z nich cały czas właśnie te rezultaty projektu wykorzystuje w swojej codziennej praktyce edukacyjnej i to chyba mnie bardzo cieszy. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Zdaniem przedstawicieli instytucji realizujących projekty, przyczyniły się one do podniesienia kompetencji i zwiększenia pewności siebie odbiorców końcowych. Studenci i nauczyciele zyskali umiejętności praktyczne oraz lepsze przygotowanie do pracy w środowiskach zróżnicowanych. W przypadku projektu, o którym mówił niżej cytowany respondent, efektem było też stworzenie własnego autorskiego programu nauczania przez profesorów uczestniczących w działaniach.

Tak, też ośmielili się [red. dzięki projektowi], bo takim przykładem dla mnie bardzo czytelnym była właśnie ta konferencja. Osoby, które musiały wystąpić przed dużym audytorium i w języku angielskim opowiedzieć o tym swoim referacie. To też było dla tych studentów duże doświadczenie. I taki udział w międzynarodowej konferencji, gdzie też mieli wszystko opłacone, i przelot, i zakwaterowanie, i wyżywienie, to myślę, że to też, tak jak wspomniałam, do CV naukowego można wpisać. (...) A z kolei profesorowie, którzy pobierali nauki od Norwegów, też jakby stworzyli własny, nowy, autorski program nauczania i to też się im na pewno liczy dorobku naukowego. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Rezultaty projektów realizowanych w ramach Komponentu 4 „Współpraca instytucjonalna” zostały wysoko ocenione z perspektywy odbiorców końcowych, takich jak nauczyciele, studenci i inne osoby uczestniczące w działaniach projektowych. Beneficjenci docenili ich praktyczną wartość oraz bezpośredni wpływ na rozwój zawodowy i osobisty. W wielu przypadkach projekty przyczyniły się do znacznego zwiększenia kompetencji odbiorców, szczególnie w zakresie umiejętności dydaktycznych, pracy z nowymi narzędziami oraz rozwoju metod nauczania.

Wdrożone rozwiązania, takie jak narzędzia IT wspierające projektowanie ścieżek zawodowych czy standardy edukacji zdalnej, pozwoliły na usprawnienie procesów edukacyjnych i wzmocniły zdolności adaptacyjne uczestników w zmieniających się warunkach nauczania. Co istotne, projekty te nie tylko dostarczały nowych narzędzi, ale także inspirowały do kreatywnego podejścia, co znalazło odzwierciedlenie w

przykładach wdrażania nowych, terenowych form nauczania lub organizowania wystąpień na międzynarodowych konferencjach.

Najważniejszym efektem realizacji projektów było wzmocnienie pewności siebie odbiorców końcowych oraz wzrost ich świadomości zawodowej. Działania te zmieniły sposób, w jaki nauczyciele i studenci podchodzą do nauki i nauczania, czyniąc te procesy bardziej otwartymi, kreatywnymi i dostosowanymi do aktualnych wyzwań. Projekty wniosły trwałe zmiany w ich życiu zawodowym, przynosząc im korzyści, które będą miały długofalowe znaczenie w ich praktyce edukacyjnej i codziennym funkcjonowaniu.

Rysunek 22. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

odbiorcy końcowi wyraźnie doceniają przydatność rezultatów projektów, które przynoszą konkretne korzyści zarówno w sferze zawodowej, jak i edukacyjnej. Projekty wprowadziły znaczące zmiany w ich podejściu do nauczania i samorozwoju, wpływając pozytywnie na ich kompetencje oraz pewność siebie.

Źródło: opracowanie własne.

Rola Wizyt Przygotowawczych realizowanych w ramach FWD

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych i odbiorców końcowych

Wyniki przedstawione na poniższym wykresie wskazują, że realizacja Wizyt Przygotowawczych w największym stopniu przyczyniła się do zacieśnienia współpracy z podmiotami zagranicznymi w obszarze edukacji oraz do poprawy jakości i dopasowania kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia ustawicznego (średnia ocena 4,5 na 5). Oznacza to, że działania podejmowane w ramach projektu zostały szczególnie wysoko ocenione pod kątem ich wpływu na międzynarodową współpracę i dostosowanie procesów edukacyjnych do zmieniających się potrzeb.

Nieco niższe, choć nadal wysokie oceny, uzyskały obszary dotyczące poprawy oferty edukacyjnej oraz podniesienia poziomu umiejętności i wzrostu kompetencji kadry w obszarze edukacji (średnia 4,3). Świadczy to o istotnym wpływie inicjatyw na rozwój zasobów edukacyjnych i kompetencji nauczycieli, co może mieć długofalowe znaczenie dla jakości edukacji.

Obszar poprawy jakości nauczania został oceniony na średnią 4,2, co również wskazuje na pozytywne efekty, choć w mniejszym stopniu niż powyższe aspekty. Z kolei działania związane z zacieśnianiem współpracy z podmiotami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi w obszarze edukacji (3,8) oraz podniesieniem poziomu

umiejętności i wzrostem kompetencji uczniów i studentów (3,7) uzyskały najniższe oceny. Jest to zrozumiałe, ponieważ Wizyty Przygotowawcze skupiały się na współpracy z partnerem zagranicznym – nie oznacza to jednak, że pośrednio nie przyczyniły się one do rezultatów w szerszej perspektywie. Efekty przeprowadzonych wizyt, przekładały się bowiem na późniejszą wspólną realizację projektu w ramach Programu Edukacja.

Wykres 48. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do: (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WP, N=6.

Wyniki wskazują, że Wizyty Przygotowawcze miały zróżnicowany wpływ na funkcjonowanie badanych podmiotów. Najbardziej pozytywne zmiany zaobserwowano w zakresie rozszerzenia lub wzmocnienia współpracy z innymi podmiotami, co wskazało 5 respondentów, oraz wzmocnienia dotychczasowych obszarów działalności, co potwierdziły 4 osoby. Wskazuje to na znaczący wpływ inicjatyw na budowanie i rozwijanie partnerstw oraz umacnianie istniejących działań.

Poprawa funkcjonowania podmiotów pod kątem jakości realizowanych działań została zauważona przez 3 respondentów, przy czym tylko 1 osoba wyraziła odmienną opinię. Podobnie, 3 osoby potwierdziły, że inicjatywa przyczyniła się do rozszerzenia obszarów działań o nowe kierunki.

W zakresie uzgodnienia szczegółów przyszłej współpracy i składania wniosków w ramach naborów odpowiedzi rozłożyły się równo – 2 osoby wskazały, że projekt się do tego przyczynił, a 2 stwierdziły, że nie. Podobna równowaga była widoczna w

ocenie wpływu na poprawę funkcjonowania podmiotu pod kątem organizacji, gdzie również 2 osoby wyraziły opinię pozytywną, a 2 negatywną.

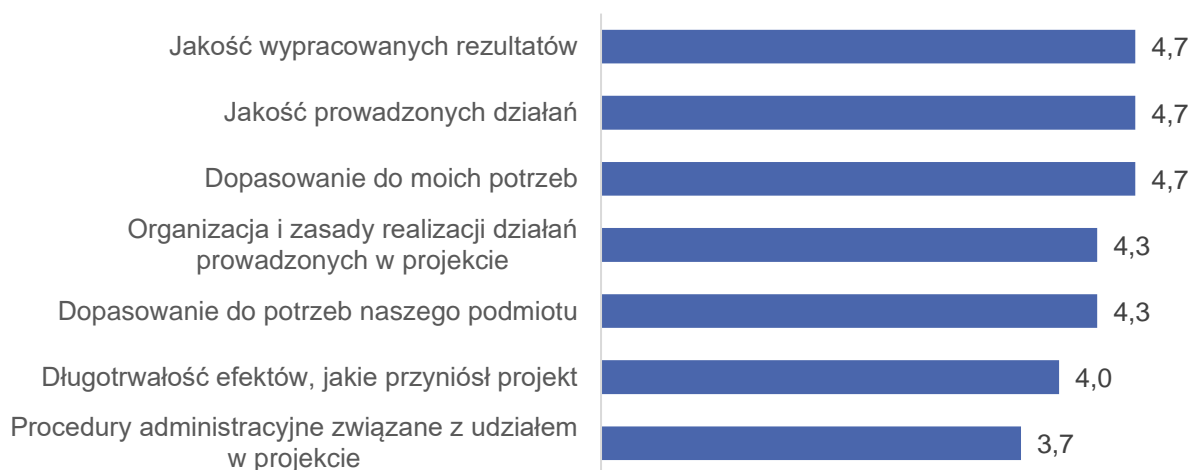
Ocena działań projektowych w różnych aspektach wskazuje na ogólnie bardzo pozytywne opinie uczestników. **Najwyższe noty, na poziomie średniej 4,7**, uzyskały takie aspekty jak **jakość wypracowanych rezultatów, jakość prowadzonych działań** oraz **dopasowanie działań do indywidualnych potrzeb respondentów**. Wyniki te potwierdzają wysoką skuteczność i profesjonalizm realizacji projektu, zarówno pod względem jakości efektów, jak i dostosowania ich do uczestników.

Organizacja i zasady realizacji działań projektowych oraz **dopasowanie działań do potrzeb instytucji** zostały ocenione na poziomie średniej **4,3**, co również wskazuje na wysoką ocenę, choć nieco niższą w porównaniu z innymi aspektami. Może to sugerować obszar do dalszego usprawnienia w kontekście organizacji i lepszego uwzględniania specyficznych potrzeb instytucji uczestniczących.

Długotrwałość efektów projektu została oceniona nieco niżej, na średnią **4,0**, co może wskazywać na pewne wątpliwości respondentów co do trwałości i długofalowego wpływu działań projektowych.

Najniższa ocena dotyczyła **procedur administracyjnych związanych z udziałem w projekcie**, które uzyskały średnią **3,7**. Wynik ten sugeruje, że formalności i procesy administracyjne były odbierane jako stosunkowo bardziej problematyczne, co stanowi potencjalny obszar do optymalizacji w przyszłych projektach.

Wykres 49. Średnie odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi WP, N=3.

Oceny uczestników dotyczące wpływu działań projektowych na ich sytuację wskazują na szczególnie pozytywne zmiany w kilku kluczowych obszarach. **Najwyższą ocenę, na poziomie 5,0**, uzyskał aspekt związany z **zapoznaniem się z wiedzą**

merytoryczną zagranicznego pochodzenia, co podkreśla wyjątkową wartość projektu w dostarczaniu wiedzy o charakterze międzynarodowym.

Zdobycie nowych kontaktów, zwiększenie szans na rynku pracy w przyszłości lub rozwój zawodowy, a także **zdobycie nowych umiejętności językowych oraz wiedzy/informacji** zostały ocenione na średnim poziomie **4,7**, co świadczy o znaczącym wpływie projektu na rozwój sieci kontaktów, kompetencji zawodowych i osobistych uczestników.

Podróżowanie i poznawanie obcego kraju oraz kultury oraz **zdobycie nowych kompetencji** uzyskały nieco niższe oceny – średnią **4,3**, co wskazuje na pozytywny, choć mniej wyraźny wpływ tych aspektów w porównaniu do pozostałych.

Lepsze wykorzystanie nowych technologii w życiu codziennym zostało ocenione na poziomie **4,0**, co sugeruje, że ten aspekt miał umiarkowane znaczenie w kontekście działań projektowych.

Najniższą ocenę, średnio **3,3**, uzyskał rozwój innych umiejętności zawodowych, co wskazuje na relatywnie mniejszy wpływ projektu na ten obszar.

Największą wartość projektu respondenci dostrzegli w dostarczaniu merytorycznej wiedzy o charakterze międzynarodowym, poszerzaniu kompetencji i budowaniu sieci kontaktów, co wskazuje na sukces projektu w realizacji jego kluczowych celów. Mniejsze znaczenie przypisano aspektom technologicznym i specyficznym umiejętnościom zawodowym, co może stanowić potencjalny obszar do dalszego rozwoju.

Wykres 50. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji – odbiorcy końcowi

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi WP, N=3.

Wyniki wskazują, że realizacja projektu miała znaczący wpływ na różne aspekty funkcjonowania systemu edukacji. **Najwyższą ocenę, na poziomie 5,0**, uzyskało **podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji kadry w obszarze edukacji**, co podkreśla kluczowy sukces projektu w rozwijaniu kompetencji kadry edukacyjnej.

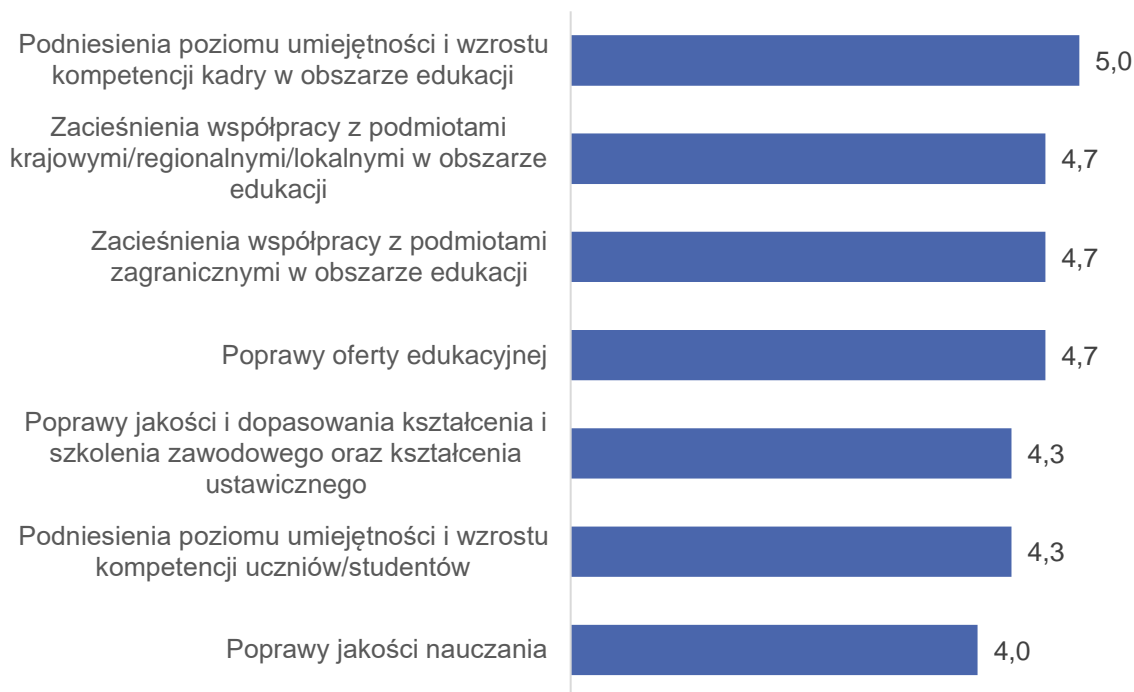
Zacieśnienie współpracy z podmiotami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, a także z podmiotami zagranicznymi w obszarze edukacji, zostało ocenione bardzo wysoko – na poziomie średniej **4,7**. Tę samą ocenę uzyskała także **poprawa oferty edukacyjnej**, co wskazuje na wyraźny wpływ projektu na wzbogacenie możliwości i zasobów edukacyjnych.

Poprawa jakości i dopasowania kształcenia zawodowego oraz kształcenia ustawicznego, a także **podniesienie poziomu umiejętności i wzrost kompetencji uczniów/studentów**, zostały ocenione na poziomie **4,3**, co świadczy o pozytywnym wpływie w tych obszarach, choć nieco mniej wyraźnym w porównaniu z pozostałymi aspektami.

Najniższa ocena, na poziomie **4,0**, dotyczyła **poprawy jakości nauczania**, co może sugerować, że ten aspekt był mniej istotnym elementem projektu lub wymaga dalszych działań w przyszłości.

Największe sukcesy projektu koncentrowały się na rozwoju kompetencji kadry oraz współpracy międzynarodowej i krajowej, natomiast aspekty związane z jakością nauczania i kształceniem zawodowym miały umiarkowany, lecz nadal pozytywny wpływ.

Wykres 51. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi WP, N=3.

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich

Perspektywa beneficjentów instytucjonalnych i odbiorców końcowych

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że **rezultaty projektu w wysokim stopniu odpowiadają potrzebom zarówno beneficjentów instytucjonalnych, jak i odbiorców końcowych**, choć z pewnymi różnicami w ocenach poszczególnych aspektów.

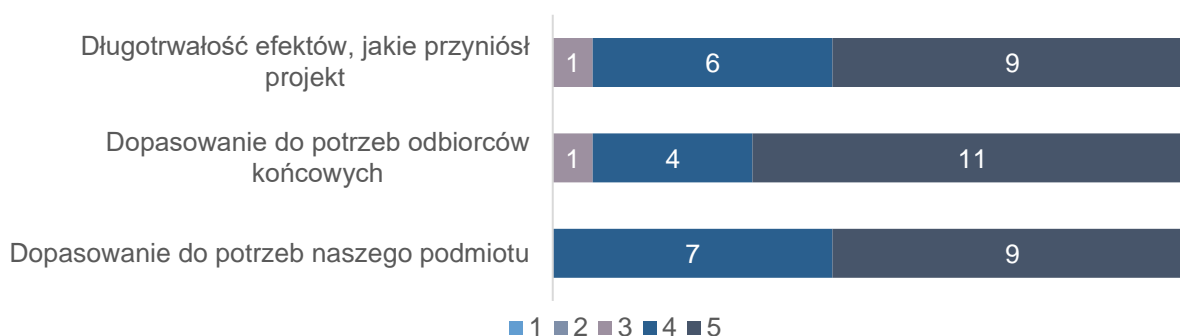
Dopasowanie do potrzeb odbiorców końcowych zostało ocenione najwyżej, gdzie **11 respondentów** wskazało ocenę 5, a kolejne **4 osoby** ocenę 4. Świadczy to o skuteczności projektu w spełnianiu oczekiwań tej grupy.

W przypadku **dopasowania do potrzeb naszego podmiotu**, rezultaty zostały ocenione na 5 przez **9 osób**, a na 4 przez **7 osób**, co również wskazuje na wysoki stopień zgodności efektów z oczekiwaniami beneficjentów instytucjonalnych.

Długotrwałość efektów projektu została oceniona nieco niżej, choć nadal pozytywnie – **9 respondentów** wskazało ocenę 5, a **6 osób** ocenę 4. Wyniki te sugerują, że choć efekty projektu są dobrze odbierane, trwałość ich oddziaływania może być nieco bardziej zróżnicowana w zależności od percepcji uczestników.

Brak niskich ocen w każdej kategorii potwierdza, że projekt został skutecznie zaplanowany i wdrożony, odpowiadając na kluczowe potrzeby beneficjentów oraz odbiorców końcowych, jednocześnie wywołując pozytywne długoterminowe skutki.

Wykres 52. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Na podstawie przedstawionych danych można zauważyć, że **rezultaty projektu w dużej mierze odpowiadają oczekiwaniom beneficjentów, przy czym różne aspekty zostały ocenione z różnym poziomem intensywności.**

Najwyżej ocenionym aspektem były **rezultaty osobiste i psychospołeczne uczestników**, takie jak wzmocnienie pewności siebie czy radzenie sobie z traumą – 13 respondentów oceniło ten obszar na 5, a kolejne 3 osoby na 4. Wyniki te wskazują na silne oddziaływanie projektu na dobrostan uczestników.

Trwale wsparcie psychiczne i motywacyjne również zostało wysoko ocenione, z 11 wskazaniem na poziomie 5 i 4 na poziomie 4, co podkreśla skuteczność działań w zakresie wprowadzania korzystnych nawyków i wsparcia emocjonalnego.

Rezultaty społeczne i integracyjne, takie jak budowanie sieci wsparcia czy integracja z lokalną społecznością, były ocenione bardzo dobrze – 10 respondentów wskazało ocenę 5, a 5 ocenę 4.

Rezultaty edukacyjne i aktywizujące, obejmujące wzrost kompetencji zawodowych i umiejętności, zebrały 8 ocen na poziomie 5 oraz 7 ocen na poziomie 4, co sugeruje, że projekt miał także istotny wkład w rozwój kompetencji uczestników.

Zwiększenie rozpoznawalności FWD zostało ocenione na poziomie 5 przez 9 respondentów, a na poziomie 4 przez 7 osób, co wskazuje na umiarkowany wpływ projektu na zwiększenie świadomości marki.

Promocja podobnych inicjatyw wśród lokalnych instytucji uzyskała najbardziej zróżnicowane oceny – 7 wskazań na poziomie 5 i 8 na poziomie 4, przy jednoczesnym pojawieniu się 1 oceny 3, co może sugerować większą zmienność w postrzeganiu tego aspektu.

Rysunek 23. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

najwyższe oceny dotyczyły wsparcia psychospołecznego oraz integracji uczestników, co wskazuje na skuteczność projektu w tych kluczowych obszarach, natomiast kwestie związane z promocją i rozpoznawalnością były postrzegane jako mniej efektywne w porównaniu z pozostałymi aspektami.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 53. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić, w jakim stopniu organizacja warsztatów wpłynęła na uzyskanie poniższych rezultatów

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Beneficjenci w przeprowadzonych wywiadach dodatkowo podkreślili kilka ważnych rezultatów z ich perspektywy, jakie przyniosła im realizacja inicjatywy. Jednym z nich jest **wzrost doświadczenia w realizacji projektów dla nowych grup docelowych** –zwłaszcza w przypadkach, gdy warsztaty organizował podmiot, który miał dzięki inicjatywie okazję realizować projekt skierowany nie do młodzieży (jak zwykle), ale do kobiet z dziećmi, co poszerzyło zakres kompetencji i doświadczeń samej organizacji beneficjenta. Realizacja inicjatywy przyczyniła się też zdaniem beneficjentów do **wzmocnienia wizerunku ich podmiotu**.

Na podstawie przedstawionych niżej wyników badań ilościowych można także stwierdzić, że uczestnicy projektu bardzo wysoko ocenili realizację działań w różnych aspektach, co świadczy o skuteczności i jakości wdrażanych inicjatyw.

Najwyżej ocenionym aspektem była **jakość prowadzonych działań**, gdzie aż **36 respondentów** przyznało maksymalną ocenę (5), a tylko 3 osoby oceniły ją na poziomie 4. Wyniki te podkreślają profesjonalizm i skuteczność działań podejmowanych w ramach projektu.

Dopasowanie do potrzeb uczestników zostało ocenione równie wysoko – **35 osób** przyznało ocenę 5, co wskazuje na silne zrozumienie i uwzględnienie indywidualnych potrzeb beneficjentów.

Jakość wypracowanych rezultatów również była wysoko oceniana, z **34 osobami** wskazującymi ocenę 5. To pokazuje, że rezultaty projektu były satysfakcjonujące i spełniały oczekiwania uczestników.

Procedury administracyjne związane z udziałem w projekcie, organizacja i zasady realizacji działań, a także **długotrwałość efektów projektu** uzyskały po **33 wskazania na poziomie 5**. Choć wyniki te są bardzo pozytywne, nieco niższa liczba najwyższych ocen w tych kategoriach może sugerować, że administracja i trwałość efektów mogły być bardziej wymagające dla części respondentów.

Uczestnicy bardzo wysoko oceniają wszystkie analizowane aspekty projektu, szczególnie pod kątem jakości działań i dopasowania do ich potrzeb. Obszary administracyjne oraz trwałość efektów, choć również ocenione pozytywnie, mogą wskazywać na potencjalne przestrzenie do dalszej optymalizacji.

Wykres 54 Rozkład odpowiedzi na pytanie: 1. Jak ocenia Pani realizację działań, w których uczestniczyła, pod względem poniższych aspektów: (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi WWE, N=40.

Rezultaty warsztatów zostały ocenione bardzo pozytywnie przez uczestników, co wskazuje na ich znaczący wpływ na różne aspekty rozwoju osobistego i zawodowego.

Najwyżej oceniono **zdobycie lub poprawę umiejętności językowych**, gdzie aż **34 respondentów** przyznało najwyższą ocenę (5), co podkreśla kluczową rolę warsztatów w rozwijaniu kompetencji lingwistycznych. Równie wysokie oceny uzyskały **rezultaty osobiste i psychospołeczne**, takie jak wzmocnienie pewności siebie i radzenie sobie z trudnościami – **33 osoby wskazały ocenę 5**, co wskazuje na pozytywny wpływ warsztatów na dobrostan uczestników.

Rezultaty społeczne i integracyjne, obejmujące budowanie sieci wsparcia oraz integrację z lokalną społecznością, również zostały wysoko ocenione, z **33 osobami** wskazującymi ocenę 5. Podobnie **rezultaty edukacyjne i aktywizujące**, takie jak wzrost kompetencji zawodowych i zwiększenie dostępu do instytucji publicznych, uzyskały **32 wskazania na poziomie 5**, co świadczy o ich efektywności.

Aspekty takie jak **podróżowanie i poznawanie polskiej kultury, zdobycie nowych kontaktów, lepsze wykorzystanie nowych technologii, zwiększenie szans na rynku pracy oraz trwałe wsparcie psychiczne i motywacyjne** zostały ocenione przez **29–34 respondentów** na najwyższym poziomie (4 lub 5), co wskazuje na szeroki zakres korzyści wyniesionych z udziału w warsztatach.

Najniżej oceniono rozwój innych umiejętności zawodowych, jednak wciąż **30 respondentów** przyznało oceny 4 lub 5, co sugeruje, że ten aspekt, choć istotny, nie był tak silnie akcentowany w programie warsztatów.

Warsztaty przyniosły znaczące korzyści w wielu obszarach, szczególnie w zakresie rozwijania umiejętności językowych, osobistych i psychospołecznych, a także integracji społecznej i edukacyjnej.

Wykres 55. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić, w jakim stopniu Pani udział w warsztatach wpłynął na uzyskanie poniższych rezultatów. Oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak wpływu”, a 5 – „bardzo duży wpływ” – odbiorcy końcowi WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi WWE, N=40.

Z perspektywy odbiorców końcowych działań podjętych w ramach Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych, można także wymienić szeroki wachlarz korzyści potwierdzanych w badaniach jakościowych. Zalicza się do nich przede wszystkim poniższe kategorie pozytywnych, użytecznych efektów oddziałujących często w sposób długotrwały na grupę ostatecznych odbiorców:

- **Zwiększenie wartości na rynku pracy** – warsztaty dostarczyły uczestniczkom wiedzy i umiejętności, które zwiększyły ich atrakcyjność na rynku pracy w Polsce.
- **Zmniejszenie barier w adaptacji** – uczestniczki otrzymały wsparcie w poznaniu polskiego prawa, rynku pracy, języka polskiego oraz zasad życia w Polsce, co ułatwiło ich integrację.
- **Lepsza organizacja życia codziennego** – warsztaty pomogły uczestniczkom w pierwszych krokach adaptacji, dzięki czemu uniknęły konieczności samodzielnego szukania podstawowych informacji.
- **Przygotowanie do aktywnego życia w Polsce** – projekt pozwolił uczestniczkom na rozpoczęcie procesu budowania nowego życia w Polsce, co było szczególnie istotne dla uchodźczyń z terenów dotkniętych wojną.

[red. Efekty] w dłuższej perspektywie, to tak jak rozmawiamy, to jest pewnie finalnie pozostanie tych osób na terenie Polski, bo te osoby, które do nas przyjechały, były z Kresów, wschodniej Ukrainy. Czyli praktycznie z miejsc, które tym obszarem wojennym zostały już mocno zajęte tak naprawdę w 2014 roku, więc dla tych osób ten projekt był bardzo ważny, żeby tutaj sobie powoli budować nowe życie. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, WWE)

- **Opieka nad dziećmi** – dzieci uczestniczek były pod opieką wykwalifikowanych osób, co pozwoliło ich matkom w pełni skupić się na warsztatach i procesie nauki.
- **Pozytywne doświadczenia emocjonalne** – warsztaty były postrzegane jako przyjemne i owocne, co miało pozytywny wpływ na samopoczucie uczestniczek.

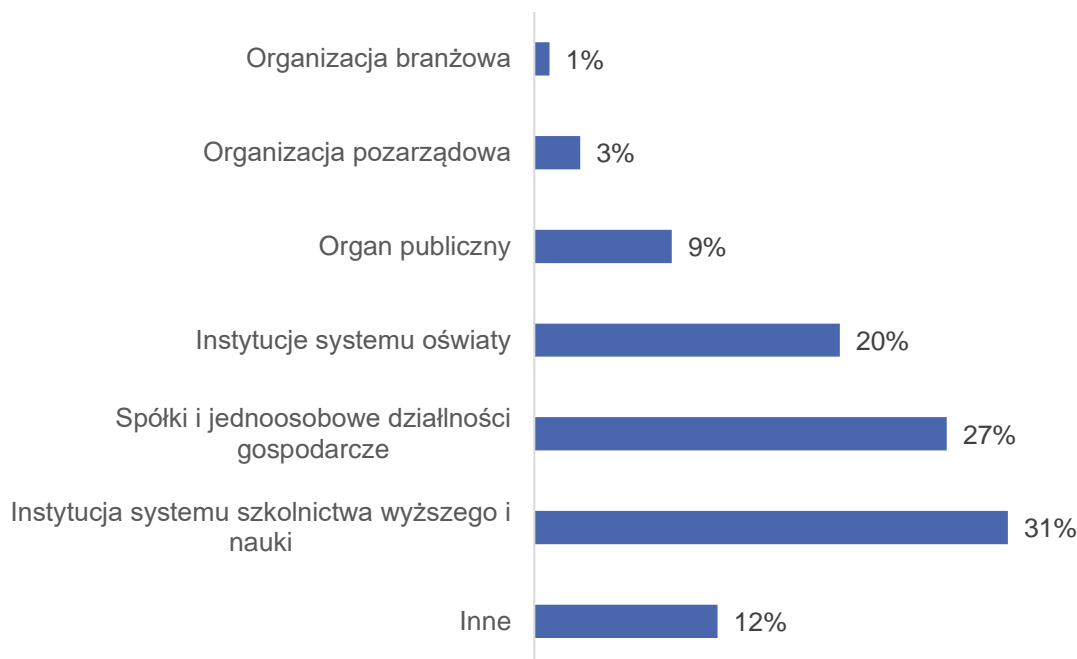
Partnerstwa w ramach projektów

Charakterystyka partnerstw

Wyniki analiz dokumentacji projektowych w zakresie partnerstw przedstawiają poniższe wykresy i zestawienia. Zbadane zapisy w dokumentach wskazują, że w 31% spośród 156 projektów Programu, których WoD oraz raporty końcowe zostały poddane analizie, partnerem były instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Były to naturalnie najczęściej występujące podmioty partnerskie w ramach Komponentu 2. Drugą kategorią partnerów, są spółki i jednoosobowe działalności gospodarcze, które wystąpiły w roli partnera w 27% projektów, które angażowały się w projekty w ramach Komponentów 3 i 4. Instytucje systemu oświaty były rodzajem partnerów występujących w każdym z Komponentów – najczęściej w ramach pierwszego. Wśród podmiotów z kategorii „inne”, znajdowały się jednostki określane jako inne niepubliczne, a także ośrodki kultury czy ochotniczy hufiec pracy.

Wykres 56. Rodzaje podmiotów z którymi podejmowano partnerstwa w ramach projektów Programu Edukacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=156 projektów.

Zapisy w dokumentach pozwalały też pogłębić analizę prowadzonej współpracy beneficjentów z partnerami z Państw-Darczyńców. Na tej podstawie można wskazać, że angażowali się oni konkretnie w zarządzanie projektem w przypadku Komponentów 3 i 4. Pozostałe rodzaje aktywności, w które zaangażowani byli partnerzy z PD w ramach projektów wszystkich Komponentów to najczęściej:

Rysunek 24. Aktywności, w które zaangażowani byli partnerzy PD w ramach wszystkich Komponentów

uczestnictwo w wydarzeniach projektowych

prowadzenie prezentacji lub inny wkład merytoryczny w wydarzenia

zapewnianie wsparcia w realizacji projektu (np. prowadzenie szkoleń)

udział w pracach nad znalezieniem rozwiązań odpowiadających na wspólne wyzwania występujące w projekcie

Źródło: opracowanie własne.

Ocena współpracy⁹

Na podstawie badania ilościowego można zauważyć, że beneficjenci projektów realizowanych w ramach Programu Edukacja bardzo wysoko oceniają współpracę z partnerami, zarówno w kontekście poszczególnych Komponentów, jak i programu ogółem. Ogólnie 83% respondentów przyznało najwyższe oceny (9 lub 10 w skali 10-stopniowej), co świadczy o wysokim poziomie satysfakcji z realizowanej współpracy.

Najwyższe oceny uzyskał Komponent 1, w którym aż 90% beneficjentów wyraziło swoje zadowolenie, wskazując oceny 9 lub 10. Wynik ten sugeruje, że projekty w tym obszarze były wyjątkowo dobrze zorganizowane i odpowiadały na potrzeby beneficjentów, co może wynikać z wysokiego poziomu zaangażowania partnerów i ich efektywnego działania. Komponent 2 również uzyskał wysokie oceny – 82% respondentów oceniło współpracę na najwyższym poziomie (10 lub 9). Wynik ten wskazuje na dużą efektywność projektów realizowanych w ramach tego Komponentu, choć nieco niższą niż w przypadku K1, co może wynikać z większej różnorodności celów i wyzwań.

⁹ Część wyników odpowiadająca na pytania badawcze:

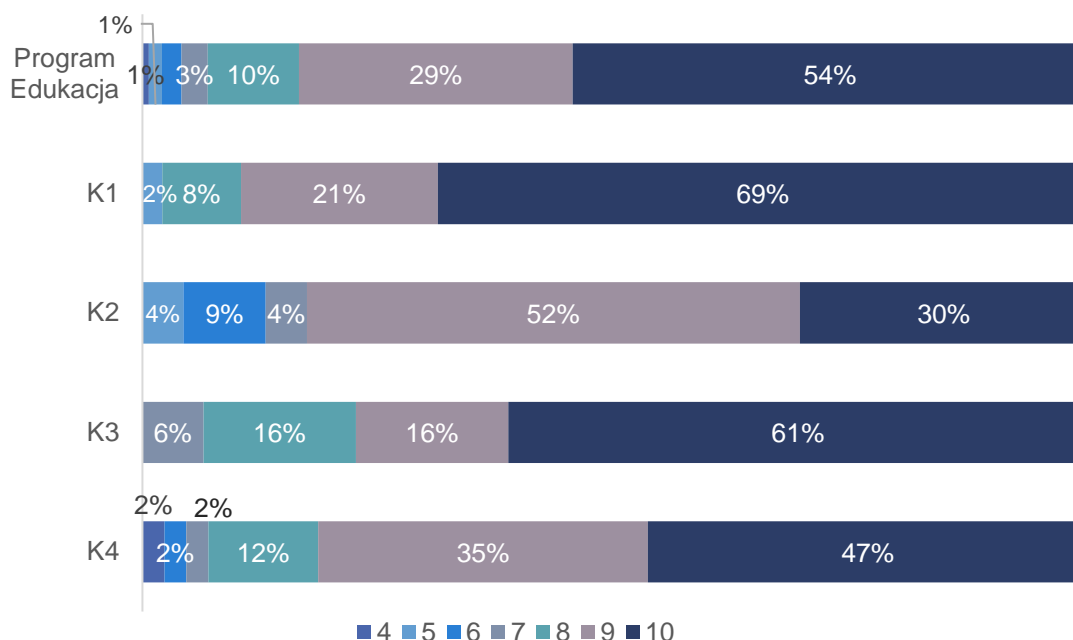
- Jak jest oceniany zakres i jakość współpracy z partnerem?
- Jak się udała współpraca z partnerem z Państw-Darczyńców i czy ewentualna współpraca z takim partnerem będzie kontynuowana?
- W jakim stopniu udział partnera z Państw-Darczyńców wpływa na jakość realizowanego projektu?

Komponent 3 osiągnął nieco niższy poziom satysfakcji beneficjentów, z 77% najwyższych ocen. Może to wskazywać na większe trudności w organizacji projektów w obszarze kształcenia zawodowego lub na bardziej złożoną strukturę współpracy. W przypadku Komponentu 4 82% respondentów wskazało oceny 9 lub 10, co świadczy o wysokiej ocenie współpracy, choć wynik ten sugeruje pewne możliwości dalszego doskonalenia partnerstw w tym obszarze.

Na poziomie całego programu 54% beneficjentów przyznało najwyższą ocenę (10), a kolejne 29% ocenę 9, co podkreśla ogólny sukces współpracy w Programie Edukacja. Jedynie marginalny odsetek respondentów wskazał niższe oceny, co świadczy o minimalnych trudnościach lub barierach w realizacji projektów.

Beneficjenci programów w ramach K1 i K2 wykazali najwyższy poziom zadowolenia, wskazując na bardzo efektywną realizację działań projektowych w tych Komponentach. Nieco niższe oceny w K3 i K4 mogą być związane z większą złożonością projektów lub specyfiką tych obszarów, jednak **ogólnie współpraca z partnerami w ramach Programu Edukacja została oceniona bardzo pozytywnie. Wyniki wskazują również na potencjał do dalszego rozwijania współpracy z partnerami w przyszłych edycjach programu.**

Wykres 57. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ogólnie ocenia Pan/Pani współpracę? Proszę zaznaczyć ocenę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza zdecydowanie negatywną ocenę, a 10 – zdecydowanie pozytywną. - Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Na podstawie wyników badania ilościowego można stwierdzić, że **beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja wysoko oceniają różne aspekty współpracy z partnerami w ramach projektów.** Najwyżej oceniono jakość współpracy, gdzie aż

75% respondentów przyznało ocenę 5 („bardzo dobrze”), a kolejne 21% ocenę 4. Wynik ten potwierdza, że współpraca była postrzegana jako wyjątkowo efektywna i satysfakcjonująca.

Komunikacja między partnerami również została oceniona bardzo wysoko – 74% respondentów wskazało ocenę 5, a 20% ocenę 4. Wyniki te sugerują, że wymiana informacji i koordynacja działań między partnerami były dobrze zorganizowane, co znacząco wpłynęło na sukces realizacji projektów.

Sprawność współpracy otrzymała nieco niższe oceny, choć wciąż większość respondentów (64%) oceniła ten aspekt na 5, a kolejne 31% na 4. Może to wskazywać na pewne wyzwania związane z organizacją działań, jednak ogólny poziom satysfakcji pozostaje bardzo wysoki.

Zakres współpracy i podział zadań również został oceniony pozytywnie, z 64% ocen 5 i 30% ocen 4. Wynik ten świadczy o dobrym zrozumieniu ról i odpowiedzialności między partnerami, choć pewne drobne niedopasowania mogły wpłynąć na nieco niższe oceny w porównaniu do innych aspektów.

Rysunek 25. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

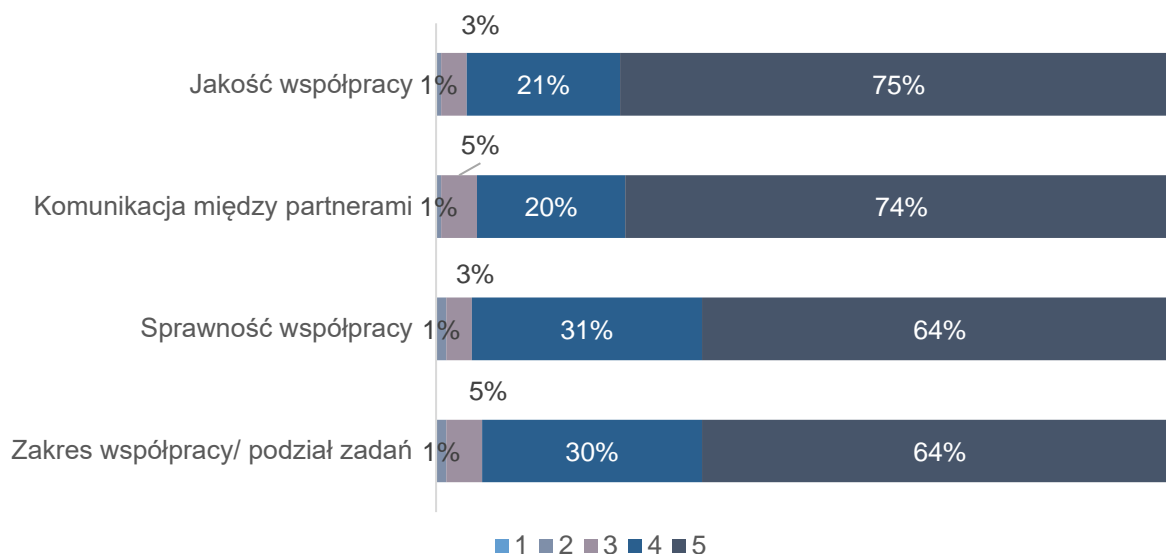
Podsumowując...

beneficjenci Programu Edukacja bardzo wysoko ocenili jakość i komunikację w ramach współpracy z partnerami, co wskazuje na efektywność działań i dobrą organizację procesów partnerskich. Sprawność współpracy oraz zakres podziału zadań, choć ocenione nieco niżej, również zostały uznane za mocne strony realizowanych projektów. Wyniki te podkreślają sukces programu w budowaniu trwałych i efektywnych relacji partnerskich.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 58. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić poniższe aspekty współpracy z partnerem/partnerami w ramach projektu (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Analizując wyniki w podziale na Komponenty, można zauważyć, że ogólne wysokie oceny współpracy z partnerami są spójne w całym programie, jednak różnice między Komponentami wskazują na pewne niuanse. Komponenty 1 i 3 wyróżniają się szczególnie wysokimi wynikami, z niemal pełnym odsetkiem ocen 4 i 5 we wszystkich analizowanych aspektach, co świadczy o wyjątkowej efektywności i harmonii współpracy w tych obszarach.

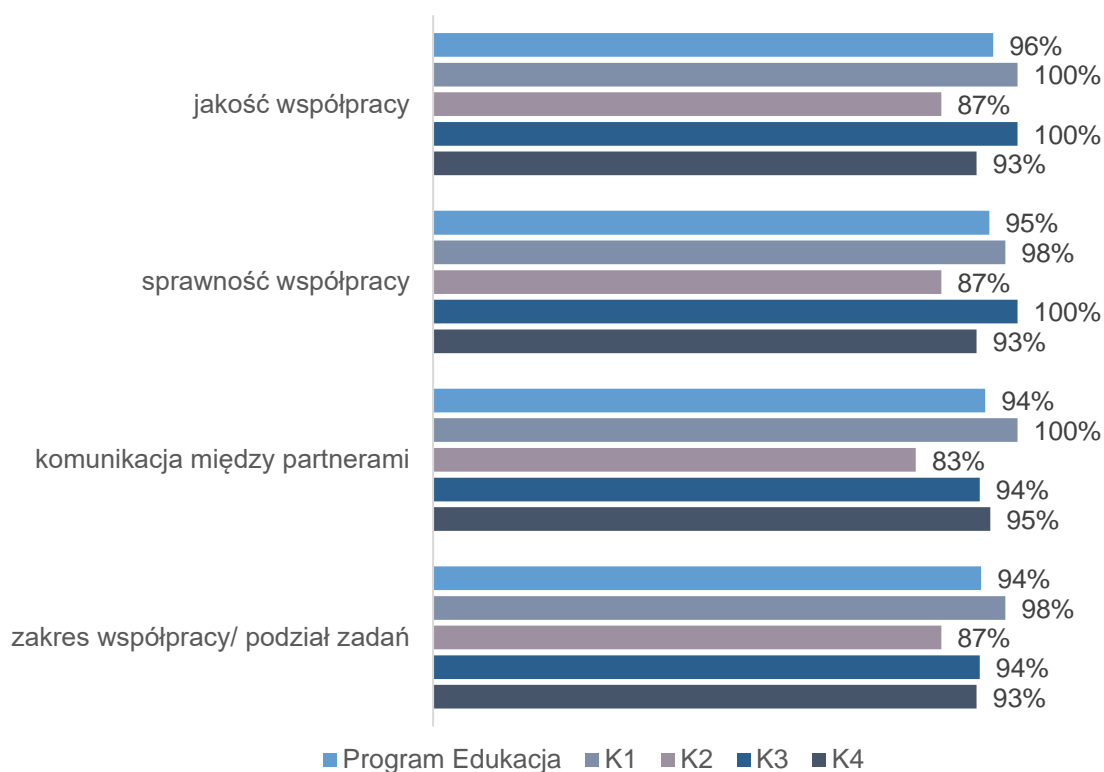
W Komponentach 2 i 4, choć wyniki również są bardzo dobre, zauważalne są nieco niższe wartości – szczególnie w zakresie jakości współpracy i sprawności współpracy. Może to wskazywać na bardziej zróżnicowane doświadczenia beneficjentów lub większe wyzwania w koordynacji projektów w tych obszarach, wynikające z ich specyfiki.

Warto również zauważyć, że komunikacja między partnerami została oceniona relatywnie niżej w Komponentie 2 (83% ocen 4 i 5) w porównaniu z pozostałymi Komponentami, co może sugerować pewne trudności w obszarze wymiany informacji lub koordynacji działań. Natomiast podział zadań, mimo ogólnej wysokiej oceny, również w Komponentie 2 był wskazywany jako aspekt, który mógłby zostać ulepszony.

Podsumowując, podczas gdy **Komponenty 1 i 3 utrzymują najwyższe standardy współpracy z partnerami**, Komponenty 2 i 4, mimo bardzo dobrych wyników, wskazują na potencjalne obszary do dalszego doskonalenia, zwłaszcza w zakresie komunikacji i sprawności współpracy. Te różnice mogą być cennymi wskazówkami

przy planowaniu kolejnych edycji programów lub działań wspierających realizację projektów.

Wykres 59. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić poniższe aspekty współpracy z partnerem/partnerami w ramach projektu (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) - Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) – odsetek odpowiedzi 4 i 5

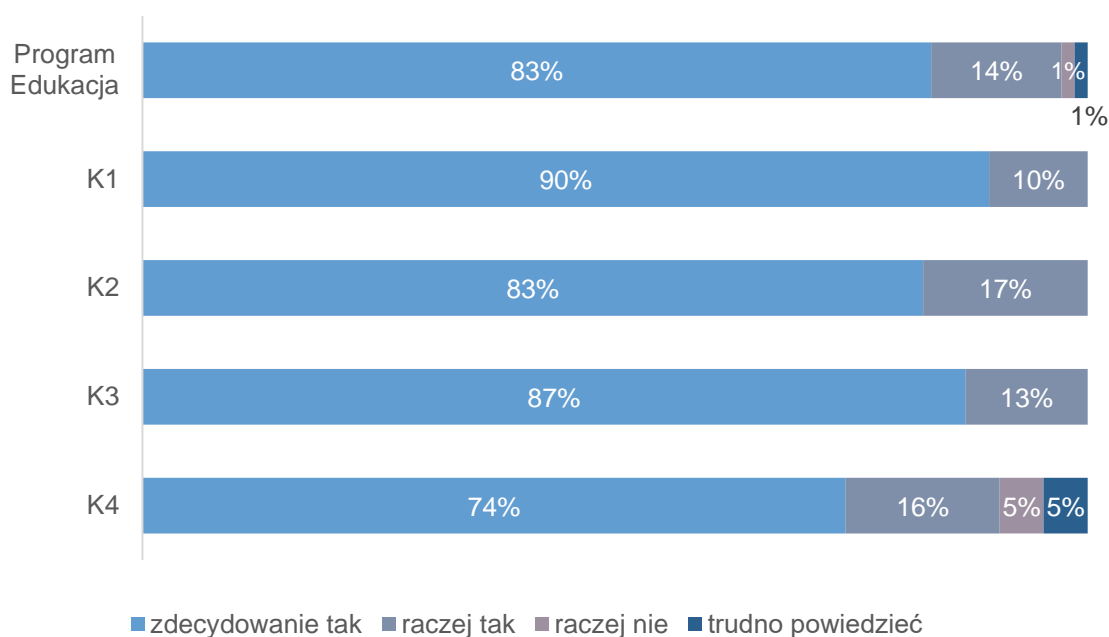
Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Odpowiedzi na pytanie dotyczące chęci kontynuowania współpracy z partnerami w ramach Programu Edukacja wskazują na bardzo wysoką gotowość do dalszych działań wśród beneficjentów instytucjonalnych. **W skali całego programu 83% respondentów zadeklarowało zdecydowaną chęć kontynuacji współpracy, a kolejne 14% wyraziło raczej pozytywną opinię.** Odsetek odpowiedzi negatywnych (raczej nie) oraz niezdecydowanych (trudno powiedzieć) był marginalny i wyniósł odpowiednio po 1%.

Analizując wyniki w podziale na Komponenty, najwyższą gotowość do kontynuacji współpracy wykazali beneficjenci Komponentu K1, gdzie 90% odpowiedzi brzmiało „zdecydowanie tak”, a 10% „raczej tak”. W przypadku K3 podobny poziom entuzjazmu zadeklarowało 87% respondentów (zdecydowanie tak) i 13% (raczej tak). Dla K2 wyniki wynosiły odpowiednio 83% i 17%. W K4 obserwowano najniższy odsetek deklaracji „zdecydowanie tak” (74%) oraz najwyższy udział odpowiedzi „raczej nie” (5%) i „trudno powiedzieć” (5%).

Podsumowując, deklaracje beneficjentów wskazują na silną chęć kontynuowania współpracy, co jest szczególnie widoczne w Komponentach K1, K2 i K3. Wyniki dla K4, choć również pozytywne, wskazują na nieco większą rezerwę i potencjalne wyzwania, które mogą wpływać na dalsze partnerstwo. Wysokie wskaźniki pozytywnych odpowiedzi w całym programie świadczą o udanej współpracy i postrzeganiu partnerstwa jako wartościowego elementu działań instytucjonalnych.

Wykres 60. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy chcieliby Państwo kontynuować współpracę z tym partnerem (choćby jednym z partnerów)? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Wyniki wskazują, że beneficjenci Programu Edukacja w większości wyrażają zainteresowanie kontynuacją współpracy, choć jej obecny etap oraz konkretność planów różnią się w zależności od Komponentu. Ogólnie 29% beneficjentów deklaruje, że już prowadzi współpracę, a kolejne 10% wskazuje na konkretne działania, które podejmują, aby rozpocząć współpracę. Ponadto 25% respondentów nie podjęło jeszcze działań, ale jest zainteresowanych dalszą współpracą, podczas gdy 28% deklaruje, że nie ma jeszcze konkretnego planu, choć posiada wstępne pomysły.

W przypadku Komponentu 1 aż 38% beneficjentów deklaruje, że współpraca jest już prowadzona. Dodatkowo 13% wskazuje na konkretne działania podejmowane w celu kontynuacji współpracy, a jedynie 15% przyznaje, że nie ma jeszcze konkretnych planów, co sugeruje dużą aktywność w zakresie dalszego rozwijania partnerstwa.

Badani wskazali na różnorodne plany dotyczące dalszej współpracy z partnerami, które obejmują działania edukacyjne, wymiany międzynarodowe, badania naukowe oraz rozwój projektów w nowych obszarach tematycznych. Najczęściej deklarowane były inicjatywy związane z kontynuacją wymian międzynarodowych, zarówno uczniów, studentów, jak i nauczycieli, co pokazuje, że mobilność edukacyjna pozostaje kluczowym elementem współpracy. Beneficjenci planują również dalsze szkolenia i wizyty studyjne, które mają na celu wymianę wiedzy i dobrych praktyk, szczególnie w takich obszarach jak edukacja włączająca czy praca z osobami narażonymi na wykluczenie społeczne. Współpraca naukowa była również istotnym obszarem, obejmując projekty badawcze, publikacje naukowe oraz rozwój podwójnych dyplomów na kierunkach takich jak logistyka. Beneficjenci wskazali także na plany tworzenia wspólnych inicjatyw w ramach programów Erasmus+ i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, co potwierdza ich zainteresowanie kontynuacją partnerstw w ramach sprawdzonych schematów współpracy. Niektórzy beneficjenci zgłosili również bardziej specyficzne plany, takie jak wdrażanie rozwiązań metodologicznych z zakresu pedagogiki waldorfskiej czy promowanie wiedzy o Celach Zrównoważonego Rozwoju. Pojawiły się także deklaracje dotyczące rozwijania edukacji terenowej oraz wymiany doświadczeń w zakresie edukacji osób z niepełnosprawnościami.

Rysunek 26. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

plany dalszej współpracy w ramach Komponentu I są zróżnicowane i obejmują szeroki zakres działań, od mobilności edukacyjnej po współpracę naukową i wdrażanie innowacyjnych metod kształcenia. Wyniki wskazują na duże zaangażowanie beneficjentów w utrzymywanie i rozwijanie relacji z partnerami oraz na ich gotowość do realizacji nowych inicjatyw w ramach istniejących i nowych programów współpracy.

Źródło: opracowanie własne.

Komponent II wyróżnia się jeszcze wyższym odsetkiem beneficjentów, którzy już prowadzą współpracę (43%), co świadczy o silnym zaangażowaniu w utrzymywanie relacji partnerskich. Jednocześnie odsetek beneficjentów bez konkretnych planów (20%) jest jednym z najniższych, co wskazuje na wysoki poziom determinacji w realizacji dalszych działań.

Badani z K2 wskazali na szeroki zakres działań dotyczących dalszej współpracy z partnerami, obejmujących zarówno mobilność edukacyjną, współpracę naukową, jak i rozwój nowych inicjatyw w ramach programów międzynarodowych, takich jak

Erasmus+ czy programów realizowanych w ramach NAWA. Jednym z głównych obszarów współpracy są wymiany międzynarodowe studentów i pracowników, zarówno administracyjnych, jak i akademickich, realizowane w ramach programu Erasmus+. Mobilność ta dotyczy nie tylko tradycyjnych działań wymiany, ale także bardziej złożonych inicjatyw, takich jak prace nad podwójnymi dyplomami czy realizacja projektów badawczych z udziałem partnerów z Norwegii oraz Islandii. Beneficjenci wskazali również na współpracę w zakresie badań naukowych, wspólnych publikacji i tworzenia innowacyjnych kursów online, takich jak kurs z zakresu nauk o ruchu opracowany przez partnerów zagranicznych. Stała współpraca z University of Stavanger została wyróżniona jako przykład wieloletnich relacji partnerskich, obejmujących wspólne badania, prace nad artykułami naukowymi i aplikacje o granty badawcze. Część beneficjentów planuje rozwijać współpracę w ramach nowych inicjatyw, takich jak organizacja konferencji naukowych, wdrażanie nowych metod kształcenia, w tym edukacji zdalnej, czy realizacja projektów promujących międzynarodową współpracę akademicką. Beneficjenci podkreślają znaczenie wieloletnich relacji z partnerami oraz zaufanie, które pozwoliło na realizację działań nawet w niesprzyjających okolicznościach, takich jak pandemia COVID-19.

Podsumowując, plany dalszej współpracy beneficjentów Komponentu II koncentrują się na kontynuacji i rozwoju mobilności edukacyjnej, intensyfikacji współpracy naukowej oraz wdrażaniu innowacyjnych inicjatyw w ramach międzynarodowych programów i projektów. Wyniki wskazują na silne zaangażowanie w budowanie trwałych partnerstw oraz chęć rozwijania nowych obszarów współpracy z dotychczasowymi partnerami.

W przypadku Komponentu III 32% beneficjentów prowadzi już współpracę, a 10% deklaruje podejmowanie konkretnych działań, jednak aż 35% przyznaje, że nie ma jeszcze konkretnych planów. Wynik ten może wskazywać na większe wyzwania w planowaniu współpracy lub specyficzne uwarunkowania związane z projektami realizowanymi w tym obszarze.

Badani wskazali na szerokie i zróżnicowane plany dalszej współpracy, które obejmują działania edukacyjne, rozwój nowych inicjatyw oraz kontynuację zainicjowanych projektów z partnerami krajowymi i zagranicznymi. Głównymi obszarami aktywności beneficjentów są rozwój edukacji zawodowej (VET), współpraca w zakresie nowych technologii, popularyzacja wiedzy oraz organizacja wydarzeń edukacyjnych i branżowych. Wielu beneficjentów planuje kontynuację działań zapoczątkowanych w projektach, takich jak organizacja szkoleń, doskonalenie zawodowe, czy rozwijanie narzędzi edukacyjnych stworzonych podczas realizacji projektów. Przykładem jest inicjatywa dotycząca rozwoju Newton Roomu, która wspiera edukację techniczną i merytoryczną. Inne działania obejmują szkolenia z zakresu innowacji społecznych, edukacji międzykulturowej oraz sportu jako narzędzia edukacyjnego. Kilka projektów skupia się na współpracy transgranicznej, jak np. inicjatywa Marki Karpackiej, która angażuje partnerów z

Norwegii w opracowanie systemu ekocertyfikacji. Partnerzy norwescy i islandzcy są również aktywnie zaangażowani w rozwój edukacji zawodowej, laboratoria edukacyjne oraz projekty w obszarze energii odnawialnej, takich jak morska energetyka wiatrowa. Beneficjenci podkreślają znaczenie kontynuacji współpracy w ramach Programu Erasmus+ oraz innych funduszy międzynarodowych, takich jak Fundusz Norweski. Planują organizację wydarzeń branżowych, kongresów oraz wspólnych projektów edukacyjnych promujących wymianę najlepszych praktyk i wzajemne zrozumienie międzykulturowe.

Podsumowując, beneficjenci Komponentu III są zaangażowani w rozwój współpracy w różnych obszarach tematycznych, z naciskiem na edukację zawodową, nowe technologie i współpracę transgraniczną. Ich plany wskazują na chęć dalszego rozwijania zainicjowanych działań oraz poszukiwanie nowych możliwości finansowania i realizacji wspólnych inicjatyw edukacyjnych i naukowych.

Komponent IV osiągnął najniższy odsetek beneficjentów deklarujących prowadzenie współpracy, co może sugerować większe trudności w utrzymaniu relacji partnerskich. Dodatkowo aż 42% respondentów nie ma jeszcze konkretnych planów, choć posiada wstępne pomysły. Wynik ten może wynikać z bardziej złożonego charakteru działań lub różnorodności celów realizowanych projektów.

Spośród beneficjentów Komponentu IV, którzy zadeklarowali konkretne plany na dalszą współpracę (2 osoby), szczegóły ich inicjatyw wskazują na kontynuację projektów o istotnym znaczeniu edukacyjnym i społecznym. Jeden z projektów obejmuje rozwój działań związanych z programami finansowanymi z funduszy norweskich oraz Erasmus+, koncentrując się na aspektach zrównoważonego rozwoju. Beneficjent planuje kontynuować działania już zapoczątkowane w ramach wcześniejszych projektów, co świadczy o długoterminowym wpływie realizowanych inicjatyw. Drugi beneficjent wskazał na współpracę z partnerem polskim w projekcie dotyczącym strategicznego zarządzania wolontariatem, gdzie kluczowym elementem jest zaangażowanie partnera w roli lidera projektu.

Pozostałe odpowiedzi beneficjentów, które również wskazują na plany współpracy, choć mogą nie być jeszcze w pełni skonkretyzowane, obrazują różnorodność planowanych działań. Wśród tych inicjatyw znajdują się między innymi:

Rysunek 27. Plany dalszej współpracy

1

Kontynuacja działań edukacyjnych i naukowych

Beneficjenci wskazują na chęć realizacji kolejnych wspólnych projektów z partnerami, takich jak wymiana studentów i pracowników, wspólne prace badawcze, rozwój materiałów dydaktycznych czy organizacja wydarzeń międzynarodowych, takich jak konferencje i kongresy.

Rozwijanie tematyki inkluzywnej i innowacyjnej

Przykładem są plany dotyczące zorganizowania programów warsztatowych i szkoleń kierowanych do nauczycieli, rodziców i opiekunów dzieci z grup nieneuronormatywnych, co ma na celu zwiększenie ich odporności psychiczno-emocjonalnej oraz włączenie społeczne.

2

3

Realizacja działań antydyskryminacyjnych

Jeden z projektów koncentruje się na dalszej współpracy z Human Rights Academy w zakresie edukacji antydyskryminacyjnej. Wspólnie wypracowano już materiały edukacyjne, które mogą być bazą dla kolejnych działań.

Współpraca w zakresie technologii i sportu

Beneficjenci wspominają o rozwijaniu projektów związanych z edukacją poprzez sport oraz wykorzystaniem nowoczesnych technologii w nauczaniu. Przykładem jest rozważenie uruchomienia platformy edukacyjnej dedykowanej kontaktom międzykulturowym.

4

5

Wsparcie projektów innowacyjnych

Inicjatywy obejmują rozwijanie narzędzi powstałych w ramach poprzednich projektów, takich jak koncepcja „Jakości 5.0” czy program „Start-up Booster for Social Impact,” który angażuje partnerów w projekty związane z przedsiębiorczością społeczną.

Budowanie międzynarodowych sieci współpracy

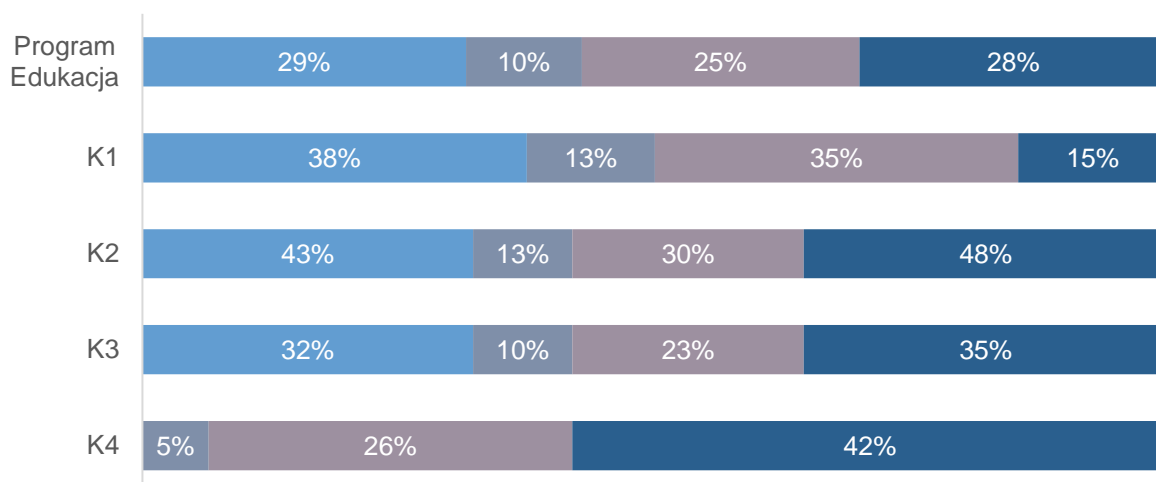
Beneficjenci podkreślają chęć utrzymania kontaktów z partnerami, organizowania wymian studyjnych, a także tworzenia długoterminowych relacji edukacyjnych i badawczych poprzez zdalne projekty, wideokonferencje oraz wykorzystanie platform społecznościowych.

6

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując, beneficjenci Komponentu IV wykazują zarówno konkretne, jak i bardziej wstępne plany współpracy, które obejmują szeroki wachlarz tematów – od edukacji antydyskryminacyjnej, przez sport i technologię, po innowacje społeczne i zrównoważony rozwój. Działania te wskazują na znaczący potencjał programu w generowaniu długofalowych efektów oraz na wartość nawiązanych partnerstw, które mogą być kontynuowane w przyszłości.

Wykres 61. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy macie Państwo już jakieś plany na dalszą współpracę? – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

- Tak, już prowadzimy tę współpracę
- Tak, zaczynamy już konkretne działania, żeby rozpocząć tę współpracę
- Nie, jeszcze nic nie robiliśmy w tym kierunku, ale jesteśmy zainteresowani dalszą współpracą
- Nie mamy jeszcze konkretnego planu, ale mamy już wstępny pomysł

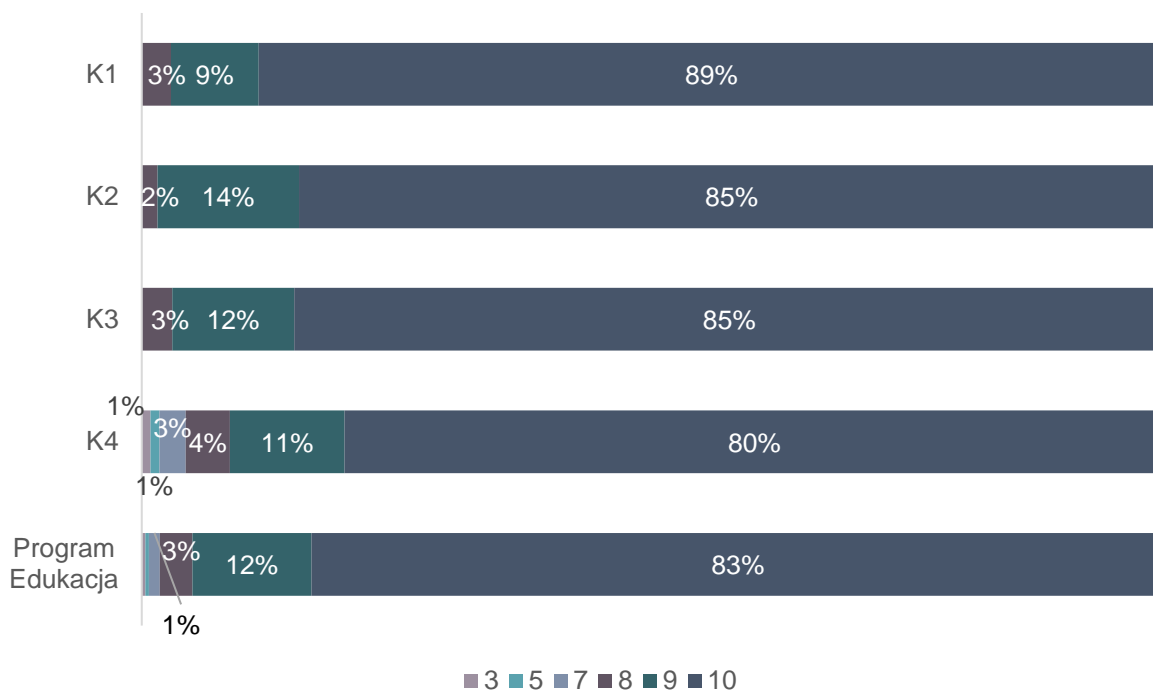
Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Analiza wyników dotyczących oceny współpracy zarówno z podmiotami, jak i z trenerami/ekspertami, wskazuje na bardzo pozytywne postrzeżenie jakości współpracy przez respondentów. W przypadku pytania dotyczącego ogólnej oceny współpracy z podmiotami, największy odsetek ocen przypada na najwyższą wartość skali, tj. 10, co odnotowano wśród 89% respondentów w Komponentie K1, 85% w K2 i K3, oraz 80% w K4. Ocena 9 była najczęściej wybierana przez 14% uczestników K2, 12% K3, 11% K4 i 9% K1. Niższe oceny, takie jak 7, 5 i 3, pojawiały się sporadycznie i nie przekraczały kilku procent w żadnym Komponentie, co potwierdza wysoki poziom satysfakcji z realizowanej współpracy w ramach Programu Edukacja.

Podobnie, pytanie dotyczące jakości współpracy z trenerami lub ekspertami również ukazuje bardzo pozytywne wyniki. W Komponentie K1 aż 88,9% respondentów wskazało ocenę 10, a pozostałe 11,1% wybrało ocenę 9. W Komponentie K2 wszyscy respondenci (100%) ocenili współpracę na maksymalną wartość 10. Brak ocen poniżej 9 w obu przypadkach jednoznacznie wskazuje na wyjątkowo wysoki poziom uznania dla pracy trenerów i ekspertów.

Podsumowując, zarówno współpraca z podmiotami, jak i z trenerami/ekspertami była oceniana bardzo wysoko przez odbiorców wsparcia w Programie Edukacja. Wysokie noty dominowały wśród odpowiedzi, co świadczy o skuteczności działań oraz jakości relacji budowanych w ramach projektów realizowanych w różnych Komponentach programu.

Wykres 62. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ogólnie ocenia Pan/Pani jakość współpracy z tym podmiotem? Proszę zaznaczyć ocenę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza zdecydowanie negatywną ocenę, a 10 – zdecydowanie pozytywną

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi wsparcia K1, K2, K3, K4, N=289.

W zakresie inicjatyw podejmowanych w ramach FWD, należy tylko dodać, że ogólna ocena w ramach Wizyt Przygotowawczych, wynosząca 8,3 na skali od 1 do 10, wskazuje na bardzo pozytywne postrzeganie współpracy przez instytucje. Wynik ten świadczy o wysokim poziomie satysfakcji z działań podjętych w ramach wizyt realizowanych z partnerami z PD.

Beneficjenci instytucjonalni oceniają współpracę w ramach Wizyt Przygotowawczych bardzo wysoko. Najwyższe noty (5,0) uzyskały aspekty takie jak: zakres współpracy i podział zadań, sprawność współpracy oraz komunikacja między partnerami, co świadczy o ich doskonałej organizacji i efektywności. Jakość współpracy również została oceniona pozytywnie, choć nieco niżej (4,7). Ogólnie wyniki potwierdzają, że Wizyty Przygotowawcze zostały przeprowadzone na bardzo wysokim poziomie, spełniając oczekiwania instytucjonalnych uczestników.

Podczas wywiadów pogłębionych, przedstawiciele beneficjentów instytucjonalnych dodatkowo potwierdzali generalnie pozytywne oceny współpracy z partnerami zagranicznymi, choć poza satysfakcją ze współpracy pojawiały się pewne wyzwania i ograniczenia.

Beneficjenci doceniali zaangażowanie partnerów zagranicznych, którzy bardzo angażowali się w działania w ramach projektu, starając się o jak najlepsze warunki

przyjęcia w swoim kraju, organizując dodatkowe spotkania towarzyszące zaplanowanym, podstawowym działaniom projektowym – np. wizyty w placówkach współpracujących z instytucją goszczącą, dodatkowe szkolenia i spotkania z partnerami.

Partner norweski uczestniczył w przygotowaniu naszych konferencji edukacyjnych. Generalnie był zaangażowany w cały projekt od początku do końca poprzez działania, które były, poprzez spotkania online, poprzez spotkania na żywo, poprzez konferencje, poprzez szkolenie mentoring, pomoc dla naszych beneficjentów już po ukończeniu naszego szkolenia do końca był zaangażowany. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Partnerzy zagraniczni często byli postrzegani jako źródło inspiracji, szczególnie w zakresie metod pracy oraz zarządzania. Beneficjenci zauważali, że ich polskie instytucje również miały mocne strony, co umożliwiała wymianę doświadczeń na równych zasadach. Dochodziło do zacieśniania współpracy i budowania wzajemnego zaufania. Wypowiedzi respondentów w wywiadach potwierdzały występowanie wzajemnych korzyści w zakresie prowadzonej współpracy partnerskiej.

W kontekście występujących korzyści bilateralnych, należy wyróżnić kilka kluczowych obserwacji z uwzględnieniem perspektywy zagranicznych partnerów, jak i polskich instytucji – beneficjentów.

- **Korzyści bilateralne dla partnerów zagranicznych:**
 - Budowanie międzynarodowej sieci kontaktów
 - Rozwijanie własnych kompetencji poprzez wymianę doświadczeń
 - Rozwijanie kulturowej wrażliwości i międzynarodowego doświadczenia

Z tego co pamiętam, to im się podobał nasz układ kształcenia zawodowego. Nasz system jest zupełnie inaczej skonstruowany jak norweski, jak zresztą większość tych zachodnich krajów. I pamiętam, że oni byli zadowoleni i podobało im się to, że u nas edukacja zawodowa jest ustrukturyzowana i centralizowana. I to mi się tak rzuciło w pamięć. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

- Korzystanie z wymiany doświadczeń i możliwości dostosowania swoich rozwiązań do innych kontekstów – np. mieli możliwość przetestowania swoich narzędzi w nowym środowisku.
- **Korzyści dla polskich partnerów wynikające z udziału partnerów z PD:**
 - Transfer wiedzy i najlepszych praktyk

- Podniesienie prestiżu projektów i samej instytucji dzięki współpracy z renomowanymi partnerami
- Dostęp do zaawansowanych technologii i infrastruktury
- Możliwość długofalowej współpracy

W niektórych, marginalnych przypadkach nawiązanie trwałej współpracy po zakończeniu projektu okazywało się trudnością. Jeśli dochodziło do takiej sytuacji, beneficjenci podkreślali, że mimo otwartości ze strony partnerów zagranicznych, to niestety formalności czy różnice w priorytetach uniemożliwiły realizację kolejnych wspólnych projektów.

Czym są największe problemy? To już wiem. Bo na przykład jednym z też celi było nawiązanie tej długofalowej współpracy ze szkołami norweskimi. I to nam niestety nie wypaliło. W trakcie wyjazdu szkoły, znaczy ci nauczyciele, z którymi się spotkaliśmy, mówili, że byli chętni. Natomiast potem, gdy chcieliśmy podjąć współpracę już bezpośrednio ze szkołą jakąś wymianę uczniowską, to niestety słyszeliśmy, że dyrekcja nie wyraża zgody. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Po przeprowadzeniu niniejszych badań, można jednak wysnuć spójny wniosek, że **udział partnerów znacząco podnosił jakość projektów dzięki ich wiedzy i doświadczeniu**. W opinii rozmówców, bez udziału partnera projekty nie dałyby tak dobrych rezultatów.

Ja myślę, że tak naprawdę bez partnera no nie bylibyśmy w stanie zrealizować tego projektu, no bo byłby on ograniczony o ten norweski insight, tak, bo tutaj nam przede wszystkim chodziło o to, żeby ktoś faktycznie nam również wytłumaczył, jak w praktyce wygląda kształcenie zawodowe w Norwegii. Wiadomo, istnieją raporty, istnieją analizy, można na ten temat dużo rzeczy przeczytać, natomiast bezpośrednia wymiana wiedzy według nas jest bezcenna, więc myślę, że gdyby nie nasz partner, to nie bylibyśmy w stanie zrealizować w takim stopniu tego projektu, w jakim zakładaliśmy i w jakim nam się udało to zrobić. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 3)

Czynniki wpływające na sukces współpracy¹⁰

Na podstawie wskazań beneficjentów projektów realizowanych w ramach Programu Edukacja, kluczowe czynniki decydujące o sukcesie partnerstw można podzielić na

¹⁰ Część wyników odpowiadająca na pytanie badawcze: „Jakie czynniki decydują o sukcesie partnerstw?”

kilka obszarów. **Najczęściej wskazywaną determinantą sukcesu była dobra komunikacja między partnerami, co odnotowano na poziomie 68% dla całego programu**, przy czym najwyższe wartości pojawiły się w Komponentie K1 (81%) i K2 (78%). Wynik ten potwierdza, że sprawna wymiana informacji, otwartość oraz klarowność przekazu są kluczowe w budowaniu efektywnej współpracy międzynarodowej.

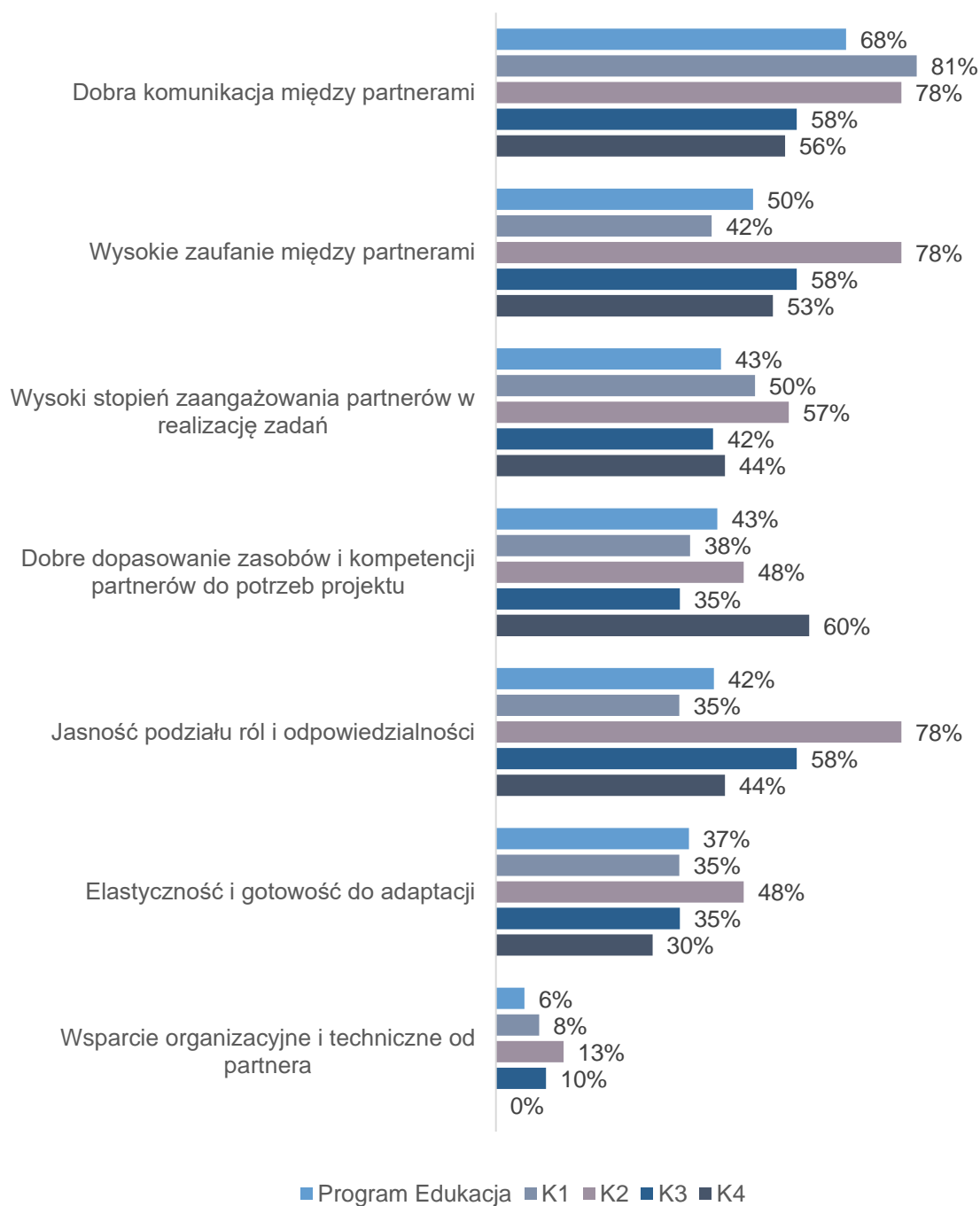
Drugim istotnym czynnikiem było wysokie zaufanie między partnerami, wskazywane przez 58% respondentów. Element ten szczególnie wyróżniał się w K2, co może być powiązane z długoletnimi relacjami między instytucjami uczestniczącymi w tym Komponentie. Wysoki poziom zaangażowania partnerów w realizację zadań był kolejnym znaczącym aspektem, na który wskazało 43% uczestników programu, z najwyższymi wartościami w Komponentach K2 i K3.

Inne ważne elementy obejmowały dobre dopasowanie zasobów i kompetencji partnerów do potrzeb projektu (43%), jasność podziału ról i odpowiedzialności (42%), a także elastyczność i gotowość do adaptacji (37%). Wyniki te podkreślają, że sukces partnerstwa zależy zarówno od strategicznego planowania, jak i od zdolności partnerów do reagowania na zmieniające się warunki projektowe.

Wsparcie organizacyjne i techniczne od partnerów, choć wskazywane rzadziej (6%), również odgrywało rolę w kontekście wyzwań projektowych, szczególnie w przypadkach bardziej złożonych inicjatyw.

Podsumowując, **sukces partnerstw w ramach Programu Edukacja opiera się na synergii czynników interpersonalnych, takich jak komunikacja i zaufanie, oraz operacyjnych, takich jak klarowność ról, dopasowanie kompetencji i elastyczność w działaniu**. Warto zauważyć, że różnice w poszczególnych Komponentach programu mogą odzwierciedlać specyfikę obszarów tematycznych i charakter partnerstw.

Wykres 63. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać 3 najważniejsze czynniki, które miały pozytywny wpływ na tę współpracę – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Na podstawie analizy wskazań beneficjentów projektów realizowanych w ramach Programu Edukacja, **głównymi czynnikami, które negatywnie wpływały na współpracę, były okoliczności zewnętrzne, takie jak sytuacja społeczno-gospodarcza oraz geopolityczna.** Wskazanie to pojawiało się najczęściej w całym programie (57%), z najwyższymi wartościami w K1 (67%) i K2 (65%). Ten czynnik

odzwierciedla wpływ niestabilności makroekonomicznej i politycznej na realizację projektów międzynarodowych.

Czynniki zewnętrzne, które miały wpływ na realizację projektów w ramach wszystkich Komponentów, najczęściej związane były z pandemią COVID-19 i wojną w Ukrainie. Pandemia wprowadziła liczne ograniczenia, takie jak konieczność zmiany formy działań projektowych z fizycznych na zdalne, trudności w organizacji mobilności, opóźnienia w harmonogramach oraz problemy z logistyką podróży, szczególnie w zakresie lotów i procedur granicznych. Beneficjenci zwracali uwagę na wyzwania związane z różnicami w politykach uczelni i instytucji partnerskich w zakresie pandemicznych regulacji, a także na dysproporcje ekonomiczne między partnerami, które wpływały na wynagrodzenia oraz możliwości realizacji działań w ramach ograniczonych budżetów.

Dodatkowo, wojna w Ukrainie spowodowała obawy o bezpieczeństwo i wpłynęła na priorytety niektórych partnerów, zmieniając zasoby kadrowe i organizacyjne. Występowały również problemy z dostępnością walut, rosnącymi kosztami życia w krajach partnerskich oraz trudnościami w pozyskaniu partnerów do współpracy w działaniach stacjonarnych. Mimo tych wyzwań, beneficjenci podkreślali, że wiele z tych czynników zostało przezwyciężonych dzięki wzajemnemu zaangażowaniu i elastyczności partnerów, co pozwoliło na realizację projektów zgodnie z ich głównymi założeniami.

Drugim istotnym ograniczeniem był brak lub ograniczona elastyczność i gotowość do adaptacji, który wskazano w 23% przypadków w całym programie, szczególnie w K2 (35%) i K3 (26%). Ten aspekt może świadczyć o trudnościach w dostosowywaniu działań projektowych do zmieniających się warunków i potrzeb.

Brak lub ograniczone wsparcie organizacyjne i techniczne od partnera zajęło trzecie miejsce wśród przeszkód (14%). To wyzwanie było bardziej zauważalne w K2, gdzie wyniosło 22%, co może wynikać z większych potrzeb operacyjnych w tym Komponentcie.

Inne czynniki negatywne obejmowały brak jasnego podziału ról i odpowiedzialności (12%), niskie zaangażowanie partnerów w realizację zadań (10%) oraz niedostosowanie zasobów i kompetencji partnerów do potrzeb projektu (7%). Te aspekty podkreślają znaczenie dobrze zdefiniowanych struktur współpracy i efektywnego planowania w realizacji projektów.

Najrzadziej wskazywanymi problemami były brak komunikacji między partnerami (6%) oraz niski poziom zaufania (4%). Świadczy to o stosunkowo dobrej współpracy interpersonalnej w większości projektów, mimo występujących trudności systemowych.

Rysunek 28. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Podsumowując...

największymi wyzwaniami były czynniki zewnętrzne oraz operacyjne, które wymagały większej elastyczności, adaptacyjności oraz wsparcia organizacyjnego w realizacji projektów międzynarodowych. Dobre praktyki w zakresie komunikacji i budowania zaufania pozwoliły jednak na złagodzenie negatywnych efektów wielu tych czynników.

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 64. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać 3 najważniejsze czynniki, które miały negatywny wpływ na tę współpracę – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Zebrane wyniki ankiet wskazują dodatkowo, że najważniejszym czynnikiem pozytywnie wpływającym na współpracę w ramach Wizyt Przygotowawczych była dobra komunikacja między partnerami, którą wskazało 5 respondentów. Równie istotna okazała się jasność podziału ról i odpowiedzialności (4 wskazania) oraz elastyczność i gotowość do adaptacji, którą doceniły 3 osoby. Wysoki stopień zaangażowania partnerów w realizację zadań również został wysoko oceniony (3 wskazania), co potwierdza zaangażowanie uczestników w projekt. Pozostałe czynniki, takie jak wsparcie organizacyjne i techniczne czy dopasowanie zasobów, zostały ocenione pozytywnie w mniejszym stopniu.

Wyniki wskazują, że negatywny wpływ na współpracę miały wyłącznie czynniki zewnętrzne, które zostały wskazane przez respondentów jako kluczowa przeszkoda. Najczęściej wymieniano pandemię, która ograniczała możliwości bezpośredniego kontaktu.

Wyciągając wnioski z badań jakościowych, można także podsumować kilka najważniejszych kwestii, które wpływały na sukces współpracy:

- Precyzyjne określenie ról i obowiązków,
- Kompetencje i doświadczenie partnerów,
- Dobre relacje interpersonalne,
- Regularna i efektywna komunikacja,
- Otwartość i zaangażowanie partnerów,

Tutaj przede wszystkim czynnikiem ludzki, przede wszystkim nasi partnerzy, z którymi udało nam się poznać bliżej, bardzo tutaj współpracowali, pomagali i oczywiście pomagali też w selekcji kandydatów. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

- Możliwość wymiany doświadczeń,
- Wzajemne korzyści,
- Zaufanie i profesjonalizm,
- Elastyczność i dostosowanie do sytuacji,
- Wyznaczenie wspólnych celów i potrzeb, spójność z przyjętymi strategiami instytucji.

Dzięki temu projektowi mogliśmy rozwinąć po pierwsze współpracę, która jest dla nas bardzo potrzebna i z uczelniami wyższymi, ale również z firmami, które znajdują się w państwach, z którymi współpracowaliśmy. Wpisuje się to, cały ten projekt wpisywał się doskonale w naszą strategię umiędzynarodowienia. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Upowszechnianie rezultatów¹¹

Według zapisów w dokumentacjach dotyczących realizacji projektów oraz inicjatyw objętych niniejszą ewaluacją, beneficjenci instytucjonalni prowadzili działania upowszechniające informacje na temat wdrażanych przedsięwzięć i ich rezultatów wykorzystując poniższe kanały.

Tabela 16. Sposoby upowszechniania projektów wskazywane w dokumentacjach dotyczących projektów i inicjatyw

Kanał rozpowszechniania informacji o projekcie/inicjatywie	Szacowany odsetek wykorzystywania przez beneficjentów
Strony internetowe (dedykowane projektowi lub/i strony wnioskodawców i partnerów)	88%
Konferencje i seminaria, fora akademickie, webinary	84%
Media społecznościowe	72%
Publikacje prasowe i materiały drukowane	56%
Warsztaty i szkolenia, kursy	48%
Spotkania (np. pikniki edukacyjne, spotkania z rodzicami uczniów, spotkania ze studentami, spotkania online, spotkania typu dni otwarte)	38%
Media lokalne	31%
Newsletter	26%
Zabawy, gry integracyjne	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy projektów i inicjatyw – dokumentacji z nimi związanych (wniosków o dofinansowanie oraz raportów końcowych) przekazanych przez FRSE; N=162 projektów i inicjatyw.

W dalszych częściach rozdziału przedstawiono wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz pogłębionych wywiadów jakościowych w zakresie podejmowanych przez beneficjentów działań upowszechniających ich projekty oraz inicjatywy.

¹¹ Część wyników odpowiadająca na pytania badawcze:

- W jaki sposób beneficjenci instytucjonalni upowszechniają rezultaty projektów dofinansowanych ze środków Programu Edukacja?
- Do jakich grup docelowych beneficjenci instytucjonalni docierają w ramach realizowanych strategii upowszechniania i wykorzystywania rezultatów?
- Na co zwrócić uwagę przy planowaniu kolejnych działań w tym zakresie?

Projekty w ramach Programu Edukacja

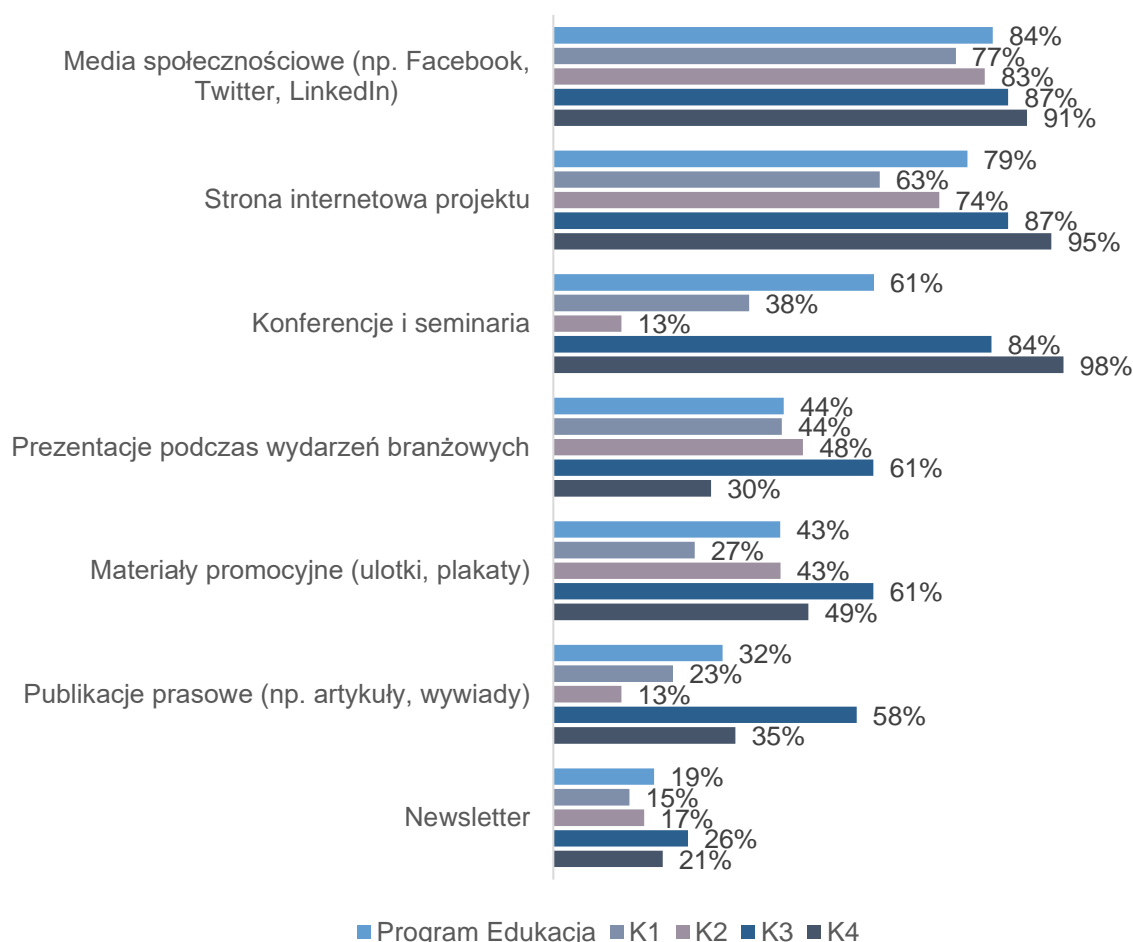
Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja najczęściej upowszechniają rezultaty projektów poprzez media społecznościowe (84% ogółu), takie jak Facebook, Twitter czy LinkedIn. Jest to szczególnie popularna strategia wśród wszystkich Komponentów, co podkreśla uniwersalność tej metody w dotarciu do różnych grup docelowych. Drugim najczęściej wykorzystywanym kanałem jest strona internetowa projektu (79%), która umożliwia szczegółowe przedstawienie rezultatów, szczególnie w Komponentach K4 (95%) i K3 (87%).

Konferencje i seminaria (61%) oraz prezentacje podczas wydarzeń branżowych (44%) również odgrywają istotną rolę, pozwalając na bezpośrednią komunikację z grupami docelowymi w branżach związanych z edukacją i nauką. Mniej popularne, ale wciąż stosowane narzędzia to materiały promocyjne, takie jak ulotki i plakaty (43%), publikacje prasowe (32%) oraz newslettery (19%).

Grupy docelowe, do których beneficjenci docierają, obejmują szeroki zakres odbiorców: instytucje edukacyjne, partnerów branżowych, społeczność akademicką, a także społeczeństwo lokalne. Media społecznościowe oraz strony internetowe mają najszerszy zasięg, co wskazuje na ich kluczową rolę w strategiach komunikacyjnych.

Planując kolejne działania w zakresie upowszechniania rezultatów, **należy zwrócić uwagę na większe zróżnicowanie narzędzi komunikacyjnych**, aby dotrzeć do specyficznych grup docelowych, takich jak młodzież, nauczyciele czy instytucje naukowe. Ważne jest również inwestowanie w materiały promocyjne oraz publikacje prasowe, które mogą zwiększyć widoczność projektów w mediach tradycyjnych. Ponadto rekomendowane jest rozwijanie strategii newsletterów i dedykowanych konferencji, które zapewnią regularny kontakt z kluczowymi interesariuszami i ugruntują długoterminowe efekty działań.

Wykres 65. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji projektu i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

W ramach działań upowszechniających realizację projektu i jego rezultatów beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja kierowali swoje działania do szerokiego spektrum grup docelowych. Najczęściej adresatami byli pracownicy oświaty i edukacji (84% ogółu), co wskazuje na istotną rolę tej grupy w realizacji celów edukacyjnych programu. Ta kategoria była szczególnie kluczowa dla wszystkich Komponentów, zwłaszcza dla K1 (90%) i K4 (88%).

Drugą najczęściej adresowaną grupą byli uczniowie i studenci (59%), co podkreśla rolę programu w bezpośrednim wspieraniu procesu edukacji. W przypadku Komponentu K2 aż 87% respondentów wskazało na działania skierowane do tej grupy, co sugeruje szczególne ukierunkowanie tego Komponentu na młodzież i edukację akademicką.

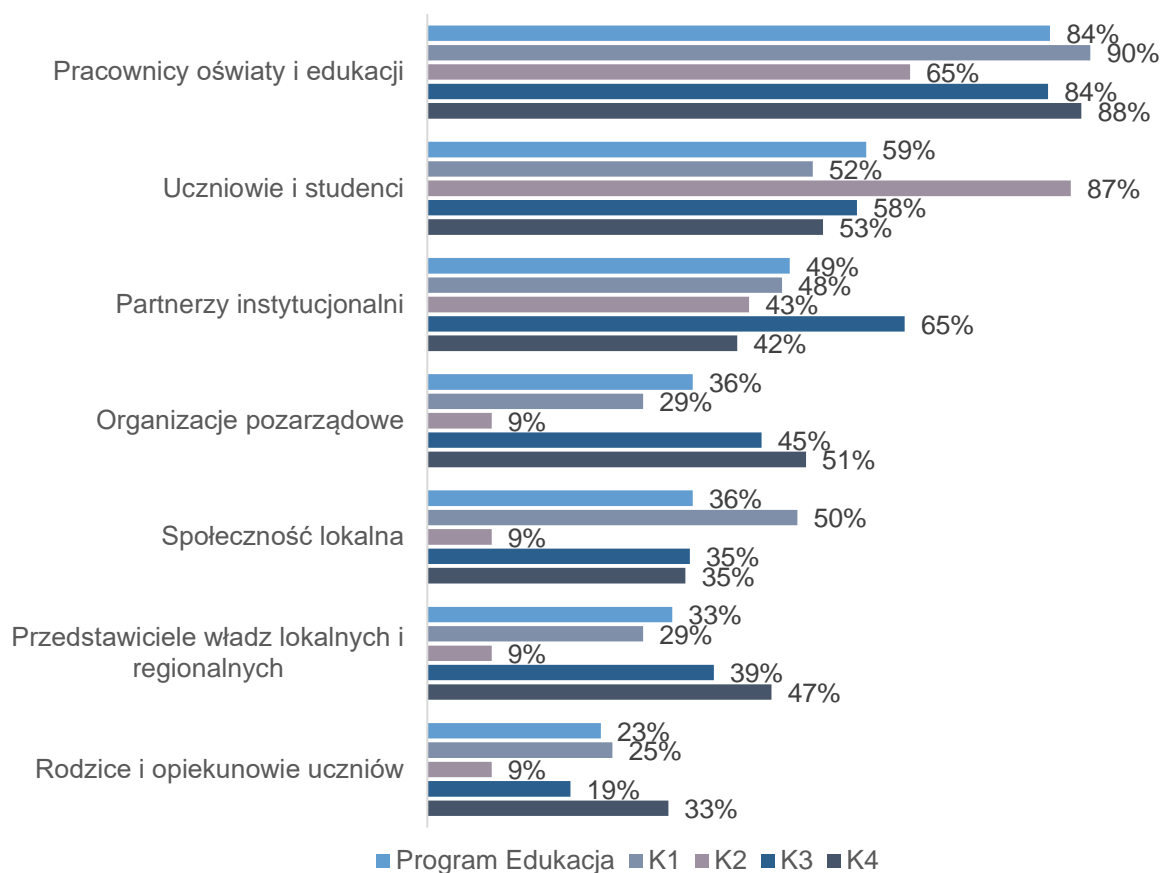
Partnerzy instytucjonalni (49%) oraz organizacje pozarządowe (36%) również często byli odbiorcami działań, co odzwierciedla potrzebę budowania sieci współpracy w

różnych sektorach. W szczególności Komponent K3 skierował działania do partnerów instytucjonalnych (65%).

Społeczność lokalna była celem działań dla 36% beneficjentów, co sugeruje, że program nie tylko wspierał edukację, ale także miał wpływ na otoczenie społeczności. Przedstawiciele władz lokalnych i regionalnych oraz rodzice i opiekunowie uczniów byli mniej popularnymi grupami docelowymi (odpowiednio 33% i 23%).

Wyniki te wskazują na różnorodność strategii komunikacyjnych i promocyjnych, a także na potrzebę bardziej zrównoważonego podejścia w uwzględnianiu grup o mniejszym dotychczasowym zasięgu. Może to obejmować bardziej intensywne angażowanie rodziców czy społeczności lokalnych w celu wzmocnienia trwałości rezultatów projektów.

Wykres 66. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Do jakich grup były kierowane działania upowszechniające realizację projektu i jego rezultaty? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Podczas realizacji działań upowszechniających w ramach Programu Edukacja beneficjenci instytucjonalni napotkali szereg wyzwań. Najczęściej wskazywanym problemem była niska responsywność grup docelowych, na co zwróciło uwagę 34% respondentów. Problem ten był szczególnie widoczny w Komponentach K2 (48%) i

K4 (49%), co może sugerować trudności w angażowaniu określonych grup odbiorców.

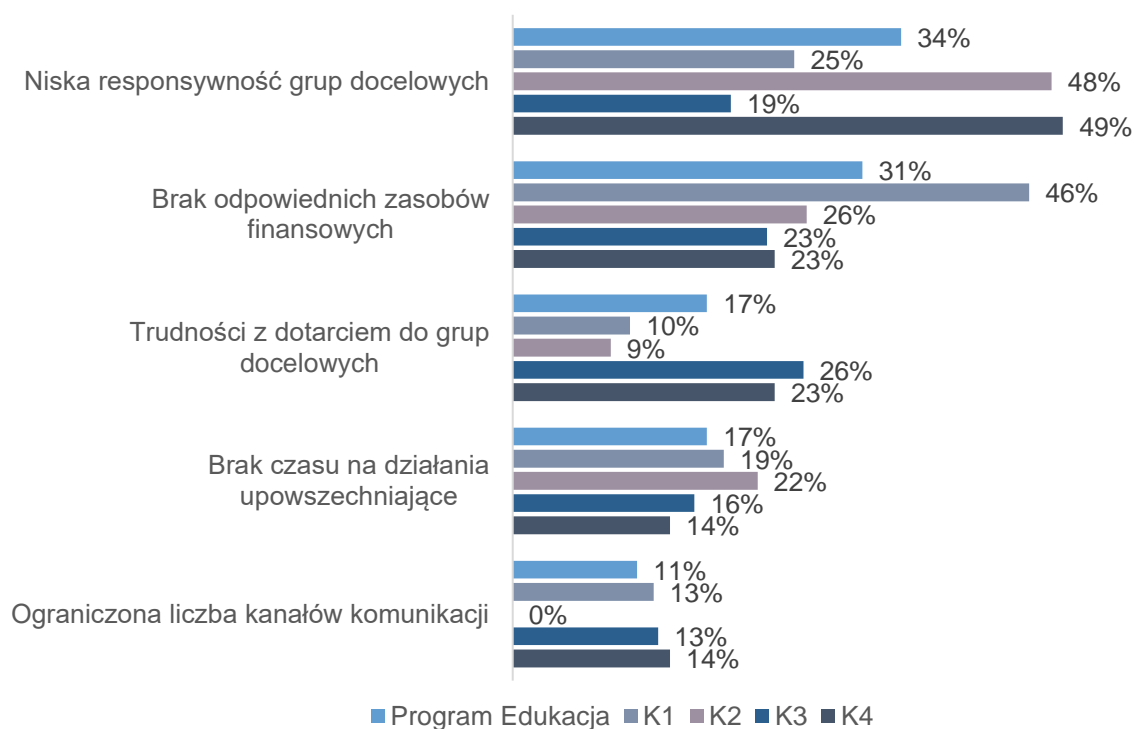
Brak odpowiednich zasobów finansowych stanowił istotne wyzwanie dla 31% respondentów, zwłaszcza w komponencie K1 (46%). Problemy finansowe mogły utrudniać realizację bardziej złożonych działań upowszechniających, takich jak organizacja konferencji czy produkcja materiałów promocyjnych.

Trudności z dotarciem do grup docelowych wskazało 17% ogółu beneficjentów, a wyzwanie to było szczególnie zauważalne w komponencie K3 (26%). Może to wynikać z bardziej wyspecjalizowanego charakteru działań prowadzonych w tym Komponentie.

Brak czasu na działania upowszechniające był wyzwaniem dla 17% beneficjentów, przy czym najwyższy odsetek wskazań odnotowano w Komponentie K2 (22%). Może to być efektem intensywności działań projektowych, które ograniczały możliwości promowania rezultatów.

Wyniki te pokazują, że skuteczność upowszechniania rezultatów wymaga lepszego planowania działań komunikacyjnych, zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz uwzględnienia czasu na promocję. Kluczowe może być również dopasowanie strategii komunikacji do specyfiki i oczekiwań grup docelowych, aby zwiększyć ich responsywność.

Wykres 67. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo podczas realizacji działań upowszechniających? Proszę opisać napotkane wyzwania – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Aby lepiej dotrzeć do grup docelowych z informacjami o projektach i ich rezultatach, beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja wskazali kilka kluczowych czynników, które mogłyby poprawić skuteczność działań upowszechniających.

Najczęściej wymienianym rozwiązaniem było zwiększenie zasobów finansowych na działania upowszechniające, co podkreśliło 61% respondentów. Problem ten był szczególnie zauważalny w Komponentie K1 (67%) i K4 (65%). Brak odpowiednich środków finansowych może znacznie ograniczać możliwość dotarcia do szerokiego grona odbiorców, co sugeruje konieczność większego wsparcia budżetowego w przyszłości.

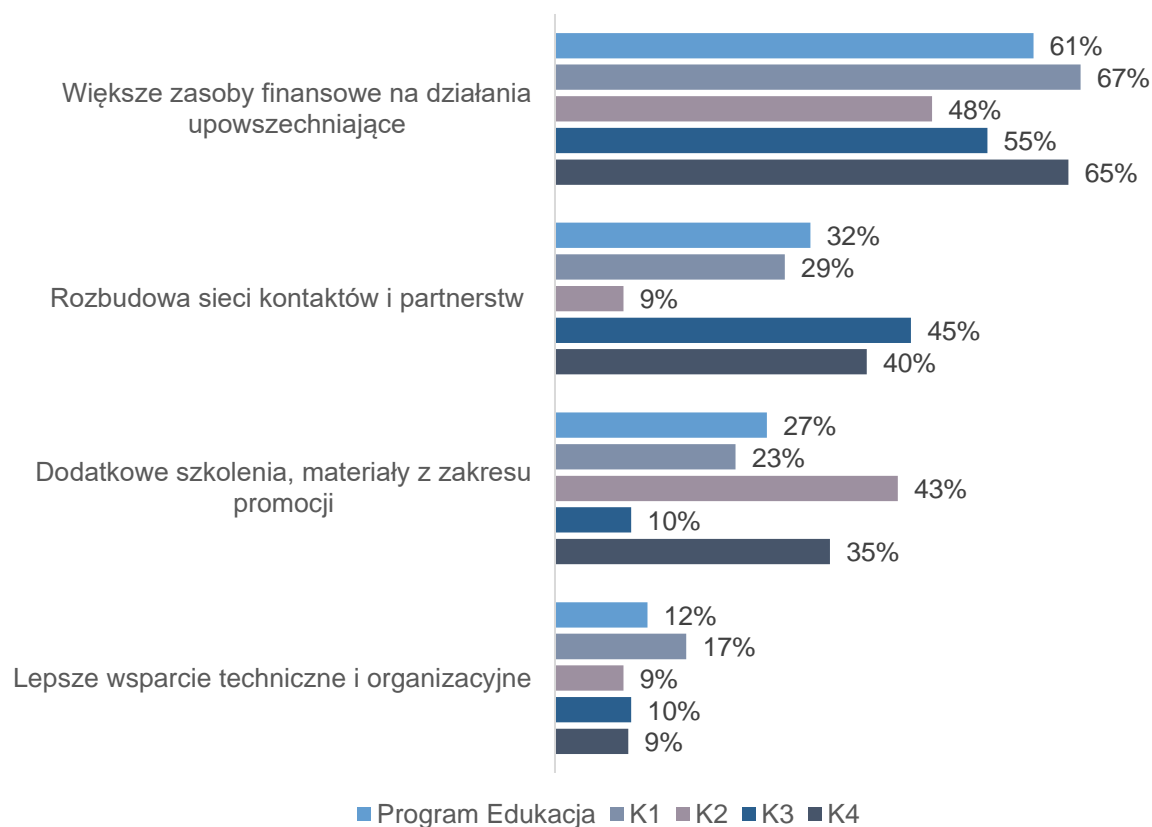
Rozbudowa sieci kontaktów i partnerstw została wskazana przez 32% beneficjentów, z najwyższymi wskazaniami w Komponentie K3 (45%). Możliwość poszerzenia sieci współpracy mogłaby przyczynić się do bardziej efektywnego upowszechniania rezultatów, umożliwiając dotarcie do większej liczby instytucji i osób.

Dodatkowe szkolenia oraz materiały z zakresu promocji uznano za istotne przez 27% respondentów. Szczególnie wysokie znaczenie miały one w Komponentie K2 (43%), co może wynikać z potrzeby lepszego przygotowania beneficjentów do prowadzenia skutecznych działań promocyjnych.

Lepsze wsparcie techniczne i organizacyjne wskazało 12% respondentów, z największym zapotrzebowaniem w Komponentie K1 (17%). Ułatwienie w zakresie dostępu do odpowiednich narzędzi i zasobów technicznych mogłoby wspomóc realizację działań upowszechniających.

Podsumowując, kluczowe potrzeby beneficjentów koncentrują się na zapewnieniu większego wsparcia finansowego, budowaniu sieci kontaktów i partnerstw, a także rozwijaniu kompetencji promocyjnych poprzez szkolenia i dostęp do odpowiednich materiałów. Priorytetem dla przyszłych działań powinno być również zwiększenie dostępności zasobów technicznych i organizacyjnych.

Wykres 68. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby pomóc w lepszym dotarciu do grup docelowych z informacjami o projekcie i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

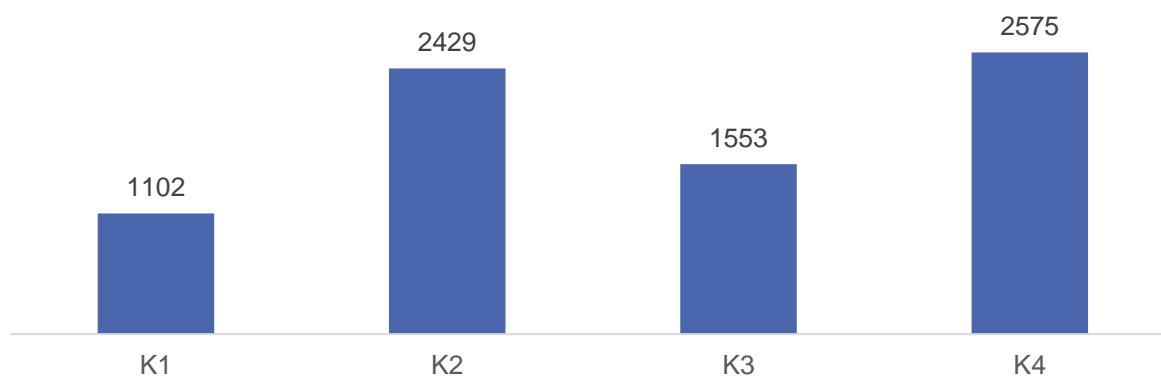
Poniżej przedstawiono szacunkową liczbę odbiorców końcowych, do których beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja dotarli w ramach działań upowszechniających – średni zasięg działań na 1 projekt realizowany w ramach poszczególnych Komponentów. Wyniki ukazują znaczące różnice w zasięgu działań pomiędzy poszczególnymi Komponentami programu, co może wskazywać na różne podejścia lub możliwości w realizacji strategii upowszechniania rezultatów.

Największy zasięg osiągnięto w Komponentie K4, z wynikiem średnio 2575 osób, co sugeruje skuteczne wykorzystanie zasobów i dobrze zaplanowane działania promocyjne. Podobnie wysoką średnią liczbę odbiorców uzyskano w Komponentie K2 (2429 osób), co wskazuje na efektywną realizację działań informacyjnych i upowszechniających.

Komponent K3 osiągnął średnią liczbę odbiorców na poziomie 1553 osób, natomiast Komponent K1 wykazał najniższy wynik – 1102 osoby. Niższe wartości w K1 mogą wynikać z ograniczeń związanych z mniejszą skalą projektów, ograniczonymi zasobami lub mniej intensywną promocją.

Analiza wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań w Komponentach o mniejszym zasięgu, takich jak K1 i K3, poprzez zastosowanie najlepszych praktyk z Komponentów bardziej skutecznych. Skoncentrowanie się na zwiększeniu zasobów, efektywności komunikacji oraz budowaniu szerokich sieci kontaktów może przyczynić się do osiągnięcia lepszych rezultatów w przyszłości.

Wykres 69. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę spróbować określić szacunkową liczbę odbiorców końcowych, do których udało się Państwu dotrzeć – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Podsumowując działania upowszechniające realizowane przez beneficjentów w ramach poszczególnych Komponentów, należy zauważyć, że:

1. Działania upowszechniające w **K1 miały najniższy zasięg spośród wszystkich Komponentów**, ze średnią liczbą odbiorców wynoszącą 1102 osoby. Beneficjenci wskazywali na ograniczone zasoby finansowe i czasowe jako kluczowe wyzwania. Upowszechnianie realizowano głównie za pośrednictwem mediów społecznościowych i strony internetowej, jednak zasięg działań mógłby być zwiększony dzięki lepszej promocji i wsparciu organizacyjnemu.
2. **W K2 odnotowano drugi najwyższy wynik**, osiągając średnio 2429 odbiorców. Beneficjenci wykorzystywali szeroką gamę kanałów, w tym media społecznościowe, strony internetowe i wydarzenia branżowe. Wskazano na potrzebę większego wsparcia finansowego oraz budowania sieci kontaktów i partnerstw, które mogłyby jeszcze bardziej zwiększyć efektywność działań upowszechniających.
3. **K3 osiągnął średnią liczbę odbiorców na poziomie 1553 osób**. Choć zasięg był mniejszy niż w K2 i K4, beneficjenci wskazywali na różnorodne kanały promocji, takie jak konferencje, wydarzenia branżowe oraz materiały promocyjne. Największymi barierami były ograniczenia finansowe i trudności z dotarciem do specyficznych grup docelowych. Lepsze planowanie i dodatkowe szkolenia z zakresu promocji mogłyby przyczynić się do poprawy rezultatów.

4. **Działania w K4 osiągnęły największy zasięg**, docierając średnio do 2575 osób. Beneficjenci efektywnie wykorzystali zarówno media społecznościowe, jak i bardziej bezpośrednie kanały, takie jak konferencje i wydarzenia branżowe. Wysokie wyniki wskazują na skuteczne strategie upowszechniania oraz dobrze wykorzystane zasoby. Kluczowym wyzwaniem pozostaje jednak zapewnienie większej responsywności grup docelowych oraz dalsze budowanie kontaktów i partnerstw.

W ramach wszystkich Komponentów, beneficjenci instytucjonalni wskazują na potrzebę zwiększenia zasobów finansowych oraz wsparcia organizacyjnego, co mogłoby znacząco podnieść efektywność działań upowszechniających.

Najsukuteczniejsze strategie oparte były na zróżnicowaniu kanałów komunikacji oraz aktywnym zaangażowaniu grup docelowych. W Komponentach K1 i K3 należy skupić się na intensyfikacji działań oraz implementacji dobrych praktyk wypracowanych w K2 i K4.

Analizując skuteczność różnych kanałów dotarcia do odbiorców końcowych w ramach projektu, najbardziej efektywnym kanałem były **strony internetowe projektów**, które dotarły do 59% odbiorców ogółem. Były one szczególnie skuteczne w grupach K1 (63%) i K3 (60%), co świadczy o ich szerokim zasięgu i skuteczności w informowaniu o realizacji projektu.

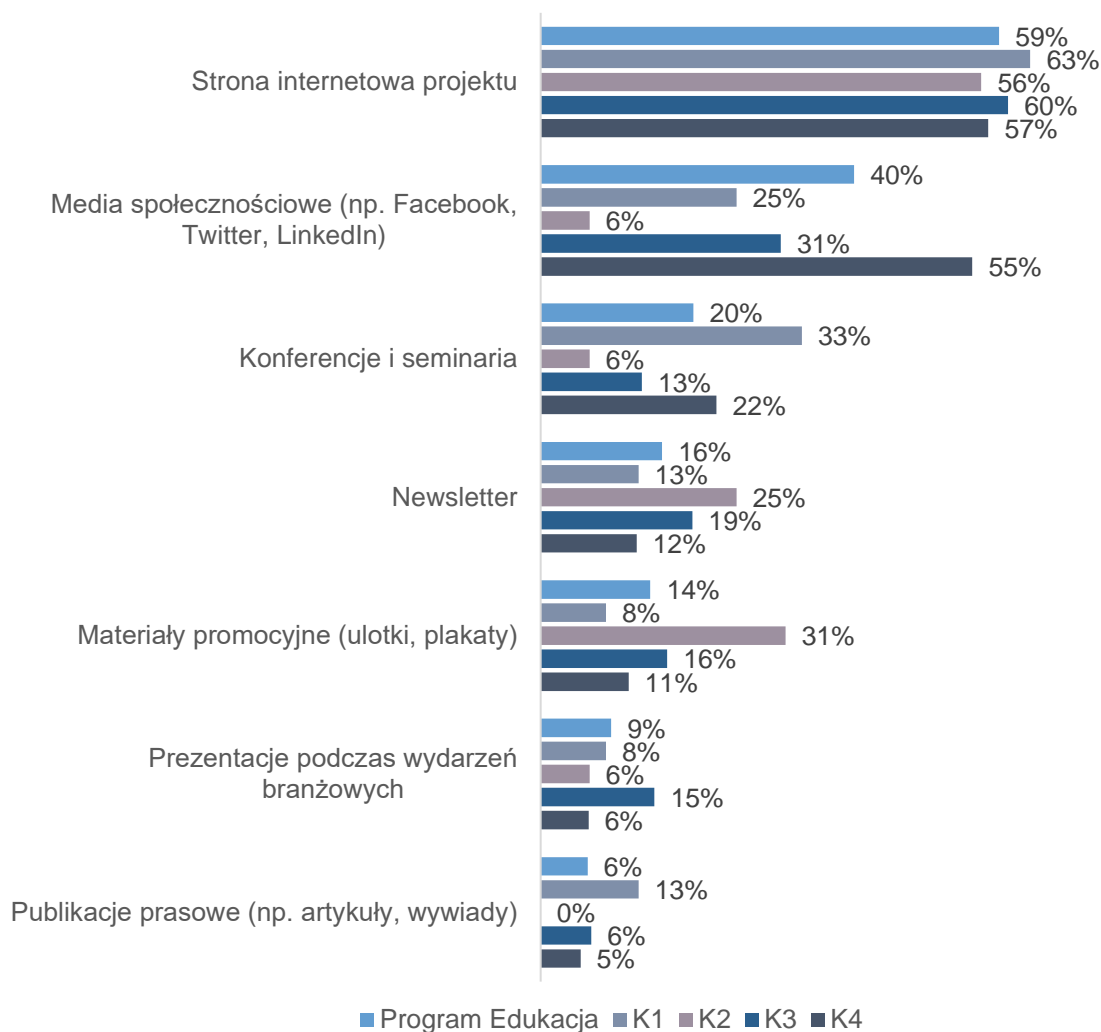
Drugim najbardziej skutecznym kanałem okazały się **media społecznościowe**, które dotarły do 40% odbiorców ogółem, a ich największa efektywność była widoczna w grupie K4 (55%). Wynik ten wskazuje na znaczenie mediów społecznościowych w docieraniu do bardziej cyfrowo zaangażowanych grup odbiorców.

Newslettery były skuteczne w dotarciu do 16% ogółu odbiorców, z najwyższą efektywnością w grupie K2 (25%). **Konferencje i seminaria** odegrały istotną rolę, docierając do 20% ogółu odbiorców, z największą skutecznością w grupie K1 (33%).

Pozostałe kanały, takie jak **publikacje prasowe** (6%), **prezentacje podczas wydarzeń branżowych** (9%), oraz **materiały promocyjne** (14%), miały ograniczoną skuteczność ogółem, choć ich znaczenie mogło być bardziej widoczne w specyficznych grupach – na przykład materiały promocyjne były szczególnie skuteczne w grupie K2 (31%).

Podsumowując, strony internetowe i media społecznościowe okazały się najbardziej skutecznymi kanałami dotarcia, podczas gdy konferencje i newslettery pełniły ważną funkcję w uzupełnianiu strategii komunikacyjnej, zwłaszcza w wybranych grupach docelowych.

Wykres 70. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakim kanałem dowiedział się Pan/Pani o realizacji projektu? (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, odbiorcy końcowi K1, K2, K3, K4, N=289.

W badaniach jakościowych respondenci związani z projektami w ramach wszystkich Komponentów Programu, potwierdzali stosowanie różnorodnych kanałów i działań w celu upowszechnienia rezultatów swoich projektów.

Najczęściej opowiadali o wykorzystywaniu stron internetowych, mediów społecznościowych, a także o organizacji spotkań informacyjnych oraz wydarzeń promujących projekty wśród społeczności, konferencji – czy to akademickiej, czy związanej ze środowiskiem instytucji w obszarze edukacji, czy szerszej, lokalnej. Ponadto wspominali także o wykorzystywaniu tradycyjnych form stosowanych w kampaniach informacyjnych, promocyjnych, takich jak plakaty, ulotki, broszury. Jako formę upowszechniania efektów swoich przedsięwzięć, beneficjenci wskazywali także publikację materiałów edukacyjnych, jak podręczniki i inne opracowania, które powstały w rezultacie projektów. Przykładem pogłębionej wypowiedzi o podjętych działaniach w tym zakresie jest poniżej cytowany fragment wywiadu.

Organizowaliśmy konferencję podsumowującą... każdy uczestnik otrzymał podręcznik, który opracowaliśmy w ramach projektu. Każdy z uczestników dostał tę naszą książkę, którą opracowaliśmy i szczerze powiem, że później, już po samej realizacji projektu, projekt się zakończył, No to osoby też odzywały się do nas tak, że bardzo fajna publikacja. Pytali się, czy będą jeszcze kolejne jakby warsztaty, dodatkowo, w których mogliby przeciwiczyć pewne kwestie systemy. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Wielu respondentów potwierdziło także, że rezultaty projektów są nadal aktywnie upowszechniane, co wynika z ich trwałości i użyteczności. Materiały edukacyjne, takie jak narzędzia IT czy publikacje, są nadal używane w codziennej działalności beneficjentów.

W przypadku działań w ramach Komponentu 2, ze względu na specyfikę projektów, które polegały na wsparciu mobilności studentów i pracowników szkół wyższych, działania upowszechniające skupiały się na promowaniu możliwości udziału w projekcie. Beneficjenci w tych przypadkach wykorzystywali różnorodne formy, by móc dotrzeć do jak największej liczby potencjalnych odbiorców, osób z grup docelowych tych projektów.

Stworzyliśmy banery, plakaty, mamy stronę internetową, na której to wszystko widnieje. Podczas spotkań ze studentami, z koordynatorami programu wymian upowszechnialiśmy informacje o projekcie. Także projekt, mam nadzieję, że słyszało o nim wiele osób. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Z drugiej jednak strony, niektórzy respondenci wypowiadający się na temat projektów właśnie z obszaru Komponentu 2, zwrócili uwagę na niżej opisany aspekt. Zdarzało się, że intencjonalnie projekt nie był zbyt mocno upowszechniany, ponieważ i tak było zbyt wielu chętnych na skorzystanie z możliwości wymiany zagranicznej w ramach projektu (w stosunku do miejsc, jakie zaplanowane były w projekcie). W związku z tym, instytucje beneficjentów decydowały się nie promować szeroko projektu i wspieranych działań dotyczących mobilności.

Mówiąc szczerze, nie upowszechnialiśmy bardzo intensywnie ze względu na ograniczone możliwości projektu i możliwości w ogóle wsparcia. Mieliśmy bardzo dużo chętnych, którym niestety trzeba było powiedzieć, że bardzo nam przykro, ale

nie możemy tak zapewnić państwu wsparcia. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 2)

Na kwestię upowszechniania warto także spojrzeć z pogłębionej perspektywy odbiorców końcowych projektów – do których dotrzeć miały informacje promujące projekt, możliwość uczestnictwa w nim czy jego rezultaty. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów pogłębionych z tą grupą respondentów można wskazać kilka istotnych wniosków.

W przypadku Komponentu 1, informacje o projektach i możliwościach uczestnictwa respondenci zdobywali głównie za pośrednictwem **wewnętrznych kanałów komunikacji w swoich placówkach edukacyjnych. Dyrekcje szkół oraz koordynatorzy projektów** odgrywali kluczową rolę w informowaniu nauczycieli i pracowników o dostępnych inicjatywach. Informacje były przekazywane w różny sposób – poprzez tablice ogłoszeń, wiadomości e-mail czy spotkania z kadrą nauczycielską.

Ważną rolę odgrywały również **lokalne instytucje wspierające edukację**, takie jak Regionalne Centra Rozwoju Edukacji czy ośrodki metodyczne. Dzięki współpracy z takimi jednostkami uczestnicy mieli dostęp do bieżących informacji o dostępnych projektach i inicjatywach. Jak wspominała jedna z osób,

Od lat współpracuję z [jednostka stanowiąca lokalne centrum edukacji]. Jeśli jest coś fajnego, (...) to ja chętnie przystępuję. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 1)

Przedstawiciele beneficjentów instytucjonalnych potwierdzali, że w działania upowszechniające zaangażowany był zwykle szereg osób – pracowników związanych z instytucją, angażujących się w projekty, korzystających i uczestniczących z działań projektowych. Rezultaty działań projektowych, w postaci zdobytej wiedzy, umiejętności, narzędzi, były przekazywane dalej nauczycielom oraz innym grupom zainteresowanych, np. poprzez warsztaty i szkolenia.

Natomiast później my, jako pracownicy ośrodka doskonalenia nauczycieli, organizowaliśmy takie bezpłatne warsztaty dla nauczycieli, na których pokazywałyśmy to wszystko, czego nauczyłyśmy się na tych warsztatach prowadzonych przez Christine i przez Jane [red. trenerki z intensywnych szkoleń]. Czyli poszłyśmy dalej. Dla nauczycieli województwa opolskiego takie warsztaty były i przyznam szczerze, że jeździliśmy po wielu szkołach, Prezentowaliśmy te umiejętności zdobyte na tych warsztatach dla wielu nauczycieli. Nawet pamiętam chyba, że jakiś kurs online'owy też powstał, ponieważ to było tak po pandemii.

(Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Dla wielu odbiorców istotnym źródłem informacji były również **wcześniejsze doświadczenia w projektach międzynarodowych**, takich jak Erasmus. Zbudowane wcześniej kontakty i wiedza o grantach czy innych programach ułatwiały angażowanie się w kolejne projekty.

Ja już miałam współpracę z OsloMatch w projekcie Erasmus, ale nigdy nie byłam w tej uczelni na tym projekcie mobilnościowym, a jednocześnie robiłam przegląd różnych planów i strategii zrównoważonego rozwoju na uczelniach zagranicznych. Miałam uwagę, że oni mają świetną stronę o sustainability i generalnie chwalą się różnymi rzeczami w rankingach, których nie rozumieliśmy. (...) Bardzo dobrze wypadali w rankingach międzynarodowych, jeśli chodzi o zrównoważony rozwój, a [nazwa jednostki, w której pracuje respondent] pierwsze kroki stawiała w Green Metric, takim indonezyjskim rankingu, żeby zobaczyć, w jakim miejscu jesteśmy w zakresie zrównoważonego rozwoju. Z koleżankami zdecydowałyśmy, że spróbujemy wnioskować o te granty norweskie. I dzięki też temu, że mieliśmy już tam jakby wejście, bo już mieliśmy tych partnerów do rozmów, to bardzo nam pomógł ten kontakt, żeby ta uczelnia nas chciała zaprosić. Rzeczywiście jak przyjechaliśmy, to się super nam zajęli, tam świetnie było, bardzo dobrze zorganizowane. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 1)

Analizując wypowiedzi badanych związanych z projektami w **Komponencie 4**, można wskazać, że odbiorcy końcowi korzystali z różnych źródeł, aby dowiedzieć się o projektach, w których uczestniczyli. Najczęściej respondenci otrzymywali informacje o projektach **od swoich przełożonych, kolegów z pracy lub w ramach oficjalnych komunikatów** instytucji edukacyjnych, takich jak szkoły czy uczelnie. Dużą rolę w promowaniu projektów odgrywały również **media społecznościowe, takie jak Facebook, oraz strony internetowe organizatorów**. W niektórych przypadkach o możliwości udziału w projekcie respondenci dowiadywali się **dzięki swoim kontaktom zawodowym**, np. od innych nauczycieli, koordynatorów programów czy naukowców.

Dowiedziałam się od Pani koordynatorki [anonimizacja imienia i nazwiska], od Pani koordynatorki programu English Teaching. Otrzymałam maila z całym pakietem informacyjnym, także od samego początku byłam świetnie poinformowana. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

Ponadto, wywiady jakościowe potwierdziły, że osoby zaangażowane w projekty same podejmowały również różnorodne działania w celu popularyzacji efektów projektów w swoich środowiskach, wykorzystując zarówno formalne, jak i nieformalne metody komunikacji. Na poziomie instytucji angażując się na przykład w organizację zebrań, publikację materiałów na stronach internetowych szkół oraz informowanie rodziców i uczniów o realizowanych inicjatywach.

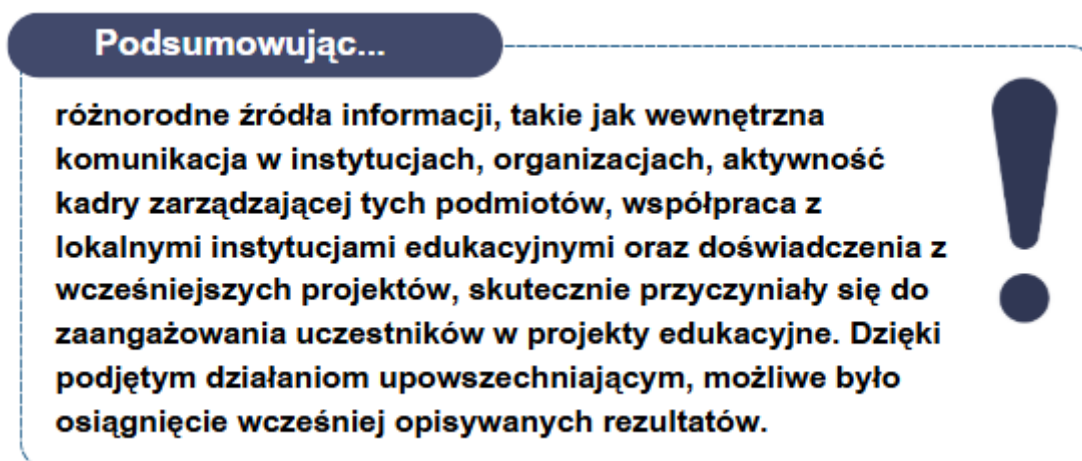
Oczywiście, że tak. Promujemy cały czas. Informowaliśmy całą społeczność szkolną, że jest realizowany, że braliśmy udział w takim projekcie, uczestniczyliśmy w wyjeździe, po przyjeździe z projektu. Cała Rada Pedagogiczna została zapoznana z naszymi z informacjami, które zdobyliśmy w trakcie projektu, z tymi wszystkimi naszymi doświadczeniami. Zamieściliśmy odpowiednią informację i stale zamieszczamy na stronie internetowej szkoły. Rodzice naszych uczniów zostali również poinformowani na zebraniach z rodzicami, że taki projekt jest realizowany i że w wyniku tego projektu realizowane będą kolejne działania. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

Wiele osób propagowało rezultaty projektów poprzez publikacje w mediach i prezentacje na konferencjach branżowych, co zwiększało zasięg informacji w środowisku zawodowym. Oprócz tego, niektórzy uczestnicy dzielili się swoimi doświadczeniami w nieformalnych rozmowach z kolegami i współpracownikami, co było efektywnym sposobem szerzenia wiedzy w codziennym kontakcie zawodowym.

Poprzez opowieści bardziej bym powiedział. Opowiadałem, jak to tam wygląda, jakie są niektóre fajne rozwiązania w Norwegii i jak fajnie było, że jakby to było w naszym systemie edukacji, w naszej szkole. To bardziej w taki sposób. Poprzez same rozmowy z innymi pracownikami. (Źródło: wywiady jakościowe z odbiorcami końcowymi wsparcia, Komponent 4)

Efekty te nie tylko podnosiły świadomość o projektach, ale również inspirowały innych do korzystania z innowacyjnych rozwiązań i metod w swoich środowiskach edukacyjnych.

Rysunek 29. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji

Źródło: opracowanie własne.

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich

Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że do informowania o realizacji inicjatywy wykorzystywano różnorodne kanały komunikacji, z wyraźnym dominowaniem mediów społecznościowych. **Media społecznościowe**, takie jak Facebook, Twitter czy LinkedIn, były najczęściej wskazywane – tę formę komunikacji wybrało **16 respondentów**, co potwierdza ich istotną rolę w promocji inicjatywy i dotarciu do szerokiej grupy odbiorców.

Materiały promocyjne, takie jak ulotki i plakaty, zostały wskazane przez **12 osób**, co sugeruje, że tradycyjne formy promocji nadal odgrywają ważną rolę w działaniach informacyjnych. **Strona internetowa projektu** znalazła się na trzecim miejscu z **11 wskazaniami**, co podkreśla znaczenie obecności w internecie jako stałego źródła informacji o projekcie.

Publikacje prasowe, takie jak artykuły czy wywiady, były wskazane przez **8 respondentów**, co świadczy o umiarkowanym wykorzystaniu mediów tradycyjnych. **Prezentacje podczas wydarzeń branżowych** oraz **konferencje i seminaria** zostały wskazane rzadziej – po **5 razy** każda, co sugeruje ich bardziej specjalistyczny charakter i ograniczoną grupę odbiorców. **Newslettery** były wykorzystywane najrzadziej, jedynie przez **2 respondentów**, co może wskazywać na ich mniejsze znaczenie w strategii komunikacyjnej projektu.

Media społecznościowe, materiały promocyjne oraz strona internetowa okazały się najskuteczniejszymi i najczęściej wykorzystywanymi kanałami informacyjnymi. **Tradycyjne i branżowe formy komunikacji** były używane w bardziej ograniczonym zakresie, co może wynikać z ich specyfiki i mniejszego zasięgu.

Wykres 71. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji inicjatywy? Proszę wskazać formy, które były wykorzystywane w upowszechnianiu (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję) – beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Działania upowszechniające realizację inicjatywy i jej rezultaty były przede wszystkim kierowane do **przedstawicieli władz lokalnych i regionalnych**, co wskazało **12 respondentów**. Istotną grupę odbiorców stanowiła również **społeczność lokalna** oraz **organizacje pozarządowe**, które uzyskały po **11 wskazań**.

Partnerzy instytucjonalni zostali wskazani przez **7 respondentów**, co podkreśla umiarkowane znaczenie tej grupy w strategii komunikacyjnej. **Rodzice i opiekunowie uczniów** zostali wymienieni przez **6 osób**, natomiast **uczniowie i studenci** oraz **pracownicy oświaty i edukacji** przez **5 respondentów** w każdej z tych kategorii.

Zebrane dane pokazują, że największy nacisk położono na dotarcie do decydentów oraz szerokiej grupy lokalnej, przy mniejszym skupieniu na grupach związanych bezpośrednio z edukacją. Taki podział może wynikać z potrzeby budowania wsparcia na poziomie instytucjonalnym i społecznym.

Wykres 72. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Do jakich grup były kierowane działania upowszechniające realizację inicjatywy i jego rezultaty? Proszę zaznaczyć wszystkie grupy docelowe - beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Podczas realizacji działań upowszechniających najczęściej wskazywanymi trudnościami były **brak czasu na działania upowszechniające** oraz **brak odpowiednich zasobów finansowych**, które wymieniło po **7 respondentów**. Wyniki te wskazują na kluczowe wyzwania organizacyjne, które ograniczały efektywność prowadzonych działań.

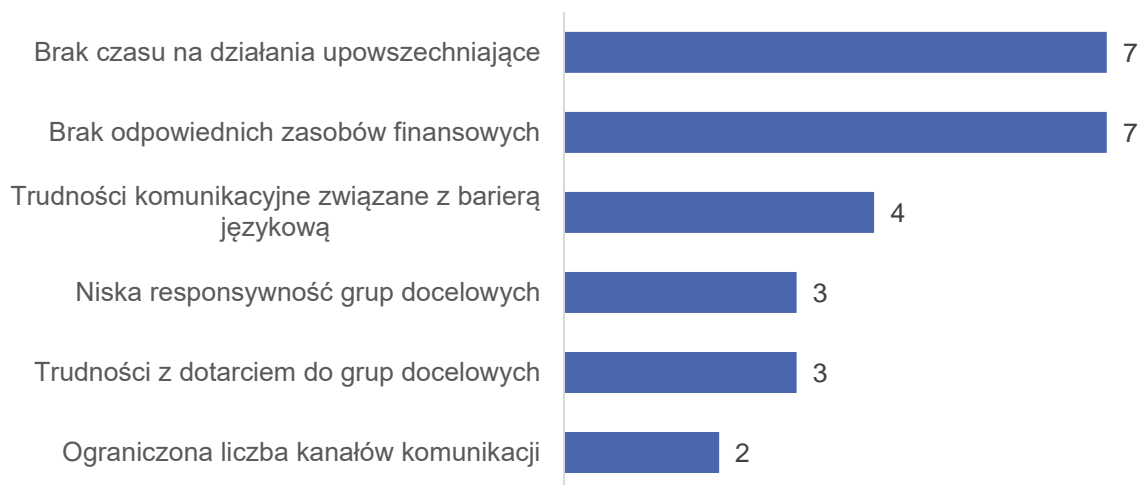
Trudności komunikacyjne związane z barierą językową zostały wskazane przez **4 osoby**, co podkreśla znaczenie różnorodności językowej w kontekście współpracy międzynarodowej lub lokalnej z grupami o odmiennym pochodzeniu kulturowym.

Z kolei **niska responsywność grup docelowych** oraz **trudności z dotarciem do grup docelowych** były wskazane po **3 razy**, co sugeruje, że skuteczne dotarcie i zaangażowanie tych grup wymagało dodatkowego wysiłku.

Ograniczona liczba kanałów komunikacji była najmniej problematyczna, wskazana jedynie przez **2 respondentów**, co sugeruje, że większość działań upowszechniających miała dostęp do wystarczających narzędzi komunikacyjnych.

Podsumowując, największe wyzwania dotyczyły **zasobów czasowych i finansowych**, co wskazuje na konieczność lepszego planowania i alokacji środków w przyszłych działaniach upowszechniających.

Wykres 73. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo podczas realizacji działań upowszechniających? Proszę opisać napotkane wyzwania. Wybierz wszystkie, które miały znaczenie – beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

W celu lepszego dotarcia do grup docelowych z informacjami o projekcie i jego rezultatach, respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę **większych zasobów finansowych na działania upowszechniające**, co zadeklarowało **12 osób**. To podkreśla, że ograniczenia budżetowe stanowią największą barierę w skutecznej komunikacji projektu.

Dodatkowe szkolenia oraz materiały z zakresu promocji zostały wymienione przez **6 respondentów**, co sugeruje, że rozwój kompetencji w obszarze promocji i dostarczanie odpowiednich narzędzi mogą znacząco poprawić efektywność działań.

Rozbudowa sieci kontaktów i partnerstw została wskazana przez **5 osób**, co wskazuje na potrzebę zwiększenia współpracy z innymi organizacjami i instytucjami w celu efektywniejszego dotarcia do szerszej grupy odbiorców.

Lepsze wsparcie techniczne i organizacyjne uzyskało **3 wskazania**, co sugeruje, że choć ten obszar jest istotny, stanowi mniejszy priorytet w porównaniu z zasobami finansowymi czy szkoleniami.

Wyniki te wskazują, że kluczowym elementem poprawy efektywności działań upowszechniających jest **zwiększenie budżetu oraz inwestycje w szkolenia i rozwój materiałów promocyjnych**, przy jednoczesnym wzmacnianiu sieci współpracy i partnerstw.

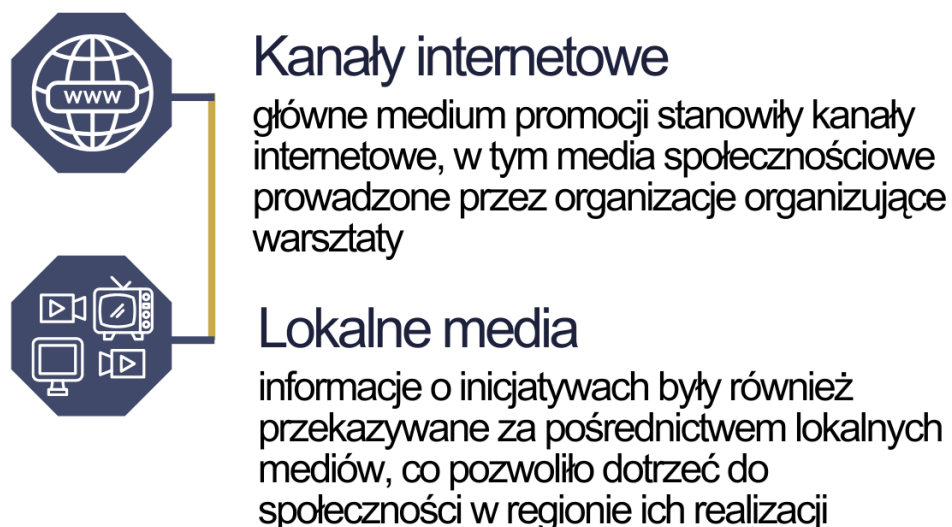
Wykres 74. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby pomóc w lepszym dotarciu do grup docelowych z informacjami o inicjatywie i jego rezultatach? – beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

W wywiadach jakościowych respondenci potwierdzili, że Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźczyń ukraińskich były upowszechniane za pomocą różnych kanałów komunikacji. Można wyróżnić najważniejsze wykorzystane sposoby ich promowania:

Rysunek 30. Najważniejsze sposoby promowania działań projektowych

Źródło: opracowanie własne.

Ważnym wnioskiem z badań jest to, że promocja była prowadzona tak naprawdę wielotorowo, łącząc działania online i offline, aby zapewnić szeroki zasięg informacji o warsztatach. Dzięki temu możliwe było skuteczne upowszechnianie inicjatyw, z dostosowaniem do lokalnych warunków i możliwości organizatora, a co za tym idzie – dotarcie do grupy docelowej, uchodźczyń ukraińskich.

Synteza wniosków i rekomendacje

Na podstawie całego obszernego materiału badawczego poddanego analizom i interpretacjom w ramach niniejszej ewaluacji, można wyróżnić najważniejsze wnioski pogrupowane według głównych obszarów zagadnień przedstawionych w raporcie.

Obszar: Cele i realizacja projektów

- Projekty w ramach Programu Edukacja wykazują się bardzo wysoką skutecznością podejmowanych działań.
- Obszar, w którym zauważa się najbardziej doniosłe osiągnięcia, to rozwój kompetencji zawodowych odbiorców końcowych projektów oraz wpływ na poprawę jakości nauczania.
- Program należy też bardzo pozytywnie ocenić w zakresie wzmocnienia międzynarodowej współpracy oraz umiędzynarodowienia instytucji.
- Zgromadzone wyniki badania wskazują, efekty Programu pod kątem zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych są widoczne w najmniejszym stopniu.
- Największą przeszkodą w zakresie realizacji założeń projektowych był wpływ pandemii COVID-19, który ograniczył możliwości prowadzenia działań związanych z mobilnością, zwłaszcza w ramach Komponentu 2 Programu.
- W kontekście przebiegu realizacji projektów, należy podkreślić bardzo pozytywne oceny komunikacji z Operatorem Programu oraz wsparcia opiekunów projektów. Poprawy wymagają natomiast narzędzia teleinformatyczne przeznaczone do obsługi formalnej projektów – składania wniosków, rozliczania projektów.
- Beneficjenci wskazują też na zbyt rozbudowane procedury biurokratyczne, a także problemy w postaci zbyt małych zasobów do obsługi administracyjnej projektów.
- W kontekście barier, problemów występujących w trakcie wdrażania projektów, warto zwrócić uwagę na wskazywane przez beneficjentów różnice kulturowe między Polską a Państwami-Darczyńcami – dotyczące ogólnego podejścia do edukacji, ale także w aspektach instytucjonalnych, które mogą stanowić w niektórych przypadkach źródło utrudnień w prowadzonych projektach opartych na współpracy. Nie są to jednak trudności, które uniemożliwiają osiąganie pozytywnych rezultatów Programu – wymuszają na realizatorach konieczność dostosowania rozwiązań do zastanych warunków, realiów.
- Potwierdzono też skuteczność inicjatyw podejmowanych w ramach FWD – wspomagającą rolę Wizyt Przygotowawczych oraz efektywność podjętych działań poprzez organizację Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych skierowanych do uchodźczyń ukraińskich i ich dzieci.

Obszar: Użyteczność oraz trwałość rezultatów

- Rezultaty projektów są trwałe i praktyczne, szczególnie w obszarze wdrażania innowacyjnych metod dydaktycznych. Instytucje realizujące projekty podkreślają, że działania z projektów czy też rezultaty opracowane w ich wyniku, są nadal kontynuowane, wykorzystywane w ich pracy, po zakończeniu projektów.
- Projekty znacząco przyczyniły się do poprawy zarządzania w instytucjach i wzrostu kompetencji zawodowych uczestników.
- Dodatkowym wymiarem osiągniętych rezultatów jest też to, że projekty przyczyniły się do wzrostu samodzielności, pewności siebie, a także rozwoju kompetencji językowych i cyfrowych odbiorców końcowych.
- Inicjatywy w postaci Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych dla uchodźczyń ukraińskich, również należy ocenić bardzo pozytywnie pod kątem dopasowania do potrzeb grupy docelowej, a także ostatecznie osiągniętych rezultatów. Przyczyniają się do lepszej adaptacji w polskim społeczeństwie oraz lokalnych społecznościach przyjmujących, a także do wzmocnienia możliwości do aktywizacji na polskim rynku pracy.

Obszar: Partnerstwa w ramach projektów

- Partnerstwa były kluczowym elementem sukcesu projektów. Udział partnerów z Państw-Darczyńców znacząco podnosił jakość projektów dzięki ich wiedzy i doświadczeniu.
- W wyniku projektów uzyskiwano korzyści bilateralne – ważne zarówno z perspektywy polskich instytucji będących beneficjentami interwencji, jak i z perspektywy partnerów z Państw-Darczyńców. Do najważniejszych trzeba zaliczyć budowanie międzynarodowej sieci kontaktów, rozwój kompetencji poprzez wymianę doświadczeń, rozwój kulturowej wrażliwości, transfer wiedzy i najlepszych praktyk po odpowiednich dostosowaniach. Z punktu widzenia polskich instytucji należy też podkreślić korzyść w postaci podniesienia prestiżu dzięki współpracy z renomowanymi partnerami. Polskie podmioty mogły także skorzystać z zaawansowanych technologii i infrastruktury, dzięki projektom partnerskim.
- Respondenci podkreślali wyzwania związane z różnicami administracyjnymi i kulturowymi, które wymagały dostosowania zagranicznych rozwiązań do polskich realiów. Zauważano także różnice infrastrukturalne między warunkami instytucji z obszaru edukacji w Polsce a tymi z Państw-Darczyńców. Niektóre z nich mogły skutkować utrudnieniami w aplikowaniu zaczerpniętych rozwiązań.
- Wiele z partnerstw to długofalowe współprace między podmiotami z Polski a instytucjami, organizacjami z Państw-Darczyńców.

Obszar: Upowszechnianie rezultatów

- Najczęściej wykorzystywane formy upowszechniania to strony internetowe, media społecznościowe oraz konferencje, seminaria i inne organizowane wydarzenia w związku z projektami.
- Wszystkie działania należy uznać za skuteczne, beneficjenci starali się odpowiednio je dostosowywać do grup odbiorców. Można jednak wskazać, że to projekty z Komponentu 4 wyróżniały się największym zasięgiem działań promocyjnych.
- Wskazano na konieczność dalszego wzmacniania upowszechniania rezultatów wśród grup docelowych oraz rozwijania narzędzi komunikacyjnych.
- Bardzo pozytywnie należy ocenić działania podejmowane w środowiskach powiązanych z tematyką projektów, które pozwalają na dalsze propagowanie uzyskanych rezultatów, efektów i przekazywanie pozyskanych umiejętności, wiedzy dalej.

W związku z powyższymi wnioskami z badania, rekomenduje się podjęcie poniższych działań, które mogą w przyszłości wpłynąć na jeszcze lepszą realizację wsparcia.

Rekomendacja 1

- Utrzymanie możliwości dostosowania projektów w trakcie ich realizacji, w zakresie których planowane są mobilności, do wyzwań związanych kryzysami takimi, jak pandemia lub inne sytuacje wpływające na możliwości podróżowania. W związku z tym, zaleca się również elastyczność w planowaniu harmonogramów działań projektowych oraz zakładanie możliwości stosowania zdalnych bądź hybrydowych form działań, gdy to zasadne. Powyższe kwestie można wprowadzić uwzględniając we wnioskach o dofinansowanie odpowiednie wymogi związane z zarządzaniem ryzykiem w projektach, planowanym harmonogramem działań.
- Za wprowadzenie zaleceń powinien być odpowiedzialny Operator Programu.

Rekomendacja 2

- Rekomenduje się rozwój narzędzi teleinformatycznych ułatwiających realizację projektów oraz umożliwiających aplikację o wsparcie. Jednocześnie, w związku z wykorzystywanymi platformami online do obsługi wniosków, innych dokumentacji związanych z projektem, jego rozliczania z Operatorem, warto zadbać o odpowiednie wsparcie instytucji mniej doświadczonych w realizacji tego rodzaju projektów międzynarodowych, np. w postaci warsztatów, kontynuacji publikowania opracowanych podręczników dla beneficjentów. Kluczowe pozostaje też utrzymanie obecnego wysokiego poziomu prowadzonej komunikacji między opiekunami projektów a ich realizatorami oraz otwartej postawy i gotowości do pomocy ze strony Operatora Programu.
- Za wprowadzenie zaleceń powinien być odpowiedzialny Operator Programu.

Rekomendacja 3

- Warto rozważyć wprowadzenie możliwości realizacji dodatkowego wsparcia uzupełniającego dla projektów międzynarodowych, które pozwoliłoby wzmocnić kompetencje cyfrowe i językowe osób zaangażowanych w projekty, ich bezpośrednich odbiorców – poprzez np. wprowadzenie dodatkowych modułów szkoleń dla kadry i uczestników w tych obszarach. Odpowie to na identyfikowane w pewnym stopniu bariery językowe, pomoże zyskać pewność siebie w kontaktach z zagranicznymi partnerami i dodatkowo też, w zakresie kompetencji cyfrowych, przygotuje na ewentualną konieczność prowadzenie działań w trybie hybrydowym.
- Za wprowadzenie zaleceń powinien być odpowiedzialny Operator Programu.

Rekomendacja 4

- W nawiązaniu do rekomendowanych szkoleń językowych oraz cyfrowych dla uczestników projektów, warto też rozważyć pewne formy szkoleń, warsztatów, które pozwoliłyby w lepszy sposób dostosować podejście realizatorów projektów do różnic kulturowych i administracyjnych, jakie wybrzmiewają w kontakcie z partnerami zagranicznymi. Funkcję taką aktualnie pełniły w pewnym stopniu Wizyty Przygotowawcze. Ważne, aby w kolejnych edycjach podobnego wsparcia, uwzględniać kwestię odpowiedniego przygotowania do współpracy z partnerami zagranicznymi, biorąc pod uwagę występujące różnice proceduralne i kulturowe. Tego rodzaju działania pomagają w nawiązywaniu efektywnej współpracy i skutecznie zacieśniają relacje między partnerami.
- Za wprowadzenie zaleceń powinien być odpowiedzialny Operator Programu.

Rekomendacja 5

- Zaleca się również uwzględnianie działań upowszechniających, jako część działań projektowych we wszystkich typach projektów, by móc zapewnić im odpowiednie środki w ramach projektu – zasoby finansowe, ale też czas w harmonogramie i kadrę do obsługi. W ewaluowanym Programie miało to miejsce w ramach Komponentu 3 i 4. Warto w tym celu włączyć wyraźnie do oceny wniosków o dofinansowanie kwestię planu/strategii komunikacji projektu, by odpowiednio zaplanowane działania upowszechniające były wymaganym elementem każdego projektu. Można też przykładowo premiować te strategie, które zakładają wielotorowe kanały dotarcia do odbiorców czy też wprowadzają rozwiązania bardziej innowacyjne, kreatywne i angażujące (np. organizacja zabaw, gier edukacyjnych i integracyjnych, atrakcyjne i nowoczesne formy wizualizacji, interaktywne i angażujące formy eventów).
- Za wprowadzenie zaleceń powinien być odpowiedzialny Operator Programu.

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz skrótów.....	13
Tabela 2. Liczba projektów w poszczególnych naborach i odbiorców w podziale na Komponenty	19
Tabela 3. Typy instytucji realizujących projekty w poszczególnych Komponentach .	19
Tabela 4. Rodzaje instytucji realizujących projekty w poszczególnych Komponentach	20
Tabela 5. Rodzaje działań w ramach K1 i liczba zrealizowanych projektów.....	20
Tabela 6. Liczba wyjazdów i przyjazdów studentów oraz kadry w ramach K2	21
Tabela 7. Oznaczenia rodzajów działań realizowanych w K3 i K4	21
Tabela 8. Rodzaje działań w ramach K3 i K4 oraz liczba zrealizowanych projektów	22
Tabela 9. Liczby zrealizowanych projektów obejmujących poszczególne działania występujące w K3 i K4.....	22
Tabela 10. Liczba odbiorców końcowych w poszczególnych typach inicjatyw w ramach FWD	26
Tabela 11. Typy instytucji realizujących inicjatywy w ramach FWD.....	26
Tabela 12. Rodzaje instytucji realizujących inicjatywy w ramach FWD	27
Tabela 13. Analiza wskaźników przypisanych do Celu Programu: „Wzmocniony kapitał ludzki i baza wiedzy”	35
Tabela 14. Zakładane cele projektów we wnioskach o dofinansowanie z podziałem na kategorie projektów i inicjatyw	39
Tabela 15. Obszary priorytetowe we wnioskach o dofinansowanie z podziałem na kategorie projektów i inicjatyw	40
Tabela 16. Sposoby upowszechniania projektów wskazywane w dokumentacjach dotyczących projektów i inicjatyw	157

Spis wykresów

Wykres 1. Rozkład projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty	18
Wykres 2. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty.....	18
Wykres 3. Odsetki projektów w ramach Programu Edukacja z udziałem partnerów z poszczególnych państw.....	23

Wykres 4. Udział partnerów z poszczególnych państw w projektach w ramach każdego Komponentu Programu Edukacja	23
Wykres 5. Liczby partnerów z poszczególnych państwa w projektach w ramach każdego Komponentu Programu Edukacja	24
Wykres 6. Rozkład inicjatyw w ramach FWD w podziale na kategorie	25
Wykres 7. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach FWD w podziale na kategorie.....	26
Wykres 8. Odsetki inicjatyw w ramach FWD z udziałem partnerów z poszczególnych państw	27
Wykres 9. Zakładane cele projektów i inicjatyw we wnioskach o dofinansowanie....	37
Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w szerszej perspektywie projekt przyczynia się do poniższych zmian? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące opcje, według Pana/Pani opinii – Beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4	42
Wykres 11 Rozkład odpowiedzi na pytanie 3. Czy w szerszej perspektywie, inicjatywa przyczynia się do poniższych zmian? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące opcje, według Pana/Pani opinii – Beneficjenci instytucjonalni WWE.....	43
Wykres 12. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – Beneficjenci instytucjonalni K1.....	45
Wykres 13. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – beneficjenci instytucjonalni K2	48
Wykres 14. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K2	50
Wykres 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu – beneficjenci instytucjonalni K3	51
Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K3	53
Wykres 17. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu - beneficjenci instytucjonalni K4.....	55
Wykres 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać pasujące rezultaty realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni K4	57
Wykres 19 Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić ogólnie, w jakim stopniu udało się osiągnąć cele projektu. – beneficjenci instytucjonalni	59
Wykres 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację projektu pod względem poniższych kwestii? Proszę ocenić każdy z poniższych elementów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze” – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) łącznie.....	62
Wykres 21. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację projektu pod względem poniższych kwestii? Proszę ocenić każdy z poniższych elementów w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze” - beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) oraz w rozbiciu na poszczególne Komponenty – odsetek odpowiedzi pozytywnych: oceny 4 i 5	64

Wykres 22. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo w trakcie realizacji projektu? Proszę zaznaczyć wszystkie trudności, które miały wpływ na realizację projektu – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4).....	66
Wykres 23. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby usprawnić administracyjną realizację projektu? Proszę wskazać, które z poniższych rozwiązań mogłyby pomóc bardziej efektywnej realizacji projektu – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	71
Wykres 24. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)? – beneficjenci instytucjonalni K1 ..	74
Wykres 25. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do wymienionych czynników.....	76
Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K1	77
Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)	80
Wykres 28. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)	82
Wykres 29. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do wymienionych czynników.....	83
Wykres 30. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K2	87
Wykres 31. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K2	88
Wykres 32. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K2	90
Wykres 33. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi K2	94
Wykres 34. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza	

„zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) - odbiorcy końcowi K2	95
Wykres 35. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi K2	97
Wykres 36. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K3 ..	100
Wykres 37. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni K3	101
Wykres 38. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania. Dzięki projektowi... – beneficjenci instytucjonalni K3	102
Wykres 39. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)	105
Wykres 40. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)	107
Wykres 41. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do <i>wskazanych czynników</i>	108
Wykres 42. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu w kątem poniższych aspektów? – beneficjenci instytucjonalni K4.....	112
Wykres 43. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) - odbiorcy końcowi K4	113
Wykres 44. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę zaznaczyć pasujące zakończenia zdania – beneficjenci instytucjonalni K4	115
Wykres 45. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”)	118
Wykres 46. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”)	119

Wykres 47. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do <i>wskazanych czynników</i>	120
Wykres 48. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do: (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi.....	125
Wykres 49. Średnie odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani realizację działań projektowych, w których uczestniczył/a, pod względem poniższych aspektów (ocenę proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi.....	126
Wykres 50. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu uczestnictwo w działaniach projektowych przyczyniło się do poniższych zmian w Pana/Pani sytuacji – odbiorcy końcowi.....	127
Wykres 51. Średnie odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się w ogólnej perspektywie funkcjonowania systemu edukacji do (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie się nie przyczyniła”, a 5 – „zdecydowanie się przyczyniła”) – odbiorcy końcowi.....	129
Wykres 52. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak oceniacie Państwo rezultaty projektu pod kątem poniższych aspektów (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – beneficjenci instytucjonalni.....	130
Wykres 53. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić, w jakim stopniu organizacja warsztatów wpłynęła na uzyskanie poniższych rezultatów.....	132
Wykres 54. Rozkład odpowiedzi na pytanie: 1. Jak ocenia Pani realizację działań, w których uczestniczyła, pod względem poniższych aspektów: (ocenę proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – odbiorcy końcowi WWE	133
Wykres 55. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić, w jakim stopniu Pani udział w warsztatach wpłynął na uzyskanie poniższych rezultatów. Oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „brak wpływu”, a 5 – „bardzo duży wpływ” – odbiorcy końcowi WWE	135
Wykres 56. Rodzaje podmiotów z którymi podejmowano partnerstwa w ramach projektów Programu Edukacja.....	137
Wykres 57. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ogólnie ocenia Pan/Pani współpracę? Proszę zaznaczyć ocenę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza zdecydowanie negatywną ocenę, a 10 – zdecydowanie pozytywną. - Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4).....	139
Wykres 58. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić poniższe aspekty współpracy z partnerem/partnerami w ramach projektu (ocenę proszę zaznaczyć na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4).....	141
Wykres 59. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę ocenić poniższe aspekty współpracy z partnerem/partnerami w ramach projektu (ocenę proszę zaznaczyć na	

skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 – „bardzo dobrze”) - Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4) – odsetek odpowiedzi 4 i 5...	142
Wykres 60. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy chcieliby Państwo kontynuować współpracę z tym partnerem (choćby jednym z partnerów)? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	143
Wykres 61. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy macie Państwo już jakieś plany na dalszą współpracę? – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	148
Wykres 62. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jak ogólnie ocenia Pan/Pani jakość współpracy z tym podmiotem? Proszę zaznaczyć ocenę na skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza zdecydowanie negatywną ocenę, a 10 – zdecydowanie pozytywną	149
Wykres 63. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać 3 najważniejsze czynniki, które miały pozytywny wpływ na tę współpracę – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	153
Wykres 64. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę wskazać 3 najważniejsze czynniki, które miały negatywny wpływ na tę współpracę – beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	155
Wykres 65. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji projektu i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	159
Wykres 66. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Do jakich grup były kierowane działania upowszechniające realizację projektu i jego rezultaty? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	160
Wykres 67. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo podczas realizacji działań upowszechniających? Proszę opisać napotkane wyzwania – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4).....	161
Wykres 68. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby pomóc w lepszym dotarciu do grup docelowych z informacjami o projekcie i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	163
Wykres 69. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Proszę spróbować określić szacunkową liczbę odbiorców końcowych, do których udało się Państwu dotrzeć – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	164
Wykres 70. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakim kanałem dowiedział się Pan/Pani o realizacji projektu? (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję)	166
Wykres 71. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji inicjatywy? Proszę wskazać formy, które były wykorzystywane w upowszechnianiu (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję) – beneficjenci instytucjonalni WWE	172
Wykres 72. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Do jakich grup były kierowane działania upowszechniające realizację inicjatywy i jego rezultaty? Proszę zaznaczyć wszystkie grupy docelowe - beneficjenci instytucjonalni WWE	173

Wykres 73. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Jakie trudności napotkali Państwo podczas realizacji działań upowszechniających? Proszę opisać napotkane wyzwania. Wybierz wszystkie, które miały znaczenie – beneficjenci instytucjonalni WWE.....	174
Wykres 74. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Co mogłoby pomóc w lepszym dotarciu do grup docelowych z informacjami o inicjatywie i jego rezultatach? – beneficjenci instytucjonalni WWE	175
Wykres 75. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji projektu i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)	201
Wykres 76. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji inicjatywy? Proszę wskazać formy, które były wykorzystywane w upowszechnianiu (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję) – beneficjenci instytucjonalni WWE	202

Spis grafik

Rysunek 1. Podział działań realizowanych w ramach wsparcia	15
Rysunek 2. Komponenty realizowane w ramach ewaluowanego Programu.....	17
Rysunek 3. Zakres działań w ramach FWD	25
Rysunek 4. Charakterystyka zrealizowanych inicjatyw	28
Rysunek 5. Lokalizacja projektów Programu Edukacja i inicjatyw w ramach FWD – według województw	29
Rysunek 6. Zaangażowanie Partnerów z Państw-Darczyńców	30
Rysunek 7. Zakres badania	31
Rysunek 8. Inicjatywy realizowane w ramach Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych	38
Rysunek 9. Aspekty, na podstawie których beneficjenci dopasowywali projekty do celów Programu i FWD.....	44
Rysunek 10. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	56
Rysunek 11. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	70
Rysunek 12. Kategorie rezultatów projektów i inicjatyw wskazywanych w raportach końcowych.....	73
Rysunek 13. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	80
Rysunek 14. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	87
Rysunek 15. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	89
Rysunek 16. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	96
Rysunek 17. Zmiany, jakie pojawiły się w życiu uczestników wsparcia w Komponentcie 2.....	98

Rysunek 18. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	106
Rysunek 19. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	111
Rysunek 20. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	114
Rysunek 21. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	120
Rysunek 22. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	124
Rysunek 23. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	131
Rysunek 24. Aktywności, w które zaangażowani byli partnerzy PD w ramach wszystkich Komponentów.....	138
Rysunek 25. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	140
Rysunek 26. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	144
Rysunek 27. Plany dalszej współpracy.....	147
Rysunek 28. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	155
Rysunek 29. Grafika stanowiąca podsumowanie kluczowych informacji.....	171
Rysunek 30. Najważniejsze sposoby promowania działań projektowych.....	175
Rysunek 31. Podział działań realizowanych w ramach wsparcia.....	191
Rysunek 32. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty.....	192
Rysunek 33. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach FWD w podziale na WP i WWE.....	192
Rysunek 34. Najważniejsze osiągnięcia warsztatów.....	194
Rysunek 35. Kluczowe sukcesy w realizacji projektów.....	195
Rysunek 36. Najczęściej wskazywane problemy.....	196
Rysunek 37. Możliwe usprawnienia.....	197
Rysunek 38. Czynniki wpływające na sukces współpracy.....	200

Spis grafik i wykresów anglojęzycznych

Figure 1. Breakdown of activities implemented as part of the support.....	204
Figure 2. The value of co-financing and the number of projects under the Education Programme by component.....	205
Figure 3. Value of co-financing and number of projects under Bilateral Cooperation Fund by Preparatory Visits and Summer Holiday Educational Workshops.....	205
Figure 4. Key achievements of the Workshops.....	207
Figure 5. Key project successes.....	208

Figure 6. Most commonly identified problems	209
Figure 7. Possible improvements	210
Figure 8. Factors Contributing to Successful Collaboration	213
Figure 9. Distribution of answers to the question: How did you inform about the implementation of the project and its results? - Institutional beneficiaries of the Education Programme (C1, C2, C3, C4)	214
Figure 10. Distribution of answers to the question: How did you inform about the implementation of the initiative? Please indicate the forms that were used in dissemination (more than one option can be ticked) - institutional beneficiaries of SHEW.....	215

Zestawienie źródeł, baz danych, raportów używanych w analizach

Dane wtórne przekazane przez Zamawiającego:

- Bazy danych dotyczące projektów i inicjatyw, w tym informacje podstawowe, dane finansowe
- Bazy danych kontaktowych do beneficjentów instytucjonalnych
- Dokumentacje projektowe dotyczące próbki projektów i inicjatyw, w tym wnioski o dofinansowanie oraz raporty końcowe z realizacji
- Dokumenty programowe
- Przewodniki dla beneficjentów instytucjonalnych
- Informacje o osiągniętych wartościach wskaźników

Dane pierwotne z przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych:

- Bazy wyników przeprowadzonych badań ankietowych
 - Transkrypcje wywiadów jakościowych
-

Bibliografia

Dział Współpracy Międzynarodowej – Program Edukacja ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Europejski Obszar Gospodarczy – 6 lat Programu Edukacja ([Link](#), dostęp: grudzień 2024 r.)

GOV – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Agencji ds. Kształcenia Międzynarodowego AIBA ([Link](#), grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) ([Link](#); dostęp: grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Islandzkiego Centrum Badań RANNIS ([Link](#); dostęp: grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA) ([Link](#); dostęp: grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Norweskiego Dyrektoriatu ds. Wyższej Edukacji i Umiejętności HK-DIR ([Link](#); dostęp: grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Programu ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Programu – Mapa i baza projektów ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Programu – Nabory ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.)

Strona internetowa Programu – Opis Programu Edukacja ([Link](#); dostęp: listopad-grudzień 2024 r.) Program Edukacja – profil na portalu Facebook ([Link](#); dostęp: grudzień 2024 r.)

Podsumowanie

Metodologia

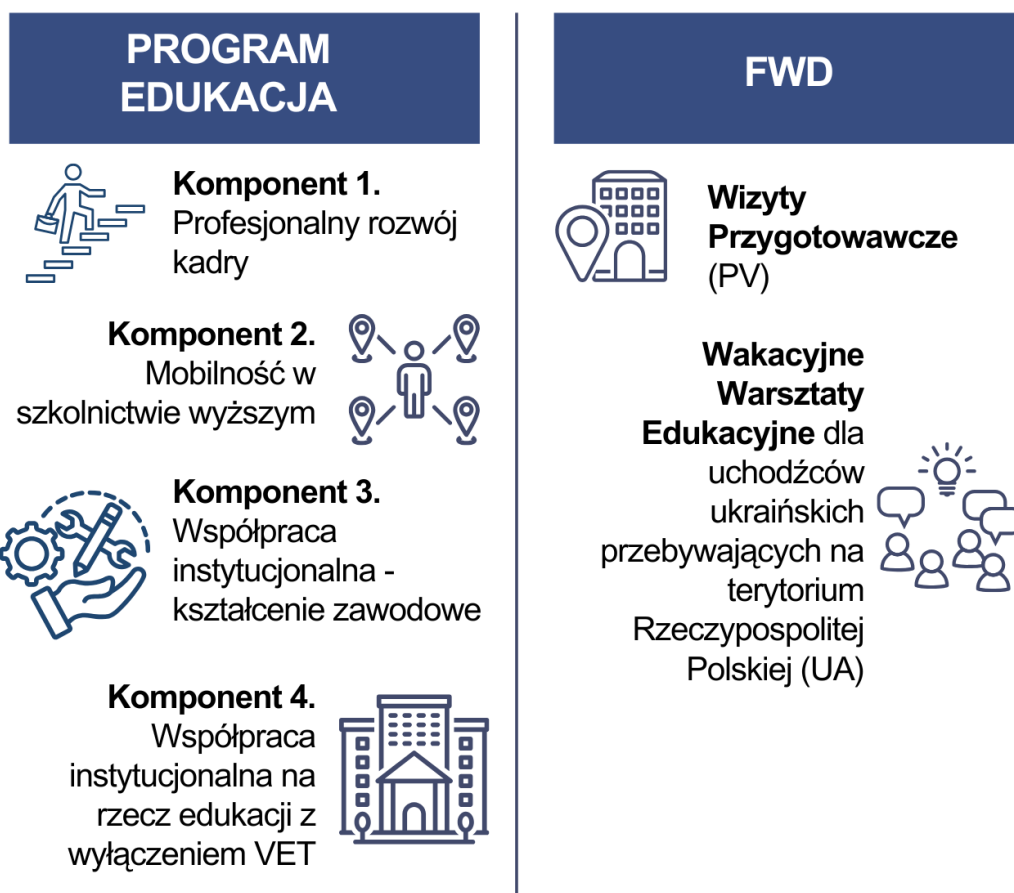
Badanie ewaluacyjne Programu Edukacja oraz wybranych inicjatyw Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD), przeprowadzone w listopadzie 2024 roku, zostało oparte na kompleksowej metodologii, która łączyła różnorodne techniki badawcze, zapewniając wieloaspektową ocenę realizowanych działań. Analiza danych zastanych (desk research) dostarczyła podstawowych informacji o realizacji projektów i ich zgodności z założeniami programowymi. Pogłębione wywiady indywidualne (IDI) umożliwiły zebranie szczegółowych opinii od beneficjentów i odbiorców końcowych, co pozwoliło na uwzględnienie ich perspektyw. Techniki ankietowe (CAWI i CATI) umożliwiły ilościowe ujęcie danych, co zwiększyło ich statystyczną wiarygodność. Analiza dokumentacji projektowej oraz studia przypadku uzupełniły proces ewaluacji o szczegółową ocenę wybranych działań i identyfikację najlepszych praktyk. Zastosowanie tak szerokiego wachlarza metod zapewniło wszechstronne zrozumienie efektów Programu oraz dostarczenie rekomendacji użytecznych dla jego przyszłego rozwoju.

Kontekst interwencji

Program Edukacja oraz Fundusz Współpracy Dwustronnej (FWD) stanowiły istotne instrumenty wspierające zmniejszanie różnic społeczno-ekonomicznych w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz wzmocnienie współpracy bilateralnej Polski z Islandią, Norwegią i Liechtensteinem. Działania realizowane w ich ramach obejmowały różnorodne inicjatywy, takie jak rozwijanie mobilności studentów i pracowników uczelni, pogłębianie współpracy instytucjonalnej, promowanie edukacji włączającej oraz rozwój kształcenia zawodowego, co wpisywało się w priorytety programowe i odpowiadało na potrzeby beneficjentów.

Ewaluacją objęte zostały projekty realizowane w ramach Programu Edukacja oraz część inicjatyw, które realizowane były w ramach FWD. Poniższy schemat przedstawia strukturę ewaluowanych zakresów. W dalszej części opisane zostały poszczególne działania – ich charakterystyki, a także dane liczbowe, finansowe.

Rysunek 31. Podział działań realizowanych w ramach wsparcia

Źródło: opracowanie własne.

Program Edukacja, z budżetem wynoszącym 23,58 mln euro, umożliwił realizację 278 projektów, które podzielono na cztery Komponenty tematyczne. Największe środki przeznaczono na Komponent 4, skupiony na współpracy instytucjonalnej, podczas gdy najwięcej projektów zrealizowano w Komponentcie 1, związanym z profesjonalnym rozwojem kadry edukacyjnej. Kluczowym elementem programu była współpraca z partnerami międzynarodowymi, szczególnie z Norwegii, co umożliwiło transfer wiedzy, technologii i najlepszych praktyk.

Rysunek 32. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach Programu Edukacja w podziale na Komponenty

	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA	LICZBA PROJEKTÓW
KOMPONENT 1	 1 023 121,50	94
KOMPONENT 2	 1 707 543,72	43
KOMPONENT 3	 7 469 075,77	58
KOMPONENT 4	 9 819 468,94	83

Źródło: opracowanie własne.

Fundusz Współpracy Dwustronnej dodatkowo wspierał realizację Wizyt Przygotowawczych oraz warsztatów edukacyjnych skierowanych do uchodźców z Ukrainy. Działania te nie tylko przyczyniły się do integracji uczestników w polskim środowisku społecznym i zawodowym, ale również wzmocniły współpracę między instytucjami z Polski i Państw-Darczyńców.

Rysunek 33. Wartość dofinansowania oraz liczba projektów w ramach FWD w podziale na WP i WWE

	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA	LICZBA PROJEKTÓW
WIZYTY PRZYGOTOWAWCZE	 34 880,00	12
WAKACYJNE WARSZTATY EDUKACYJNE	 1 490 230, 26	29

Źródło: opracowanie własne.

Analiza realizacji projektów potwierdziła wysoką skuteczność działań, zwłaszcza w zakresie umiędzynarodowienia, podniesienia prestiżu instytucji oraz wdrażania innowacyjnych metod edukacyjnych. Wyzwaniem pozostawały ograniczenia związane z pandemią COVID-19, które wpłynęły na działania mobilnościowe,

wskazując na konieczność dalszego uproszczenia procedur administracyjnych i rozwijania narzędzi wspierających realizację projektów w warunkach kryzysowych.

Cele i realizacja projektów

Projekty realizowane w ramach Programu Edukacja i Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD) wykazały wysoką zgodność z założeniami programowymi, skutecznie odpowiadając na kluczowe cele, takie jak wzmocnienie kompetencji zawodowych, rozwijanie współpracy międzynarodowej oraz umiędzynarodowienie instytucji edukacyjnych. Realizowane działania obejmowały różnorodne inicjatywy, które przyczyniły się do budowania kapitału ludzkiego, poszerzania bazy wiedzy oraz promowania edukacji włączającej i kształcenia zawodowego.

Analiza osiągniętych wskaźników wskazuje na wysoki poziom skuteczności projektów, w szczególności w obszarze rezultatów prac intelektualnych oraz zadowolenia uczestników z mobilności i współpracy instytucjonalnej. Projekty zrealizowane w ramach FWD, takie jak Wizyty Przygotowawcze czy warsztaty edukacyjne dla uchodźców, uzupełniały działania Programu, wzmacniając międzynarodową współpracę i odpowiadając na aktualne potrzeby społeczne.

Mimo licznych sukcesów, **wyzwania takie jak pandemia COVID-19 wpłynęły na realizację celów związanych z mobilnością,** podkreślając konieczność dalszego doskonalenia narzędzi administracyjnych oraz elastyczności w planowaniu działań. Niemniej jednak, projekty skutecznie przyczyniły się do realizacji założeń Programu Edukacja i FWD, przynosząc trwałe i wartościowe efekty dla beneficjentów oraz ich środowisk.

Ocena stopnia osiągniętych celów projektów w ramach Programu Edukacja

Realizacja projektów w ramach Programu Edukacja została oceniona jako skuteczna, z wysokim stopniem osiągnięcia założonych celów. **Okolo 85% projektów w pełni zrealizowało swoje założenia, co potwierdzają dane z raportów końcowych oraz wyniki badań ilościowych i jakościowych.** Kluczowe sukcesy dotyczyły obszarów takich jak rozwój kompetencji zawodowych uczestników, umiędzynarodowienie instytucji edukacyjnych, wdrażanie innowacyjnych metod dydaktycznych oraz poprawa jakości nauczania.

Największe wyzwania w realizacji projektów wynikały z ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, szczególnie w Komponentie 2, gdzie działania mobilnościowe były ograniczone. Mimo to, beneficjenci wskazywali na pozytywny wpływ projektów, które w wielu przypadkach przekroczyły założone wskaźniki, zwłaszcza w zakresie tworzenia nowych narzędzi edukacyjnych i nawiązywania współpracy międzynarodowej.

Dodatkowe efekty projektów obejmowały wzrost prestiżu instytucji realizujących projekty, poprawę organizacji pracy oraz rozwój nowoczesnych programów nauczania. Projekty były również doceniane za trwałość rezultatów, co wskazuje na ich pozytywny i długofalowy wpływ na uczestników oraz ich instytucje. W niektórych przypadkach beneficjenci podkreślali osiągnięcia wykraczające poza pierwotne założenia, co dodatkowo podkreśla wysoką wartość dodaną Programu Edukacja.

Ocena stopnia osiągniętych celów Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne realizowane w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD) zostały ocenione jako wyjątkowo skuteczne w osiąganiu swoich celów. Wszyscy beneficjenci wskazali na bardzo wysoki lub wysoki poziom realizacji zakładanych efektów. Warsztaty te skupiały się na integracji i aktywizacji zawodowej uchodźców z Ukrainy, rozwijając ich kompetencje językowe, społeczne i zawodowe.

Rysunek 34. Najważniejsze osiągnięcia warsztatów

INTEGRACJA I ADAPTACJA UCZESTNIKÓW	ROZWÓJ KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH I PRAKTYCZNYCH	WSPARCIE PSYCHOLOGICZNE I SPOŁECZNE	AKTYWIZACJA ZAWODOWA
			
<p>Warsztaty pomogły uczestnikom w lepszym zrozumieniu polskiego prawa, kultury oraz rynku pracy, co sprzyjało ich efektywniejszej adaptacji w nowym środowisku.</p>	<p>Uczestnicy podkreślali, że nauka języka polskiego oraz rozwój umiejętności praktycznych znacząco zwiększyły ich pewność siebie i samodzielność.</p>	<p>Program warsztatów uwzględnił działania wzmacniające zdolność uczestników do radzenia sobie z wyzwaniami życia w nowym kraju.</p>	<p>Warsztaty przyczyniły się do zwiększenia zdolności uczestników do wejścia na rynek pracy poprzez rozwijanie kompetencji kluczowych dla ich zatrudnienia.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Warsztaty były postrzegane przez organizatorów i uczestników jako działania o dużej wartości, które przyniosły trwałe korzyści zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym. Jednocześnie wskazano na ich dopasowanie do potrzeb grup docelowych, co podkreśla ich wysoką trafność i użyteczność. Wyniki te sugerują, że warsztaty edukacyjne mogą stanowić wzór dla przyszłych działań skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Przebieg wdrażania projektów i związane z tym problemy

Wdrażanie projektów w ramach Programu Edukacja przebiegało z wysoką oceną wsparcia i narzędzi dostępnych dla beneficjentów, jednak napotkano również istotne wyzwania administracyjne i organizacyjne. Wsparcie Operatora Programu znacząco ułatwiło beneficjentom przewyciężenie trudności. Jednak nadmierna biurokracja, ograniczone zasoby oraz wyzwania związane z pandemią wskazują na konieczność dalszej optymalizacji procesów administracyjnych i rozwijania narzędzi wspierających. Dzięki wprowadzeniu proponowanych usprawnień, przyszłe edycje Programu Edukacja mogą jeszcze skuteczniej realizować swoje cele.

Rysunek 35. Kluczowe sukcesy w realizacji projektów

WSPARCIE OPERATORA PROGRAMU I OPIEKUNÓW PROJEKTÓW	DOSTĘPNOŚĆ NARZĘDZI WSPOMAGAJĄCYCH	SPRAWNE ROZLICZANIE PROJEKTÓW
		
<p>Beneficjenci ocenili bardzo wysoko jakość współpracy z Operatorem oraz wsparcie opiekunów projektów. Aż 78% respondentów przyznało najwyższą ocenę za pomoc udzielaną w trakcie realizacji działań. Komunikacja z Operatorem Programu była równie skuteczna, co ułatwiało rozwiązywanie bieżących problemów.</p>	<p>Narzędzia takie jak przewodniki i platformy wspierające realizację projektów zostały ocenione jako użyteczne przez większość beneficjentów.</p>	<p>Większość beneficjentów pozytywnie oceniła proces rozliczania projektów, choć w niektórych przypadkach wskazywano na możliwość dalszej optymalizacji procedur.</p>

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 36. Najczęściej wskazywane problemy

Źródło: opracowanie własne.

MOŻLIWE USPRAWNIENIA

01

UPROSZCZENIE PROCEDUR ADMINISTRACYJNYCH

Wskazano na potrzebę redukcji wymagań biurokratycznych i uproszczenia procesu raportowania.

02

ROZWÓJ NARZĘDZI CYFROWYCH

Beneficjenci zasugerowali modernizację platform online do składania wniosków i rozliczeń, aby były bardziej intuicyjne i funkcjonalne.

03

ZWIĘKSZENIE ZASOBÓW WSPIERAJĄCYCH REALIZACJĘ PROJEKTÓW

Dodatkowe wsparcie kadrowe i finansowe mogłoby odciążyć beneficjentów i poprawić efektywność działań.

Źródło: opracowanie własne.

Ocena użyteczności oraz trwałości rezultatów i oddziaływania projektów

Komponent 1: Profesjonalny rozwój kadry

Rezultaty projektów realizowanych w ramach Komponentu 1 były oceniane jako trwałe i użyteczne, zarówno z perspektywy beneficjentów instytucjonalnych, jak i końcowych odbiorców. Najważniejsze efekty obejmowały rozwój kompetencji zawodowych uczestników, wdrożenie nowoczesnych metod nauczania (np. CLIL, edukacja outdoorowa) oraz wzrost motywacji i zaangażowania kadry dydaktycznej. Projekty przyczyniły się także do wprowadzenia innowacyjnych narzędzi edukacyjnych, poprawy zarządzania w instytucjach oraz budowania bardziej partnerskich relacji w zespołach. Wskazywano również na trwałe zmiany w podejściu do uczniów, szczególnie tych o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Komponent 2: Mobilność w szkolnictwie wyższym

Projekty w Komponentie 2 miały znaczący wpływ na umiędzynarodowienie instytucji, wzrost prestiżu beneficjentów oraz rozwój kompetencji językowych i zawodowych uczestników. Najważniejsze efekty dotyczyły wymiany studentów i pracowników, która wspierała rozwój współpracy międzynarodowej oraz podnosiła jakość kształcenia. Niemniej jednak, pandemia COVID-19 wpłynęła na ograniczenie mobilności, co stanowiło wyzwanie w pełnej realizacji założeń. Mimo to, rezultaty projektów były oceniane jako trwałe, a wypracowane relacje międzynarodowe służą dalszym działaniom.

Komponent 3: Współpraca instytucjonalna – kształcenie zawodowe

Rezultaty Komponentu 3 koncentrowały się na tworzeniu i ulepszaniu programów nauczania oraz materiałów dydaktycznych, co wpłynęło na podniesienie jakości kształcenia zawodowego. Innowacyjne metody nauczania oraz współpraca z partnerami zagranicznymi przyczyniły się do rozwoju instytucji i wzrostu prestiżu beneficjentów. Projekty wspierały również rozwój umiejętności praktycznych uczniów oraz kadry, szczególnie w obszarach nowoczesnych technologii. Trwałość rezultatów była podkreślana jako kluczowy element wpływu projektów na instytucje i ich otoczenie.

Komponent 4: Współpraca instytucjonalna

Projekty realizowane w ramach Komponentu 4 wyróżniały się wprowadzaniem nowych metod dydaktycznych, zwiększaniem poziomu umiędzynarodowienia instytucji oraz budowaniem ich potencjału organizacyjnego. Najczęściej wskazywanymi rezultatami były ulepszone programy nauczania i wypracowane innowacje w zakresie zarządzania edukacją. Trwałość tych efektów była wyraźnie zaznaczana przez beneficjentów, którzy deklarowali kontynuowanie współpracy z zagranicznymi partnerami oraz wdrażanie uzyskanych rezultatów w dłuższej perspektywie czasowej.

Wizyty Przygotowawcze

Wizyty Przygotowawcze realizowane w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej były wysoko oceniane przez beneficjentów jako skuteczny sposób na wzmocnienie współpracy międzynarodowej i przygotowanie do realizacji projektów w ramach Programu Edukacja. Uczestnicy podkreślali, że wizyty przyczyniły się do budowania relacji z partnerami zagranicznymi, wymiany wiedzy oraz wspólnego planowania działań. Rezultaty wizyt były trwałe, co potwierdzają nawiązane i rozwijane współprace międzynarodowe.

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich były oceniane jako idealnie dopasowane do potrzeb grup docelowych, szczególnie w obszarze integracji, adaptacji i aktywizacji zawodowej uczestników. Warsztaty wspierały rozwój kompetencji językowych i praktycznych, pomagając uczestnikom w radzeniu sobie z wyzwaniami życia w Polsce. Działania te były postrzegane jako trwałe i skuteczne, co podkreśla ich wartość w długoterminowym procesie integracji społecznej i zawodowej. Rezultaty te stanowią wzór dla podobnych inicjatyw skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Partnerstwa w ramach projektów

Charakterystyka partnerstw

Partnerstwa realizowane w ramach Programu Edukacja oraz Funduszu Współpracy Dwustronnej (FWD) odznaczały się dużą różnorodnością, zarówno pod względem liczby zaangażowanych podmiotów, jak i ich pochodzenia. Większość projektów była realizowana w ścisłej współpracy z jednym partnerem zagranicznym, co stanowiło 31% wszystkich działań, jednak niektóre inicjatywy angażowały nawet do ośmiu partnerów. Największą reprezentację wśród partnerów międzynarodowych miały instytucje z Norwegii, które brały udział w 66% projektów. Partnerzy z Islandii, Liechtensteinu oraz Polski również aktywnie uczestniczyli w działaniach, wnosząc unikalne doświadczenia, technologie oraz know-how.

Celem partnerstw było wzmacnianie wymiany wiedzy, wspólne osiąganie rezultatów oraz budowanie długotrwałych relacji międzynarodowych. Partnerstwa często koncentrowały się na transferze dobrych praktyk, rozwoju narzędzi edukacyjnych oraz współpracy badawczej, co zwiększało wartość realizowanych projektów.

Ocena współpracy

Współpraca w ramach partnerstw została oceniona bardzo wysoko przez beneficjentów. Kluczowymi aspektami pozytywnej oceny były: efektywna komunikacja, transfer wiedzy i doświadczeń, a także wsparcie techniczne oraz organizacyjne udzielane przez partnerów. Poziom zadowolenia z partnerstwa przekraczał założone wskaźniki, a wielu beneficjentów podkreślało, że współpraca przyniosła korzyści wykraczające poza bezpośrednie cele projektów. Partnerstwa umożliwiały wymianę dobrych praktyk oraz budowanie międzynarodowych sieci kontaktów, co wzmocniło długofalowe efekty projektów. W niektórych przypadkach partnerstwa przerodziły się w trwałą współpracę wykraczającą poza ramy Programu.

Upowszechnianie rezultatów projektów i warsztatów pozwala na zapewnienie ich trwałości oraz szerokie oddziaływanie. Chociaż działania były skuteczne w docieraniu

do różnych grup odbiorców, dalszy rozwój strategii komunikacyjnych oraz dostosowanie przekazu do specyfiki odbiorców mogłoby dodatkowo zwiększyć ich zasięg i wpływ. Rezultaty obu typów działań stanowią cenne źródło dobrych praktyk, które mogą być inspiracją dla przyszłych inicjatyw.

Czynniki wpływające na sukces współpracy

Rysunek 38. Czynniki wpływające na sukces współpracy

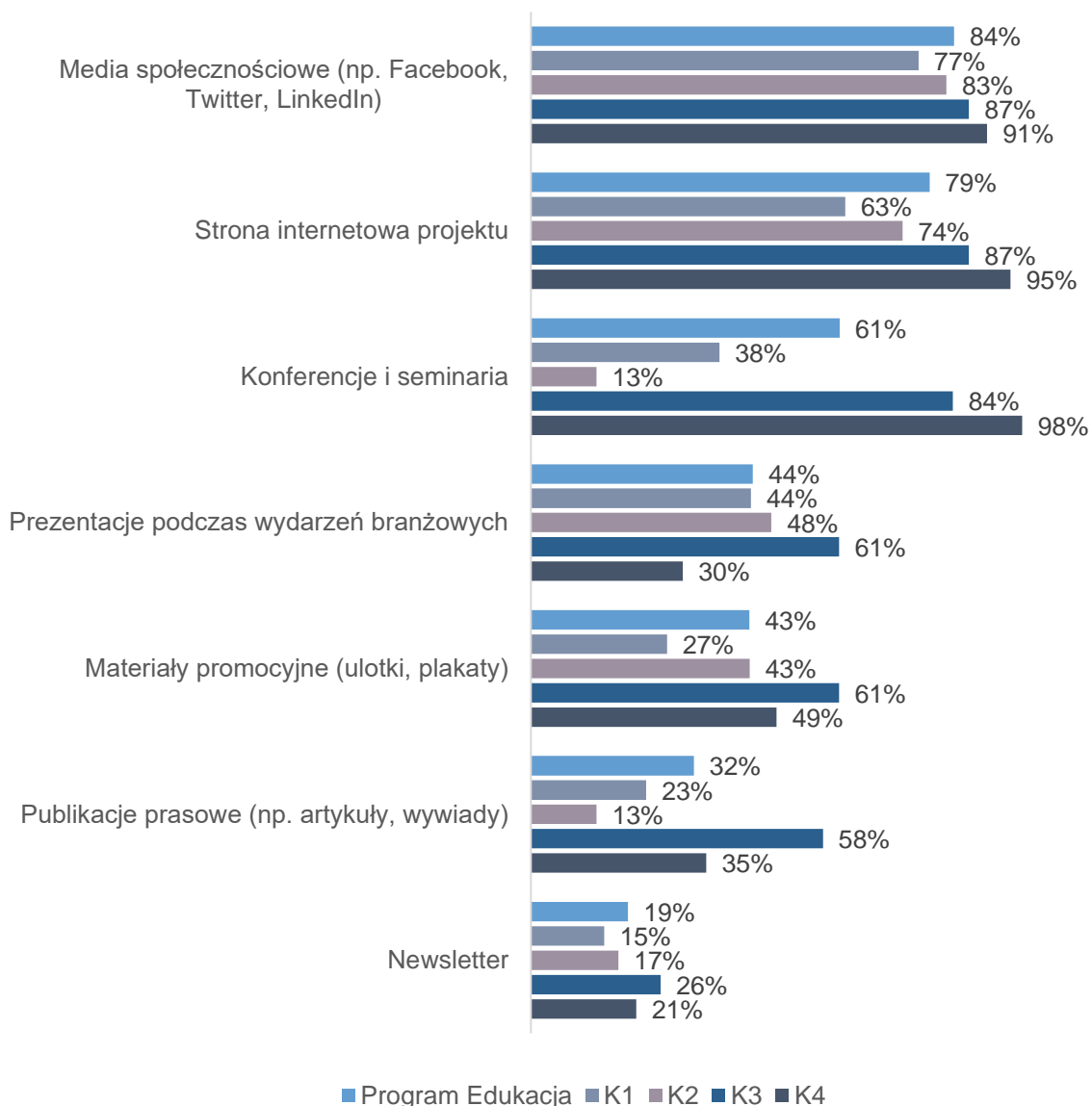
Źródło: opracowanie własne.

Upowszechnianie rezultatów projektów

Projekty w ramach Programu Edukacja

Upowszechnianie rezultatów projektów realizowanych w ramach Programu Edukacja było kluczowym elementem działań, mającym na celu zapewnienie trwałości i szerokiego oddziaływania efektów. Beneficjenci wykorzystali różnorodne kanały komunikacji, najczęściej takie jak: media społecznościowe, strona internetowa projektu, konferencje i seminaria.

Wykres 75. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji projektu i jego rezultatach? – Beneficjenci instytucjonalni Programu Edukacja (K1, K2, K3, K4)

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni K1, K2, K3, K4, N=145.

Wakacyjne Warsztaty Edukacyjne dla uchodźców ukraińskich

Upowszechnianie efektów Wakacyjnych Warsztatów Edukacyjnych dla uchodźców ukraińskich miało charakter bardziej lokalny, ale równie istotny dla ich trwałości i wpływu. Główne działania obejmowały: media społecznościowe, materiały promocyjne (ulotki, plakaty) i strona internetowa projektu.

Wykres 76. Rozkład odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób informowaliście Państwo o realizacji inicjatywy? Proszę wskazać formy, które były wykorzystywane w upowszechnianiu (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję) – beneficjenci instytucjonalni WWE

Źródło: badania własne, badanie ilościowe, beneficjenci instytucjonalni WWE, N=16.

Executive summary

Methodology

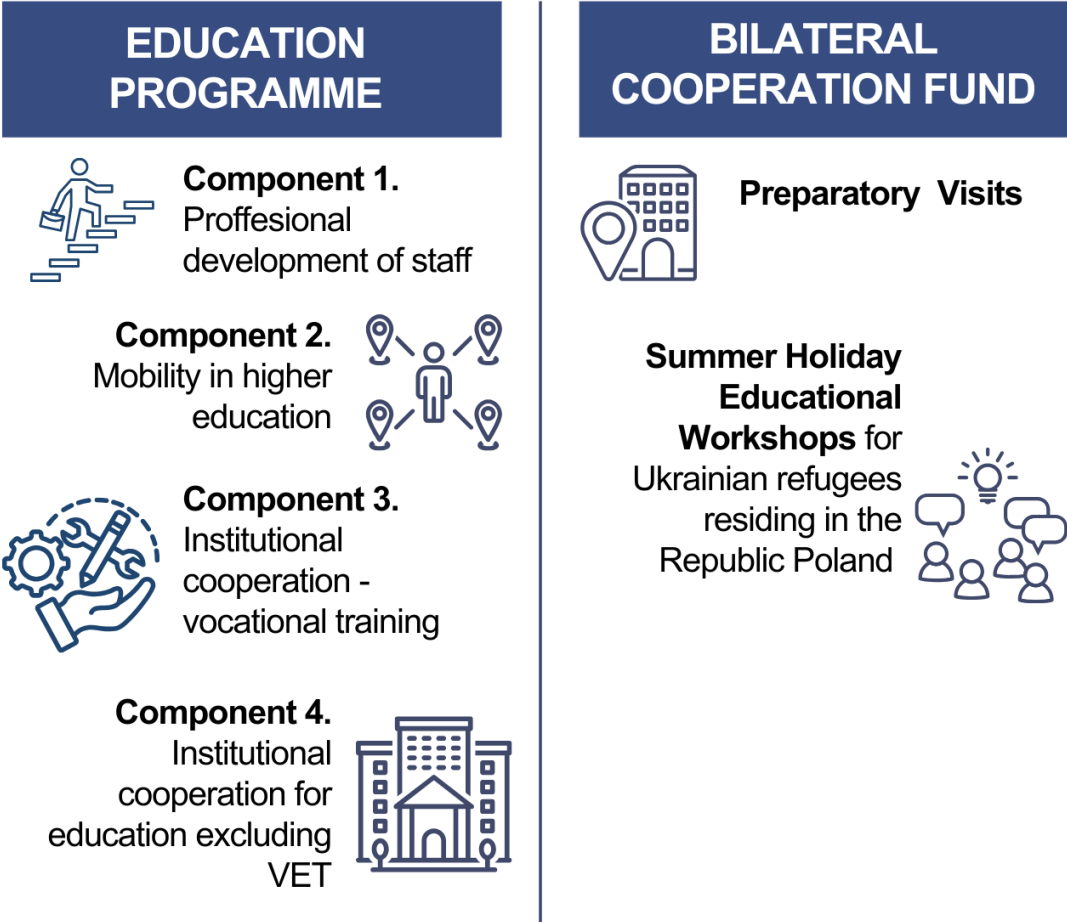
The evaluation study of the Education Programme and selected initiatives of the Bilateral Cooperation Fund (FWD), conducted in November 2024, was based on a comprehensive methodology that combined a variety of research techniques to provide a multifaceted assessment of the implemented activities. Analysis of desk research provided background information on project implementation and compliance with programme objectives. In-depth individual interviews (IDI) made it possible to collect detailed opinions from beneficiaries and final recipients, allowing their perspectives to be taken into account. Survey techniques (CAWI and CATI) enabled the data to be quantified, increasing its statistical validity. Analysis of project documentation and case studies complemented the evaluation process with a detailed assessment of selected activities and identification of best practices. The use of such a wide range of methods ensured a comprehensive understanding of the Programme's effects and provided recommendations useful for its future development.

Context of intervention

The Education Programme and the Bilateral Cooperation Fund (FWD) were important instruments supporting the reduction of socio-economic disparities within the European Economic Area (EEA) and strengthening Poland's bilateral cooperation with Iceland, Norway and Liechtenstein. Activities implemented under them included various initiatives, such as the development of mobility of students and university staff, deepening institutional cooperation, promotion of inclusive education and development of vocational training, which was in line with programme priorities and responded to the needs of beneficiaries.

The evaluation covered projects implemented under the Education Programme and some of the initiatives that were carried out under FWD. The diagram below shows the structure of the evaluated areas. The following section describes the individual activities – their characteristics as well as numerical and financial data.

Figure 1. Breakdown of activities implemented as part of the support

Source: own study.

The Education Programme, with a budget of €23.58 million, enabled 278 projects to be implemented, which were divided into four thematic components. The largest amount of funds was allocated to Component 4, focused on institutional cooperation, while the largest number of projects were implemented in Component 1, related to the professional development of educational staff. A key element of the programme was cooperation with international partners, especially from Norway, which enabled the transfer of knowledge, technology and best practices.

Figure 2. The value of co-financing and the number of projects under the Education Programme by component

	FUNDING VALUE	NUMBER OF PROJECTS
COMPONENT 1	 1 023 121,50	94
COMPONENT 2	 1 707 543,72	43
COMPONENT 3	 7 469 075,77	58
COMPONENT 4	 9 819 468,94	83

Source: own study.

The Bilateral Cooperation Fund additionally supported the implementation of Preparatory Visits and Summer Holiday Educational Workshops aimed at refugees from Ukraine. These activities not only contributed to the integration of participants into the Polish social and professional environment, but also strengthened cooperation between institutions from Poland and Donor States.

Figure 3. Value of co-financing and number of projects under Bilateral Cooperation Fund by Preparatory Visits and Summer Holiday Educational Workshops

	FUNDING VALUE	NUMBER OF PROJECTS
PREPARATORY VISITS	 34 880,00	12
SUMMER HOLIDAY EDUCATIONAL WORKSHOPS	 1 490 230,26	29

Source: own study.

The analysis of project implementation confirmed the high effectiveness of the activities, especially in terms of internationalisation, raising the prestige of the institution and implementing innovative educational methods. Constraints related to the COVID-19 pandemic remained a challenge, affecting mobility activities, pointing

to the need to further simplify administrative procedures and develop tools to support project implementation under crisis conditions.

Project objectives and implementation

Projects implemented under the Education Programme and the Bilateral Cooperation Fund (FWD) have demonstrated a high degree of compliance with the programme objectives, successfully addressing key objectives such as strengthening professional competences, developing international cooperation and internationalising educational institutions. The activities implemented included a variety of initiatives that contributed to building human capital, expanding the knowledge base and promoting inclusive education and vocational training.

Analysis of the indicators achieved indicates a high level of effectiveness of the projects, particularly in the area of intellectual outputs and participants' satisfaction with mobility and institutional cooperation. Projects implemented under FWD, such as Preparatory Visits or Summer Holiday Educational Workshops for refugees, complemented the Programme's activities, strengthening international cooperation and responding to current societal needs.

Despite the many successes, challenges such as the COVID-19 pandemic have impacted mobility objectives, highlighting the need for further improvements in administrative tools and flexibility in action planning. Nevertheless, the projects have been effective in contributing to the goals of the Education and FWD Programme, producing lasting and valuable results for beneficiaries and their communities.

Evaluation of the degree to which the objectives of the Education Programme projects have been achieved

The implementation of the Education Programme projects has been assessed as effective, with a high degree of achievement of the set objectives. Approximately 85% of the projects fully achieved their objectives, as confirmed by data from the final reports and the results of quantitative and qualitative surveys. Key successes concerned areas such as the development of participants' professional competences, the internationalisation of educational institutions, the implementation of innovative teaching methods and the improvement of teaching quality.

The biggest challenges in project implementation stemmed from the constraints of the COVID-19 pandemic, particularly in Component 2, where mobility activities were limited. Nonetheless, beneficiaries pointed to the positive impact of the projects, which in many cases exceeded their target indicators, especially in terms of creating new learning tools and establishing international cooperation.

Additional effects of the projects included an increase in the prestige of the institutions implementing the projects, improved work organisation and the

development of modern curricula. Projects were also praised for the sustainability of their results, indicating their positive and long-term impact on participants and their institutions. In some cases, beneficiaries highlighted achievements beyond the original objectives, which further underlines the high added value of the Education Programme.

Evaluation of the extent to which the objectives of the Summer Holiday Educational Workshops were achieved

The Summer Holiday Educational Workshops implemented under the Bilateral Cooperation Fund (FWD) were assessed as extremely effective in achieving their objectives. All beneficiaries indicated a very high or high level of achievement of their intended outcomes. The workshops focused on the integration and professional activation of refugees from Ukraine, developing their linguistic, social and professional competences.

Figure 4. Key achievements of the Workshops

INTEGRATION AND ADAPTATION OF PARTICIPANTS	DEVELOPMENT OF LINGUISTIC AND PRACTICAL COMPETENCES	PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL SUPPORT	VOCATIONAL ACTIVATION
			
<p>The workshops helped participants to better understand Polish law, culture and the labour market, which fostered their more effective adaptation in their new environment.</p>	<p>Participants emphasised that learning the Polish language and developing practical skills significantly increased their self-confidence and independence.</p>	<p>The workshop programme included activities to strengthen participants' ability to cope with the challenges of life in a new country.</p>	<p>The workshop contributed to the participants' ability to enter the labour market by developing key competences for their employment.</p>

Source: own study.

The workshops were perceived by the organisers and participants as high-value activities with lasting benefits at both individual and societal levels. At the same time, they were indicated to be tailored to the needs of the target groups, highlighting their high relevance and usefulness. These results suggest that educational workshops can serve as a model for future activities targeting groups at risk of social exclusion.

Project implementation and related problems

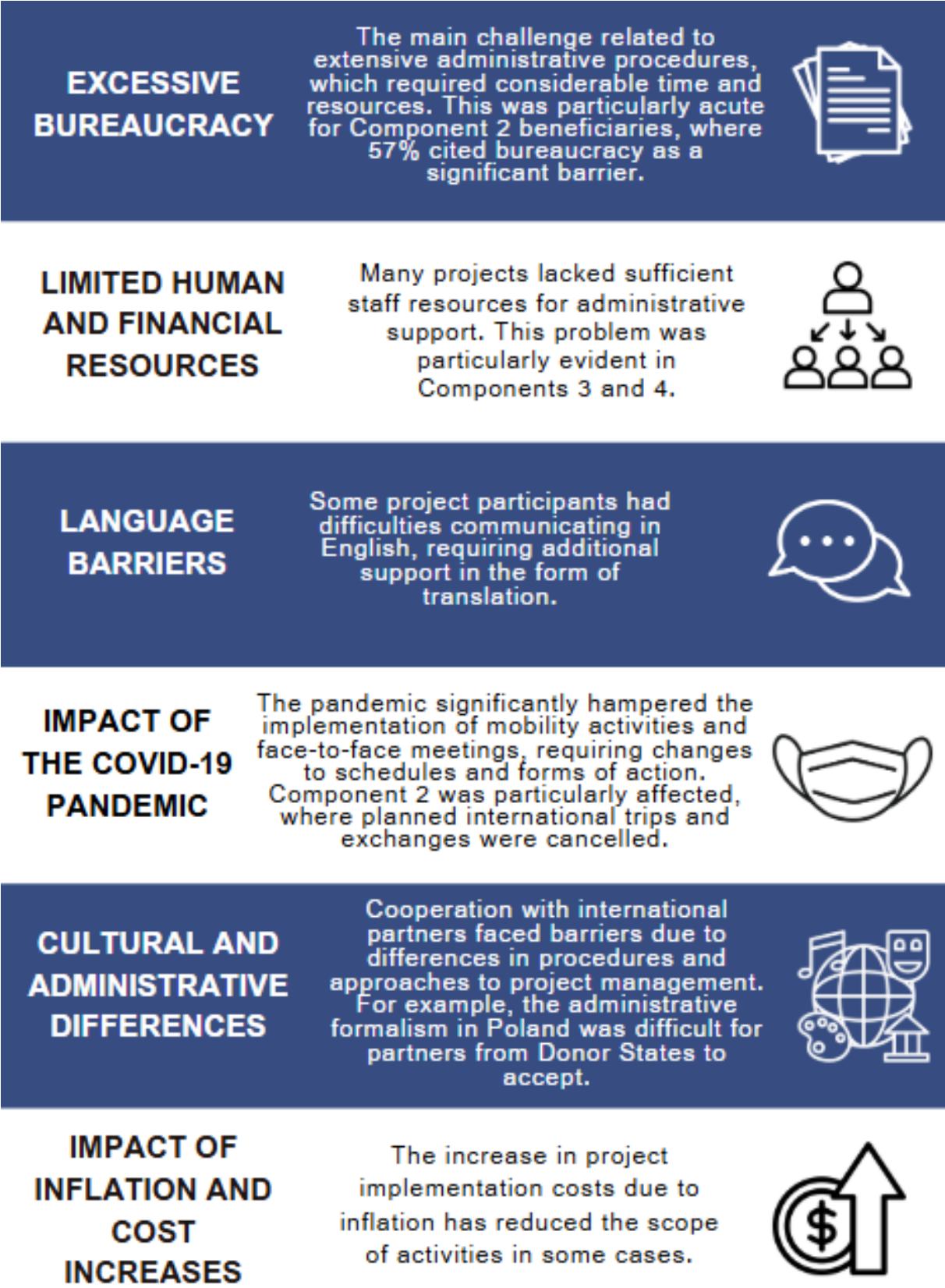
The implementation of projects under the Education Programme proceeded with a high appreciation of the support and tools available to beneficiaries, but significant administrative and organisational challenges were also encountered. The support of the Programme Operators significantly helped beneficiaries to overcome difficulties. However, excessive bureaucracy, limited resources and pandemic challenges point to the need to further optimise administrative processes and develop support tools. By implementing the proposed improvements, future editions of the Education Programme can achieve their objectives even more effectively.

Figure 5. Key project successes

SUPPORT FROM PROGRAMME OPERATOR AND PROJECT SUPERVISORS	AVAILABILITY OF SUPPORT TOOLS	EFFICIENT SETTLEMENT OF PROJECTS
		
<p>Beneficiaries rated the quality of cooperation with Operator and support from project supervisors very highly. As many as 78% of respondents gave the highest rating for the assistance provided during the implementation of activities.</p> <p>Communication with the Programme Operator was equally effective, facilitating the resolution of ongoing problems.</p>	<p>Tools such as guides and platforms to support project implementation were rated as useful by the majority of beneficiaries.</p>	<p>The majority of beneficiaries rated the process of clearing projects positively, although in some cases, room for further optimisation of procedures was indicated.</p>

Source: own study.

Figure 6. Most commonly identified problems

Source: own study.

Figure 7. Possible improvements

POSSIBLE IMPROVEMENTS

01

SIMPLIFICATION OF ADMINISTRATIVE PROCEDURES

The need to reduce bureaucratic requirements and simplify the reporting process was identified.

02

DEVELOPMENT OF DIGITAL TOOLS

Beneficiaries suggested upgrading online application and billing platforms to be more intuitive and functional.

03

INCREASING RESOURCES TO SUPPORT PROJECT IMPLEMENTATION

Additional staff and financial support could relieve the burden on beneficiaries and improve the efficiency of operations.

Source: own study.

Evaluation of the utility and sustainability of project results and impacts

Component 1: Professional development of staff

The results of the projects implemented under Component 1 were assessed as sustainable and useful, both from the perspective of the institutional beneficiaries and the final recipients. The most important outcomes included the development of participants' professional competences, the implementation of modern teaching methods (e.g. CLIL, outdoor education) and an increase in the motivation and commitment of teaching staff. The projects also contributed to the introduction of innovative educational tools, improved management in institutions and the building of more collaborative relationships in teams. Sustainable changes in attitudes towards students, especially those with special educational needs, were also indicated.

Component 2: Mobility in higher education

Component 2 projects had a significant impact on the internationalisation of institutions, the increased prestige of beneficiaries and the development of participants' linguistic and professional competences. The most important effects concerned student and staff exchanges, which supported the development of international cooperation and enhanced the quality of education. Nevertheless, the COVID-19 pandemic affected the reduction of mobility, which posed a challenge in the full implementation of the objectives. Nonetheless, the results of the projects were judged to be sustainable and the international relationships developed serve to further activities.

Component 3: Institutional cooperation – vocational education

The results of Component 3 focused on the creation and improvement of curricula and teaching materials, which improved the quality of vocational education. Innovative teaching methods and cooperation with foreign partners contributed to the development of institutions and increased the prestige of beneficiaries. The projects also supported the development of students' and staff's practical skills, especially in the areas of modern technology. The sustainability of the results was highlighted as a key element in the impact of the projects on the institutions and their environment.

Component 4: Institutional Cooperation

Projects implemented under Component 4 stood out for introducing new teaching methods, increasing the level of internationalisation of institutions and building their organisational capacity. The most frequently indicated outcomes were improved curricula and developed innovations in education management. The sustainability of these effects was clearly indicated by the beneficiaries, who declared continuing cooperation with foreign partners and implementing the obtained results in the long term.

Preparatory Visits

Preparatory Visits implemented under the Bilateral Cooperation Fund were highly appreciated by the beneficiaries as an effective way of strengthening international cooperation and preparing for the implementation of projects under the Education Programme. Participants emphasised that the visits contributed to building relationships with foreign partners, exchanging knowledge and jointly planning activities. The results of the visits were sustainable, as evidenced by the international collaborations established and developed.

Summer Holiday Educational Workshops

The Summer Holiday Educational Workshops for Ukrainian refugees were assessed as ideally suited to the needs of the target groups, especially in the areas of integration, adaptation and professional activation of participants. The workshops supported the development of linguistic and practical competences, helping participants to cope with the challenges of life in Poland. The activities were perceived as sustainable and effective, highlighting their value in the long-term process of social and professional integration. The results provide a model for similar initiatives targeting groups at risk of social exclusion.

Project partnerships

Characteristics of partnerships

Partnerships implemented under the Education Programme and the Bilateral Cooperation Fund (FWD) were characterised by great diversity, both in terms of the number of actors involved and their origin. The majority of projects were implemented in close cooperation with a single foreign partner, accounting for 31% of all activities, but some initiatives involved up to eight partners. Institutions from Norway had the largest representation among international partners, participating in 66% of projects. Partners from Iceland, Liechtenstein and Poland also actively participated in activities, bringing unique experiences, technologies and know-how.

The aim of the partnerships was to enhance knowledge exchange, jointly achieve results and build long-term international relationships. Partnerships often focused on the transfer of good practices, the development of educational tools and research cooperation, which increased the value of the projects.

Rating of cooperation

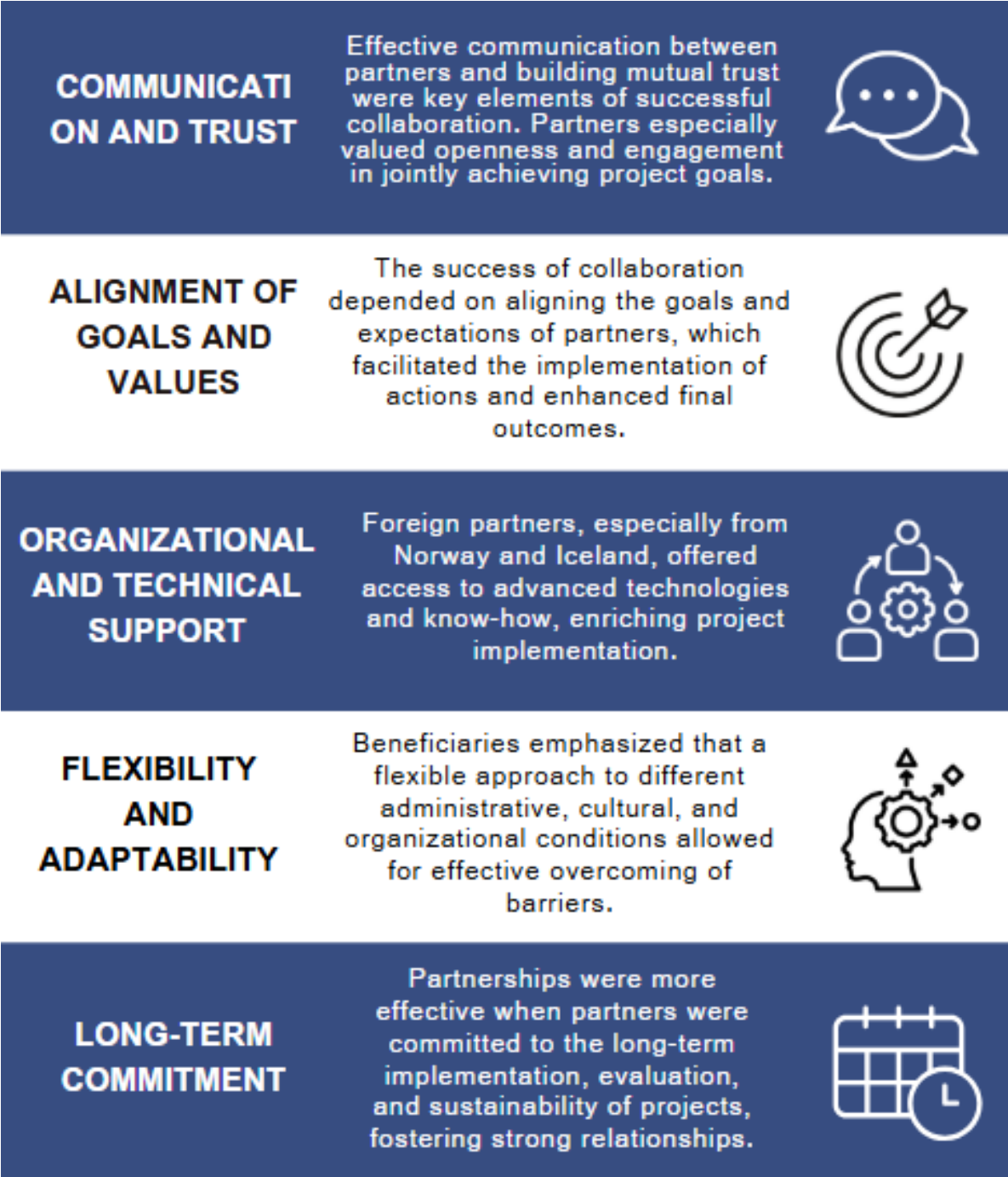
Cooperation within the partnerships was rated very highly by the beneficiaries. Key aspects of the positive evaluation were effective communication, transfer of knowledge and experience, and technical and organisational support provided by the partners. The level of satisfaction with the partnerships exceeded the indicators set, and many beneficiaries emphasised that the cooperation brought benefits beyond the immediate objectives of the projects. Partnerships enabled the exchange of good practice and international networking, which strengthened the long-term effects of the projects. In some cases, partnerships have developed into sustainable cooperation beyond the Programme.

Dissemination of the results of projects and workshops helps to ensure their sustainability and wide impact. Although the activities were effective in reaching different audiences, further development of communication strategies and tailoring

messages to specific audiences could further increase their reach and impact. The results of both types of activities are a valuable source of good practice that can inspire future initiatives.

Factors influencing the success of cooperation

Figure 8. Factors Contributing to Successful Collaboration

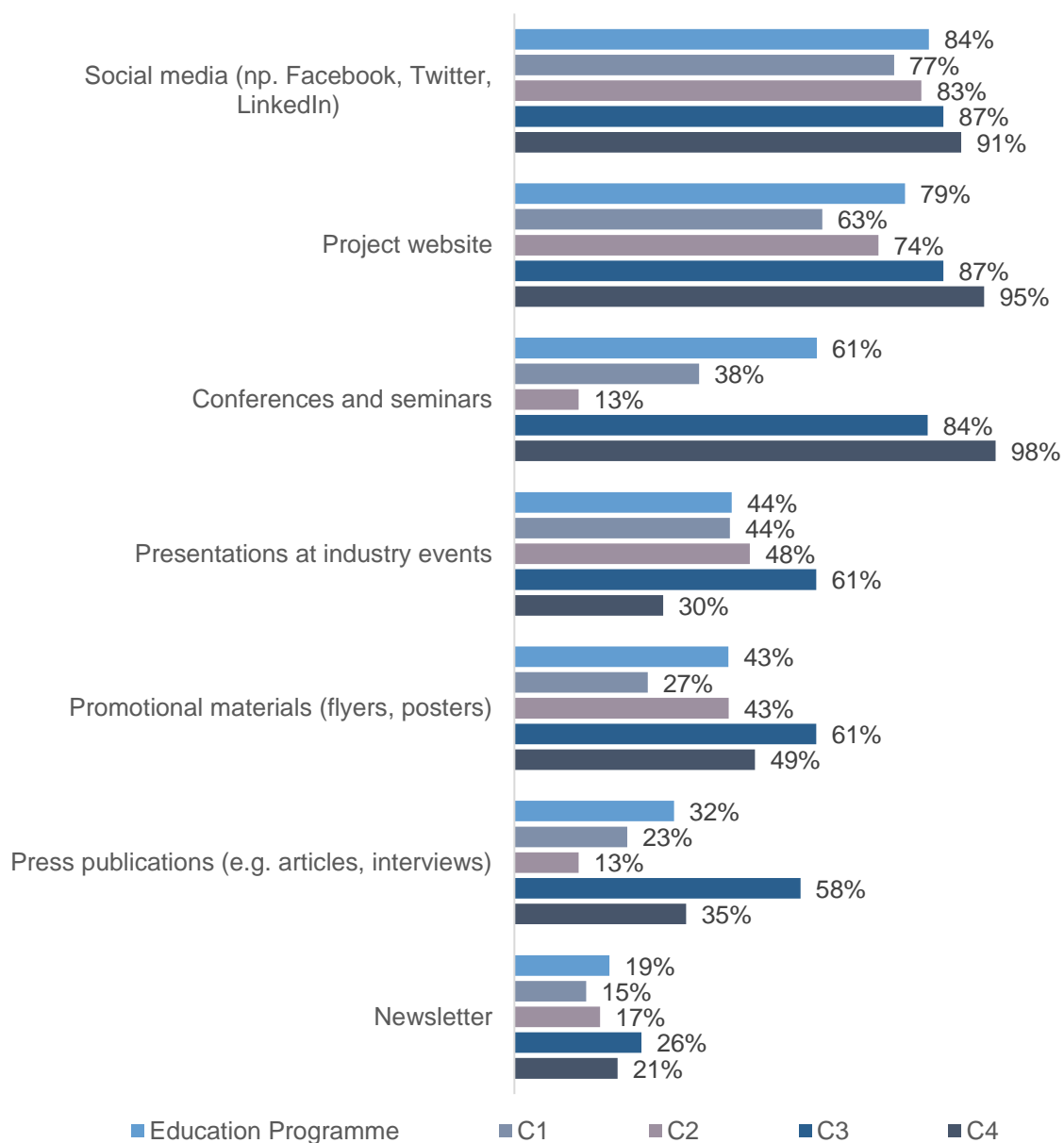
Source: own study.

Dissemination of project outcomes

Projects under the Education Programme

Dissemination of the results of projects implemented under the Education Programme was a key element of the activities to ensure the sustainability and wide impact of the results. Beneficiaries used a variety of communication channels, most often such as social media, the project website, conferences and seminars.

Figure 9. Distribution of answers to the question: How did you inform about the implementation of the project and its results? - Institutional beneficiaries of the Education Programme (C1, C2, C3, C4)

Source: own study, quantitative survey, institutional beneficiaries C1, C2, C3, C4, N=145.

Summer Holiday Educational Workshops for Ukrainian refugees

Dissemination of the outcomes of the Holiday Education Workshop for Ukrainian refugees was more localised, but equally important for its sustainability and impact. Main activities included: social media, promotional materials (flyers, posters) and the project website.

Figure 10. Distribution of answers to the question: How did you inform about the implementation of the initiative? Please indicate the forms that were used in dissemination (more than one option can be ticked) - institutional beneficiaries of SHEW

Source: own study, quantitative survey, institutional beneficiaries SHEW, N=16.

Załącznik 1. Opisy przeprowadzonych studiów przypadku

Projekty w ramach Komponentu 1 Programu Edukacja

Skuteczna edukacja poza drzwiami sali lekcyjnej. Zarządzanie placówką w dobie wyzwań XXI wieku

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Szkoła Podstawowa nr 8 im. Haliny Poświatowskiej w Częstochowie
Partnerzy	St. Francis Xavier school (NO)
Wartość dofinansowania	8 750 EUR
Czas realizacji	2022-04-01 - 2022-09-30
Rodzaj działania	Wizyta studyjna
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Szkoła XXI wieku była poddawana zmianom, niezależnie od kraju, w którym funkcjonowała. Podobne problemy pojawiały się we wszystkich systemach edukacji, a każda placówka dążyła do nieustannego rozwoju oraz tworzenia jak najlepszych warunków do edukacji i wychowania dzieci. Podnoszono jakość pracy szkoły, rozszerzano ofertę edukacyjną i wzmacniano europejski wymiar funkcjonowania placówek. Instytucje uczestniczące w projekcie wykazywały zbliżone potrzeby w zakresie rozwoju zawodowego kadry oraz doskonalenia na poziomie instytucjonalnym. W obliczu pandemii zidentyfikowano nowe problemy, które stanowiły dodatkowe wyzwania dla zarządzania szkołami. Przyjęto, że jedną z odpowiedzi na te potrzeby będzie edukacja oparta na doświadczeniu, przeżywaniu, obserwacji i relacjach. Wprowadzano metody pracy skoncentrowane na tych aspektach.</p> <p>Podczas wizyty studyjnej zidentyfikowano potrzebę poznania przykładów dobrych praktyk oraz wymiany doświadczeń. Zarządzanie szkołami odbywało się według różnych ram prawnych w obu krajach, co wymagało skonfrontowania i</p>	

doskonalenia metod zarządzania placówkami zgodnie z ideą „dobrego rządzenia”. **Partnerzy wykorzystywali wzajemne pomysły i rozwiązania zarządcze dostosowane do istniejących przepisów prawnych.** Projekt wspierał wdrażanie metod pracy wspierających włączenie społeczne uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym tych, którzy odczuli skutki nauczania zdalnego w czasie pandemii. Udoskonalono sposób zarządzania placówkami, co wpłynęło na bardziej efektywne planowanie, motywowanie i ocenianie zarówno nauczycieli, jak i uczniów. Wizyta studyjna umożliwiła optymalne wykorzystanie doświadczeń kadry zarządzającej w tych obszarach.

Chodziło nam o szukanie takich zajęć poza drzwiami sali lekcyjnej. Kiedyś wcześniej mieliśmy o outdoorze szkolenie, ale zauważyłam, że szkolenie było i poszło. To dotyczyło nauczycieli i siła później krytyczna była, ale ja bym musiała znowu zorganizować projekt, zarządzić, sprawdzić. A to się musi dziać przez taką oddolną potrzebę ludzi, ale też przez mechanizmy. Więc po prostu szukałam sposobów na to. A generalnie wtedy pojawiał się mocno outdoor i w ogóle walory outdooru były podkreślane. Ja sobie też pomyślałam, że po tej pandemii outdoor też będzie fajnym pomysłem na skuteczne uczenie się. Przez doświadczenie, przez przestrzeń, wychodzenie ze szkoły, a jednocześnie pokazanie nauczycielom, że no nie cierpi na tym edukacja i realizacja podstawy programowej. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Wykazano się wysoką kulturą oraz troską wobec uczestników wizyty studyjnej. Od początku realizacji projektu utrzymywano kontakt podczas spotkań online. Udzielono wsparcia w organizacji transportu lokalnego oraz wyborze zakwaterowania. Z zaangażowaniem realizowano ustalony harmonogram i zapewniano opiekę uczestnikom wizyty. Zorganizowano spotkanie integracyjne z Radą Szkoły, podczas którego omówiono możliwości rozwinięcia współpracy. Przygotowano prezentacje oraz zajęcia metodą poza drzwiami klasy lekcyjnej, a także opracowano broszurę projektową. **Współpracę prowadzono w duchu partnerstwa, wzajemnej wymiany doświadczeń i wspólnego zaangażowania.**

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

W Szkole Podstawowej nr 8 wprowadzono organizacyjne rozwiązania w duchu „dobrego rządzenia”. **Usprawniono przepływ informacji na linii dyrekcja–nauczyciele oraz poszerzono zespół liderów odpowiedzialnych za planowanie pracy szkoły.** Udoskonalono system rekrutacji uczniów do różnych

wydarzeń szkolnych i mobilności. **Dzięki projektowi wzmocniono europejski wymiar szkoły**, a większa liczba nauczycieli, z większym zaufaniem do swoich umiejętności, zaczęła posługiwać się językiem angielskim.

Nawiązano współpracę z partnerem, co umożliwiło rozwijanie działań na różnych poziomach – wśród kadry zarządzającej, nauczycieli i uczniów. **Pozytywne doświadczenia uczestników wizyty zachęciły innych nauczycieli do planowania nowych projektów i mobilności. Do praktyki szkolnej wprowadzono dwie innowacje** – metodyczną i organizacyjną – wspierające realizację edukacji outdoorowej zarówno obecnie, jak i w przyszłości. Realizacja projektu przyczyniła się także do przełamania obaw przed korzystaniem z dofinansowania projektów w ramach Programu Edukacja.

Wie pan, to był mały projekt i te cele były takie chirurgiczne jak nasze działania. Bo tak naprawdę chodziło nam o innowacyjność, o zarządzanie w duchu tego [red. dobrego zarządzania] – myśmy sobie też przeanalizowali tę dyrektywę, ten horyzontalny wymiar dobrego rządzenia. Co to znaczy? On jakby dotyczy szerzej działalności, nie wprost na szkołę. Ale ja sobie to też do serca wzięłam i na przykład wzmocniliśmy informacje przez dziennik elektroniczny, też jak coś na przykład posyłam, a jest ważna rzecz, to staram się upewnić, żeby nie zaniedbywać różnych kanałów komunikacyjnych, żeby też nie być takim dyrektorem, który siedzi za zamkniętymi drzwiami. Ja nigdy tego nie robiłam, ale dostawałam takie sygnały, że nie wszystkie komunikacje są jasne. Więc tutaj dziennik elektroniczny poprawiliśmy i zaczęliśmy, ale w pandemii też mocno poszło, komunikatory poszły do przodu. No i żeśmy mocno to poprawili. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

W związku z realizacją wizyty studyjnej **podniesiono kompetencje zawodowe** czterech osób, mających wpływ na ofertę dydaktyczną szkoły i jej funkcjonowanie. **Prowadzenie zajęć metodą outdoorową zostało uwzględnione w planie pracy szkoły** na rok szkolny 2022/2023. W planach zespołów samokształceniowych ujęto lekcje otwarte prowadzone nowymi metodami oraz zaplanowano udział w szkoleniach związanych z nauczaniem outdoorowym.

Podniesiono kompetencje językowe uczestników wizyty, którzy zwiększyli pewność w posługiwaniu się językiem angielskim, wzbogacili słownictwo i mieli możliwość wykorzystania umiejętności językowych w praktyce. Zachęcano do dalszej nauki języka angielskiego. Dodatkowo **zwiększono pewność w**

organizacji mobilności, obejmującą kupowanie biletów lotniczych, organizację odpraw, poruszanie się po lotniskach oraz organizację podróży lokalnych.

Ja mam 36 osób w gronie, 20 mówi po angielsku. Także poszło do przodu. I mogę śmiało powiedzieć, że każda wizyta to był krok do przodu, bo kolejne osoby się otwierały. A nawet jeżeli nie mówią biegle, to na przykład nie boją się jechać na kolejny projekt jako opieka do dzieci. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Od początku realizacji projektu zadbano o jego właściwy przebieg. Po podpisaniu umowy, jedyną zmianą wprowadzoną za zgodą FRSE był termin przeprowadzenia wizyty studyjnej. Przeprowadzono kilka spotkań online, podczas których szczegółowo omówiono harmonogram pobytu. Zorganizowano wsparcie ze strony instytucji przyjmującej, która pomogła w organizacji transportu lokalnego oraz znalezieniu odpowiedniego zakwaterowania.

Bardzo przyjemny projekt, bardzo przyjazny montaż, ten taki finansowy, nieskomplikowany i dający też nam swobodę korzystania z tych środków. I po prostu na wszystko, co chcieliśmy zrobić, mieliśmy tutaj środki. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu stwierdził, że **wypracowane rozwiązania można uznać za trwałe**. Swoje stanowisko uzasadnia wskazując, że uczestnikom wizyty studyjnej przekazano wiedzę umożliwiającą wdrażanie poznanych metod w pracy z nauczycielami i uczniami. W szkołach opracowano innowacje oparte na doświadczeniach projektowych, takie jak „Woda jest życiem” czy „Pracownia kulinarna”. Inicjatywy te miały na celu poszerzenie warsztatu pracy nauczycieli oraz uatrakcyjnienie procesu nauczania dla uczniów.

Podczas wizyty uczestnicy rozwinęli kompetencje językowe oraz umiejętności związane z organizacją procesu nauczania i uczenia się. Wzmocniono także kompetencje społeczne, szczególnie w zakresie komunikacji, współpracy oraz umiejętności międzykulturowych. **Nawiązano plany dalszej współpracy**, w tym wymiany korespondencji między uczniami. Realizacja projektu przyczyniła się do **poszerzenia oferty edukacyjnej** Szkoły Podstawowej nr 8 w Częstochowie

poprzez wdrożenie innowacji, komunikację między uczniami oraz stosowanie metod pracy opartych na edukacji outdoorowej.

Powiem, że nawet jak tak właśnie czasem przenoszą się ludzie ze szkoły do szkoły, zawsze pytam, dlaczego? [Odpowiadają – przyp. red.]: no bo to, bo tam nie chcą. No to dlaczego wybraliście nas? No bo widzimy, co robicie na Facebooku, tyle robicie, a przede wszystkim myśmy zaczęli teraz już z dziećmi wyjeżdżać. Bo te wyjazdy też, ta wizyta też nam pokazała, że my się nie mamy czego bać, jeżeli chodzi o logistykę. Że kwestia samolotu, lotniska, przejazdów, shuttle busów i tak dalej. Że to nam i właściwie po tej norweskiej wizycie, to myśmy nabrały takiego wiatru w żagle, bo ta Norwegia taka trochę droga i taka dla nas zakłeta, to my stwierdziłyśmy, że my się już nie boimy nigdzie jechać. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Działania upowszechniające projekt obejmowały organizację **spotkania z radą pedagogiczną w szkole oraz z zespołami nauczycieli**, które uwzględniły w swoich planach pracy doskonalenie w zakresie metody outdoorowej. Przeprowadzono również **spotkanie dla dyrektorów szkół z Częstochowy**, podczas którego przedstawiono przebieg wizyty, rezultaty projektu oraz założenia Programu Edukacja. Rodziców poinformowano o projekcie na **zebraniach rady rodziców i podczas zebrań klasowych**, a uczniów – na **apelu szkolnym**. **Podkreślono korzyści płynące z realizacji projektu** dla kadry zarządzającej, nauczycieli i uczniów. Projekt został zaprezentowany podczas **spotkania dyrektorów w rejonie wizytacyjnym**, a informacje o nim udostępniono na **stronach internetowych szkół polskiej i norweskiej**.

Innowacje pedagogiczne udostępniono nauczycielom w szkolnej bibliotece, co umożliwiło wdrażanie innowacyjnych metod w codziennej praktyce edukacyjnej. Dyrektorzy i kierownicy zespołów dzielili się zdobytą wiedzą i przykładami dobrych praktyk podczas **spotkań zadaniowych nauczycieli**. Rezultaty materialne projektu włączono do warsztatu pracy i procesu edukacyjnego, co pozwoliło na doskonalenie metod nauczania oraz poprawę efektów kształcenia. W trakcie realizacji projektu wykorzystywano **komunikację poprzez e-mail oraz platformę Microsoft Teams**, gdzie omawiano organizację wizyty, założenia projektowe i rezultaty. W ramach projektu przygotowano również **broszurę informacyjną**.

Sam proces rekrutacji powoduje, że jakby to promujemy. Jak są narady z dyrektorami szkół z Częstochowy, organizowane przez kuratorium, no to ja prosiłam o głos i wbijałam się tam z taką informacją, że jest taki program, że jest taka możliwość. Ulotki rozdawałam wtedy, bo ta ulotka służyła też nam, bo myśmy to rozdali nauczycielom, rodzicom, ale też wszystkim innym, z którymi mieliśmy kontakt. I tutaj zawsze informujemy Radę Rodziców, ponieważ oni wtedy rozumieją, dlaczego nas nie ma w pracy. Bo my mówimy, że my jeździmy, bo szukamy kontaktów, bo się uczy my, bo doskonalimy język. I jak potem jedziemy z dziećmi, to oni wiedzą, że to jest pokłosie tego, że my mamy zaufanie do własnych umiejętności językowych, logistycznych, merytorycznych. A to się przekłada na pracę szkoły. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Informacje związane z projektem udostępniono na stronie internetowej pod linkiem: [Iceland Liechtenstein Norway grants - Szkoła podstawowa](#)

Znajduje się na niej również odnośnik do materiału powstałego w efekcie projektu – ulotki wypracowanej przez uczestników projektu.

Dobre praktyki i rekomendacje²

Zaleca się **opracowanie szczegółowego harmonogramu działań, jasno określającego zadania każdej ze stron**. Realizację działań należy prowadzić zgodnie z ustalonym harmonogramem, przestrzegając ramowego planu dnia. Po zakończeniu zajęć warto dokonywać wspólnej analizy zrealizowanych zadań oraz planować działania na kolejny dzień. W razie potrzeby należy wprowadzać drobne modyfikacje, dotyczące np. miejsca lub terminu spotkania, aby zapewnić **elastyczność realizacji projektu**.

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Spółdzielnia Socjalna Pracownia
Partnerzy	Trenerzy z Norwegii
Wartość dofinansowania	12 873 EUR
Czas realizacji	2022-01-31 - 2022-04-30
Rodzaj działania	Intensywne szkolenie

Kontekst i zasadność projektu

Nadrzędnym celem SPS Pracownia jest budowanie społeczności dzieci, młodzieży i dorosłych w duchu porozumienia, empatii, dialogu oraz otwartości na drugiego człowieka, z poszanowaniem jego autonomii i akceptacją różnorodności. Celem jest tworzenie przestrzeni do edukacji i rozwoju dla całej wspólnoty, w tym osób zagrożonych społecznym wykluczeniem czy dotkniętych niepełnosprawnością. Działania te koncentrują się na budowaniu kultury dialogu i pokoju, a rodzina traktowana jest jako najmniejsza jednostka społeczeństwa. Dzięki poszerzaniu świadomości dzieci, młodzieży i rodziców w kontekście empatycznej komunikacji, rozwiązywania konfliktów czy otwartości na różnorodność, przyczynia się do uwrażliwienia i zmiany społecznej, budowania dialogu mimo różnic. Działania te **wymagają ciągłego podnoszenia kompetencji pracowników i wolontariuszy**, a udział w lokalnych i zagranicznych szkoleniach dotyczących NVC (porozumienie bez przemocy, ang. *non-violent communication*), metod naprawczych oraz promowania kultury pokoju i tolerancji stanowi ważną okazję do ich rozwoju. Kadra organizacji posiada podstawową wiedzę na temat NVC, jednak dostrzegane jest zróżnicowanie kompetencji w praktycznym wykorzystywaniu tej wiedzy, co wskazuje na **konieczność dalszego rozwoju umiejętności** empatycznej komunikacji oraz umacniania postawy bezprzemocowości. Jest to niezbędne do kontynuowania działań zgodnych z wartościami organizacji oraz tworzenia **bezpiecznej przestrzeni edukacji włączającej**, gdzie potrzeby wszystkich są traktowane jako równie ważne.

Jeżeli chodzi o rozwój kadry, no to myślę, że tutaj to co zaplanowaliśmy, rzeczywiście zrealizowaliśmy. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Realizator projektu współpracował z **norweską trenerką**, która prowadziła intensywne szkolenie dla pracowników organizacji. Pomimo tego, że podczas realizacji projektu nie nawiązano dłuższej współpracy z innym pełnoprawnym podmiotem, **przedstawiciel organizacji biorący udział w badaniu bardzo pozytywnie ocenił przebieg wspólnych działań z niezależną trenerką z Norwegii**. W przeprowadzonym wywiadzie indywidualnym podkreślono również, że wkład trenerki był bardzo istotny w kwestii podnoszenia kompetencji pracowników biorących udział w projekcie.

Nam zależało, żeby przynajmniej raz w roku kadra mogła mieć taki wspólny wyjazd, który z jednej strony miał być rozwojowy, z drugiej strony miał być takim procesem grupowym zacieśniającym nasz zespół, więc to była taka właśnie okazja, a ze względu też na to, że mieliśmy taką dość szeroką sieć akurat networkingową, jeżeli chodzi o podmioty z zagranicy, to tutaj też udało nam się nawiązać współpracę z trenerką, Norwegii, więc wszystkie puzzle się tutaj dograły i rzeczywiście bardzo dobrze przypominam realizację. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym działaniem w projekcie było **zorganizowanie 5-dniowego intensywnego szkolenia**, mającego na celu podniesienie kompetencji pracowników- edukatorów i kadry zarządzającej Spółdzielni Socjalnej Pracownia oraz Stowarzyszenia Kolektyw Edukacyjny. Szkolenie koncentrowało się na tematyce Porozumienia Bez Przemocy Marshalla Rosenberga, pokojowego rozwiązywania konfliktów, facylitowania procesu uczenia się opartego na idei edukacji włączającej, inicjowania i prowadzenia dialogu oraz promowania kultury pokoju. Zakres tematyczny obejmował komunikację bez przemocy, projektowanie bezpiecznej i włączającej przestrzeni edukacyjnej, naprawę stosunków po zerwaniu porozumienia, włączające metody rozwiązywania konfliktów, empatię, wyrażanie siebie, uważne słuchanie, procesy decyzyjne uwzględniające potrzeby wszystkich uczestników, świadomość władzy i przywilejów, oraz kulturę informacji zwrotnej. **Szkolenie miało formę interaktywnych warsztatów, łączących teorię z ćwiczeniami praktycznymi**, a metodologia obejmowała prelekcje, prezentacje, case study, pracę w parach i grupach, burze mózgów, sesje refleksji i informacji zwrotnej, metodę kręgu oraz grę "Strefa Porozumienia".

Więc to z kolei był pierwszy taki już bym uznała po pandemiczny projekt, który naprawdę szybko nam się udało zrealizować i tak bardzo też prętnie, bo pamiętam, że te efekty działań też fajnie się sprawdziły i też wiem, że osoby na tym skorzystały, bo my zorganizowaliśmy taki webinar już po zrealizowanym szkoleniu. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Uczestnicy rozwinęli niezbędne narzędzia do działania w zakresie włączającej edukacji pozaformalnej, zdobyli wiedzę na temat NVC, rozwinęli umiejętności mediacji, inicjowania i prowadzenia dialogu, przeciwdziałania dyskryminacji oraz **zwiększyli świadomość na temat Funduszy EOG i wartości współpracy dwustronnej**. Rozwinęły się również ich kompetencje osobiste, społeczne oraz umiejętności uczenia się.

Przede wszystkim chodziło o rozwój kadry, czyli u nas to byli mentorzy, edukatorzy pracujący z dziećmi na co dzień. Więc chodziło o to, żeby tutaj wesprzeć ich kompetencje. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Projekt rozpoczął się zgodnie z założeniami harmonogramu, a wszystkie podmioty oraz potencjalni uczestnicy zostali o nim poinformowani przed jego oficjalnym rozpoczęciem, niedługo po ogłoszeniu wyników konkursu. W fazie przygotowawczej do szkolenia **termin warsztatów został ponownie skonsultowany** z uczestnikami, a wybrane daty alternatywne, różne od tych podanych we wniosku, zostały zaakceptowane przez trenerkę. Po ich zatwierdzeniu przez trenerkę, nowy termin został ostatecznie przyjęty, a Operator Programu poinformowany drogą mailową o zmianie. Jest to jedyna zmiana w harmonogramie działań. Pozostałe aktywności w projekcie przebiegały zgodnie z planem, nad czym czuwała **koordynatorka, będąca w stałym kontakcie z uczestnikami za pośrednictwem specjalnie utworzonej grupy na Facebooku oraz komunikatora Messenger**. Przedstawiciel podmiotu realizującego projekt stwierdził wystąpienie pewnych trudności w zakresie koordynowania powyższych działań. Inną napotkaną w trakcie realizacji projektu trudnością było wypełnianie wniosków formalnych. Przedstawiciel podmiotu biorący udział w badaniu zwrócił

uwagę, że proces generowania wniosku okazał się bardzo problematyczny oraz wymagał zbyt dużego wysiłku.

Pamiętam, że pomimo tego, że miałam już doświadczenie z innymi generatorami, między innymi właśnie programu Erasmus+, to tutaj byłam przekonana, że coś już jest zapisane, później się okazało, że nie, oczywiście tam błąd strony i tak dalej, i przyznam szczerze, Kosztowało mnie to bardzo dużo nerwów, bo ja chociaż już było mi łatwiej, bo wiedziałam, co napisałam wcześniej, ale nie ukrywam, że rzeczywiście tam, no na nie wiem, dwa, trzy dni, może cztery max, okazało się, że ja tam nie wiem, jedną trzecią, połowa wniosku w ogóle gdzieś mi wymazało. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Uczestnicy projektu zdobyli wiedzę na temat NVC, narzędzi rozwiązywania konfliktów, kultury dialogu, edukacji inkluzyjnej oraz przeciwdziałania dyskryminacji. Zwiększyli świadomość na temat Funduszy EOG i współpracy dwustronnej. Rozwinęli kompetencje w zakresie: a) facylitowania procesu uczenia się w edukacji pozaformalnej, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości słuchaczy; b) empatycznego wyrażania i interpretowania idei, doświadczeń oraz emocji, a także otwartości na różnorodność; c) umiejętności osobistych, społecznych i uczenia się, takich jak autorefleksja, świadomość uczuć i potrzeb, empatia wobec siebie i innych, dbałość o dobrostan psychiczny i fizyczny, oraz przyczynianie się do dobrostanu innych ludzi. **Zdobyte kompetencje w krótkim i długim okresie przyczynią się do lepszej pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi**, sprzyjając budowaniu relacji pełnych empatii i bezpieczeństwa oraz tworzeniu społeczności opartych na równości, sprawiedliwości i poczuciu przynależności. Udział w szkoleniu może również wpłynąć na poprawę relacji w życiu osobistym, a w przyszłości **przyczynić się do większego zaangażowania w rozwój organizacji w realizacji podobnych projektów.**

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W ramach działań upowszechniających zorganizowano **warsztaty dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem gry „Strefa Porozumienia”**, w których uczestniczyło ponad 30 uczniów i uczennic z Wolnej Szkoły w Zielonej Górze oraz Przedszkola i Wolnej Szkoły „Na Bosaka”. Zorganizowano także **warsztaty dla dorosłych członków społeczności** tych placówek, w których wzięło udział kilkanaście osób, w tym cała kadra Stowarzyszenia Kolektyw Edukacyjny oraz kilku rodziców. **Zrealizowano i opublikowano webinar** pt. „Między wolnością a strukturą - o dylematach w wolnej szkole”, który dotarł do ponad 4000 osób na

Facebooku, a prawie 130 osób z całej Polski wykazało zainteresowanie wydarzeniem. **Stworzono stronę internetową projektu oraz opublikowano materiały dydaktyczne**, takie jak prezentacje pt. „Od emocji do rozwiązywania problemu”, dostępne do pobrania na stronie projektu. Działania projektowe były także promowane na stronach mediów społecznościowych beneficjenta i partnera lokalnego, co pozwoliło dotrzeć do niemal 1500 użytkowników. Poniżej zamieszczone zostaną linki do stron internetowych wykorzystywanych przez realizatora projektu do jego promocji:

Poniższe linki prowadzą do wskazanych powyżej materiałów promocyjnych:

- [Profil – Facebook](#) (dostęp: grudzień 2024 r.);
- [Materiał promocyjny na YouTube](#) (dostęp: grudzień 2024 r.).

Tak, jasne. My korzystaliśmy ze stron, w mediach społecznościowych, ze strony i szkoły, i pracowni, bo to były dwie osobne strony, ze względu na to, że pracownia udostępnia też, no właśnie, różne inne działania poza szkołą. Więc korzystaliśmy z tych kanałów. Też przez tę społeczność lokalną w Zielonej Górze i nie tylko, i taką społeczność wokół tych działań takiej edukacji demokratycznej, wolnościowej były faktycznie śledzone, więc korzystaliśmy przede wszystkim z tych kanałów.

Oczywiście powstała strona projektu z rezultatami, gdzie wszystkie rezultaty zostały umieszczone. Część rezultatów to były materiały stworzone przez uczestników szkolenia. Tam też informowaliśmy właśnie o działaniach w ramach projektu, o rezultatach, więc ta strona wciąż, że tak powiem, stoi, ona stoi na takiej bezpłatnej domenie, ale jest. Tam też jest dostępny webinar, który zorganizowaliśmy w ramach szkolenia, więc można do tego wrócić w każdym momencie. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 1)

Dobre praktyki i rekomendacje

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu **rekomenduje organizację corocznego wyjazdu dla kadry, który łączyłby elementy rozwoju zawodowego z działaniami wzmocniającymi współpracę i integrację zespołu**. Tego typu inicjatywa nie tylko sprzyja budowaniu silniejszych relacji w zespole, ale także stwarza możliwość wykorzystania międzynarodowych kontaktów i sieci networkingowych, co dodatkowo wzbogaca program wyjazdu. Zdaniem przedstawiciela badanego podmiotu regularne podnoszenie kompetencji członków swojego zespołu, jest kluczowe dla zdrowego funkcjonowania każdej organizacji.

Projekty w ramach Komponentu 2 Programu Edukacja

Mobilność w szkolnictwie wyższym – Politechnika Łódzka

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Politechnika Łódzka
Partnerzy	Reykjavik University (IS) University of Iceland (IS) Oslo Metropolitan University (NO) University of Agder (NO) University of Bergen (NO) University of Stavanger (NO) Western Norway University of Applied Sciences (NO) Norwegian University of Science and Technology (NO)
Wartość dofinansowania	95 020 EUR
Czas realizacji	2020-07-01 - 2021-09-30
Rodzaj działania	Mobilność studentów Mobilność pracowników uczelni
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Na Politechnice Łódzkiej procesy związane z internacjonalizacją uznano za jedną z kluczowych osi rozwoju i działań. Dołączenie do Programu Edukacja uznano za istotne, aby uzupełnić i wesprzeć te działania, szczególnie w obszarze mobilności, co pozytywnie wpływało na zacieśnianie współpracy z partnerami zagranicznymi.</p>	
Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu	
<p>W Programie Edukacja nawiązano współpracę w partnerstwie z uczelniami, z którymi wcześniej realizowano inne projekty, takie jak Erasmus+, a także prowadzono wcześniejszą współpracę naukową. Partnerów uczelni dokładnie</p>	

znano, a studenci często podkreślali profesjonalizm oraz dobry kontakt z przedstawicielami tych instytucji podczas procesu rekrutacji. Komunikacja z uczelniami partnerskimi była zróżnicowana – większość z nich komunikowała się sprawnie i bez zarzutów, choć niektóre odpowiadały z większym opóźnieniem. Dzięki dobrej współpracy udało się podpisać aneksy z uczelniami partnerskimi, co pozwoliło zwiększyć liczbę mobilności. **Zarówno uczestnicy mobilności typu SMS i SMK, jak i instytucje partnerskie, pozostawali w stałym kontakcie.**

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

W ankietach satysfakcji prowadzonych przez beneficjenta, wielu uczestników wskazało na poprawę umiejętności w zakresie korzystania z narzędzi i technologii informacyjnych i komunikacyjnych, takich jak komputery, Internet, wirtualne platformy współpracy czy oprogramowanie. Uczestnicy mobilności dydaktycznej deklaruowali poznanie i rozwinięcie nowych, praktycznych metod nauczania. Z siedmiu przesłanych ankiet wynikało, że studenci byli usatysfakcjonowani z odbytych mobilności i chętnie poleciliby to doświadczenie swoim rówieśnikom. Część studentów podjęła lub pogłębiła naukę lokalnego języka. **Jednocześnie projekt wykorzystano jako narzędzie do zacieśnienia współpracy w ramach Europejskiego Konsorcjum Innowacyjnych Uniwersytetów (ECIU), którego członkiem była zarówno Politechnika Łódzka, jak i University of Stavanger.**

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Stwierdzono, że projekt wywarł pozytywny wpływ na beneficjentów mobilności, zapewniając możliwość dzielenia się wiedzą fachową, zdobycia doświadczenia w nowych środowiskach nauki i nauczania, rozwinięcia umiejętności pedagogicznych i cyfrowych oraz nawiązania kontaktów z pracownikami i studentami. Wspólnie opracowywano działania wspierające realizację celów naukowych i dydaktycznych, wymieniano się dobrymi praktykami oraz zacieśniano współpracę między instytucjami szkolnictwa wyższego. Na podstawie 11 ankiet ex-post od pracowników potwierdzono, że wszyscy uczestnicy mobilności kadry korzystali z dobrych praktyk poznanych za granicą. Większość uczestników nabyła umiejętności istotne dla sektora szkolnictwa wyższego, które wspierały ich obecną pracę i rozwój zawodowy. **Zwiększono kompetencje organizacyjne oraz w zakresie zarządzania, wzmocniono współpracę z instytucją partnerską, a także podniesiono umiejętności językowe w zakresie języka obcego.**

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Wiele planów związanych z mobilnościami międzynarodowymi poddano rewizji. Jednym z głównych założeń projektu było ułatwienie kontaktu i wymiany studentów

oraz pracowników z uczelniami w krajach, gdzie wysokie koszty życia zazwyczaj stanowiły barierę dla uczestników z Polski. Uwzględniając wysoki poziom naukowy uczelni partnerskich, dążono do umożliwienia większej liczbie studentów i pracowników Politechniki Łódzkiej wyjazdów do tych instytucji. **Jednak wysokie koszty życia w krajach darczyńców często uniemożliwiały realizację mobilności – uczestnicy rezygnowali z wyjazdów, jeśli nie otrzymali grantu z Programu Edukacja. Ostatecznie nie udało się zrealizować żadnego przyjazdu na studia.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Trwałość efektów wypracowanych w trakcie realizacji projektu, **w głównej mierze wyraża się w nabytych przez uczestników kompetencjach oraz nawiązanych między współpracującymi podmiotami kontaktach.**

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Podjęto szereg działań mających na celu promocję projektu i upowszechnianie jego rezultatów:

1. **Mobility Day online (30 marca 2021)** – zorganizowano webinarium dla pracowników Politechniki Łódzkiej pod tytułem „Mobilność kadry”, podczas którego przedstawiono założenia i cele Programu Edukacja oraz ofertę mobilności. Nagranie webinarium udostępniono na stronie internetowej ([Link](#)). Ponadto, studenci, którzy brali udział w mobilnościach, dzielili się swoimi doświadczeniami i zachęcali do udziału w ramach prezentacji oraz internetowej kawiarenki.
2. **Warsztaty z ESN (3 i 8 marca 2022)** – studenci z ESN informowali, jak ubiegać się o wyjazdy studenckie za granicę.
3. **Mobility Week (9–13 maja 2022)** – zorganizowano tygodniowe wydarzenie promujące mobilność zagraniczną dla społeczności akademickiej. W ramach wydarzenia:
 - **wręczono nagrody wydziałom w kategoriach: Lider Mobilności na Studia, Lider Mobilności na Praktyki i Lider Mobilności Kadry,**
 - zorganizowano kawiarenkę dla pracowników z udziałem uczestników mobilności w celu wymiany doświadczeń,
 - przeprowadzono spotkania informacyjne ze studentami na wydziałach,
 - **uruchomiono Coffee Runner – mobilną kafejkę na kampusie, pełniącą rolę punktu informacyjno-promocyjnego na temat programów mobilności dla studentów i pracowników.**

Na potrzeby wydarzenia przygotowano również materiały promocyjne z logo Programu Edukacja: ścianka, roll-up, plakaty, ulotki informacyjne dla studentów i pracowników, notesy oraz dyplomy.

4. **Konkurs fotograficzny dla pracowników PŁ** – zainicjowano całoroczny konkurs „Mobilności Lwa Leona” (od maja 2022), skierowany do uczestników mobilności.

Funkcję informacyjną na temat programu pełniły zakładki dla studentów i pracowników na stronie internetowej www.cwm.p.lodz.pl, gdzie publikowano również relacje uczestników mobilności. Wszystkie działania zrealizowano zgodnie z założeniami.

Dobre praktyki i rekomendacje²

W celu pełnej realizacji projektu, zaleca się zwiększenie zaangażowania partnerów zagranicznych. Należy również zadbać o lepszy przepływ informacji na temat wydarzeń organizowanych przez uczelnie partnerskie, aby studenci i pracownicy Politechniki Łódzkiej mogli w pełni korzystać z tych okazji. W przyszłości warto skupić się na zwiększeniu zainteresowania przyjazdem na studia do Polski wśród studentów z Państw-Darczyńców.

Mobilność w szkolnictwie wyższym – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie
Partnerzy	Bifröst University (IS) MUNDO - international consulting and travel agency (IS) Reykjavik University (IS) Álfheimar Kindergarden (IS) Adventures For Students (IS) ProjektPolska.is (IS)
Wartość dofinansowania	88 860 EUR
Czas realizacji	2022-04-01 - 2023-09-30
Rodzaj działania	Mobilność studentów Mobilność pracowników uczelni
Kontekst i zasadność projektu	
Celem projektu było zrealizowanie potrzeby rozwinięcia mobilności z krajami Państw Darczyńców (Islandią), zwiększenie wymiany studenckiej oraz nawiązanie współpracy z nowymi instytucjami z Islandii.	
Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu	
Dotychczasowa współpraca z dwiema uczelniami obejmowała realizację projektu z poprzedniego naboru wniosków. Współpracę oceniono jako efektywną, pomimo niesprzyjających okoliczności, takich jak pandemia, wybuch wojny w Ukrainie, ograniczenia w podróżowaniu, konieczność rezygnacji z niektórych działań oraz wzrost kosztów podróży (m.in. cen biletów i zakwaterowania). Partnerzy aktywnie angażowali się w proces naboru kandydatów do wyjazdów i przyjazdów, wybór tematyki szkoleń i wykładów oraz przygotowanie dokumentacji. Instytucje krajowe nie uczestniczyły w projekcie, natomiast zaangażowanie instytucji zagranicznych uznano za wystarczające.	

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

W projekcie uczestniczyło 13 osób z Polski i 15 z Islandii. Zrealizowano 2 mobilności studenckie na studia (wyjazd do uczelni w Norwegii), 3 wyjazdy na praktyki, 11 wyjazdów szkoleniowych oraz 12 wyjazdów związanych z prowadzeniem zajęć. Studenci wyjeżdżający na studia byli z kierunku Informatyka. W projekcie uczestniczyło 4 nauczycieli akademickich i 2 osoby z administracji. Mobilności przyjazdowe obejmowały 3 pracowników uczelni oraz 12 pracowników przedsiębiorstw. **Główne rezultaty projektu to nowe mobilności studenckie do Skandynawii (gdzie studenci rzadko wybierają ten kierunek w ramach programu Erasmus), wspólna praca nad ważnymi tematami dla obu stron, takimi jak nowe specjalności, pomoc uchodźcom z Ukrainy, dobre praktyki w zakresie innowacyjnego nauczania oraz edukacji włączającej.** Warto jest również podkreślić, że realizacja przyjazdów aż 12 pracowników przedsiębiorstw w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych wprowadza nową jakość, umożliwiając przekazywanie najbardziej aktualnej wiedzy specjalistycznej oraz nawiązywanie kontaktów między biznesem a uczelnią. Mobilność związana z prowadzeniem zajęć przez pracowników przedsiębiorstw nadal pozostaje na niskim poziomie.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Korzyści wynikające z realizacji projektu obejmują przede wszystkim dostęp do edukacji na wysokim poziomie, praktyczną wiedzę oraz dobre zaplecze kadrowe. Dla studentów była to także okazja do spędzenia semestru w nowoczesnym kampusie, poznania innej kultury, podziwiania pięknej natury i nawiązania kontaktów z ludźmi z całego świata.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Nie zrealizowano mobilności przyjazdowych do Polski, zarówno studenckich, jak i części pracowniczych. Nie doszło również do realizacji kilku wyjazdów studentów z Polski. W celu minimalizacji strat dokonano zmian w budżecie, uwzględniając oczekiwania partnerów. **Zrealizowano mniej mobilności studenckich niż pierwotnie planowano we wniosku, głównie z powodu obaw związanych z wojną, bliskością granicy ukraińskiej oraz trudnościami organizacyjnymi.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Projekt umożliwił zaplanowanie kolejnych etapów współpracy, w tym wizyty przedstawicieli nowej instytucji partnerskiej, rozwijanie tematyki edukacji przez sport, planowanie nowych specjalizacji oraz przeniesienie dobrych praktyk w zakresie pomocy uchodźcom z Ukrainy. **Studenci biorący udział w wymianie zdecydowali się kontynuować swoją karierę za granicą.**

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W ramach promocji i upowszechniania projektu organizowane były spotkania ze studentami oraz prezentacje dotyczące dostępnych projektów i możliwości wyjazdów. Program Edukacja był obecny podczas Uczelnianych Dni Otwartych, Pikniku Uczelnianego, Tygodni Międzynarodowych oraz innych wydarzeń poświęconych mobilności. **Informacje o projekcie były dostępne na stronie internetowej: [Mobilność Nabór 2021](#) oraz [WSPA Współpraca międzynarodowa – Galeria](#).**

Dobre praktyki i rekomendacje²

Na każdym etapie realizacji projektu kluczowe było monitorowanie poziomu rekrutacji, obejmujące zarówno wyjazdy, jak i przyjazdy po stronie beneficjenta oraz partnerów. Zarządzanie ryzykiem w projekcie powinno obejmować identyfikację potencjalnych zagrożeń, takich jak opóźnienia w terminach mobilności, rezygnacje z wyjazdów oraz zmiany w grupie partnerskiej, np. zmiany na stanowisku koordynatora.

Projekty w ramach Komponentu 3 Programu Edukacja

Automatyka i robotyka zawodem przyszłości

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Strefa Edukacji Sp. z o.o.
Partnerzy	Politechnika Łódzka (PL) First Scandinavia (NO)
Wartość dofinansowania	182 504 EUR
Czas realizacji	04-2022 - 03-2024
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania
Kontekst i zasadność projektu	
<p>TAiR, jako pierwsza w Polsce szkoła kształcąca w zawodzie automatyka i robotyka, odgrywa kluczową rolę w rozwoju i promocji sektora kształcenia zawodowego (VET) w kraju. Projekt wynika z dążenia szkoły do stałego poszerzania wiedzy uczniów i nauczycieli, co przyczynia się do budowania silnej pozycji nowego zawodu na rynku pracy. Innowacyjny program nauczania w TAiR opiera się na dualnym systemie edukacji, który umożliwia uczniom zdobywanie praktycznych umiejętności bezpośrednio na liniach produkcyjnych u współpracujących przedsiębiorstw.</p> <p>Współpraca z Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną pozwala szkole na bieżące identyfikowanie luk kompetencyjnych wśród pracowników oraz potrzeb biznesu w zakresie innowacyjnych rozwiązań związanych z automatyzacją i robotyzacją przemysłu. Właśnie dlatego realizacja projektu jest tak istotna – jego celem jest propagowanie wiedzy na temat nowoczesnych rozwiązań technologicznych, takich jak obsługa zaawansowanych robotów, zastosowanie robotów w medycynie, automatyzacja pracy turbin wiatrowych oraz konstruowanie pojazdów latających.</p>	

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Wybór partnera w postaci First Scandinavia był uzasadniony profilem działalności tej organizacji non-profit, której celem jest zainteresowanie dzieci i młodzieży naukami ścisłymi, inżynierią oraz matematyką poprzez realizację projektów, w których główną siłą napędową jest młodzież. **Do najważniejszych inicjatyw organizacji należą FIRST LEGO League Scandinavia oraz Newton, w ramach których realizowane były projekty w 85 miastach (dane na 2022 rok).**

Fundacja pełni rolę dostawcy koncepcji edukacyjnych z zakresu przedmiotów ścisłych i technicznych. Partner tego typu był niezbędny, aby pozyskać cenione w Polsce wzorce kształcenia zawodowego.

Rezultatem współpracy w ramach projektu jest publikacja „Dobre praktyki kształcenia zawodowego w Norwegii”. **Praca nad tą publikacją umożliwiła zidentyfikowanie różnic w systemie kształcenia zawodowego między Polską a Norwegią oraz opracowanie rekomendacji, które mogą przyczynić się do wprowadzenia pozytywnych zmian w polskim szkolnictwie zawodowym.** Po zakończeniu projektu wszystkie trzy instytucje planują kontynuować współpracę w różnych obszarach, w tym rozważa się realizację podobnych projektów.

Ponadto, **First Scandinavia jest jedynym dystrybutorem opatentowanej przez siebie technologii edukacyjnej „Newton Room” (stanowiska do rozwijania kompetencji STEAM), która została już zainstalowana na Politechnice Łódzkiej.** Strefa Edukacji planuje również stworzenie podobnej przestrzeni, dlatego w przyszłości przewiduje się dalszą współpracę z First Scandinavia w tym zakresie.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu były:

- szkolenia dla uczniów,
- opracowanie nowej strategii nauczania,
- opracowanie publikacji naukowych.

Uczniowie zdobyli wyjątkową wiedzę i umiejętności podczas szkoleń i warsztatów poświęconych zastosowaniu automatyki i robotyki w różnych dziedzinach nauki oraz przemysłu. Zachęcano ich do tworzenia innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. W efekcie projektu opracowano trzy publikacje naukowe oraz Strategię Rozwoju TAIr, obejmującą programy doskonalenia zawodowego dla uczniów w formie szkoleń i warsztatów, które udostępniono wszystkim placówkom kształcenia zawodowego w Polsce.

Realizacja projektu była odpowiedzią na potrzebę rozwijania umiejętności uczniów w kontekście dynamicznych zmian gospodarczych oraz nowych

trendów i wymagań pracodawców dotyczących kompetencji zawodowych absolwentów szkół. W ramach międzynarodowej wymiany uczniowie mieli okazję zapoznać się z wyposażeniem technicznym, laboratoriami, pracownikami oraz przedsiębiorstwami realizującymi kształcenie w systemie dualnym w obszarze automatyki i robotyki. Jednocześnie kadra pedagogiczna szkoły i Politechniki Łódzkiej mogła porównać warunki kształcenia zawodowego w Polsce i Norwegii.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Projekt wpłynął na wzmocnienie samooceny i pewności siebie uczestników, zwiększył ich mobilność międzynarodową oraz umożliwił zdobycie nowych kompetencji, oczekiwanych przez pracodawców na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z laboratoriami i pracownikami technicznymi norweskiego partnera, gdzie prowadzone są zajęcia zawodowe w systemie dualnym. Dzięki organizacji szkoleń i warsztatów, uczestnicy zdobyli unikalne umiejętności, co na poziomie lokalnym przyczyniło się do popularyzacji szkolnictwa zawodowego wśród młodzieży.

Dodatkowo, organizacja konferencji oraz publikacja prac naukowych promowały nauki ścisłe w województwie łódzkim oraz innowacyjne zastosowania automatyki i robotyki w gospodarce na skalę ogólnopolską. **To zaowocowało wzrostem zainteresowania kształceniem zawodowym oraz popularyzacją zawodu automatyka i robotyka, co może prowadzić do zwiększenia liczby szkół o takim profilu w różnych regionach Polski.** Współpraca z norweskimi placówkami edukacyjnymi wzbogaciła doświadczenie uczniów, nauczycieli, szkoły oraz pracowników naukowych Politechniki Łódzkiej w zakresie kształcenia zawodowego.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Ryzyka wskazane we wniosku aplikacyjnym (takie jak ograniczenia związane z trwającą pandemią, niskie zainteresowanie uczniów TAIr zdobywaniem nowych kompetencji i wiedzy czy brak realizacji wszystkich szkoleń i warsztatów) **nie wystąpiły, dlatego nie było potrzeby podejmowania działań zapobiegawczych.** Dodatkowo, w trakcie realizacji projektu nie pojawiły się żadne nowe zagrożenia.

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Najbardziej trwałym i wartościowym rezultatem projektu pozostaje Strategia TAIr. Wszystkie działania realizowane w jej ramach mają na celu stworzenie ambitnej i innowacyjnej placówki edukacyjnej, która skutecznie odpowie na potrzeby dynamicznie rozwijającego się świata technologii i rynku pracy. Szkoła

dąży do roli lidera w obszarze edukacji technicznej, oferując absolwentom wiedzę, umiejętności i wartości niezbędne do osiągnięcia sukcesu w globalnym, technologicznie zaawansowanym społeczeństwie.

Kadra TAIr jest przekonana, że wdrożenie strategii przyniesie wymierne korzyści, w tym wzrost konkurencyjności uczniów na rynku pracy oraz zwiększenie ich szans na zatrudnienie. To z kolei pozwoli lepiej odpowiadać na potrzeby kadrowe pracodawców w różnych sektorach przemysłu.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Działania upowszechniające w trakcie realizacji projektu były prowadzone w następujący sposób: **Informacje zamieszczano na stronie internetowej projektu (w języku polskim i angielskim) pod adresem zawodprzyszlosci.edu.pl oraz na profilu projektu na Facebooku [The Future is in the AIR](https://www.facebook.com/TheFutureisInTheAIR).** Ponadto bezpłatnie opublikowano artykuł pt. „Odnawialne źródła energii w napędzie urządzeń i maszyn roboczych” w dwumiesięczniku *Nowoczesny Przemysł* (edycje październik-listopad 2023 oraz grudzień 2023-styczeń 2024).

W listopadzie 2023 roku zorganizowano pierwszą konferencję poświęconą odnawialnym źródłom energii, w której uczestniczyło 75 osób. Druga konferencja, podsumowująca projekt, odbyła się w marcu 2024 roku i również zgromadziła 75 uczestników. Wszystkie materiały promocyjne oraz wydarzenia zawierały odpowiednie logotypy i informacje o współfinansowaniu z Funduszy EOG. W ramach projektu przygotowano także roll-up, który był prezentowany podczas obu konferencji.

Dobre praktyki i rekomendacje²

Podejmowanie współpracy z podmiotami, które posiadają wartościowe zasoby tj. sale dydaktyczne, laboratoria, linie produkcyjne. Podczas realizacji projektów polegających na rozwijaniu kompetencji w ramach nowoczesnych gałęzi przemysłu, dostęp do wyżej wskazanych placówek w znacznym stopniu przekłada się na jakość wypracowywanych rozwiązań oraz merytoryczność przeprowadzanych szkoleń.

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Uniwersytet Śląski w Katowicach
Partnerzy	The Arctic University of Norway (UIT) (NO) Fundacja Wiedzy i Dialogu Społecznego AGERE AUDE (PL)
Wartość dofinansowania	139 838 EUR
Czas realizacji	1.04.2020-31.03.2022
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania i Działanie B - Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Badania Międzynarodowego Projektu Badania Postaw Społecznych Wobec Ludzkich Atrybutów wykazały istnienie negatywnych stereotypów dotyczących jąkania oraz osób zmagających się z tą przypadłością. Polskie społeczeństwo nie traktuje takich osób w sposób odpowiedni, a przygotowanie logopedów w środowisku akademickim jest niewystarczające do skutecznego prowadzenia terapii. Osoby jękające się często spotykają się ze społeczną stygmatyzacją, stereotypowym podejściem oraz mobbingiem. W efekcie wczesna interwencja logopedyczna jest mało efektywna, co negatywnie wpływa na jakość życia zarówno dzieci w wieku szkolnym, jak i dorosłych z chronicznym jękaniem. Zgodnie z założeniami społecznego modelu niepełnosprawności, osoby jękające się powinny mieć możliwość realizacji swoich celów oraz osiągnięcia satysfakcjonującej jakości życia.</p>	
Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu	
<p>Do projektu zaproszono Fundację Wiedzy i Dialogu Społecznego Agere Aude, kierując się pozytywnymi doświadczeniami z wcześniejszej współpracy, w tym organizacją cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Logopedycznej „Zaburzenia</p>	

płynności mowy – teoria i praktyka.” Partnerem zagranicznym został Norweski Uniwersytet Arktyczny (UIT) w Tromsø, co wynikało z długoletniej współpracy w dziedzinie zaburzeń płynności mowy między prof. Katarzyną Węsierską a dr Hildą Sønsterud. **Członkowie projektu, reprezentujący poszczególne instytucje partnerskie, wykazywali się wysokimi kompetencjami w zakresie logopedii i nauk o komunikacji. Współpraca między partnerami krajowymi była bardzo intensywna i bliska na każdym etapie realizacji projektu.** Natomiast współpraca z norweskim partnerem była nieco utrudniona przez pandemię COVID-19 i związane z nią ograniczenia w obu krajach. Mimo to udział norweskiej instytucji umożliwił wymianę dobrych praktyk, szczególnie w obszarze nauczania online i telemedycyny, co stanowi jedną ze specjalizacji tej uczelni, położonej najdalej na północ.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii nauczania,
- organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Długoterminowe efekty projektu obejmują rozwój inkluzywnej edukacji logopedycznej poprzez wdrażanie założeń społecznego modelu niepełnosprawności. Skupia się to na tworzeniu przyjaznych środowisk edukacyjnych oraz inkluzywnych miejsc pracy i przestrzeni publicznych dla osób jąkających się. Projekt wpłynął także na poprawę kultury jakości w sektorze edukacji oraz wdrażanie praktyk opartych na dowodach, poprzez:

1. **Opracowanie strategii działania**, które eliminują wszelkie formy segregacji, stygmatyzacji i dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, w tym związanymi z zaburzeniami komunikacji.
2. **Promowanie postaw akceptacji i otwartości**, wspieranie pracy zespołowej oraz partnerskiej współpracy między pracownikami sektora edukacji a rodzicami lub opiekunami uczniów. Ważnym elementem jest tworzenie zespołów terapeutycznych, w skład których wchodzi logopedzi, nauczyciele, specjaliści, rodzice i sami uczniowie jąkający się, co zapewnia im podmiotowe traktowanie.
3. **Rozpowszechnianie nauczania dostosowanego do różnorodnych potrzeb edukacyjnych**, gwarantując wysoką jakość oferty edukacyjnej skierowanej do studentów.

Projekt promuje tworzenie środowisk wspierających, które umożliwiają pełny rozwój i integrację osób zmagających się z jąkaniem.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Realizacja projektu umożliwiła polskim uczestnikom, w tym naukowcom, logopedom-praktykom oraz liderom polskiego ruchu samopomocowego (zarówno z Uniwersytetu Śląskiego, jak i Fundacji Agere Aude), **zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie wspierania osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wprowadzania interwencji logopedycznej w formie online (telepractice)**. Podczas gdy tego typu strategie są w Norwegii stosowane od lat, w Polsce ich zasięg był dotychczas ograniczony. Międzynarodowa i międzysektorowa współpraca zainicjowana w ramach projektu przyczyni się do zmiany postrzegania zarówno osób jękających się, jak i samej terapii logopedycznej.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Podczas realizacji projektu pojawiły się pewne trudności wynikające z różnic w kulturze pracy między Polską a Norwegią, co spowodowało m.in. wydłużenie procesu komunikacji między partnerami. **Dzięki zastosowanym odpowiednim środkom zaradczym wpływ tego ryzyka na realizację projektu był niewielki.**

Jednak niezdiagnozowane na etapie planowania projektu ryzyko związane z pandemią COVID-19 znacząco wpłynęło na jego realizację. Utrudnienia dotyczyły m.in. organizacji pracy zespołu projektowego, przepływu dokumentów oraz braku możliwości przeprowadzenia wszystkich międzynarodowych spotkań w formie tradycyjnej. **Aby ograniczyć wpływ pandemii, wprowadzono środki zaradcze, takie jak organizacja części spotkań w formule online.**

Dynamicznie zmieniająca się sytuacja wpłynęła również na organizację działań promujących, co wymagało modyfikacji terminów, formuły wydarzeń, a także dostosowania udziału partnera zagranicznego i prelegentów do nowych warunków.

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Trwałość projektu zostanie zapewniona dzięki planowanym w przyszłości warsztatom szkoleniowym dla różnych grup, które będą organizowane na Uniwersytecie Śląskim, m.in. w ramach corocznych obchodów Międzynarodowego Dnia Świadomości Jękania (ISAD). Ponadto, strona internetowa LOGOLab, utworzona w ramach projektu i dedykowana zaburzeniom płynności mowy, będzie nadal rozwijana i aktualizowana w ramach kolejnych inicjatyw grantowych.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Promocja projektu odbywała się głównie za pośrednictwem strony internetowej LOGOLab, witryn internetowych partnerów oraz mediów społecznościowych. **Zrealizowano wszystkie zaplanowane wydarzenia promujące, w tym pięć warsztatów.** Rezultaty projektu były upowszechniane poprzez różnorodne publikacje, zarówno w formie online, jak i tradycyjnej. Przykłady to artykuł „*Jąkanie jest OK*” opublikowany w magazynie *US NO LIMITS* (dostępny w wersji polskiej i angielskiej), publikacja PAP na portalu *Nauka w Polsce*, a także entuzjastyczna recenzja książki *Dialog bez barier* autorstwa prof. M. Michalika opublikowana w 10. numerze *Forum Lingwistycznego* (wersja online). **Dodatkowo, artykuł autorstwa K. Węsierskiej, M. Weidner i H. Sønsterud pojawił się na stronie konferencji ISAD online 2021.**

Działania promocyjne prowadzone były również podczas licznych konferencji, zarówno międzynarodowych, takich jak *Oxford Dysfluency Conference* (styczeń 2021), *IV Stuttering Conference* (Rzym, październik 2021) czy *ASHA Convention* (Waszyngton, listopad 2021), jak i krajowych, m.in. na Uniwersytetach Gdańskim (wrzesień 2021) i Warszawskim (grudzień 2021). Rezultaty projektu były również prezentowane podczas dwóch edycji *Konferencji Studenckiej „Logopedia Młodych”* (2020 i 2021). **Dodatkowo, wyniki grantu promowano w trakcie wykładów K. Węsierskiej w ramach Europejskiej Specjalizacji Zaburzeń Płynności Mowy w Portugalii (wrzesień 2021).**

Informacje związane z projektem upowszechniono za pośrednictwem strony internetowej projektu: [DIALOG BEZ BARIER – LOGOLab](#).

W wyniku projektu powstał także film udostępniony na platformie YouTube: [LOGOLab - Dialog bez barier. Jak wspierać dzieci jękające się w komunikacji interpersonalnej.](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Realizując projekty o wyżej opisanej tematyce, szczególnie istotne jest szersze spojrzenie na poruszane kwestie, w celu uzyskania możliwości wypracowania jak najlepszych rozwiązań. Zaangażowanie partnera norweskiego oraz specjalistów z Norwegii umożliwiło wymianę dobrych praktyk i znaczące umiędzynarodowienie projektu. **Norweski partner odegrał kluczową rolę szczególnie w pracach nad pierwszym rezultatem grantu – publikacją *Dialog bez barier*.** Dzięki temu podręcznik ten zawiera obszernie rozdziały przygotowane wspólnie przez polskich i norweskich autorów zaangażowanych w projekt. Partner z Norwegii podkreślił wyjątkowy charakter tej publikacji, wskazując, że powinna ona zyskać międzynarodowe znaczenie i szeroki zasięg.

Opracowanie krajowej strategii rozwoju szkolnictwa branżowego dla przemysłów animacji filmowej i efektów specjalnych na lata 2023-2030

Informacje o projekcie	
Beneficjent	MOMAKIN Sp. z o.o.
Partnerzy	Uniwersytet Łódzki - Wydział Filologiczny, Katedra Filmu i Mediów Audiowizualnych (PL) Stowarzyszenie Producentów Polskiej Animacji (SPPA) (PL) Trollfilm AS (NO)
Wartość dofinansowania	85 928 EUR
Czas realizacji	04-2022 - 12-2023
Typ działania	Działanie C - Opracowanie lub uaktualnienie lokalnych/regionalnych/krajowych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego/branżowego i kształcenia ustawicznego
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Przedstawiciele branży animacji i efektów specjalnych zauważają, że proces kształcenia nie odpowiada rzeczywistym potrzebom rynku pracy, gdzie poszukiwani są specjaliści z konkretnymi umiejętnościami warsztatowymi (takimi jak rysowanie, animowanie postaci, kopiowanie rysunków). Natomiast uczelnie artystyczne skupiają się na ekspresji artystycznej i abstrakcyjnych formach wyrazu. Problemem w systemie edukacyjnym jest brak wystarczającego nacisku na wykształcenie studentów kierunków animacyjnych w zakresie umiejętności zawodowych niezbędnych do pracy w tym zawodzie. Na rynku brakuje animatorów-rzemieślników, którzy potrafią łączyć różne techniki i posiadają odpowiedni warsztat. Dodatkowo, pracownikom brakuje umiejętności pracy zespołowej. Zarzuty kierowane pod adresem systemu szkolnictwa wciąż pozostają aktualne – osoby kończące studia artystyczne nie posiadają umiejętności zawodowych, które są poszukiwane na rynku pracy. Brakuje długofalowego, systemowego podejścia do kształcenia zawodowego w tej branży. Odpowiedzią na te wyzwania będzie opracowanie strategii w ramach projektu, która określi uwarunkowania rozwojowe, wizje, cele oraz kierunki działań.</p>	

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpraca z Troll Film okazała się kluczowa dla realizacji projektu. **Firma wносиła perspektywę kraju z bogatszymi tradycjami edukacji kulturalno-zawodowej, co miało istotne znaczenie dla pracy grupy projektowej.** Troll Film prowadzi samodzielnie rezydencje artystyczne w swoim studiu, kształcąc twórców z Europy w zakresie animacji. **To doświadczenie było niezwykle cenne, rozszerzając zakres rozważań przy opracowywaniu strategii.** Dzięki wkładowi przedstawicieli Troll Film udało się zaproponować kilka rozwiązań edukacyjnych, znanych w krajach skandynawskich, dla polskiego rynku animacji i filmu, takich jak platforma promująca zawody filmowe. **Troll Film odpowiadał za kontakty z międzynarodowymi ekspertami, co pozwoliło na konsultacje strategii z wybitnymi przedstawicielami instytucji edukacyjnych w Europie. Umożliwiło to uniknięcie błędów oraz dostosowanie do najnowszych metodologii pedagogicznych stosowanych w europejskich organizacjach.** Dodatkowo, dzięki przeprowadzonemu badaniu w Polsce, Troll Film mógł zidentyfikować obszary wymagające poprawy w edukacji do animacji i efektów specjalnych w Norwegii.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym rezultatem projektu było opracowanie nowych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego i branżowego.

W wyniku realizacji projektu opracowano jeden główny rezultat: „Krajową strategię rozwoju szkolnictwa branżowego dla przemysłów animacji filmowej i efektów specjalnych na lata 2023-2030.” Pośrednim wynikiem projektu są wyniki badań przeprowadzonych na rzecz tworzenia tej strategii. Powstanie strategii miało zarówno krótkoterminowe, jak i długoterminowe efekty. Krótkoterminowo, umożliwiło zintegrowanie branży wokół dokumentu (lub procesu jego tworzenia) oraz zmapowanie obecnego stanu polskiego przemysłu animacji i efektów specjalnych. Dzięki przeprowadzonym badaniom zidentyfikowano obszary wymagające poprawy, by branża mogła działać bardziej efektywnie. Ponadto, praca nad strategią oraz jej upowszechnianie doprowadziły do nawiązania kontaktów i rozpoczęcia współpracy między interesariuszami branży a organizacjami zajmującymi się edukacją w dziedzinie animacji i efektów specjalnych. **Długoterminowe rezultaty obejmują działania edukacyjne wynikające z powstania lub tworzenia strategii, w tym rozpoczęcie procesu tworzenia Branżowego Centrum Umiejętności dla Animacji i Efektów Specjalnych przez Krajową Izbę Producentów Audiowizualnych oraz opracowanie podstawy programowej dla zawodu „technika animacji” przez branżę.**

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

W ramach projektu zaplanowano opracowanie jednego rezultatu, który okazał się trwały i innowacyjny (wcześniej opisywana strategia). **Jego wprowadzenie zostało szeroko komentowane w branży, co zaowocowało różnymi działaniami podejmowanymi przez organizacje branżowe w celu rozwoju edukacji zawodowej**, takich jak powstanie BCU oraz realizacja projektów edukacyjnych w niektórych wytwórniach, np. w Studio Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W trakcie realizacji projektu napotkano dwie kluczowe trudności, które zostały wskazane we wniosku aplikacyjnym:

- 1) **Nieobecność części członków zespołu projektowego – w I i II 2023 roku część członków zespołu była na urloпах chorobowych (z powodu grypy lub COVID-19)**. Ze względu na zaawansowany etap prac zdecydowano o rozdzieleniu zadań między dostępnych członków zespołu, co spowodowało opóźnienie postępu prac;
- 2) **Niechęć do udzielania danych przez branżę** – mimo dużej otwartości środowiska animacji na współpracę z zespołem projektowym, w kolejnych fazach wywiadów i ankiet wielu przedstawicieli branży odmówiło udzielania informacji na temat funkcjonowania swoich przedsiębiorstw.

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Trwałość wypracowanych w trakcie realizacji projektu rozwiązań jest zapewniona z racji na mnogość podmiotów korzystających z wytworzonej strategii. Dokument „Krajowa strategia rozwoju szkolnictwa branżowego dla przemysłów animacji filmowej i efektów specjalnych na lata 2023-2030” został przekazany do wszystkich kluczowych organizacji branżowych oraz instytucji kształtujących rynek animacji i efektów w Polsce. **W ramach działań upowszechniających, wokół strategii zebrano szerokie środowisko związane z animacją i efektami specjalnymi: twórców, pracowników, producentów, właścicieli studiów, naukowców i badaczy zajmujących się animacją oraz VFX, a także instytucje regulujące i kształtujące rynek**. Branża animacji, pod wpływem strategii, rozpoczęła szereg działań mających na celu wzmocnienie rynku pracy poprzez inicjatywy edukacyjne, takie jak wprowadzenie zawodu technika animacji oraz aplikowanie o utworzenie Branżowego Centrum Umiejętności dla animacji i efektów specjalnych.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W ramach działań upowszechniających zrealizowano wszystkie zaplanowane aktywności. **Rozpoczęto od stworzenia strony internetowej projektu w dwóch językach. Działania promocyjne skoncentrowały się przede wszystkim na komunikacji i promocji dokumentu strategicznego oraz wydarzeń upowszechniających (łącznie odbyło się ich 5).** W tym celu nawiązano partnerstwa ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich oraz Krajową Izbą Producentów Audiowizualnych. **Największe zainteresowanie wzbudziła konferencja, podczas której miała miejsce premiera strategii, a także konferencja dla mediów.** Pozostałe wydarzenia upowszechniające zorganizowano przy ważnych dla branży festiwalach i wydarzeniach branżowych, takich jak Krakowski Festiwal Filmowy, ANIMARKT Stop Motion Forum, Warszawski Festiwal Filmowy oraz KIPA Summit. Dzięki temu, więcej osób z branży mogło wziąć udział w zaproponowanych wydarzeniach. **Konferencja premierowa strategii spotkała się z szerokim zainteresowaniem.** Wśród obecnych gości byli przedstawiciele mediów, branży, badacze przemysłu filmowego i animacji, studenci, przedstawiciele instytucji filmowych, Ministerstwa Edukacji i Nauki, producenci oraz twórcy. **Pozostałe wydarzenia stanowiły platformę do dogłębnej dyskusji na temat kierunku niezbędnych zmian.**

Informacje na temat projektu udostępniono na stronach internetowych:

- [Strategia edukacji dla animacji - Animacja - Edukacja I Dystrybucja I Produkcja](#)
- [OPRACOWANIE KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU SZKOLNICTWA BRANŻOWEGO DLA PRZEMYSŁÓW ANIMACJI FILMOWEJ I EFEKTÓW SPECJALNYCH NA LATA 2023-2030](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Dobra praktyka, na którą wskazuje organizator projektu to regularne i systematyczne monitorowanie przebiegu pracy nad działaniami projektowymi. **Dobrze przeprowadzony monitoring procesu realizacji pozwala szybko reagować na występujące bariery oraz elastycznie usprawniać wykorzystywane metody pracy.**

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Sosnowcu
Partnerzy	Fundacja Instytut Twórczej Integracji (PL) Stowarzyszenie NOE - Nowe Obszary Edukacji (PL) LÖGIS - lögmenn (NO)
Wartość dofinansowania	195 648 EUR
Czas realizacji	09-2021 - 08-2023
Typ działania	Działanie A - Działanie opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B - Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców Działanie C - Opracowanie lub uaktualnienie lokalnych/regionalnych/krajowych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego/branżowego i kształcenia ustawicznego
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Integracja osób z niepełnosprawnością intelektualną na rynku pracy jest kolejnym krokiem w rozwoju systemowych działań na rzecz ich niezależności i włączenia społecznego. Działania te są zgodne z bieżącymi kierunkami polityki edukacyjnej państw oraz Unii Europejskiej, które podkreślają konieczność przekształcenia systemu edukacji, by odpowiadał on na potrzeby wszystkich uczniów, zapewniając im równy dostęp do edukacji – zarówno w ramach szkół integracyjnych, jak i specjalnych, przygotowujących do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną</p>	

stanowią jedynie 2% osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy, co nie oznacza, że ich liczba jest tak mała, ale że niewielu z nich podejmuje próbę podjęcia zatrudnienia. Reszta pozostaje poza systemem, trwale wykluczona z aktywności zawodowej, która jest przecież ogromną częścią życia człowieka. System edukacji w szkołach przygotowujących do pracy w dużej mierze jest oderwany od rzeczywistego rynku pracy. Zajęcia oparte na systemie klasowym rzadko odwzorowują realia zawodowego życia. **Nadmierna opiekuńczość nauczycieli oraz brak możliwości popełniania błędów prowadzą do wyuczonej bezradności.** Praktyki wspomagane w zakładach pracy są rzadkością i brak im odpowiedniego przygotowania metodycznego, organizacyjnego, a nawet prawnego. Nie wspominając o braku rozwoju kształcenia dualnego w tym obszarze edukacyjnym.

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Formalnym liderem projektu oraz instytucją odpowiedzialną za księgową obsługę projektu w Polsce był Zespół Szkół Specjalnych nr 4. **Kwestie finansowe po stronie Islandzkiej podczas realizacji projektu prowadził partner zgodnie z obowiązującym prawem, dobrymi praktykami oraz ustaleniami zawartymi w umowie partnerskiej.** Kwestie związane z organizacją podróży na miejsce realizacji mobilności były zarządzane osobno przez organizacje biorące udział w mobilności, zgodnie z wytycznymi programu Edukacja. Na początku projektu wspólnie ustalono politykę realizacji tych zadań oraz zasady racjonalnego gospodarowania środkami. Zakwaterowanie i wyżywienie podczas spotkań projektowych organizowała zawsze organizacja goszcząca, zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez wszystkich partnerów na początku projektu. Podział środków nastąpił nie wcześniej niż po podpisaniu przez obie strony umowy partnerskiej, która jednoznacznie określała zasady przepływu informacji, pieniędzy oraz dokumentacji, terminy i zadania dla każdej ze stron. **Po realizacji każdego etapu projektu, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, każda organizacja opracowywała raport częściowy z realizacji powierzonych jej zadań, uwzględniając sprawozdanie z wydatkowania środków finansowych.** Przedstawiciele każdej z organizacji uczestniczyli również w cotygodniowych spotkaniach kierownictwa projektu, które dotyczyły systematycznej kontroli i planowania działań. Wszystkie bieżące kwestie omawiane były według potrzeb. W związku z obecną sytuacją, spotkania realizowane były zdalnie za pomocą platformy GoogleMeet.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii nauczania,
- wymiana dobrych praktyk z partnerami z Państw-Darczyńców,

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa.

W ramach projektu opracowano szereg innowacyjnych rozwiązań i propozycji koncepcyjnych dotyczących wspierania procesu kształcenia zawodowego i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi.

Wyniki projektu obejmowały cztery główne obszary:

1. Opracowanie innowacyjnej strategii przygotowania zawodowego osób z niepełnosprawnościami na etapie edukacji szkolnej.
2. Stworzenie koncepcji funkcjonowania centrum doskonalenia zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami, jako elementu, który nie istnieje w polskim systemie.
3. Opracowanie modelu Centrum Aktywizacji Zawodowej (CAZ) – podmiotu, który pełniłby rolę pośrednika między instytucjami edukacyjnymi a rynkiem pracy.
4. Projekt badawczy o charakterze naukowym, mający na celu porównanie systemów edukacji i wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz przeprowadzenie naukowo ustrukturyzowanej ewaluacji opracowanych wyników.

Dodatkowo opracowano kompleksową strategię przygotowania osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi do pracy, obejmującą narzędzia preorientacji zawodowej, programy kształcenia w wybranych obszarach zawodowych, a także narzędzia do diagnozy funkcjonalnej i autoewaluacji dla uczniów. Wyposażono także pracownie zawodowe w ZSS4 w niezbędny sprzęt i koncepcje dydaktyczne. Stworzone zostały również programy krótkoterminowych kursów dla absolwentów szkół specjalnych, którzy w polskim systemie edukacyjnym praktycznie nie mają dostępu do dalszej edukacji po ukończeniu szkoły. Powstały również katalogi umiejętności oraz strategie tworzenia spersonalizowanych kursów. **We współpracy z PUP, opracowano także koncepcję aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, obejmującą organizację praktyk wspomaganych, staży z PUP oraz formalne zatrudnienie.**

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

W odniesieniu do beneficjentów ostatecznych projektu – uczniów i absolwentów szkół specjalnych dla osób z umysłową, sensoryczną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną – **zaobserwowano znaczny wzrost refleksji nad przyszłością zawodową.** Zwiększył się poziom wiedzy o poszczególnych zawodach, uwidoczniły się preferencje i predyspozycje zawodowe. **Wzrosła gotowość do uczestnictwa w praktykach wspomaganych,** co przyczyniło się do większego zainteresowania dalszym rozwojem zawodowym i potencjalnym zatrudnieniem. **Podniósł się również poziom kompetencji miękkich**

uczestników w wyniku realizacji programu organizacji osobowości.

Obserwowany rozwój tej grupy uczestników stał się dodatkowym motywatorem dla nauczycieli, którzy wielokrotnie zrewidowali swoje przekonania na temat możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością intelektualną. **Badania wskazują, że nauczyciele wyrażają większą wiarę w realne możliwości znalezienia i utrzymania pracy przez swoich uczniów i absolwentów oraz dysponują lepszymi narzędziami do budowania kompetencji zawodowych uczniów.**

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Partner islandzki napotkał pewne trudności organizacyjne, które spowodowały opóźnienia w realizacji mobilności. Dodatkowo, w pierwszej mobilności nauczycieli, z powodów niezależnych od organizatora projektu, wzięło udział pięciu nauczycieli zamiast sześciu. **W celu zrekompensowania tego braku, w kolejnej mobilności (mobilność uczniów) uczestniczył dodatkowy uczestnik.** Dodatkowo w trakcie realizacji projektu wystąpiły dwie inne bariery. Pierwszą z nich były wyzwania organizacyjne, związane z jednym z partnerów krajowych, stowarzyszeniem NOE, które mogły prowadzić do jego wycofania się z projektu, zostały skutecznie zażegnane dzięki zaangażowaniu i wsparciu pozostałych członków konsorcjum. Drugą, były wynikające z ograniczonych możliwości organizacyjnych partnerów islandzkich trudności, które spowodowały konieczność przełożenia mobilności zarówno w przypadku kadry nauczycielskiej, jak i studentów z niepełnosprawnością intelektualną. **Pomimo trudności i napiętego harmonogramu, udało się w pełni zrealizować wszystkie mobilności, a ich opóźniona organizacja nie miała negatywnego wpływu na przebieg i rezultaty projektu.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Wszystkie wypracowane w trakcie realizacji projektu rozwiązania są trwałe i utrzymują się po okresie finansowania. Kluczowe dla szkoły było wyposażenie pracowni zawodowych oraz opracowanie metodyki pracy, która wspiera przygotowanie do pracy osób z niepełnosprawnością intelektualną. **Najbardziej innowacyjnym elementem w tym obszarze jest program rozwoju umiejętności miękkich i osobistych, które są kluczowe dla procesu aktywizacji, a często marginalizowane w tradycyjnych programach, gdzie głównie kładzie się nacisk na umiejętności techniczne.** Innowacyjnym i dotychczas nieobecny w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną jest koncept centrum kształcenia ustawicznego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Opracowane treści kształcenia stanowią doskonały punkt wyjścia do tworzenia struktury doskonalenia zawodowego dla dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Działania upowszechniające miały zróżnicowany charakter i były realizowane zgodnie z planem komunikacji, w miarę możliwości. Podczas licznych spotkań z radami pedagogicznymi szkół, pracownikami PUP, SDS w Sosnowcu, lokalnymi i regionalnymi ośrodkami akademickimi, przedstawicielami Sejmu i Senatu RP oraz innymi instytucjami publicznymi różnych szczebli, aktywnie promowano projekt. Aktywne były także zespoły międzyresortowe, które organizowały **cotygodniowe spotkania pracowników PUP z uczniami i nauczycielami PDP, a uczniowie i nauczyciele brali udział w targach pracy i innych konferencjach organizowanych przez PUP, PFRON i inne instytucje.** Podejmowane były również działania skierowane do rodziców osób z głębszą niepełnosprawnością, w ramach których organizowano spotkania, a na rok szkolny 2024-25 zaplanowano cykl spotkań informacyjnych.

Informacje związane z projektem opublikowano pod adresami internetowymi:

- [PROJEKT AION – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością intelektualną](#)
- [PROJEKT AION - ZSS nr 4 w Sosnowcu](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Dobłą praktyką zastosowaną przez organizatora projektu w trakcie jego realizacji było **rekompensowanie beneficjentom końcowym wszelkich niedogodności, wynikających z napotkanych barier i zdarzeń losowych.**

Rozwój i promocja sektora VET w Polsce – Jak promować i prowadzić klasę patronacką w warunkach polskich na podstawie doświadczeń krajów Liechtenstein, Szwajcaria i Niemcy

Informacje o projekcie	
Beneficjent	POLSKO-NIEMIECKA IZBA PRZEMYSŁOWO-HANDLOWA
Partnerzy	Instytut Analiz Rynku Pracy sp. z o. o. (IARP) (PL) WorldSkills Liechtenstein Office (LI) Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej we Wrześni (PCEZ) (PL)
Wartość dofinansowania	79 143,30 EUR
Czas realizacji	03-2022 - 02-2024
Typ działania	Działanie C - Opracowanie lub uaktualnienie lokalnych/ regionalnych/krajowych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego/branżowego i kształcenia ustawicznego
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Realizacja projektu dla Ostrowi Mazowieckiej pokazała, że pomimo znacznego zaangażowania lokalnych przedsiębiorców oraz dużych nakładów czasu i środków, zachęcanie młodzieży do podjęcia nauki w systemie dualnym, zwłaszcza w szkołach branżowych I stopnia, wiąże się z wieloma wyzwaniami. Młodzi ludzie znacznie częściej wybierają kształcenie ogólne – według danych GUS (raport „Oświata i wychowanie” za rok szkolny 2019/2020) tylko 13% uczniów decyduje się na naukę w klasach branżowych I stopnia.</p> <p>Sytuacja ta wynika głównie z braku sprecyzowanych planów zawodowych, ograniczonej świadomości na temat możliwości rozwoju dzięki zdobyciu konkretnych kwalifikacji zawodowych oraz niskiego prestiżu kształcenia zawodowego (VET). Wyniki współpracy z powiatem wrzesińskim wskazują jednak na rosnące znaczenie edukacji zawodowej w tym regionie. Dlatego niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do poprawy jakości i dostosowania</p>	

kształcenia zawodowego do zmieniających się wymagań rynku pracy oraz zwiększenia jego atrakcyjności.

Kluczowym elementem jest aktywna promocja kształcenia dualnego, realizowana poprzez kompleksowe działania szkół we współpracy z przedsiębiorcami. **Ich celem jest pozyskanie jak największej liczby uczniów do klas patronackich, niezależnie od płci, stopnia niepełnosprawności czy przynależności do określonej grupy społecznej.**

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Zaangażowanie partnerów pozwoliło na zdobycie wiedzy oraz przykładów dobrych praktyk, wykraczających poza minimalne wymagania określone we wniosku.

Dzięki współpracy z partnerem z Liechtensteinu nawiązano wiele cennych kontaktów z podmiotami zaangażowanymi w kształcenie zawodowe w tym kraju. Bez tych kontaktów realizacja projektu nie byłaby możliwa. Z polskimi partnerami przeprowadzono ponad 20 spotkań, zarówno bezpośrednich, jak i online, a także utrzymywany był regularny kontakt telefoniczny i mailowy. **Krajowi partnerzy aktywnie uczestniczyli we wszystkich wydarzeniach i spotkaniach roboczych**, wnosząc cenne pytania i uwagi, które znacząco wspierały współpracę z ekspertami z Liechtensteinu, Niemiec i Szwajcarii oraz przyczyniły się do osiągnięcia rezultatów projektu.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu były:

- Wymiana dobrych praktyk z innymi podmiotami,
- Opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa.

Bezpośredni wpływ projektu polegał na umożliwieniu uczestnikom procesu edukacyjnego w Polsce – szkołom, instytucjom edukacyjnym oraz przedsiębiorcom zaangażowanym w kształcenie dualne – zapoznania się z rozwiązaniami stosowanymi w Liechtensteinie, Niemczech i Szwajcarii.

Praktyczność zdobytej wiedzy potwierdzają liczne zapytania o możliwość konsultacji z zespołem projektowym podczas realizacji projektu. W 2023 roku odbyło się kilka takich indywidualnych spotkań, między innymi z firmami Viessmann i ABerger. Uzyskane rekomendacje zostały już wykorzystane przy opracowywaniu strategii powiatu wrzesińskiego. W dłuższej perspektywie raport z projektu stanie się inspiracją dla innych powiatów i regionów w Polsce. Liczne podmioty wyraziły zainteresowanie wdrożeniem poszczególnych elementów rezultatów projektu.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Największym wyzwaniem przy tworzeniu klas patronackich jest pozyskanie zmotywowanych uczniów i ustalenie zasad współpracy między szkołami a pracodawcami. Dzięki poznaniu dobrych praktyk z Liechtensteinu, Szwajcarii i Niemiec oraz opracowaniu analizy porównawczej zachodnich systemów edukacji VET z polskim systemem, a także stworzeniu poradników dla przedsiębiorców, **udało się opracować nową strategię kształcenia zawodowego dla powiatu wrzesińskiego (strategia została przyjęta pod koniec 2023 roku)**. Dokumenty opublikowane na stronie edunet-poland.pl oraz cztery wydarzenia upowszechniające w 2023 roku, a także spotkania online otwarte dla szerokiej publiczności w 2022 roku, przyczyniły się do popularyzacji tych rozwiązań.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Na etapie wnioskowania jako potencjalne ryzyko określono pandemię COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia dotyczące organizowania mobilności i wydarzeń upowszechniających. **W trakcie realizacji projektu nie wystąpiły żadne ograniczenia związane z COVID-19, dzięki czemu wszystkie spotkania wyjazdowe i promujące projekt mogły odbyć się bez przeszkód.** Drugim zagrożeniem była możliwość braku chęci współpracy ekspertów z Liechtensteinu, Szwajcarii i Niemiec przy realizacji wyników oraz działań upowszechniających. **To ryzyko okazało się nieistniejące.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Wszystkie rezultaty w postaci raportów, poradników i analiz zostały opublikowane na stronach internetowych i są dostępne do bezpłatnego wykorzystania przez zainteresowane osoby. Organizowane są spotkania online z firmami, które zainspirowane opracowaniami, są zainteresowane wdrożeniem tej wiedzy (np. spotkanie w styczniu z firmą Optimet z Czarnkowa). Zaplanowane jest spotkanie poświęcone inspiracjom z niemieckiego obszaru językowego w zakresie VET, które mogą być wykorzystane w Polsce. Dla AHK promocja VET stanowi zadanie statutowe, dlatego planowana jest kolejna inicjatywa z partnerami, szczególnie w obszarze kształcenia w kooperacji i promocji edukacji w małych, lokalnych społecznościach.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Z uwagi na duże zainteresowanie tematem podjęte zostały dodatkowe działania promujące projekt: **13 września 2022 roku zorganizowane zostało ogólnodostępne spotkanie online dotyczące szwajcarskiego i liechtensteińskiego systemu VET**, którego prelegentem był Martin Strickler z Ministerstwa Szwajcarii (Wissenschaftlicher Berater - Eidgenössisches

Departement für Wirtschaft, Bildung und Forschung WBF Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation SBFI Internationale Beziehungen). **Kolejne spotkanie odbyło się 5 grudnia 2022 roku, poświęcone niemieckiemu systemowi VET**, a prelegentką była dr Christine Eberhardt z Federalnego Centrum Kształcenia Zawodowego (Bundesinstitut für Berufsbildung). Dodatkowo, **w maju 2023 roku w Warszawie zorganizowane zostało spotkanie upowszechniające, na którym przedstawiono pomysły na rekrutację do klas patronackich, inspirowane rozwiązaniami z Liechtensteinu, Szwajcarii i Niemiec (szczegóły poniżej)**. Zarówno AHK Polska, jak i PCEZ regularnie informowały o wydarzeniach związanych z projektem na LinkedIn.

Informacje na temat projektu oraz prowadzonych w jego ramach działań publikowano m.in. na poniższych stronach internetowych:

- [Konferencja: Rozwój i promocja sektora VET w Polsce](#)
- [Rozwój i promocja sektora VET w Polsce - AHK Polen Edunet](#)
- [Konferencja „Rozwój i promocja sektora VET w Polsce. Jak promować i prowadzić klasę patronacką w warunkach polskich na podstawie doświadczeń krajów Liechtenstein, Szwajcaria i Niemcy” – Ośrodek Rozwoju Edukacji](#)
- [Rozwój i promocja sektora VET w Polsce - projekt Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

W przypadku realizacji projektów polegających na adaptowaniu innowacyjnych rozwiązań wykorzystywanych w innych krajach, **szczególnie istotna jest dobra komunikacja z zagranicznymi podmiotami oraz dbanie o efektywny przebieg współpracy.**

Informacje o projekcie	
Beneficjent	BigBang (dawniej Mladiinfo Poland)
Partnerzy	Prios (PL) Nvias (Czechy) Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości (PL)
Wartość dofinansowania	149 526,96 EUR
Czas realizacji	03-2022 - 12-2023
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie D - Edukacja zdalna
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Pomysł na projekt powstał na podstawie oceny potrzeb przeprowadzonej w 2020 roku, obejmującej analizę danych statystycznych, wywiady oraz dialogi z wyznaczonymi grupami interesariuszy. Badanie, przeprowadzone przez Panią Agatę Smolak (kierownik grupy badawczej, doktorantkę i prezes Mladiinfo Polska) we współpracy z Młodzieżowym Centrum Badawczym Uniwersytetu SWPS w Polsce, było dostępne na stronie Uniwersytetu SWPS – Centra i laboratoria (dostęp: grudzień 2024 r.).</p> <p>Celem jakościowego badania pt. „<i>Współpraca edukacyjno-biznesowa – perspektywa szkół zawodowych i przedsiębiorstw</i>” było zidentyfikowanie istniejących modeli współpracy między szkołami technicznymi i branżowymi a przedsiębiorstwami oraz analiza relacji między lokalnymi ośrodkami edukacyjnymi a pracodawcami. W ramach badania przeanalizowano również procesy i narzędzia wspierające nawiązywanie, utrzymywanie i ocenę współpracy.</p> <p>Dotychczasowe badania skupiały się głównie na barierach we współpracy szkół zawodowych z pracodawcami, wynikających z uwarunkowań ekonomicznych i społecznych. Wskazywano na potrzebę wydłużenia czasu zajęć praktycznych w zakładach pracy, jednocześnie zauważając niechęć pracodawców do</p>	

podejmowania bardziej kosztownych i wymagających form współpracy ze szkołami. Wyniki badania wykazały konieczność ustalenia dobrych praktyk w zakresie współpracy między szkołami a biznesem, aby programy edukacyjne lepiej odpowiadały wymaganiom pracodawców. Podkreślono również oczekiwania wobec uczniów w zakresie znajomości podstaw savoir-vivre'u i zasad dress code'u, co pozwoliłoby na odpowiednie przygotowanie ich do skutecznego wejścia na rynek pracy i wywierania pozytywnego pierwszego wrażenia.

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpraca między instytucjami zaangażowanymi w projekt „VET 4.0” przebiegała sprawnie i skutecznie, co miało kluczowe znaczenie dla realizacji założonych celów. **Partnerstwo obejmowało zarówno instytucje krajowe, jak i zagraniczne, co wzbogaciło projekt o różnorodne doświadczenia i perspektywy.** Efektywność współpracy wspierał Podręcznik Projektu, który określał wspólne zasady, obowiązki oraz prawa uczestników.

W ramach podziału zadań:

- **BigBang** odpowiadał za zarządzanie, koordynację działań oraz komunikację między partnerami, wykorzystując swoje doświadczenie w nowoczesnych technologiach.
- **Nvias z.s.** wnosił wiedzę specjalistyczną w zakresie edukacji przez technologie VR oraz przedsiębiorczości, wprowadzając innowacyjne podejścia do kształcenia zawodowego.
- **FPPP** wspierała proces cyfrowej transformacji w edukacji, koncentrując się na promocji nowoczesnych metod nauczania oraz współpracy z przedsiębiorstwami.
- **Prios AS** odpowiadał za opracowanie podręcznika dotyczącego współpracy między edukacją zawodową (VET) a biznesem.

Dla zapewnienia spójności działań i realizacji celów, partnerzy regularnie spotykali się online, organizując miesięczne spotkania zgodnie z przyjętym planem komunikacji.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa,
- opracowanie specjalnej aplikacji edukacyjnej w formacie VR,
- opracowanie rozwiązań pozwalających na zacieśnienie relacji między szkołami a biznesem.

W trakcie realizacji projektu wypracowano następujące rozwiązania i produkty:

1. **Stworzono aplikację VR, która wspiera efektywną adaptację praktykantów w miejscu pracy.**
2. **Opracowano narzędzie wspomagające nawiązywanie i utrzymywanie współpracy między szkołami zawodowymi a przedsiębiorstwami.**
3. Przygotowano raport z badań, który dostarczył szczegółowych informacji o istniejącej współpracy między biznesem a edukacją zawodową (VET) oraz o wyzwaniach związanych z procesem adaptacji młodzieży (praktykantów i stażystów).

Z kolei w kwestii poszerzania kompetencji edukatorów, **przeprowadzone zostały szkolenia i warsztaty, które podniosły kompetencje nauczycieli w zakresie wykorzystania nowych technologii i innowacyjnych metod nauczania.** Dzięki temu możliwy był rozwój umiejętności nauczycieli w obszarze technologii VR oraz edukacyjnych gier komputerowych wpłynął na jakość kształcenia zawodowego.

Zwiększone kompetencje nauczycieli przyczynią się do długoterminowej poprawy jakości edukacji w instytucjach VET, lepiej przygotowując swoich podopiecznych do wymagań rynku pracy.

Innym odnotowanym efektem był wzrost motywacji i zaangażowania uczniów. **Wprowadzenie nowoczesnych narzędzi i metod nauczania zwiększyło motywację oraz zaangażowanie młodzieży a zastosowanie innowacyjnych rozwiązań przekłada się na wyższe wyniki edukacyjne oraz większą satysfakcję z nauki.** Wyższy poziom motywacji i zaangażowania uczniów pozytywnie wpłynie na ich postawy i osiągnięcia edukacyjne, przygotowując ich do przyszłych wyzwań zawodowych.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Opracowano i wdrożono innowacyjną grę VR, która wspiera proces adaptacji nowych praktykantów w miejscu pracy, oferując realistyczne i interaktywne przygotowanie do rzeczywistych warunków zawodowych. Narzędzie to, dzięki łatwej adaptacji, może być wykorzystywane w różnych branżach i krajach. Gra, oparta na nowoczesnej technologii z możliwością aktualizacji, zapewnia długotrwałe wsparcie instytucjom kształcenia zawodowego i przedsiębiorstwom, zwiększając swoją wartość jako trwałe narzędzie edukacyjne.

Równolegle opracowano wytyczne bazujące na dobrych praktykach z Norwegii, wspierające współpracę między instytucjami kształcenia zawodowego a sektorem biznesowym. **Wytyczne te dostarczają konkretnych strategii i innowacyjnych rozwiązań, integrujących edukację zawodową z wymaganiami nowoczesnego rynku pracy.** Dzięki oparciu na naukowych analizach i praktycznych

doświadczeniach, stanowią nieocenione źródło wiedzy dla instytucji VET, pomagając im lepiej przygotowywać uczniów do wyzwań zawodowych. Planowane jest regularne aktualizowanie tych wytycznych, co pozwoli na uwzględnienie zmieniających się potrzeb sektora edukacji i biznesu, zapewniając ich długoterminową użyteczność.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Podczas realizacji projektu zmaterializowało się kilka ryzyk. **Zmiany w składzie zespołów odpowiedzialnych za poszczególne rezultaty pracy wymagały szybkiego wdrażania nowych osób, jednak dzięki systematycznemu umieszczaniu dokumentacji online proces adaptacji przebiegał sprawnie.** W trakcie projektu zmieniał się również kurs euro – w kluczowym momencie jego wartość wzrosła do 5 złotych, co przełożyło się na wyższe koszty dla beneficjenta. Na szczęście późniejsza stabilizacja kursu pozwoliła zbilansować budżet.

Dodatkowym wyzwaniem było początkowe ograniczone zaufanie grupy docelowej, w szczególności nauczycieli, którzy obawiali się, że technologia VR może zagrozić ich stanowiskom. Jednak dzięki przeprowadzonym konferencjom i warsztatom udało się ich przekonać, że VR to jedynie narzędzie wspierające ich pracę, a nie zastępujące nauczyciela w procesie edukacyjnym.

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Konsorcjum opracowało szczegółowy plan zapewnienia trwałości rezultatów projektu po zakończeniu finansowania. **Plan zakłada dalsze wykorzystanie stworzonych narzędzi i metod, rozwijanie współpracy oraz promowanie innowacyjnych podejść w kształceniu zawodowym.** Opracowane zasoby, takie jak gra VR do onboardingu praktykantów oraz ramy metodologiczne gier edukacyjnych, będą wdrażane i kontynuowane w instytucjach VET. **Partnerzy projektu zobowiązali się do integracji tych narzędzi w swoich programach edukacyjnych, wspierając ich efektywne wykorzystanie poprzez regularne szkolenia dla nauczycieli oraz bieżące aktualizacje technologiczne.**

Metodologie i najlepsze praktyki będą szeroko rozpowszechniane wśród instytucji edukacyjnych i przedsiębiorstw, zwiększając ich zasięg i oddziaływanie. Partnerzy projektu zobowiązali się także do **utrzymania współpracy po zakończeniu projektu, tworząc trwałe relacje i rozwijając wspólne inicjatywy edukacyjne i badawcze,** co pozwoli na dalszy rozwój i adaptację wyników projektu w różnych kontekstach.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Wszystkie działania zostały przeprowadzone zgodnie z założeniami, co przyczyniło się do skutecznego rozpowszechnienia wyników projektu. **Dzięki temu rezultaty mają potencjał do trwałego wpływu na sektor kształcenia zawodowego i mogą być szeroko wykorzystywane w różnych kontekstach edukacyjnych.**

Powstała strona internetowa, na której regularnie publikowano informacje o postępkach projektu, opracowane materiały edukacyjne oraz wyniki badań ([BigBang](#) oraz [Onboarding Future](#)). **W działaniach promocyjnych wykorzystano również platformy społecznościowe, takie jak Facebook i LinkedIn**, gdzie publikowano posty, zdjęcia, filmy oraz inne treści związane z projektem, co pozwoliło dotrzeć do szerokiego grona odbiorców i zwiększyć świadomość na temat projektu i jego wyników.

Zorganizowano konferencje i warsztaty, podczas których prezentowano rezultaty projektu, dzielono się najlepszymi praktykami oraz omawiano przyszłość sektora VET. W wydarzeniach uczestniczyli przedstawiciele instytucji edukacyjnych, biznesu oraz decydenci. Przygotowano również artykuły naukowe, w tym opracowanie dotyczące szans i zagrożeń związanych z VR.

Poniżej linki do stron internetowych związanych z projektem, jego działaniami oraz rezultatami:

- [vet 4.0 – Big bang](#)
- <https://www.onboardingfuture.work/pl/about>
- [VET Edukacja 4.0... / Politechnika Lubelska](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Dobłą praktyką było stałe monitorowanie, jak postępują działania projektowe oraz ciągła gotowość do szybkiego wprowadzenia zmian, w przypadku napotkania różnego rodzaju barier.

VirtuAir Reality - projektowanie przyszłości w zawodach lotniczych z wykorzystaniem wirtualnej rzeczywistości lotniska

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Fundacja Instytut Rozwoju Edukacji i Przedsiębiorczości
Partnerzy	Międzynarodowy Port Lotniczy im. J.Pawła II Kraków - Balice sp. z o.o. Centrum Edukacji Lotniczej (PL) Isavia (IS) Simpro sp. z o.o. (PL)
Wartość dofinansowania	176 181,67 EUR
Czas realizacji	03-2022 - 02-2024
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Prognozy organizacji IATA na rok 2024 wskazują, że liczba pasażerów osiągnie rekordowy poziom około 4,7 miliarda, a przewoźnicy zarobią ponad 25 miliardów euro. Zainteresowanie podróżami lotniczymi rośnie z roku na rok. Branża lotnicza oferuje ponad 85 milionów miejsc pracy na całym świecie, z czego tylko około 4% osób jest zatrudnionych bezpośrednio przez linie lotnicze. Stąły rozwój tego sektora będzie generował zapotrzebowanie na nowych pracowników. Celem projektu jest rozwój kształcenia zawodowego w branży lotniczej poprzez opracowanie, ewaluację i wdrożenie innowacyjnych zajęć zawodoznawczych dla uczniów i studentów, z wykorzystaniem rzeczywistości wirtualnej, stworzenie platformy zawodoznawczej dostępnej dla wszystkich zainteresowanych, opracowanie materiałów dla nauczycieli i doradców zawodowych oraz zorganizowanie konferencji dla tej grupy. Projekt ma na celu odpowiedź na rosnące zainteresowanie tematyką lotnictwa w społeczeństwie oraz na brak specjalistycznej wiedzy praktycznej w zakresie lotniskowego zawodoznawstwa, a także na potrzeby ekonomiczno-społeczne związane z dynamicznie rozwijającą się branżą transportu lotniczego. Grupę odbiorców</p>	

stanowią dzieci, młodzież, studenci, dorośli, w tym nauczyciele i doradcy zawodowi.

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

W realizację projektu zaangażowało się trzech partnerów z Polski oraz jeden z Islandii. Wybór partnerów okazał się trafny i kluczowy dla sukcesu projektu. Centrum Edukacji Lotniczej Kraków Airport oraz Isavia Academy dostarczały wiedzy branżowej, chętnie dzieląc się swoimi doświadczeniami związanymi z polską i islandzką branżą lotniczą. **Współpraca z pozostałymi partnerami, która doprowadziła do przekształcenia wiedzy branżowej w rezultaty pracy intelektualnej, przebiegała w atmosferze twórczej współpracy i pełnego zaangażowania.** Specyfika oraz wyzwania branży lotniczej w Polsce i Islandii różnią się, a ich poznanie stało się możliwe dzięki nawiązaniu współpracy. **Dzięki temu polscy partnerzy poszerzyli swoje horyzonty, zyskując szersze spojrzenie na tematykę i zakres poruszany w projekcie RPI.** Spotkania projektowe w Krakowie i Reykjavíku były inspirujące nie tylko pod kątem tematyki projektu, ale także w szerszym kontekście, obejmującym podejście do edukacji branżowej, kultury pracy, dobrostanu pracowników oraz wzajemne poznanie pięknych krajów, co zostało zgodnie potwierdzone przez wszystkich uczestników spotkań. **Planowana jest dalsza współpraca między partnerami w ramach innych projektów oraz wymiany doświadczeń.**

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym rezultatem projektu było przedstawienie środowiska zawodowego branży lotniczej, wzbudzenie zainteresowania wśród uczniów, przekazanie specjalistycznej wiedzy doradcom zawodowym i nauczycielom, a także dostarczenie narzędzi do promocji edukacji, takich jak platforma zawodoznawcza oraz zajęcia zawodoznawcze z wykorzystaniem stanowisk VR. Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, w raporcie końcowym zwracał również uwagę, że:

- **Łatwy dostęp do informacji.** Uczniowie, nauczyciele, doradcy zawodowi i rodzice będą mieli łatwy dostęp do informacji o różnych zawodach w lotnictwie. Platforma zapewni pełne, zaktualizowane dane na temat wymagań, umiejętności i możliwości rozwoju zawodowego.
- **Zwiększenie świadomości zawodowej:** Dzięki platformie użytkownicy lepiej zrozumieją różne ścieżki kariery w lotnictwie, co pozwoli im dokładniej ocenić swoje zainteresowania i umiejętności w kontekście możliwości zawodowych w tej branży.
- **Wsparcie doradcze:** Doradcy zawodowi będą mieli dostęp do narzędzi i materiałów, które wspierać będą ich pracę. Będą mogli skuteczniej

doradzać uczniom i uczestniczyć w kształtowaniu ich ścieżek kariery w lotnictwie.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Głównym rezultatem projektu było opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa.

Rezultatem projektu są innowacyjne zajęcia zawodoznawcze, które wykorzystują rzeczywistość wirtualną. Opracowany specjalnie aktywizujący i nietypowy program zajęć pozwala zaszcześcić pasję w młodych ludziach, a stworzone stanowiska VR ukazują wyzwania, z jakimi codziennie mierzą się pracownicy. Uczestnicy zajęć mieli okazję zwiedzić obszary lotniska, które nie są ogólnodostępne. Dostępność projektu była jednym z jego kluczowych założeń. W związku z tym powstała także platforma zawodoznawcza, **która w sposób przejrzysty, zrozumiały i interesujący przedstawia ponad 70 stanowisk pracy związanych z lotnictwem.** Ważnym elementem edukacji są nauczyciele i doradcy zawodowi, którzy często mają utrudniony dostęp do specjalistycznej wiedzy. Dzięki materiałom oraz konferencji przygotowanej w ramach projektu udało się usystematyzować ich wiedzę i znacząco ją poszerzyć. **W konferencji stacjonarnej uczestniczyło 40 osób, a ponad 200 osób śledziło jej przebieg online.** Byli to przedstawiciele władz, pracownicy biur karier, doradcy zawodowi oraz nauczyciele. Przed zajęciami uczestnicy znali zazwyczaj tylko 3-4 zawody związane z lotnictwem (np. załoga, pilot, kontroler, celnik), natomiast po zajęciach liczba ta wzrosła zwykle do 20-30.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W trakcie realizacji projektu nie wystąpiły ryzyka określone we wniosku aplikacyjnym. **Precyzyjne ustalenie zasad współpracy, podziału zadań, realistyczne założenia w harmonogramie, wykwalifikowana kadra zarządzająca oraz doświadczenie zaangażowanych osób skutecznie zapobiegły pojawieniu się zdefiniowanych ryzyk.** Przed rozpoczęciem realizacji projektu, partnerzy przeprowadzili szerokie badanie rynku i zapotrzebowania na rezultaty projektu. Stałe monitorowanie umożliwiło skuteczne przeciwdziałanie ryzykom, na przykład poprzez ankiety przeprowadzone wśród użytkowników wyników projektu. Ewaluacja zebranych danych pozwalała na wprowadzanie ulepszeń. **Dotychczasowa udana współpraca z partnerami umożliwiła sprawne przeprowadzenie wszystkich zaplanowanych etapów, a nowe ryzyka, które nie były wcześniej przewidziane, nie wystąpiły.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Wypracowane w trakcie realizacji projektu rozwiązania cechują się dużą trwałością. Wynika to z faktu, iż podmiot odpowiedzialny za realizację projektu zapewnił możliwości uczestnictwa w konsultacjach z doświadczonymi pracownikami lotnictwa oraz ekspertami w zakresie rozwoju zawodowego, aby uczniowie mogli otrzymać cenne wskazówki i perspektywy dotyczące swoich zawodowych aspiracji. **Istotne jest również przeprowadzanie badań rynku pracy w sektorze lotniczym oraz identyfikowanie aktualnych i przyszłych trendów zawodowych, aby platforma mogła dostarczać najbardziej aktualne i wartościowe informacje o karierach w tej branży.** Wyniki realizacji projektu będą (i są) prezentowane także po jego zakończeniu. Dodatkowo platforma zawodoznawcza [Job in Air Krakow Airport](#) będzie dostępna nieodpłatnie dla wszystkich zainteresowanych na stałe. Prowadzone są rozmowy na temat jej regularnej aktualizacji, uwzględniającej zmieniające się przepisy oraz wymagania na poszczególnych stanowiskach. Na platformie na bieżąco dostępne będą także scenariusze zajęć, które mogą być wykorzystywane przez nauczycieli i doradców zawodowych. Rozważane jest także przeprowadzanie bezpłatnych zajęć zawodoznawczych, które mogłyby stanowić nagrodę w konkursach związanych z tematyką lotniczą.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W kwestii działań podejmowanych w celu upowszechnienia projektu, podjęte zostały następujące kroki:

- Utworzenie dedykowanej strony internetowej [Krakow Airport](#);
- Stworzenie reklamy wielkoformatowej (od września 2023) oraz reklamy multimedialnej na standach city-light (od stycznia 2023), umieszczonych w hali odbioru bagaży Kraków Airport;
- Zaprojektowanie dwóch standów, umieszczonych na kładce łączącej terminal pasażerski Kraków Airport ze stacją kolejki;
- Przygotowanie animacji promującej platformę ([YouTube](#), [Poznaj 70 zawodów lotniskowych na innowacyjnej platformie zawodoznawczej JobInAir!](#); dostęp: grudzień 2024 r.), reklamowanej na Facebooku Kraków Airport, CEL KRK oraz na monitorach w terminalu pasażerskim Kraków Airport (w 2023 roku, ponad 9 500 000 pasażerów, z czego 30% korzystało z dojazdu kolejką);
- Przeprowadzenie wywiadu z partnerem z Islandii oraz opublikowanie informacji o projekcie w kwartalniku Airside, wydawanym przez CEL;
- Stworzenie roll-upu informującego o projekcie, który jest na stałe widoczny w CEL, a także zabierany na targi i pikniki, w tym Małopolski Festiwal Zawodów;

- Podczas 4. Lotniskowych Targów Zawodowców, oglądanych przez kilkadziesiąt tysięcy osób, przeprowadzono rozmowy z partnerami na temat realizowanego projektu;
- Ponad 5000 szkół oraz ośrodków zajmujących się doradztwem zawodowym otrzymało materiały promocyjne drogą mailową – wersje elektroniczne broszury informacyjnej;
- Dedykowane posty na Facebooku CEL KRK, Kraków Airport oraz platformie X Kraków Airport (zasięg postów był monitorowany, w tym post podsumowujący konferencję, który przekroczył 9 500 osób);
- Wystąpienie podczas Konferencji Małopolskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w ramach cyklu „Odczarowujemy doradztwo zawodowe”.
- Platforma zawodowcza „jobinair” (RPI 2) została na stałe umieszczona na ścianie edukacyjnej w terminalu pasażerskim Kraków Airport.

Strony internetowe związane z projektem:

- [Kraków Airport - VirtuAir Reality - projekt](#)
- [Projekt VirtuAir Reality | ZSECH](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Odpowiedzialny za realizację projektu podmiot, w raporcie końcowym zwracał uwagę, że **szczególnie istotne okazało się stałe monitorowanie działań projektowych w celu niwelowania istniejących barier oraz zapobiegania ich występowania w przyszłości**. Ważne są również poprzedzające faktyczną realizację projektu badania rynku, które dostarczają dokładne i aktualne informacje pozwalające na lepszy wgląd w sytuację panującą na danym rynku.

Projekty w ramach Komponentu 4 Programu Edukacja

Autorski model wsparcia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w oparciu o program szkolny metody Bilateralnej Integracji

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Powiat Piaseczyński
Partnerzy	Grupa Szkoleniowo Doradcza Europlus Sp. z o.o. (PL) Stowarzyszenie Szkoła Kultury Polskiej w Trondheim (Polsk Kultur Skole I Trondheim) (NO)
Wartość dofinansowania	94 829 EUR
Czas realizacji	03-2022 - 12-2023
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B - Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Uczniowie ze Szkoły Podstawowej przy ZSS doświadczają znaczących opóźnień w rozwoju oraz trudności w nauce. Około 50% dzieci, w tym osoby w spektrum autyzmu, wykazuje niedojrzałość w zakresie systemu motorycznego, co przekłada się na problemy z kontrolą dużej i małej motoryki, deficyty uwagi, słabą pamięć, ograniczoną kontrolę mięśni oka oraz zaburzenia funkcji wizualnych, słuchowych i percepcji. Takie trudności wpływają negatywnie na funkcjonowanie dzieci w środowisku rówieśniczym, obniżając ich poczucie własnej wartości i motywację do działania.</p>	

Analiza przeprowadzona w ZSS potwierdza, że opóźnienia motoryczne mają bezpośredni i nierozdzielny wpływ na rozwój poznawczy, a w dłuższej perspektywie także społeczny. **Placówka podejmuje działania mające na celu przeciwdziałanie tym problemom, wprowadzając od około dwóch lat innowację pedagogiczną opartą na metodzie IB (Integrated Bodywork).** Choć realizowana w ograniczonym zakresie – bez kompleksowych narzędzi edukacyjnych i w pełni wykwalifikowanej kadry – **inicjatywa ta według nauczycieli przynosi pozytywne rezultaty.**

Projekt ma na celu odpowiedź na problemy związane z niewystarczającą skutecznością dotychczasowych działań integracyjnych, które ograniczają poprawę percepcji i rozwój poznawczy uczniów z niepełnosprawnością intelektualną. Jednocześnie pozwoli na opracowanie narzędzi, odpowiednie przygotowanie kadry oraz empiryczną weryfikację skuteczności metody IB. Podstawą metody są wyniki badań wskazujące, że ruch stymuluje nie tylko rozwój fizyczny, ale także funkcjonowanie mózgu. Badania psychologiczne dowodzą, że skoordynowane ruchy obustronne wspierają produkcję substancji pobudzających wzrost komórek nerwowych. **Program ćwiczeń IB stymuluje rozwój struktur mózgu odpowiedzialnych za sprawniejszy przepływ informacji między półkulami, którego niedostateczne rozwinięcie może prowadzić do słabej koordynacji, nadpobudliwości oraz trudności w nauce wynikających z dominacji jednej półkuli mózgu.**

Proszę pani, przede wszystkim zależało nam na tym, aby zmniejszyć ryzyko niepowodzeń szkolnych. Chciałabym też zwrócić uwagę na zjawisko izolacji społecznej, cofanie, czy depresja. I chciałabym, znaczy organizując cały ten projekt, dzieci były objęte różnymi zajęciami, które wykorzystywały metodę integracji. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpraca między partnerami przebiegała w sposób bardzo harmonijny. Role poszczególnych partnerów oraz harmonogram działań zostały jasno określone, co pozwoliło na sprawne wywiązywanie się z powierzonych zadań. **Przyjazna atmosfera oraz wzajemna chęć wsparcia dodatkowo przyczyniły się do pozytywnego przebiegu projektu.** Realizowane działania były zgodne z założeniami wniosku, a niekiedy nawet wykraczały poza określone ramy, aby zapewnić najwyższą jakość i rzetelność realizacji.

Ja byłam przeszczęśliwa, ponieważ pan [Imię i nazwisko], który reprezentował tego partnera, niezwykle sprawdził się w tej roli. Pan, który jest profesorem w Trondheim, już emerytowanym profesorem uczelni wyższej. W związku z tym, no on jakby od zaplecza znał cały ten problem edukacyjny, tak? I naprawdę bardzo dobrze się układała współpraca, bardzo dobrze. Pan był u nas tutaj w szkole, myśmy tak robili takie wymienne spotkania, tak? Albo online'owe, albo jak był w Polsce, no to tutaj myśmy go zapraszali do szkoły i organizowaliśmy takie spotkania. No i potem byliśmy na wizycie. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa,
- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk oraz organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Rezultatem projektu są opracowane materiały, które stanowią istotne wsparcie w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami. **Pierwszym z nich jest podręcznik będący autorskim modelem wsparcia.** Zawiera on opis grupy docelowej, przykładowe scenariusze zajęć oraz wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu. Materiał został opublikowany na stronie szkoły z możliwością pobrania w wersji polskiej i angielskiej. Podręcznik został również przekazany dyrektorom placówek specjalnych, z którymi nawiązano kontakt podczas konferencji, oraz partnerowi norweskiemu w celu promocji. **Publikacja podsumowuje cały projekt, prezentując informacje o źródłach finansowania, partnerach, współpracy, założeniach metody, specyfice pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami, wynikach badań i ich wpływie na grupę docelową.** Całość jest przedstawiona w spójnej formie specjalistycznego ebooka.

Drugim rezultatem jest artykuł naukowy, który koncentruje się na badaniach, ich tendencjach oraz kierunkach rozwoju. Został on zgłoszony do międzynarodowego czasopisma w celu recenzji i publikacji. Artykuł w sposób naukowy opisuje efekty zastosowanej metody IB, jej wpływ na rozwój dzieci z niepełnosprawnościami oraz główne obserwowane tendencje. Analiza wyników badań i obserwacji wykazała, że cele projektu zostały osiągnięte w zadowalającym stopniu. **Uczniowie, w zależności od stopnia niepełnosprawności, opanowali materiał w całości lub częściowo, a każdy uczestnik poczynił wyraźne postępy, co uznano za znaczący sukces.**

Publikacja, jeżeli chodzi o podręcznik, został wydany. Cieszę się ogromnym powodzeniem, ponieważ jest to podręcznik, w cudzysłowie e-book, który można pobierać ze strony naszej szkoły w formie i polskiej, i po angielsku. Dlaczego mówię o tym sukcesie, jeżeli chodzi o prowadzących czy nauczycieli? Ponieważ myśmy w międzyczasie też zrobili organizując szkolenia dla nauczycieli zajmujących się edukacją dzieci ze specjalnymi potrzebami. Oczywiście opowiadamy o projekcie, o wynikach badań, o tymże podręczniku i ludzie dzwonią do nas i pobierają ten podręcznik z naszej strony. Jeżeli ktoś do mnie dzwoni i chce zwiększony rozmiar tego podręcznika, czyli powiększony, tam o scenariusze zejść, no to tutaj moja pani sekretarka w szkole odnotowuje po prostu każdą wysłaną publikację. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Zauważalnym efektem projektu, szczególnie u dzieci, jest poprawa koordynacji, mobilności oraz procesu zapamiętywania. Ruch, w tym sekwencje ruchowe będące elementem metody IB, stanowiły bodziec, który pozytywnie wpłynął na grupę badawczą. Efekty te mają charakter długoterminowy, ponieważ wypracowana koordynacja ruchowa przekłada się na codzienne życie dziecka oraz jego proces nauki i rozwoju. **Dzięki projektowi oraz jego efektem, zajęcia oparte na metodzie IB będą kontynuowane w szkole, niezależnie od trwania projektu.** Innowacyjność metody IB, szczególnie w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami, przyczyniła się do rozwoju placówki oraz samych dzieci. Placówka kontynuuje prace nad udoskonaleniem metody, co stwarza szansę na jej wdrożenie w placówkach specjalnych jako standard zajęć w przyszłości.

Prowadząc zajęcia indywidualne i grupowe z podopiecznymi zauważyliśmy i się to potwierdziło, że dzieci bardzo otworzyły się na to, ponieważ dzieci, które były wycofane, dzieci, które nie były w stanie swobodnie wypowiadać się, wyrażać powiedzmy publicznie, to już są dwie czy trzy osoby, tak? A tutaj jakby były zachęcane na zajęciach grupowych do prowadzenia tychże zajęć w liczbie siedmiu osób. I one wychodziły na środek i prowadziły zajęcia. Ponieważ celem tego projektu było właśnie to też, żeby uczeń Tak, rozumiem. No, no. Aha, rozumiem. Słuchajcie, jak czekanie na swoją kolej, prawda? Teraz ty mówisz, teraz ja mówię. Taka naprzemiennność i szacunek wobec kolegi, no to są niezwykle umiejętności społeczne, które my musimy tutaj kształtować w takiej szkole. Zwracanie uwagi koledze, który popełnił błąd, a nie, że pani, w cudzysłowie, kolokwialnie mówiąc, podejść i tam do niego go szarpnąć. (Źródło:

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W trakcie realizacji projektu wystąpiło ryzyko określone we wniosku aplikacyjnym, związane z opóźnieniami w realizacji poszczególnych działań. Problem pojawił się podczas opracowywania danych. Wypracowana metodologia badań generowała dużą ilość danych, których **rzetelne opracowanie wymagało więcej czasu, niż pierwotnie przewidziano w etapie aplikacyjnym.** Okazało się, że badania były bardziej złożone, a ich opracowanie bardzo czasochłonne, co wymagało zaangażowania dodatkowych osób. Z tego powodu początkowo zaplanowany czas pracy okazał się niewystarczający. **W związku z tym, natychmiast zwrócono się do instytucji nadzorującej z prośbą o przedłużenie projektu o 3 miesiące, co pozwoliło na zrealizowanie zaplanowanych działań.**

Nie, dlatego że ja już, tak jak wcześniej powiedziałam, realizowałam projekty unijne i muszę powiedzieć, że Norweski zdecydowanie wymagał ode mnie, jako od kierownika projektu, większego zaangażowania, rozliczania i różnych innych rzeczy, ale to było jak po sznureczku. I super jest to, że co pół roku jest raportowanie, bo człowiek wie, co ma, czego mu brakuje, czego od niego oczekują. Super. Te szkolenia, te spotkania doskonalące, prawda, że można się było spotkać z ekspertami, dobre praktyki. Wcześniej oglądałam właśnie, jak były prowadzone na tych spotkaniach z innych szkół, czy z innych w ogóle szkół, bo to były też inne podmioty, więc to było takie dla mnie jakby mobilizujące, że jednak się to da, udaje i tak dalej. Ja nie miałam żadnych problemów z partnerem, a się nasłuchiłam różnych rzeczy, ale mówię, nie mieliśmy absolutnie żadnych problemów. Właśnie przez to, że mieliśmy takiego łącznika. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Trwałość projektu zostanie zapewniona poprzez kontynuację zajęć metodą IB w szkole. **Wypracowane RPI będą przesyłane do placówek specjalnych, umożliwiając zainteresowanym łatwe wdrożenie metody do programu zajęć pozalekcyjnych.** Zapewniony zostanie również stały kontakt z autorami podręcznika, którzy będą udzielać wsparcia w przypadku pytań lub wątpliwości. **Wypracowane RPI mają na celu popularyzację metody IB oraz ukazanie jej możliwości zastosowania w pracy z różnymi grupami dzieci i dorosłych.** Przedstawienie postępów dzieci z niepełnosprawnościami uwidacznia ich duży

potencjał rozwoju. Uzyskane rezultaty będą skierowane głównie do placówek oświatowych, poradni terapeutycznych, terapeutów, nauczycieli oraz rodziców.

Jeżeli patrząc pod kątem całego programu integracji bilateralnej, no bo myśmy zaadoptowały to Absolutny, znaczy bym powiedziała, że to jest w tej chwili absolutny hit, ponieważ w całej Polsce po konferencji nauczyciele korzystają z naszej adaptacji. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Następna rzecz, w przyszłym roku mamy zamiar kontynuowania badań i rozwijania ich na jeszcze większą skalę. Kolejna rzecz, w maju 30 zostałam zaproszona na konferencję poświęconą pediatrii i będą tam zagadnienia ortopedyczne, neurologiczne, wady postawy więc ja mam poprowadzić warsztat z integracji bilateralnej, a jest to konferencja na 200 osób. (...) Także temat się cały czas rozwija. W Polsce jest mniej więcej 5-6 terapeutów aktywnych, tak jak ja, trenerów tej metody, którzy robią cały czas kursy w Polsce, więc ci wszyscy trenerzy w różnych regionach Polski cały czas promują jakby tą metodę i tą naszą adaptację, która jest tylko dla uczniów, które mają problemy edukacyjne. (Źródło: wywiady jakościowe z przedstawicielami beneficjentów instytucjonalnych, Komponent 4)

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W okresie sprawozdawczym działania upowszechniające zostały przeprowadzone zgodnie z zaplanowanym harmonogramem. **Konferencja podsumowująca projekt miała miejsce 15 marca 2024 roku, a warsztaty upowszechniające odbyły się 16-17 marca 2024 roku. Oba wydarzenia zakończyły się dużym sukcesem**, co potwierdza wysoka frekwencja oraz obecność gości z całej Polski i zagranicy.

Istotne strony internetowe:

- [Podsumowanie konferencji](#) (dostęp: grudzień 2024 r.);
- [Strona internetowa Zespołu Szkół Specjalnych w Pęcherach](#) (dostęp: grudzień 2024 r.).

To była promocja na stronach naszego starostwa prawda tam jest biuro projektowe. Albo promocji całego oddziału w związku z tym tu mieliśmy promocję ze strony całego starostwa promocja ze strony naszej szkoły czyli zarówno jak i Facebook jak i strona internetowa. Strona bilateralna Polska, ponieważ

*superwajzerzy na Polskę, dyrektorzy tej metody promują także metodę i naszą adaptację i cały ten projekt na stronach swoich. No plus czasopisma. I teraz tak, ja napisałam dwa artykuły do takiego czasopisma Fizjoterapia Polska i Rehabilitacja.
(Źródło: INS_K4_IDI_6)*

Dobre praktyki i rekomendacje²

W ramach dobrych praktyk realizator projektu rekomenduje **skupienie się na potrzebach uczniów jako priorytecie przy planowaniu działań edukacyjnych**. Ważne jest, aby dodatkowe inicjatywy, takie jak zajęcia pozalekcyjne, były przede wszystkim ukierunkowane na wspieranie rozwoju podopiecznych. Jednocześnie warto pamiętać, że takie działania mogą również stanowić wsparcie dla rozwoju zawodowego nauczycieli i umożliwić im dodatkowe korzyści, co pozytywnie wpływa na całą społeczność szkolną.

Informacje o projekcie	
Beneficjent	LXIX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi im. Bohaterów Powstania Warszawskiego 1944
Partnerzy	Dansgardurinn (IS) Fundacja Art2Business (PL)
Wartość dofinansowania	135 434 EUR
Czas realizacji	02-2022 - 07-2023
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B - wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Projekt COMMUNE SENSE miał na celu na nowo zdefiniowanie roli ruchu w szkołach, podkreślając jego znaczenie jako kluczowego czynnika wspierającego rozwój uczniów. Innowacyjność projektu wynikała z jego interdyscyplinarnego charakteru – łączył taniec, muzykę, film, teatr i filozofię, a także angażował uczniów w podejmowanie decyzji na różnych etapach realizacji. Istotnym elementem była współpraca sektora publicznego z prywatnym oraz promocja aktywności fizycznej poprzez nowoczesne formy, takie jak breakdance czy taniec współczesny, które były atrakcyjne dla młodzieży, a często pomijane w tradycyjnych programach nauczania.</p> <p>Unikalnym aspektem projektu była również edukacja poprzez podróże do krajów partnerskich, co stanowiło wyjątkową szansę dla uczniów z grup wykluczonych, którzy na co dzień nie mieli możliwości uczestniczenia w takich wyjazdach. Ścisła współpraca młodzieży i dorosłych pomagała</p>	

przełamywać bariery w relacjach uczeń-nauczyciel, budując wzajemne zaufanie. Działania te były zgodne z priorytetami LXIX LO, które kładło duży nacisk na integrację i włączanie, posiadając w każdym roczniku przynajmniej trzy klasy integracyjne.

Poza tą warstwą językową, komunikacyjną, jeśli chodzi właśnie o język, no to oczywiście nam bardzo zależało, bo jesteśmy szkołą z oddziałami integracyjnymi, o to, żeby bardziej otworzyć tych uczniów, bo nasi uczniowie to są licealiści, żeby w tym trudnym dosyć wieku dać im szansę wykazania się w innych dziedzinach, nie tylko takie przedmaturalne, przedmioty i sprawdziany, żeby mogli trochę sobie odsapnąć i pokazać, że mają też inne talenty. Także jakby był to taki projekt.

Gdzie taniec współczesny miał dużą rolę, więc tutaj bardziej chodziło o takie wyposażenie w ich narzędzia, które umożliwią im osiągnięcie sukcesów w takim rozumieniu samooceny bardziej niż namacalnego sukcesu, czyli taka pewność siebie, zdobycie nowych doświadczeń, poznanie samego siebie na wyjazdach, na scenie. Takie zadania dosyć trudne mieli, wymagające pewności siebie właśnie, a często stawały do tych zadań osoby, którym dużo brakowało tej pewności siebie.

(Źródło: INS_K4_IDI_10)

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpracę w działaniach projektowych nadzorowano przez koordynatora projektu oraz dyrekcję placówki koordynującej, w porozumieniu z koordynatorami zespołów projektowych z poszczególnych instytucji. **Opracowywano zadania, ustalano osoby odpowiedzialne za ich realizację, określano terminy wykonania oraz monitorowano bieżący status podczas comiesięcznych spotkań online na platformie Zoom oraz w trakcie mobilności.** Partnerstwo w projekcie opierało się nie tylko na współpracy kadry zarządzającej i trenerskiej, ale również na uwzględnianiu opinii uczniów dotyczących zajęć, warsztatów, mobilności oraz aktywności w mediach społecznościowych. Takie podejście umożliwiało bieżące wprowadzanie korzystnych rozwiązań choreograficznych i dydaktycznych. **Partnerstwo przebiegało pomyślnie, a w trakcie realizacji projektu rozszerzyło się o nieplanowanych wcześniej uczestników, co pozwoliło zwiększyć zasięg i przydatność podejmowanych działań.**

Natomiast lokalnie Były to na pewno działania pomiędzy nami a tą warszawską fundacją, natomiast jeśli chodzi o międzynarodowe działania, to głównie ta nasza współpraca polegała na wymienianiu maili, na kontaktowaniu się na Zoomie czy tam na Skype, no na Skype rzadziej, ale na Google Meet, telefony, czyli kontakt taki typowy, plus spotkania, których było też sporo, albo nauczycielskich tylko,

albo razem z uczniami. Wtedy intensywne zajęcia, 10 dni razem i wypracowywanie tych chociażby pośrednich produktów, które stawały się rezultatami końcowymi. Czyli występ na scenie był w finale projektu tutaj w Warszawie. Ogólnie bardzo dobra była, poza tym, że czasami trzeba było dłużej czekać na te maile, komunikacja. Generalnie fajne partnerzy, świetni. Myślę, że oni tak samo by powiedzieli o nas. (Źródło: INS_K4_IDI_10)

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii szkolnictwa,
- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk oraz organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Spotkania w grupie partnerskiej (zarówno online, jak i podczas czterech wyjazdów w ramach projektu) umożliwiły wzmocnienie współpracy między partnerami, społecznościami lokalnymi oraz instytucjami edukacyjnymi i kulturalnymi. Cel ten realizowano poprzez organizację spektakli, prezentacje projektu oraz założeń Programu Edukacja. **Przygotowano 16 lekcji wideo, w tym 8 filmów instruktażowych w ramach modułu *Ruch w klasie* oraz 8 materiałów w ramach *Narzędzi autoprezentacji*, które można wykorzystywać podczas zajęć.** Dodatkowo opracowano materiał wideo *Dance Defined* z przykładowym scenariuszem lekcji, a także stworzono 3 choreografie sceniczne oraz 2 projekty typu *work in progress*.

Uczniowie, którzy wcześniej nie byli aktywni, dostrzegli możliwość odniesienia sukcesu poprzez taniec, produkcję filmową i szeroko pojętą sztukę. Spotkania w ramach DKF Baza, liczne warsztaty ruchowe oraz wyjścia na koncerty i wystawy przyczyniły się do poszerzenia horyzontów zarówno uczniów, jak i nauczycieli. **Podniesiono świadomość znaczenia nauki przez działanie oraz uczenia się przez całe życie, zwłaszcza wśród kadry pedagogicznej, która rozwijała kompetencje, takie jak nauka języka obcego, prowadzenie stron internetowych czy zarządzanie kanałami w mediach społecznościowych.**

Zorganizowano dodatkowe szkolenia z zakresu IT, obejmujące tematykę mediów społecznościowych i efektywnej promocji działań edukacyjno-artystycznych. W ramach tych zajęć realizowano m.in. moduły *Performance Marketing* oraz *Content Marketing* (we współpracy z Agencją Tigers), a także nawiązano współpracę z Ośrodkiem Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie. Zarówno wśród uczniów, jak i kadry szkolnej wzrosła świadomość wartości takich jak poszanowanie praw osób z mniejszymi szansami.

Ja myślę, że tutaj więcej nawet niż 100%, bo tak jak mówię, powstały nam pewne działania, których nie zamierzaliśmy realizować na początku, w ogóle nie pomyśleliśmy o tym, żeby, tak jak mówię, w przypadku tych zajęć chociażby tanecznych, bo mamy nauczyciela normalnie zatrudnionego z wewnątrz, który przychodzi tutaj cztery godziny w tygodniu, klasie jednej, drugiej, klasom artystycznym właśnie udziela, prowadzi zajęcia. Także gdyby można było powyżej stu procent, bym powiedziała sto pięćdziesiąt, sto dwadzieścia chociażby. Także w 100% Pan może sobie gdzieś odnotować, zostało zrealizowane wszystko, co miało być. (Źródło: INS_K4_IDI_10)

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Za najbardziej wartościowy, innowacyjny i trwały produkt projektu uznaje się przewodnik *Ruszanie się w klasie*. Jako pakiet wideo (16 lekcji wideo) oraz drukowany podręcznik, oferuje on serię ćwiczeń, które można łatwo zastosować podczas lekcji w sytuacjach problemowych, przy dużym poziomie stresu, a także w celu integracji grupy lub zwiększenia energii uczniów. **Przewodnik służy nie tylko do realizacji tych celów, lecz także jako narzędzie przygotowawcze do występów scenicznych lub publicznych, szczególnie w części *Get Out There*.**

Kolejny rezultat projektu, ***Dance Defined***, wprowadza niestandardowe **podejście do prowadzenia dyskusji w klasie na temat obejrzanych spektakli tanecznych, sztuk teatralnych czy filmów**. Tego rodzaju działania są rzadkością w szkołach, a ich potencjał w budowaniu pewności siebie uczniów oraz znaczenia ich opinii jest niezwykle duży. W trakcie projektu powstały także trzy choreografie: *Commune Sense* i *Born Never Asked* (spektakle uczniowskie) oraz *Lost in Translation* (spektakl grupy trenerskiej). Do kluczowych efektów projektu zalicza się również:

- rozwój umiejętności rozwiązywania problemów i zarządzania czasem,
- wzrost postawy przedsiębiorczej wśród uczniów,
- poszerzenie wiedzy o sztuce filmowej oraz umiejętności związanych z produkcją filmów,
- poprawę jakości pracy zespołowej i komunikacji,
- wzrost samooceny, akceptacji w grupie oraz docenienie znaczenia edukacji,
- lepsze zrozumienie przez kadrę potrzeb osób z mniejszymi szansami.

Więc myślę, że te cele osiągnęliśmy. Z koleżanką też w znacznym stopniu, czyli to był taki główny nasz najważniejszy cel, czyli te umiejętności właściwie takie

miękkie, budowanie relacji w grupie rówieśniczej, budowanie relacji nauczyciel czy tam instruktor, osoba, trener, osoba dorosła z osobą odbierającą. Pewnego rodzaju nauki, czyli budowanie relacji, te miękkie umiejętności społeczne, no ale też w dużej mierze poznawanie siebie. Aspekt językowy, to o nim wspomniałam, poza tym oczywiście nawiązanie współpracy tutaj z zagranicznymi instytucjami, zbudowanie takiej lokalnej sieci, to też na pewno, bo to efekt mamy już obecnie kolejny rok, drugi już rok, mam zauważyć nawet dłużej, Nie no, co ja mówię dłużej. Drugi rok, czyli no właściwie dopiero parę miesięcy minęło tego roku szkolnego, wprowadziliśmy też w plan lekcji, taki normalny już uczniowski, w liceum zajęcia taneczne, więc jako rezultat tych naszych działań projektowych, więc wpłynęło to na pracę, placówki i jakość nauczania. (Źródło: INS_K4_IDI_10)

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W trakcie realizacji projektu dwa przewidziane ryzyka wskazane we wniosku. **Pierwszym z nich była zmiana miejsca pracy i zamieszkania osoby odpowiedzialnej za produkcję filmową po stronie islandzkiej**, Carla Cupaiolo z Dansgardurinn, który w kwietniu 2022 roku musiał przeprowadzić się do Włoch. Dzięki sprawnej komunikacji i doświadczeniu menedżerki projektów z Dansgardurinn szybko pozyskano nowego specjalistę, Patrika Ontkovica, oraz fotografa Sigurðura Gunnarssona, którzy dołączyli do działań projektowych.

Drugim ryzykiem były kontuzje uczestników projektu. W maju 2022 roku polska uczennica doznała urazu stawu skokowego, co unieruchomiło ją na dwa miesiące. Miała ona znaczącą rolę w grupowej choreografii, co wymagało szybkiego zastąpienia jej inną osobą, która wykazała się dużym zaangażowaniem w działania projektowe. W maju 2023 roku islandzka choreografka, Eydis Rose Vilmundardottir, również uległa kontuzji, co wpłynęło na jej możliwość występu scenicznego z grupą trenerską i współtworzenia spektaklu grupy PRO. **Istniało ryzyko odwołania jej przyjazdu do Polski, jednak dzięki intensywnej fizjoterapii udało się przywrócić jej sprawność, co pozwoliło na występ z uczniami na scenie Teatru Studio w czerwcu.**

To to, o którym mówiłam, te kontuzje i choreografów i uczestników, czyli uczniów. Zdarzyło się dwa razy, że ktoś sobie staw skokowy na przykład skręcił i nie mógł pojechać, więc trzeba było zastępstwa ogarniać, czyli takie typowe chyba w tych taneczno-teatralnych wydarzeniach kontuzje. Poradziliśmy sobie, było zastępstwo, zastępstwo też za prowadzących, no to tylko takie rzeczy, które były do poradzenia sobie z nimi w jakiś sposób. No i ten ewentualnie czasami, to jest inny taki stosunek do pracy u nich w Islandii na przykład niż my mamy w Polsce, że Komunikujemy się tylko najczęściej w takich porach i w takich dniach, kiedy

pracuję, a nie kiedy pracuję, a na przykład mam wolnego dużo czy w wakacje, więc tutaj takie przestoje urlopowe to rzeczywiście musiały nas wstrzymać w podejmowaniu jakichś decyzji, bo oni nie odpisywali. (Źródło: INS_K4_IDI_10)

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

W ramach projektu instytucje partnerskie wymieniały się dobrymi praktykami i wzmacniały więzi w celu przyszłej współpracy w obszarze wymiany uczniowskiej. Dzięki nawiązaniu kontaktów z warszawskimi instytucjami kultury, takimi jak Stołeczne Centrum Edukacji Kulturalnej oraz Ognisko Pracy Pozaszkolnej, planowane jest dalsze szerzenie informacji o podejmowanych działaniach w szkołach publicznych i niepublicznych, społecznościach lokalnych oraz placówkach edukacyjnych. Przewodnik *Ruszanie się w klasie* jest wdrażany i **będzie nadal promowany jako metoda edukacji nieformalnej wspierająca zarządzanie stresem oraz popularyzująca ruch.**

Rezultaty Pracy Intelktualnej udostępniono online i promowano także po zakończeniu projektu. **Działania na rzecz integracji osób z mniejszymi szansami z lokalną społecznością będą kontynuowane, m.in. poprzez angażowanie młodzieży z innych szkół w inicjatywy artystyczne.** Promowany będzie również większy udział uczniów w tworzeniu treści dla szkolnych mediów społecznościowych oraz szerzenie idei „Sukces poprzez sztukę”. **Zaplanowano także uruchomienie Dyskusyjnego Klubu Filmowego, który będzie organizował pokazy, dyskusje oraz spotkania z filmowcami,** dostępne także dla innych szkół z Ochoty i okolic.

Te osoby, które u nas działały, to one teraz też już właśnie zaczęły działać w tych aspektach, które były przedmiotem ich edukacji, czyli np. Ekipa filmowa. Z tej ekipy filmowej na przykład już zarabiają pieniądze swoje, działają jeszcze w innym projekcie, w Warszawskich Inicjatywach Edukacyjnych, bo dostaliśmy też jako takie jakby, no właśnie o tym miałam wspomnieć, bo teraz jest końcówka tego projektu, finalizujemy, ale oni też działają w tym, gdzie produkujemy właśnie filmy na godziny wychowawcze. Więc te osoby, które działały w tym naszym projekcie, o którym mówimy, działają też w innych projektach, kontynuując te swoje, zainicjowane tym projektem z funduszy norweskich, umiejętnościami, które udało nam się w nich wykształcić. Także ten projekt tak lawinowo trochę idzie. (Źródło: INS_K4_IDI_10)

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Upowszechnianie projektu realizowano w ramach organizacji partnerskich, między szkołami a instytucjami edukacyjno-kulturalnymi oraz wśród szerszej publiczności. **Projekt został zaprezentowany społeczności szkolnej w dwóch placówkach partnerskich oraz rodzicom uczniów podczas zebrań i dni otwartych szkoły. Wyprodukowane materiały filmowe udostępniono publicznie, a ich promocję prowadzono w mediach społecznościowych oraz na stronie internetowej projektu.** Informacje o projekcie i Programie Edukacja przedstawiono podczas wydarzeń w DK Kadr, Kinie Elektronik, LXIX LO oraz w Reykjavíku. Udział w Forum Edukacji Kulturalnej 2022 (Inspiratornia), organizowanym przez Miasto Warszawa w Teatrze Dramatycznym, pozwolił na szersze zaprezentowanie działań projektowych. Uczniowie zaprezentowali swoje choreografie na Reykjavik Arts Festival 2022, a wiedza o tańcu współczesnym była propagowana podczas prezentacji filmowych, takich jak *Mr. Gaga* (Kino Elektronik), oraz zajęć operatorsko-reżyserskich w szkole i poza nią.

Zorganizowano konferencję edukacyjną *Stretch Your Brain* w Reykjavíku (dla lokalnej grupy nauczycieli, edukatorów, tancerzy i choreografów), konferencję *Commune Sense* (260 uczestników) oraz seminarium *Włączanie: Poruszająca Edukacja* (40 uczestników). **Uczestnikom wydarzeń przekazano drukowane przewodniki *Ruszanie się w klasie* oraz kody QR umożliwiające pobranie lekcji wideo przygotowanych w ramach projektu.**

Ważne strony internetowe:

- [Strona internetowa projektu](#) (dostęp: grudzień 2024 r.).

No, poprzez znajomych, na przykład organizowaliśmy, tego nawet w raporcie nie było, bo to się działo później. Na przykład miałam spotkania z rodzicami i z nauczycielami z innych liceów, np. z Cervantes, a to już powiem o Warszawie, gdzie może bardzo tak uproszczę, powiem, że szkoliłam ich ze składania wniosków i opowiadałam o projekcie, bo oni chcą też spróbować. No i także to upowszechnianie To miało wiele, nie przypomnę sobie wszystkiego, ale główną to była ta oficjalna strona, plus kanał na Facebooku, plus te narzędzia na YouTube. Zresztą rozdawaliśmy też naszym wydarzeniu w Pałacu Kultury, rozdawaliśmy takie kody QR, gdzie tam odnośnik do wszystkich niezbędnych informacji i rezultat projektu właśnie tam był bardzo łatwo dostępny, na takich fajnych wizytówkach.

(Źródło: INS_K4_IDI_10)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Prowadząc projekty zakładające realizację różnego rodzaju spektakli lub przedstawień we współpracy z artystami, **ważne jest, aby być przygotowanym na możliwość wystąpienia kontuzji jednego z nich**. W przypadku omawianego projektu jedna z takich kontuzji niemalże zmusiła organizatora do anulowania jednego ze spektakli.

Dziennikarstwo obywatelskie dla rozwoju regionalnego. Opracowanie interdyscyplinarnej oferty edukacyjnej i wdrożenie innowacyjnych metod kształcenia

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
Partnerzy	UiT The Arctic University of Norway (NO)
Wartość dofinansowania	129 177 EUR
Czas realizacji	04-2023 - 02-2024
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Ankieta przeprowadzona w 2020 roku wśród uczniów szkół średnich Bielska-Białej i okolic wykazała, że dostępna obecnie oferta edukacyjna w zakresie specjalności „Projektowanie komunikacji” na kierunku filologia polska nie cieszy się dużym zainteresowaniem kandydatów. Z kolei dziennikarstwo zorientowane na region zostało uznane za atrakcyjną i często wybieraną propozycję. Badanie ujawniło również, że młodzi ludzie są świadomi znaczenia zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz innych zjawisk kształtujących oblicze ich regionu, rozumieją konieczność działań w tym zakresie, w tym działań o charakterze informacyjnym. Zawód dziennikarza lub pracownika szeroko rozumianej sfery informacyjnej postrzegany jest jako atrakcyjny i przyszłościowy, zwłaszcza jeśli jest podbudowany wiedzą o kulturze i języku, jaką zapewniają studia filologiczne. W regionie brakuje ofert edukacyjnych, które odpowiadałyby na te oczekiwania i potrzeby. Konsultacje z pracownikami uczelni w Tromsø pozwoliły stwierdzić, że współpraca polskiej i norweskiej uczelni w zakresie tworzenia nowej oferty edukacyjnej oraz wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie kształcenia na poziomie akademickim leży w interesie obu stron.</p>	

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpraca między instytucjami partnerskimi przebiegała pomyślnie podczas realizacji projektu. Oprócz wizyt studyjnych, które miały miejsce w grudniu 2022 roku i zostały szczegółowo opisane w raporcie okresowym nr 2, odbywały się spotkania online (na platformach MS Teams lub Zoom) z udziałem ekspertów z Norwegii oraz ekspertów i koordynatorów projektu z uczelni beneficjenta. Szczegóły dotyczące realizacji zadań projektowych oraz kwestie doradcze omawiane były drogą korespondencji elektronicznej, a także za pomocą maili, w tym kontakt z osobą z administracji uczelni norweskiej, która była oddelegowana do projektu. **Eksperci z Norwegii uczestniczyli w obu konferencjach upowszechniających projekt.** W konferencji otwierającej w grudniu 2022 roku dwoje ekspertów wygłosiło referaty osobiście i wzięło udział w panelu na temat szkolnictwa wyższego w Norwegii, przy czym ich wizyta studyjna częściowo zbiegła się ze spotkaniem projektowym. W konferencji zamykającej w styczniu 2024 roku eksperci uczestniczyli online, wygłaszając dwa referaty. **Eksperci brali także udział w spotkaniu zamykającym projekt, podczas którego dokonano wspólnej ewaluacji rezultatów projektu i trybu współpracy.** Potwierdzono, że współpraca przyniosła satysfakcję i korzyści obu stronom oraz odpowiadała założeniom projektu.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym rezultatem projektu było opracowanie nowej strategii szkolnictwa.

W ramach projektu wyszło naprzeciw zainteresowaniom młodzieży poprzez zaoferowanie specjalizacji będącej odpowiedzią na ich aspiracje i zainteresowania, co zweryfikowano na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji.

Wypełniono lukę w ofercie edukacyjnej uczelni beneficjenta oraz polskich uczelni wyższych, umożliwiając studiowanie w obszarze dziennikarstwa skoncentrowanego na sprawach i zmianach społecznych. Uwzględniono preferencje potencjalnych kandydatów dotyczące studiów o charakterze praktycznym, łączących naukę zawodu dziennikarza z kierunkiem filologicznym, w szczególności polonistyką.

Przyniesiono korzyści społeczne poprzez stworzenie możliwości kształcenia nowego pokolenia dziennikarzy świadomych problemów społecznych i zaangażowanych w ich rozwiązywanie, wspierając tym samym proces budowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. **Wdrożono działania w oparciu o przeprowadzone badania oraz rozwiązania sprawdzone w realiach norweskich. Opracowano interdyscyplinarny moduł specjalnościowy „Dziennikarstwo obywatelskie” dla studentów filologii polskiej na studiach licencjackich i magisterskich,** przygotowano sylabusy przedmiotów

wchodzących w skład tego modułu oraz narzędzia wspomagające proces edukacyjny. Stworzono podręcznik do dziennikarstwa obywatelskiego oraz cykl 15 interdyscyplinarnych wykładów online, umożliwiających realizację programu w trybie stacjonarnym, online i hybrydowym.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Wpływ efektów projektu na różne grupy docelowe kształtuje się w następujący sposób: **wykonawcy projektu zyskali podniesienie kompetencji w zakresie organizacji nauczania, tworzenia i wdrażania nowatorskich narzędzi edukacyjnych o interdyscyplinarnym charakterze, a także pracy w międzynarodowej grupie roboczej, co ma wpływ długoterminowy.** Dla instytucji wnioskodawcy efektem jest uzyskanie atrakcyjnej oferty edukacyjnej oraz transfer nowoczesnych metod edukacyjnych, co również przekłada się na długoterminowy wpływ. **Obecni i przyszli studenci zyskali szansę na kształcenie się w ramach innowacyjnej specjalności, zdobywając kompetencje z zakresu media literacy,** które są istotne na współczesnym rynku pracy, umożliwiając im podjęcie pracy pożytecznej z punktu widzenia interesu zbiorowego. Dla środowiska lokalnego efektem długoterminowym będzie uzyskanie w przyszłości specjalistów zdolnych do rzetelnego i kompetentnego informowania opinii publicznej o ważnych problemach regionu, a dla pracodawców specjalistów z zakresu dziennikarstwa. Cele projektu są komplementarne z długoterminową strategią regionu Podbeskidzie oraz miasta Bielsko-Biała, która koncentruje się na budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, aktywnie działającego na rzecz dobra regionu, oraz zwiększaniu potencjału edukacyjnego i pozyskiwaniu nowych talentów. Na poziomie krajowym i międzynarodowym działania te wpisują się w strategię Unii Europejskiej, której celem jest m.in. inkluzja społeczna, ochrona obywateli i ich swobód, budowanie ekologicznej i sprawiedliwej Europy oraz wspieranie transformacji cyfrowej. **Krótkoterminowy wpływ projektu obejmuje satysfakcję z jego realizacji wśród wykonawców (rezultat miękki) oraz wyniki badań dotyczących zapotrzebowania na specjalność dziennikarstwo obywatelskie.**

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W trakcie realizacji projektu nie odnotowano żadnych źródeł ryzyka, które mogłyby zakłócić realizację projektu. Przy ustalaniu szczegółowych terminów realizacji przewidzianych prac oraz organizacji wydarzeń upowszechniających uwzględniano pozaprojektowe obowiązki wykonawców oraz kalendarz funkcjonowania uczelni, czyli instytucji realizujących projekt. Pojawiły się jednak nowe ryzyka, które wpłynęły na przesunięcia realizacji poszczególnych zadań, dokonywane za pomocą kart zmian. **Ryzyka te nie miały jednak wpływu na ostateczną realizację założeń projektu.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Do najbardziej innowacyjnych i wartościowych osiągnięć należał program specjalności dziennikarskiej, zaprojektowany dla studiów polonistycznych na poziomie licencjackim i magisterskim, sylabusy przedmiotów tworzących ten program, podręcznik do dziennikarstwa obywatelskiego oraz wykłady wideo.

Szacowano, że te rezultaty – ze względu na swoją innowacyjność – będą miały charakter trwały. Jednakże, z uwagi na dynamiczny rozwój technologii informacyjnych, przewidywano konieczność ich aktualizacji w przyszłości.

Do miękkich rezultatów, które – według opinii wykonawców zgromadzonych podczas spotkania podsumowującego projekt – **zaliczano rozwój osobisty, wzrost kompetencji w dziedzinie dydaktyki, nowej specjalności, współpracy w międzynarodowym zespole, a także nawiązanie nowych kontaktów naukowych i możliwości dalszej współpracy.**

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Wdrożono strategię promocyjną, uwzględniającą specyfikę różnych grup, takich jak mieszkańcy regionu Podbeskidzia i kraju, potencjalni studenci, uczelnia wnioskodawcy, uczelnia partnerska z Tromsø, organizacje pozarządowe zajmujące się problemami społecznymi i ekologicznymi, władze regionu i miasta oraz osoby zainteresowane dziennikarstwem obywatelskim. **Wykorzystano różnorodne kanały informacyjne, w tym stronę internetową zawierającą sekcje dotyczące projektu, aktualności, rezultaty, multimedia oraz portal edukacyjny, a także media społecznościowe, takie jak profil projektu na Facebooku i informacje na stronach uczelni.** Wyprodukowano dwa roll-upy informacyjne, a także stworzono podcasty – dwie audycje radiowe dostępne w formie podcastu: „Insight into Citizen Journalism” i „Polonista obywatelsko wrażliwy”, które pojawiły się w austriackim radiu społecznym oraz w portalu Biuletyn Polonistyczny. Dodatkowo przygotowano filmy wideo, w tym relacje z konferencji upowszechniającej projekt, dostępne na stronie internetowej. **Zrealizowano również networking, budując relacje z przedstawicielami lokalnego środowiska, takimi jak szkoły ponadpodstawowe, organizacje NGO, Urząd Miejski oraz Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Bielsku-Białej.** W ramach działań promujących projekt, wydano ulotki i materiały promocyjne, a także roll-upy. Choć nie zrealizowano spotu reklamowego, powstały inne materiały wideo o charakterze informacyjnym, takie jak relacje z konferencji i warsztatów dla młodzieży szkolnej i studentów, które stanowiły wartość dodaną do projektu. Warsztaty te promowały projekt wśród uczniów wielu szkół w mieście i regionie.

Ważne strony internetowe:

- [Relacja z konferencji upowszechniającej](https://cijo.ubb.edu.pl/multimedia) (dostęp: grudzień 2024 r.)
<https://cijo.ubb.edu.pl/multimedia>

Dobre praktyki i rekomendacje²

Odpowiedzialny za realizację projektu podmiot zwraca szczególną uwagę, na kwestie związane z promocją wypracowanych rozwiązań. **Należy dokładnie zidentyfikować różne grupy interesariuszy (np. mieszkańców regionu, studentów, organizacje pozarządowe, władze lokalne) i opracować przekaz promocyjny dopasowany do ich potrzeb i zainteresowań.** Istotne jest również korzystanie z wielu narzędzi, takich jak strona internetowa, media społecznościowe, podcasty, filmy wideo czy materiały drukowane (ulotki, roll-upy), aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców.

EDU-Akcja 2022-2023 budowanie strategii edukacyjnej sprzyjającej społecznej inkluzji oraz rozwój edukacji zdalnej. Polski, Norweski i Islandzki kontekst

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu
Partnerzy	University of Agder (NO) Menntaskóli i tónlist (IS) The Skien cultural school (IS) Iceland University of the Arts (IS) Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Zakład Filozofii Medycyny i Bioetyki, Katedra Nauk Społecznych i Humanistycznych, Wydział Nauk o Zdrowiu (PL)
Wartość dofinansowania	168 912 EUR
Czas realizacji	01-2022 - 08-2023
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B - wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Projekt stanowi element długofalowej strategii Wnioskodawcy, mającej na celu zwiększenie potencjału edukacyjnego i społecznego oraz podniesienie poziomu umiędzynarodowienia jednostki. Jego założenia i cele są zgodne ze strategią rozwoju Miasta Poznania do roku 2030, szczególnie w odniesieniu do strategicznego celu 2, podpunktu 8.2.1, który zakłada „umocnienie pozycji Poznania jako europejskiego ośrodka naukowego i akademickiego, w tym umiędzynarodowienia badań i internacjonalizacji kształcenia”. Analiza problemów i</p>	

potrzeb wskazuje na kilka kluczowych wyzwań. Poziom umiędzynarodowienia Wnioskodawcy pozostaje niski, co odzwierciedla m.in. odsetek studentów zagranicznych wynoszący mniej niż 3%. Ponadto, w wyniku pandemii COVID-19, w latach 2020–2021 jedynie 1% studentów uczestniczyło w wydarzeniach międzynarodowych, co podkreśla potrzebę organizowania projektów obejmujących platformy współpracy międzynarodowej, w tym online. Działania projektowe mają potencjał znacząco wpłynąć na poprawę tych wskaźników.

Pandemia wymusiła także intensyfikację wykorzystania e-dydaktyki, jednak w obszarze sztuki jest to wyzwanie szczególnie trudne, wymagające wsparcia i promocji. Niektórzy wykładowcy nadal mają opory przed pracą w tej formie, co może zostać przezwyciężone dzięki dobrym praktykom, nowoczesnym metodom szkoleniowym oraz promocji blended learningu. **Jednocześnie załamanie rynku pracy w sektorze edukacji artystycznej i kultury stworzyło potrzebę wsparcia w zakresie poradnictwa zawodowego oraz zastosowania Dialektycznej Terapii Behawioralnej.**

Kolejnym obszarem wymagającym rozwoju jest edukacja w zakresie „child welfare”, która powinna uwzględniać mechanizmy wsparcia psychologicznego dla studentów. Ostatni rok był dla tej grupy wyjątkowo trudny, co z pewnością zaburzyło proces ich pozytywnego rozwoju. **Rezultaty projektu, przygotowane przez specjalistów z różnych dziedzin, takich jak muzyka, socjologia, medycyna i psychologia, wzbogacą skromną literaturę edukacyjną o pozycje dotyczące holistycznego rozwoju dzieci i młodych dorosłych.**

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Współpraca w ramach projektu przebiegała bez zarzutu, choć największa odpowiedzialność i związana z nią presja spoczywały na Liderze. Dzięki wcześniejszym doświadczeniom oraz dbałości o relacje w poprzednich projektach, udało się zbudować wzajemne zaufanie, szacunek i empatię. Partnerzy zagraniczni, szczególnie z Islandii i Norwegii, wykazali zrozumienie dla konieczności przestrzegania ustaleń poczynionych na początku realizacji projektu, co pozytywnie ewoluowało w trakcie współpracy. **Każde wydarzenie organizowane w Islandii i Norwegii charakteryzowało się wysokim poziomem profesjonalizmu, dużą frekwencją oraz skuteczną promocją.** Partner z Polski – Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu – również w pełni wywiązał się ze swoich obowiązków. Podsumowując, wysoki poziom współpracy z partnerami stanowił istotny czynnik sukcesu projektu.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym rezultatem projektu było:

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa,

- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk oraz organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Zainicjowanie procesu zmian społecznych w kontekście możliwości oferowanych przez sektor edukacji, promowanie edukacji zdalnej jako uzupełniającej formy nauczania stacjonarnego w zakresie sztuk muzycznych, stworzenie wspólnej przestrzeni współpracy dla międzynarodowego grona ekspertów reprezentujących różnorodne kultury i dziedziny nauki, a także podjęcie działań na rzecz społecznej inkluzji poprzez ułatwienie dostępu do materiałów naukowych dla uczniów i studentów z niepełnosprawnością wzroku.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Produkty opracowane w ramach projektu są wartościowe i mają potencjał, by znacząco podnieść kompetencje odbiorców projektu – uczniów, studentów oraz edukatorów, co daje im szansę na długofalowe, pozytywne oddziaływanie. Zostały one stworzone przez międzynarodowy, interdyscyplinarny zespół naukowców, co dodatkowo zwiększa ich wartość. Należy również zaznaczyć, że zarówno lider, jak i partnerzy projektu podejmują wszelkie starania, aby działania i produkty projektu dotarły poza środowisko akademickie i edukacyjne, w którym funkcjonują, aby trafić do szerszego kręgu odbiorców i zapewnić trwałość wyników. Przykładem takich działań jest zaangażowanie Urzędu Miasta Poznania, który nie tylko otrzymał monografię, ale także dostrzegł jej potencjał i włączył się finansowo w jej wydanie oraz promocję w języku angielskim. **Biorąc pod uwagę trwałość relacji partnerskich oraz wieloletnią, udaną współpracę, a także wspomniane działania promujące i wykorzystujące produkty projektu po jego zakończeniu, nie ma wątpliwości co do trwałości rezultatów.**

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Projekt był realizowany bez zakłóceń, a w odniesieniu do wniosku nie wystąpiły żadne nieprzewidziane zagrożenia, które mogłyby poważnie wpłynąć na przebieg działań. Wszelkie zmiany, które pojawiły się w trakcie realizacji, były niewielkie i nie miały wpływu na prawidłowe wykonanie projektu. Przykładem takich zmian było zwiększenie liczby autorów odpowiedzialnych za opracowanie RPI. **Dodatkową zmianą było przedłużenie projektu o miesiąc, co miało wyłącznie pozytywny efekt, ponieważ umożliwiło utworzenie dodatkowego działania upowszechniającego.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu wyraził pewną trudność w kwestii oceny trwałości wypracowanych rozwiązań. Z jednej strony dostępne

są wyniki w postaci monografii i publikacji, a z drugiej – nowa metoda kształcenia, czyli otwarte wykłady online, do których studenci mają stały dostęp. Obie formy wydają się być dobrze dopasowane i wzajemnie się uzupełniają, stanowią wartościowy materiał wspierający proces edukacji. Z pewnością konieczne będą dalsze działania po zakończeniu projektu, aby wypracowane metody nie zostały zapomniane. **Bez wątpienia projekt powinien być także promowany – im więcej działań upowszechniających jego wyniki podczas realizacji, tym większa szansa na uzyskanie długofalowego wpływu.**

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Wszystkie działania określone we wniosku zostały zrealizowane zgodnie z planem. Podjęto również dodatkowe inicjatywy: zgłoszono jeden z produktów projektu – monografię pt. „Edukacja jako impuls do społecznej inkluzji” – do III Międzynarodowego Konkursu „Muzyczne Orły” w kategorii VII – publikacja naukowa, gdzie otrzymała wyróżnienie w postaci Dyplomu Złotego. Prezentacja produktu miała miejsce we wrześniu 2023 roku w Filharmonii Łódzkiej im. A. Rubinsteina. **Ponadto, zainteresowano podjętymi działaniami władze Miasta Poznania, które zaangażowały się w proces promocji, wydając monografię w języku angielskim w Wydawnictwie Miejskim Poznania.**

Strony internetowe promujące projekt:

- [Edu-Akcja 2022-2023 - Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu](#)
- [Projekt „EDU-akcja 2022-2023: Budowanie strategii edukacyjnej sprzyjającej społecznej inkluzji oraz rozwój edukacji zdalnej. Polski, norweski i islandzki kontekst” - Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu](#)
- [EDU-Akcja 2022-2023 - projekt Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej](#)
- [Edu-Akcja 2022-2023: budowanie strategii edukacyjnej - Radio Poznań](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Podmiot realizujący projekt proponuje wprowadzenie nowej kategorii klasyfikacji kosztów, która pozwoliłaby na bardziej efektywne niwelowanie barier powstałych na skutek wystąpienia nie przewidzianych kosztów (w realnie określonym procencie w stosunku do całej kwoty dofinansowania).

Podróż w kierunku globalnych kompetencji

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Kolegium Europejskie - Europejskie Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące w Krakowie
Partnerzy	Atlanten videregående skole (NO)
Wartość dofinansowania	104 016 EUR
Czas realizacji	01-2022 - 12-2023
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Projekt został zrealizowany w odpowiedzi na dynamiczne zmiany zachodzące we współczesnym świecie oraz potrzebę rozwijania globalnych kompetencji zarówno uczniów, jak i nauczycieli. Wymaga to zrozumienia różnych perspektyw, umiejętności współpracy opartej na wzajemnym szacunku oraz podejmowania odpowiedzialnych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. W Kolegium Europejskim uczą się uczniowie z wielu krajów, reprezentujący różnorodne środowiska kulturowe, mówiący różnymi językami i posiadający odmienne doświadczenia życiowe. Dlatego kluczowe jest kształtowanie pozytywnego podejścia do różnorodności oraz dostosowanie metod nauczania tak, aby każdy uczeń, niezależnie od swojego pochodzenia społecznego czy etnicznego, miał szansę na sukces. W centrum tych zmian znajdują się nauczyciele, którzy odgrywają kluczową rolę. Współpraca między nauczycielami z Polski i Norwegii pozwala im uczyć się od siebie nawzajem, weryfikować swoje praktyki i podnosić ich jakość. Warsztaty oparte na metodologii Cards4Democracy dostarczą nauczycielom inspiracji do projektowania lekcji opartych na dialogu i konwersacji, co przyczyni się do doskonalenia ich umiejętności i współtworzenia bardziej sprawiedliwego i szczęśliwego społeczeństwa.</p>	
Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu	
<p>W ramach realizacji projektu współpraca pomiędzy partnerami przebiegała wzorowo i zgodnie z założeniami, cechując się rzeczowym i konstruktywnym</p>	

podejściem. Praca polegała na równoczesnym opracowywaniu zagadnień w każdym z krajów, z uwzględnieniem specyfiki szkół oraz lokalnych uwarunkowań kulturowych i społecznych. Następnie, podczas polsko-norweskich spotkań, wyniki pracy były konfrontowane, analizowane i omawiane, co pozwalało na wyciąganie wspólnych wniosków. Nauczyciele z obu krajów wspólnie uczestniczyli w warsztatach „Czy jestem demokratycznym nauczycielem”, opracowywali scenariusze zajęć dotyczących Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz prowadzili i obserwowali lekcje w szkołach partnerskich. Wspólnie stworzyli szczegółowy plan działań z uczniami w ramach mini projektu „W jaki sposób możemy uczynić nasz świat lepszym?”. Regularnie organizowano spotkania online (za pośrednictwem Microsoft Teams) pomiędzy koordynatorem w polskiej szkole a dyrektorem i koordynatorem ze szkoły norweskiej. W każdej szkole powołano zespoły projektowe odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań, które pozostawały w stałym kontakcie, dzieląc się doświadczeniami i wymieniając sugestie. Wspólna praca nauczycieli obu szkół obejmowała przygotowanie końcowych rezultatów projektu oraz udział w wydarzeniach upowszechniających jego efekty. **Wspólne działania nie tylko przyczyniły się do osiągnięcia celów projektu, ale także pozwoliły na budowanie wzajemnych relacji, lepsze poznanie się oraz wzbogacenie warsztatu pracy nauczycieli.**

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównym rezultatem projektu było opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa.

Przygotowano i zrealizowano warsztaty „Czy jestem demokratycznym nauczycielem?”, które miały na celu wspieranie zawodowego rozwoju nauczycieli poprzez dialog i wymianę doświadczeń z norweskimi kolegami na temat budowania bezpiecznej i demokratycznej przestrzeni sprzyjającej rozwojowi uczniów. **Rezultatem tych działań jest publikacja pod tym samym tytułem, prezentująca starannie przemyślaną koncepcję warsztatów opartą na wykorzystaniu Cards for Democracy oraz refleksje uczestników. Dodatkowo powstał film dokumentujący warsztaty, który został udostępniony na platformie YouTube.**

W ramach mini projektu „W kierunku edukacji XXI wieku” ukazano, że treści i cele nauczania można skutecznie integrować z Celami Zrównoważonego Rozwoju (CZR). Nauczyciele opracowali scenariusze lekcji i projektów powiązanych z CZR, a także przeprowadzili i obserwowali liczne zajęcia w szkołach partnerskich. W ramach współpracy nauczyciele z Norwegii prowadzili lekcje w polskiej szkole, a nauczyciele z Polski – w Norwegii, przy czym wszystkie zajęcia odbywały się w języku angielskim. Efektem tych działań jest publikacja, która udowadnia, że

edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju może stanowić centralny element programu nauczania, a nie jedynie jego dodatek.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Zagadnienia związane z Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ oraz globalnymi kompetencjami OECD są wciąż mało znane w polskich szkołach i środowiskach edukacyjnych. Niezwykle istotne jest, że rezultaty wypracowane w ramach projektu znajdują zastosowanie w innych szkołach i instytucjach edukacyjnych w Krakowie i całej Polsce. **Kluczowe jest też, aby nie tylko uczniowie rozwijali swoje umiejętności w zakresie zrównoważonego rozwoju i globalnego myślenia, lecz także nauczyciele oraz wszyscy dorośli zaangażowani w życie szkoły.** Dlatego też publikacja *Czy jestem demokratycznym nauczycielem* ma inspirować i motywować innych edukatorów do stosowania odpowiednich metod pracy, zarówno podczas lekcji, jak i w ramach doskonalenia zawodowego, w celu tworzenia demokratycznej i sprzyjającej rozwojowi przestrzeni w klasie. Z kolei rezultat *W jaki sposób możemy uczynić nasz świat lepszym* pokazuje, jak w sposób naturalny wprowadzić globalną świadomość do codziennego nauczania. Połączenie celów zrównoważonego rozwoju z istniejącymi celami dydaktycznymi pozwala zaangażować uczniów w realne problemy, co sprawia, że proces uczenia się staje się bardziej znaczący i praktyczny.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W celu minimalizacji ryzyka partnerskie szkoły utrzymywały stały kontakt i regularnie dokonywały ewaluacji realizowanych działań. Zarówno polska, jak i norweska szkoła dysponują znacznym doświadczeniem w realizacji projektów europejskich. **Nauczyciele odpowiedzialni za poszczególne zadania wykazywali się samodzielnością, kreatywnością oraz umiejętnością bieżącej oceny sytuacji, przewidywania potencjalnych trudności i wdrażania odpowiednich środków zaradczych.**

Przykładem może być realizacja mini projektu „W jaki sposób możemy uczynić lepszym nasz świat?”. Było to wymagające przedsięwzięcie obejmujące działania na poziomie lokalnym i globalnym, takie jak planowanie wywiadów i spotkań z ekspertami, przygotowywanie różnorodnych rezultatów, udział w lokalnych i globalnych inicjatywach, prowadzenie badań i analiz, organizacja wernisażu prac uczniów oraz prezentacja końcowych efektów. Każdy etap pracy był szczegółowo omawiany z zaangażowanymi osobami, co umożliwiało wybór optymalnych rozwiązań.

Ze względu na obostrzenia związane z pandemią COVID-19 oraz sytuację na Ukrainie konieczne było wprowadzenie zmian w harmonogramie prac i mobilności.

Dobra i rzetelna współpraca z opiekunem projektu oraz szkołą w Norwegii umożliwiła sprawne dokonanie niezbędnych modyfikacji, które w żaden sposób nie wpłynęły na jakość realizowanych działań.

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Różnorodność działań, interdyscyplinarność oraz zastosowanie licznych środków w projekcie umożliwiły rozwój wielu kompetencji oraz zdobycie wiedzy merytorycznej w zakresie zrównoważonego rozwoju przez szerokie grono odbiorców. **Opracowane przez polskich i norweskich nauczycieli scenariusze lekcji i projektów mają charakter interdyscyplinarny i mogą być wykorzystane w pracy dydaktycznej na różnych przedmiotach. Stanowią one istotny drogowskaz dla studentów wyższych uczelni, pokazując, w jaki sposób treści nauczania można łączyć z Celami Zrównoważonego Rozwoju (CZR).** Wielu nauczycieli zaangażowanych w projekt, pracujących również na krakowskich uczelniach, aktywnie propaguje jego idee. Opisy i filmy dokumentujące lekcje prowadzone przez polskich nauczycieli w Norwegii oraz norweskich w Polsce, wraz z ich analizą, ukazują znaczenie wspólnej nauki, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk dla utrzymania wysokiego poziomu nauczania, dostosowanego do potrzeb uczniów i zmieniających się warunków. Materiały z warsztatów z wykorzystaniem Kart dla Demokracji oraz filmy stanowią inspirację dla nauczycieli i edukatorów do organizacji szkoleń rad pedagogicznych oraz do zastosowania ich na lekcjach. Celem jest rozwijanie globalnych i przekrojowych kompetencji, a także tworzenie w klasach bezpiecznej przestrzeni do nauki. Reasumując powyższą kwestię, trwałość rozwiązań wypracowanych w projekcie jest zapewniona przez celowo zaprojektowane mechanizmy pozwalające na długoterminowe wykorzystywanie.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Działania w ramach projektu są szczegółowo dokumentowane na dwujęzycznej stronie internetowej (polskiej i angielskiej): [Podróż w kierunku globalnych kompetencji – Kolegium Europejskie w Krakowie](#) (dostęp: grudzień 2024 r.). Na stronie publikowane są opisy działań, rezultaty pracy oraz materiały promujące projekt i instytucje partnerskie. Efekty projektu są także szeroko upowszechniane w różnych formach: podczas zebrań rady pedagogicznej, za pomocą narzędzi cyfrowych takich jak MS Teams i Librus, na szkolnych oraz prywatnych profilach w mediach społecznościowych (Twitter, YouTube, Facebook), a także na cyfrowym monitorze w głównym holu szkoły.

W ramach promocji projektu zorganizowano norwesko-polskie warsztaty, konferencje oraz prezentacje wyników podczas trzech wizyt grupy z Norwegii w Krakowie. Stworzono również przestrzeń wizualną w szkole – w holu

głównym ustawiono pufy z nadrukami Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) oraz urządzono galerię prac uczniów. Informacje o konferencji zostały opublikowane na portalu edukacyjnym Urzędu Miasta Krakowa.

Dyrektor szkoły zaprezentował projekt podczas konferencji z okazji 70-lecia Sieci Szkół Stowarzyszonych UNESCO, zorganizowanej przez PK UNESCO i Ministerstwo Edukacji i Nauki, a także na konferencji Szkół IB DP. Koordynatorka projektu przedstawiła jego założenia na szkoleniu dla beneficjentów Programu Edukacja w Warszawie oraz udzieliła wywiadu dla europejskiego stowarzyszenia Learn to Change (Rada Europy), który został opublikowany na kanale YouTube.

Dobre praktyki i rekomendacje²

Podmiot odpowiedzialny za realizację omawianego projektu rekomenduje zwrócenie szczególnej uwagi na skuteczność komunikacji pomiędzy współpracującymi ze sobą placówkami edukacyjnymi. Realizator projektu podkreślał, że bez stałego koordynowania wspólnych działań, osiągnięcie zaplanowanych wskaźników mogłoby okazać się niemożliwe.

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Zespół Szkół Specjalnych nr 4
Partnerzy	Klettaskoli (IS) Instytut Twórczej Integracji (PL) Stowarzyszenie NOE- Nowe Obszary Edukacji (PL)
Wartość dofinansowania	122 287 EUR
Czas realizacji	01.08.2020 - 31.07.2022
Typ działania	Działanie A – Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B – Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców Działanie C – Opracowanie lub uaktualnienie lokalnych/ regionalnych/krajowych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego/branżowego i kształcenia ustawicznego
Kontekst i zasadność projektu	
<p>Polski system edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną (ONI) zapewnia wsparcie do 24. roku życia. Jednak po ukończeniu szkoły wiele z tych osób pozostaje bez odpowiedniego wsparcia, a system edukacyjny, w którym się kształciły, nie przygotował ich w wystarczającym stopniu do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania.</p>	
<p><i>Projekt EOS koncentrował się na budowaniu nowej strategii, nowych pomysłów, takich edukacyjnych, na rozwijaniu samodzielności osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, z takim konkretnym ukierunkowaniem na budowanie ich umiejętności do samodzielnego mieszkania. Do tego, żeby oni po</i></p>	

ukończeniu szkoły mogli w miarę samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem, rozpocząć swoje dorosłe życie, ale już poza domem rodzicielskim, w największym skrócie. (Źródło: INS_K4_IDI_8)

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Placówka Klettaskoli, Fundacja ITI oraz Stowarzyszenie NOE to podmioty, które odegrały kluczową rolę w realizacji projektu, dzięki swojemu doświadczeniu, zaangażowaniu i wysokim kompetencjom. Ich współpraca zasługuje na szczególne uznanie, ponieważ przyczyniła się do osiągnięcia założonych celów i zapewniła wysoką jakość rezultatów.

Klettaskoli, z bogatym doświadczeniem w realizacji projektów edukacyjnych, w tym w ramach Programu Edukacja oraz PO WER, wykazała się wyjątkowym profesjonalizmem. Jej wcześniejsza współpraca z placówkami ze Słowenii i Gliwic pozwoliła na wymianę wiedzy i dobrych praktyk, które były niezwykle cenne w niniejszym projekcie. Szczególnie istotne było doświadczenie Klettaskoli w stosowaniu nowoczesnych metod rewalidacyjnych i narzędzi neurodydaktycznych, takich jak okulograf i EyeTracking, które skutecznie wspierają komunikację i terapię osób z głębszą i głęboką niepełnosprawnością. Wybór tej placówki wynikał z jej unikalnych kompetencji w tych obszarach, które idealnie wpisywały się w potrzeby projektu.

Fundacja ITI, powstała w 2011 roku, to organizacja łącząca potencjał naukowy, specjalistyczny i społeczny, co czyni ją wyjątkowym partnerem w działaniach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. Jej bogate doświadczenie w odnajdywaniu innowacyjnych sposobów wspierania rozwoju i życia tych osób było kluczowe dla osiągnięcia celów projektu. Wybór fundacji opierał się na jej renomie w zakresie podejmowania skutecznych i nowatorskich działań na rzecz integracji społecznej.

Stowarzyszenie NOE, od lat związane z Kolegium Nauk Społecznych i Filologii Obcych Politechniki Śląskiej, wносиło do projektu nieocenione wsparcie w zakresie przygotowania kadry pedagogicznej do pracy w placówkach kształcenia specjalnego. Dzięki ponad 20-letniemu doświadczeniu kolegium w kształceniu pedagogów, stowarzyszenie było naturalnym i kompetentnym partnerem, który wniósł istotny wkład w rozwój działań projektowych.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu było:

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa,

- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk oraz organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Opracowano, przetestowano, wdrożono i wystandaryzowano modelowe rozwiązania w zakresie usamodzielniania osób z niepełnosprawnością intelektualną, uwzględniające strategię organizacyjną (w tym architekturę społeczną i środowiskową), programy nauczania, narzędzia ewaluacji oraz komplementarną metodykę kształcenia wykorzystującą rozwiązania ICT, neurodydaktykę (np. eyetracking) i aktywne metody nauczania. Wypracowany model został zaprojektowany tak, aby można go było wdrożyć w każdej szkole specjalnej.

Uczestnikami i beneficjentami projektu byli przede wszystkim uczniowie szkół specjalnych w Polsce i na Islandii – około 50 uczestników bezpośrednich i co najmniej 120 pośrednich, a także kadra pedagogiczna i społeczna zaangażowana w proces kształcenia – około 32 osoby bezpośrednio oraz minimum 100 pośrednio.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Z powodzeniem zrealizowano założony w projekcie cel opracowania modelowego rozwiązania w zakresie budowania samodzielności i niezależności osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną, obejmującego:

1. **Praktyczne rozwiązania organizacyjne** – wypracowano kompleksową strategię usamodzielniania, uwzględniającą organizację procesu kształcenia i terapii, co pozwoliło na stworzenie spójnego i efektywnego systemu wsparcia.
2. **Programy edukacyjne** – opracowano szczegółowe ustalenia programowe dla każdego etapu edukacji i rozwoju, od szkoły podstawowej aż po różnorodne formy mieszkalnictwa wspieranego, umożliwiające samodzielne życie ONI.
3. **Nowoczesne metodyki** – wdrożono nowatorskie i komplementarne metodyki, dostosowane indywidualnie do potrzeb uczestników, które wspierały rozwijanie kluczowych kompetencji niezbędnych do osiągnięcia niezależności.
4. **System diagnostyczny i ewaluacyjny** – stworzono zestaw narzędzi do diagnozy i pomiaru kompetencji związanych z samodzielnym życiem, co umożliwiło skuteczne monitorowanie i ewaluację postępów na poszczególnych etapach programu.

Całość działań zaowocowała spójnym i wszechstronnym modelem, który może być szeroko wykorzystywany w placówkach specjalnych, zapewniając realne wsparcie w procesie usamodzielniania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

Podczas realizacji projektu pojawiła się trudność związana z założeniem priorytetowego uczestnictwa osób z niepełnosprawnością intelektualną (ONI). Ze względu na specyfikę funkcjonowania tej grupy, występowały wyzwania takie jak okresowe problemy zdrowotne czy etapy obniżonego poziomu funkcjonowania uczestników. Aby zaradzić tym trudnościom, zastosowano strategię rekrutacji z uwzględnieniem listy rezerwowej oraz zapewniono ciągłą komunikację i możliwość elastycznego uczestnictwa tej grupy w działaniach projektowych. Dzięki temu możliwe było utrzymanie założonej liczby uczestników i realizacja planowanych aktywności.

Czasami mamy takie wrażenie, że trochę źeśmy przeszacowali, że nie wszyscy nauczyciele jeszcze są gotowi na taką zmianę, nie wszyscy rodzice są gotowi na samodzielność swoich dzieci. (Źródło: INS_K4_IDI_8)

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Opracowane rezultaty projektu przekształcono w kompleksowy i funkcjonalny system edukacyjny dla podopiecznych placówek kształcenia specjalnego dedykowanych osobom z niepełnosprawnością intelektualną (ONI). System ten został zaprojektowany jako uniwersalny i elastyczny, aby dostosowywać się do zróżnicowanych potrzeb zarówno poszczególnych osób, jak i placówek oraz ośrodków edukacyjnych i terapeutycznych.

Zrealizowano standaryzację opracowanych rozwiązań i rozpoczęto ich bezpłatne udostępnianie na szeroką skalę, także w wersji anglojęzycznej. Dzięki statusowi placówki szkoleniowej współpracującej z wieloma uczelniami, zapewniono możliwość dalszego wspierania osób i instytucji zainteresowanych wdrażaniem wypracowanych w projekcie rozwiązań.

Uwzględniając współczesne kierunki pedagogiki specjalnej, które koncentrują się na paradygmatach społecznych niepełnosprawności, koncepcji normalizacji życia ONI oraz idei inkluzji społecznej, rezultaty projektu zostały wdrożone z zachowaniem najwyższych standardów jakości. Zaangażowanie Stowarzyszenia NOE oraz pracowników akademickich Politechniki Śląskiej przyczyniło się do nie tylko wysokiego poziomu realizacji projektu, ale również do efektywnego

upowszechnienia jego wyników wśród przyszłych kadr pedagogicznych, przygotowywanych do pracy w placówkach kształcenia specjalnego w Polsce.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

W ramach projektu zrealizowano kompleksowe działania promocyjne i upowszechniające, które skutecznie przyczyniły się do rozpowszechnienia wypracowanych rozwiązań. Wszystkie materiały dokumentujące kolejne etapy realizacji projektu oraz opracowane rezultaty, w tym ich wersje prototypowe, zostały opublikowane w przestrzeni internetowej i szeroko udostępnione.

Do promocji wykorzystano popularne kanały komunikacji, w tym stronę internetową projektu, która stanowiła centralne miejsce gromadzenia i prezentacji wyników. Ponadto prowadzono aktywną działalność na platformach społecznościowych, takich jak [Facebook](#), Instagram i YouTube, co pozwoliło na dotarcie do szerokiego grona odbiorców.

Dodatkowo nawiązano bezpośredni kontakt z lokalnymi, regionalnymi i krajowymi placówkami zajmującymi się usamodzielnianiem osób z niepełnosprawnością intelektualną, wysyłając spersonalizowane wiadomości i komunikaty. Dzięki temu skutecznie zwiększono świadomość na temat opracowanych rozwiązań i ich potencjalnych korzyści.

Informacje na temat projektu znalazły się na stronie internetowej: [PROJEKT EOS - ZSS nr 4 w Sosnowcu](#)

Dobre praktyki i rekomendacje²

Rekomenduje się wprowadzenie zaplanowanej i usystematyzowanej strategii monitorowania postępów realizacji projektu jako kluczowego mechanizmu wspierającego zarządzanie. Proces ten powinien być prowadzony na bieżąco z aktywnym udziałem przedstawicieli wszystkich zaangażowanych organizacji, co pozwoli na skuteczną kontrolę realizacji założeń projektowych i szybką reakcję na ewentualne wyzwania.

Wprowadzenie edukacji z zakresu zrównoważonego rozwoju na wybranych uniwersytetach w Polsce

Informacje o projekcie	
Beneficjent	Fundacja HumanDoc
Partnerzy	Uniwersytet Warszawski (PL) Uniwersytet Opolski (PL) Uniwersytet Wrocławski (PL) Western Norway University of Applied Sciences (NO) The University Centre of the Westfjords (IS) University of Iceland / The Institute for Sustainability Studies (IS) The forScience Foundation (PL)
Wartość dofinansowania	188 119 EUR
Czas realizacji	10.2020 - 10.2022
Typ działania	Działanie A - Opracowanie lub uaktualnienie oferty kształcenia instytucji kształcenia i szkolenia zawodowego/kształcenia ustawicznego, w tym programów nauczania Działanie B - Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk, organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców
Kontekst i zasadność projektu	
<p>W Polsce badania i edukacja w zakresie zrównoważonego rozwoju (ZR) w obszarze nauk społeczno-politycznych mają wciąż ograniczony dorobek. Tematyka ta najczęściej pojawia się w kontekście kierunków związanych z ochroną środowiska i ekonomią, przy jednoczesnym pomijaniu kluczowego wymiaru społecznego, który jest niezbędny do analizy i zrozumienia współczesnych procesów politycznych i społecznych. Zrównoważony rozwój, integrujący aspekty środowiskowe, ekonomiczne i społeczne, znacząco wpływa na</p>	

funkcjonowanie społeczności lokalnych i międzynarodowych, a także kształtuje ich przyszłość. Brak kompleksowego przedmiotu dotyczącego ZR na kierunkach społecznych i politycznych w Polsce powoduje coraz większy rozdźwięk między programami nauczania a wymaganiami współczesnego świata, szczególnie w obszarach związanych z ochroną środowiska i klimatu na poziomie jednostek, społeczności lokalnych i krajów. Tymczasem na uczelniach zagranicznych, takich jak w Norwegii czy Islandii, oferowane są przedmioty i moduły dotyczące tej tematyki w ramach kierunków społecznych i politycznych.

Projekt ten stanowi odpowiedź na te wyzwania, starając się wypełnić istniejące luki edukacyjne i badawcze w zakresie zrównoważonego rozwoju w Polsce.

Przebieg i warunki współpracy w ramach projektu

Partnerzy zostali dobrani na podstawie ich uzupełniających się kompetencji w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia w realizacji międzynarodowych projektów, a także na podstawie wcześniejszych wspólnych działań. **Te aspekty znalazły odzwierciedlenie w przebiegu realizacji projektu – w relacjach między partnerami, wysokim zaangażowaniu w działania projektowe oraz rzetelnej i terminowej realizacji zaplanowanych zadań.** Wszyscy partnerzy aktywnie uczestniczyli w realizacji działań, dążąc do osiągnięcia założonych rezultatów w określonym czasie. Wnioskodawca utrzymywał stały kontakt z lokalnymi partnerami, a każdy z nich podkreślał znaczenie możliwości realizacji zadań projektowych oraz deklarował chęć dalszej współpracy.

Główne efekty realizacji projektu [efektywność]

Głównymi rezultatami projektu były:

- opracowanie nowej strategii rozwoju szkolnictwa,
- wymiana doświadczeń i dobrych praktyk oraz organizacja wspólnych inicjatyw z partnerami z Państw-Darczyńców.

Wykładowcy i wykładowczynie zaangażowani w projekt, przy wsparciu sekretarza grupy oraz regularnej współpracy redaktorów, przygotowali i opracowali rozdziały multimedialnego podręcznika. Wcześniejsze stworzenie 10 kart przedmiotów na trzech polskich uniwersytetach pozwoliło wzbogacić treści zajęć akademickich o wiedzę i informacje zawarte w podręczniku. Materiały w nim zawarte powstały na bazie doświadczeń zdobytych podczas szkoleń na Islandii i w Norwegii, gdzie partnerzy krajowi poszerzyli swoją wiedzę na temat zrównoważonego rozwoju.

Seria szkoleń dla grupy 11 wykładowców była kluczowa dla opracowania oraz wdrożenia nowego przedmiotu i podręcznika. Również wizyta ekipy filmowej na

Islandii i w Norwegii miała istotne znaczenie, ponieważ umożliwiła stworzenie materiałów multimedialnych, które wzbogaciły treści podręcznika. Połączenie tych elementów pozwoliło na stworzenie innowacyjnej i solidnej bazy informacji na temat zrównoważonego rozwoju, zapewniając wysoką jakość oraz urozmaicenie materiałów zarówno w formie tradycyjnej, jak i multimedialnej.

Korzyści dla odbiorców i beneficjentów projektu [trafność/użyteczność]

Na początku realizacji projektu zidentyfikowano problem braku kompetencji kadry akademickiej do nauczania zrównoważonego rozwoju oraz brak wysokiej jakości materiałów dydaktycznych. Udział w projekcie umożliwił polskim uczelniom rozwój dydaktyki w tym obszarze, a w dłuższej perspektywie stwarza możliwość zaprojektowania i wdrożenia pełnych modułów lub specjalizacji związanych z tą tematyką. Wszyscy polscy partnerzy zadeklarowali chęć dążenia do realizacji tego celu. Jak wskazano we wniosku, projekt stał się inspiracją do zmiany modelu funkcjonowania całej uczelni. Uniwersytet Warszawski, opierając się na wynikach projektu, opracował nową strategię uczelnianą na kolejne lata, uwzględniającą zasady zrównoważonego rozwoju.

Ponadto wielu obecnych studentów kierunków politycznych i społecznych, będących końcowymi beneficjentami projektu, w przyszłości rozpocznie kariery w administracji publicznej i innych kluczowych sektorach życia społecznego. Zdobyta podczas nauki wiedza pozwoli im lepiej zrozumieć złożoność współczesnego świata i procesy w nim zachodzące. W efekcie projekt przyczyni się do długofalowej zmiany społecznej, przygotowując przyszłych liderów do świadomego kształtowania życia politycznego i społecznego w kraju w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

Najważniejsze czynniki sukcesu i napotkane bariery

W wyniku wybuchu pandemii COVID-19 w 2020 roku konieczne było wprowadzenie zmian w harmonogramie projektu, co odbyło się za zgodą i wiedzą Operatora Programu. Dodatkowo, podczas kolejnej fali pandemii, jedna z mobilności musiała zostać przeprowadzona w formie online zamiast stacjonarnie, również za aprobatą Operatora Programu.

Na realizację projektu wpłynęła także sytuacja związana z wybuchem wojny w Ukrainie, która skupiła uwagę zespołu HumanDoc na ewakuacji osób z Mariupola. W związku z tym konieczne było przesunięcie terminu wyjazdu na szkolenie organizowane przez Fundację forScience.

Warto jednak podkreślić, że żadne z tych zmian nie wpłynęły negatywnie na realizację projektu. **Wszystkie założone cele i planowane rezultaty zostały osiągnięte w pełni.**

Trwałość wdrożonych rozwiązań [trwałość]

Najbardziej trwałym i wartościowym efektem projektu jest wprowadzenie nowego przedmiotu – „Zrównoważony rozwój” – na aż 13 kierunkach studiów w trzech renomowanych polskich uczelniach. Dzięki wpisaniu go do oficjalnych programów nauczania, jego trwałość jest nieoceniona. **Pozostałe rezultaty projektu również charakteryzują się wysoką trwałością, ponieważ zostały zaprojektowane jako spójna całość, której elementy wzajemnie się uzupełniają.**

Wprowadzenie nowego przedmiotu opiera się na nowoczesnym, multimedialnym podręczniku i materiałach audiowizualnych, co stanowi istotny krok naprzód w jakości nauczania. Te narzędzia mogą być również wykorzystywane na innych uczelniach, zarówno jako samodzielny przedmiot, jak i część większych programów dydaktycznych.

Warto także podkreślić, że podczas ogólnopolskiej konferencji, na której zaprezentowano przedmiot i podręcznik, przedstawiciele czterech instytucji – w tym jednego z departamentów ONZ – nawiązali kontakt z wnioskodawcą.

Wyrazili oni zainteresowanie współpracą w obszarze działań na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz poprosili o przesłanie podręcznika.

Upowszechnianie informacji o projekcie i jego rezultatach¹

Promocja projektu obejmowała szereg działań mających na celu upowszechnienie jego założeń i rezultatów. Jednym z kluczowych wydarzeń była dwudniowa międzyuczelniana konferencja, której zapowiedzi pojawiły się na ogólnopolskich portalach, takich jak ngo.pl oraz rp.pl, należącym do dziennika „Rzeczpospolita”. Wydarzenie zostało objęte patronatem medialnym przez „Rzeczpospolita”. Kolejnym istotnym elementem promocji była specjalna opolska edycja Międzynarodowego Festiwalu Filmów Dokumentalnych HumanDOC, poświęcona tematyce zrównoważonego rozwoju.

Działania promocyjne były realizowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w przewodniku dla wnioskodawców oraz w materiałach dotyczących upowszechniania rezultatów projektu. **Informacje o projekcie zamieszczono w eksponowanych miejscach na stronie internetowej wnioskodawcy ([Human Doc](#), dostęp: grudzień 2024 r.), gdzie znalazły się opisy projektu, logotypy oraz odniesienia do Operatora Programu i Funduszy Norweskich.** Wnioskodawca zadbał również o odpowiednie oznakowanie materiałów promocyjnych i

informacyjnych, uwzględniając logotypy darczyńców oraz partnerów. Przygotowano także szablon prezentacji dla ekspertów, który eksponował logotypy EEA Grants, Operatora Programu oraz partnerów projektu, co dodatkowo podkreślało zaangażowanie donatora w realizację działań.

Dobre praktyki i rekomendacje²

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu zwrócił uwagę, że podczas opracowywania innowacyjnych rozwiązań z zakresu edukacji, ważne jest, aby w miarę możliwości zespołu projektowego, jak najbardziej je upowszechnić.

**Raport z ewaluacji końcowej Programu Edukacja i części
Funduszu Współpracy Dwustronnej dofinansowany ze środków
otrzymanych od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach
funduszy EOG**